M. S. 2º. pergamino regular de 300 hojas

Tractatus legis.

Rotulata

Lectura. 11º.-

p.

De L.^o^ Don Sebastian Diego de Parada

Coleg.^e^ mayor de Sevilla

§ frater a fratre. 3 & ff. de [illegible] indebiti

ad § obtinuit 3 § multa 6 § si dubitamus 20 l. de

scriptura 26 § municipibus 98 de [illegible] et demonst.

de impossibilib. conditionib. intestati et tractat.

l. inter stipulantes 83 ff. de v. o.

Rubrica de tutellis

de Sultate

Don Pedro Calderon y Barnuevo

4 R

1

ꝑ Do Cenera
cat 5° de volum[illegible]

Ad difficiliorem totius iuris Legem Frater a Fratre 38 ff de condict. indebiti anno Domini 1622 traddita interpretatio

Quo facilius verba Iurisconsulti nostri Africani re et fama difficillima intelligi possint et quae circa eius expositionem prenotanda veniunt prius facti speciem proponere operae pretium duxi quae talis

Casus huius legis

Duo fratres erant sub eiusdem Patris potestate primus nempe et secundus, secundus peculium habebat (quod enim primus peculium habeat neque ex litera constat neque necessarium est cum comuni concedere ut infra apparebit) secundus accepit a primo centum mutuo cui idem secundus post mortem Patris cui ab intestato vel ex testamento ex equis portionibus successerunt soluit quesitum fuit ab Africano in themate an id quod secundus primo soluit repetere ab eo possit. Dubitatem faciebat quod inter istos duos fratres ex contractu mutui orta fuit naturalis obligatio ut Africanus ait in § constat autem naturalem obligationem impedire soluti repetitionem l. naturalis 19 ff de actionibus et obligationibus. Sed African. respondet pro ea parte qua secundus heres est fratri debitor patri successit repetere posse unde cum proponamus ex equis partibus successisse et hi in hemisse hereditatis dimidiam quoque partem id est 50, repetet nam cum naturalis obligatio per filium primum creditorem patri fuerit quesita ex vulgari regula legis placet 78 ff de adquir. hered.

Pater ipsi secundi fratris creditore effectus est cui postea
succedendo secundus frater amplius dici non pot debi
tor in ea parte in qua successit cum successione confusa
et sublata fuerit obligatio l. debitori C. de pactis
pro ea v. parte ex qua primus frater et creditor patri
successit videbatur repetitionem cessare cum iure naturalis
obligatio successione non confussa sed ex alio capite res
pondet African. repetitioni locum esse nempe quod secund.
frater peculium quod habebat tenet mortuo patre in
comune deducere l. certum 13 C. familiae erciscundae
et sic primus frater dimidiam eius peculii partem consequut.
unde licet obligatio secundi fratris fuerit pecuniaris et
onus peculii reale sit et sequatur peculium pro parte
peculii quam primus consequutus debet onus peculiare
subire et inde cum sic primus frater ex successione
fratris creditor sit ex occupatione cum peculii debitor con
fussa quoque est obligatio in ea parte atque ideo si
non minus quam 50 ex peculio secundi ad primum per
venerit poterit secundus frater integra centum a pri
mo repetere quam ratione tribus argumentis probat African. =
Primum est quod si pater secundo filio debitori suum
peculium prelegaret poterat primus frater creditor
ex eo prelegato deducere debitum ex ea parte qua pa
tri successit = secundum argumentum est in vers. eodemque ma
xime vero ex sententia l. C. Iuliani traditur quod si
secundus frater non fratri sed extraneo centum illa de
buisset et post mortem patris extraneo soluisset po
terat sic secundus frater iudicio familiae erciscundae
tantum a fratre consequi quantum creditor ab eo acti
de peculio id est quantum de peculio ad fratrem pervenit =
Ultimum argumentum est in vers. igitur ubi docet African. quod
si prius quam secundus frater extraneo creditori solveret

familiae

familiae erciscundae inter fratres ageret non aliter
cogeret secundus frater peculium dividere quam si
prius ei caveret pro rata peculii obvenientis fratri
praestare quod extraneo solverit ex quibus omnibus con
cludit Africanus in versiculo porro quod omnis peculii semper
sequatur peculium et multo magis adversus ipsum fratrem
creditorem defendi debere secundum in capitulo quam
occupat de peculio qui adversus extraneum defendit

Secundum in versiculo quaestio ultima est propo 2°
nit Africanus an filius qui a patre in cuius potes
tate erat centum mutuo accepit et emancipatus sol
vit possit repetere quaeritur speciei Africanus docet ip
sum minime repetere posse si nihil de peculio apud patrem
remansit quia inter patrem et filium naturalis obligatio est et mane
re comprobat ex eo quod si pater ab extraneo post eman
cipationem filii conveniatur de peculio annali actione iuxta leg. primam
ff quando de peculio actio annalis sit et sit per eam allaturus
creditor omnem peculii quantitatem pater deducit quod filio
credidit quia naturaliter filius patri debuit. ex diverso etiam
idem dicendum erit. si filius crediderit patri et emancipato
solverit pater vel heres patris ipsi filio exheredato non repe
tit quia manet naturalis obligatio quod etiam probat Africanus
eo argumento nam in computatione peculii venit id quod pater
filio debet quia naturaliter dat in utroque casu ac per con
sequens repetitio cessare debet

Hoc casu posito praemissa ad 3°
veram nostri textus materiae intelligentiam primo adverto obli
gationem duplicem esse naturalem unam et aliam civilem l. fideiu
ssor 16 § fideiussor accipi ff de fideiussoribus l. Julianus Consa
hoc titulo l. heres a debitore 21 § quod si stipulator ff de fide
iussoribus docet Aluysius in principio institutionum de obligationibus
ubi omnes et praecipue Vonius n° 4 Richardus Duarenus in titulo
de obligationibus et actionibus cap. 2° Corasius in hoc § n° 4 obligatio

autem civilis potest aut sola consistere aut coniuncta naturali
et nunc mixta obligatio a Nostratibus appellatur per se sub-
sistit quando quis tantum civiliter obstrictus reperitur contra dispositionem
aliqua iuris civilis notat glo. in l. generaliter vbi religiones C de
non numerata pecunia Bart. in d. l. Iuliam Donellus lib. 12 co-
ment cap 3o huius generis est obligatio litterarum cum quis in chiro-
grapho spe futurae numerationis confessus est se accepisse mu-
tuum quod non accepit de qua obligatione loquitur textus in l. ge-
neraliter C de non numerata pecunia principio instit. de litte-
rarum obligationibus vbi late noster Dic. Sard. materiam prosequitur
Donellus lib 4 comment cap 18 et seqq. de bust. lib 3 vario-
rum cap 10 Huic connumerari valet obligatio quae nascitur ex sti-
pulatione vi metu aut dolo extorta haec enim obligatio nuda civi-
lis est et absque obligatione naturali cum in ea aequitas deficiat
l. ex qua naturalis obligatio oritur vt infra dicemus atque ideo
exceptione doli aut metus excluditur l. siquis cum aliter 36 ff de
verborum obligationibus l. si quidam 9 C de contrah. stipulat. l. 2a
l. 2a § circa ff de doli mali et ad quem textum ad de Pacta
Donellus lib 2o rerum quotid. cap 3o et cum seqq et quando obligatio
civilis nuda quando per pactum de non petendo sublata na-
turali l. dicsum aut Pamphilum § naturalis ff de solut.
sola remanet l. si vnus 27 § pactus ne peteret ff de
pactis = obligatio civilis coniuncta cum naturali et quae mix-
ta appellatur est quae manat ex quolibet contractu
solemni et alure civili approbato tamen modo sit bona fide
celebrato et haec diffinit a Iustiniano in principio instit. de obli-
gationibus vt sit iuris vinculum quo necessitate adstringimur
etc. tenent Alciatus Hotomanus Balduinus caeterique instit.
tutiones Valerius lib. 1o declarationum cap 21 n. 18 Dua-
renus in l. a in principio vso hinc recte ff de pactis Donellus
lib 10 comment. cap 10

De obligatione naturali de qua noster
textus loquitur plura tradiderunt Bart. solut. [illegible] Castren-
sis

Nº 4

Castrensis et ceteri antiquiores in l. ex Sodue ff de ius
titia et iure Corasius in d. l. a pt. n. 20 Curatz et Hitoma
nus hic Claudius cantuncula et alij in prio insta de obli
gatib. Duarenus ad l. 1a ff de pactis et ad titulum ff ad
l. Feliciana cap. 4, et ad titulum de condict. indebiti cap. 6o
Conanus lib. 5 coment. cap. 1o n. 6 Balconus lib. 15 declaratio
num cap. 21 n. 29 Petrus Fab. in l. cum amplius § is naturale de
bet ff de reg. iuris Gobeanus d. quod natura ff ad l. fal
cidiam Menocla de pactis lib. 2o cap. 1o n. 3o Donellus lib. 12 co
ment cap. 1o ubi Sobusego v. ex eorum scriptis deduco
naturales obligationes eam dici qua licet ex consensu contra
hentium et bona fide nascatur tamen quoniam non proficiscitur
ex contractib. iure civili receptis et confirmatis iuris vinculo
et actione destituitur quare recte Donellus ubi supra obligationem
istam definit ut sit vinculum equitatis seu iuris gen
tium quo necessitate adstringimur alicuius rei solvendae
ut tamen nulla sit eo nomine actio. Dixit vinculum equi
tatis quia Hupinianus in l. Stichum aut Pamphilum § si pri
... ff de soluti. eam sic appellat et in hoc sensu
vinculum iuris gentium dicit a Jconsulto in l. cum amplius
§ is natura debet ff de reg. iuris et quamvis naturalis
obligatio actionem non producat exceptionem tamen parit l. iuris
gentium § sed cum nulla ff de pactis ibi cum excep
tiones ex equitate nascuntur l. qui equitate l. cum debita
glo. ... ff de doli except. et equitate naturali obli
gatio sustineatur nimirum si eam producat. Tandem dicitur
definitione ut tamen nulla sit eo nomine actio, quia ex sola na
turali obligatione numquam in iure datur d. l. iuris gentium
§ sed cum nulla l. in ius 5a § imperator ff de soluti.
l. 1a vi permutatio ff de rerum permutatione l. legem
l. in bonae fidei C. de pactis inqq iurib. eadem et ratione

vbi obligatio tantum naturalis dat nullam obligationem contractu docemur et huiusmodi obligationes minus proprie sic appellari testatur Consultus in l. fideiussoris § fideiussor obligari ff de fideiussoribus l. ex eo quod necessitate non obliget;

n° 5

La facte

Verum haec nostra sententia et definitio Doneli dificilis ad modum reddit ex l. naturalis 10 § fideiussor 16 § naturalis ff de fideiussoribus quatenus docent naturales obligationes non eo solo cognosci quod pecunia soluta repeti non possit sed etiam si aliqua actio eo nomine competat quod fieri non potest nisi actio ex naturali obligatione nascatur qua dificultate superat, ut Roman[us] lib. 3° observat. cap. 2° negat[iv]e adiuncta legit non competit actio et Gotofredus in notis ad dictam leges naturales verbum solo transponit post verbum vero deleto verbo etiam quorum opinio improbabilis est repugnat enim omnium codicum inveterata lectio quare illa ommissa et alia ab Osvaldo tradita in Donellum lib. 12 comment. cap. 2° litera E in fine quam in oppositione glossae in d. l. naturalis verbo competat cadit et ex notatis a Cuiatio in d. l. naturalis improbat et omnibus traditis ab alijs a Osvaldo ubi praerelatis [illegible] de [illegible] lib. 1 n. 12 cum sequentibus dicendum est ex mente eiusdem Ulpiani duos modos seu signa quibus naturales obligationes subesse cognosceremus proposuisse primum est si aliqua actio cum effectu competat tunc enim est naturalis obligatio simul cum civili alias exceptione repelleretur ut ex notatis supra n° 1° constat et exceptione obstante tanquam si non competeret iudicat actio quae inefficax est nihil interest l. 112 ff de reg. iuris l. et elegant. § ff de [illegible]

optima in terpretatio l. naturalis 10 et l. fideiussoris § naturalis ff de actionibus et obligationibus et de fideiussoribus.

fide

de dolo l. vel obligatus 2o § obligatus et l. secundo
ff de liberali causa — 2m signum proponit tn vo
verus eiusdem legis naturalis nempe si pecunia
soluta repeti non possit qa certi iuris est existente
naturali obligatione soluti repetitionem impedire l. na
turaliter 13 l. si pecunia 19 cum alijs infra citt ex
qq constat Ulpianum non probare ex naturali
obligatione tantum actionem oriri —
l ex dictis fluit clara resolutio
ad illam celebrem quaestionem ab interpretibus agitatam an na
turalis obligatio ortum habeat a iure gentium vel ab
ipso iure naturae quam latissime disputant Bart.
in l. 1 id quod ff. hoc tto Corasius in h. no 26 adeo
ut in hac quaestione Consultos ipsos contrarios fuisse
et Sabinianos a Proculeianis dissensise probat Re
bardus in l. cum amplius § is natura debet ff. de
regulis iuris in quo dubio mihi verior visa est senta
Aluisy in d. § is natura debet et in l. ex hoc iure ybo
obligationes ff de iustitia et iure docentis a iure gen
tium obligationem naturalem dimanare hoc est a iure ratio
nis quod hominibus tantum competit sive ius autem civile
vbo quod naturalis ratio in sta de iure naturali
que senta receptior est et probat ex d. § is natura
debet vbo quem iure gentium dare oportet et in d. l. Aithus
§ naturalis dum docet vinculo equitatis sustineri siendum
vinculo equitatis sustinet sive iure gentium est argumto
legis 1a ff de iustitia et iure —
Sed quamvis naturalis obligatio
actionem non pariat producit tn aliquos effectus civiles

Ut notant Doctores in l. ex locumente ff. de iustitia et iure vinctorum et meum inst. de obligat. capt. qui sint effectus obligationis Cronus in tit. n. 22 Corasius 25 Hotomanus et Luvatius in suis praefat. huius legis. Donelus lib. 20 coment. cap. 2 effectus enim naturalis obligationis civilis est ut ei fideiussor possit accedere l. 1 l. quod enim l. fideiussor, fideiussor accipi ff. de fideiussoribus l. fin. ff. de iure iurando § 1 inst. de fideiussoribus praeterea et id quod naturaliter debetur quamvis peti non possit compensetur l. etiam 6 ff. de compensationibus effectus civilis est ex naturali obligatione producitur praecipuum et qui ad nostrum meum conducit est quod naturalis obligatio impediat soluti repetitionem 38 l. naturales ff. de actionibus et obligationibus naturaliter 18 l. quod pecuniae 19 l. quod pupillus 41 l. iulian. 60 ff. h. tit. notat glossa et Bart. solus in § ei infra eodem ratio est quia naturalis obligatio sit equitas et condictio indebiti ex equitate descendat l. haec condictio 66; ff. h. tit. necessario sequitur ut quod secundum equitatem debet si solutum sit repeti non possit —

N. 7° Praeterea ad nostri textus intelligentiam suppono filiumfam. consensu capacem ex omni caussa et contractu obligari civiliter et naturaliter ac si pater fam. fuisset l. filiusfam. 39 ff. de actionibus et obligationibus l. tam ex contractu 57 ff. de iudiciis l. sigs cum filio 45 cum l. sequenti ff. de peculio; Ratio autem in promptu est quia filiusfam. ut pote civis rom. l. nam civium 4 ff. de his qui sunt sui vel. capax est obligationis civilis.

civilis et licet Alvarus in l. quod si minor § filii vero ubo, condemnabitur ff de minoribus existimaverit executionem sententie contra filium fam. differendam esse in tempus quo sui iuris efficiatur non interim quod in patria potestate sit cum nihil proprium habeat verius est durante patria potestate executionem sententie esse faciendam probat textus in l. quotiens 34 cum l. sequenti ff de noxalibus actionibus et siri habeat peculium castrense vel quasi peculium vel fideicommissum aut ad veniendum in quo possit condemnatio fieri cedat bonis alioquin detrudetur in carcerem l. 1a et penult. C qui bonis cedere possunt docent Bart. Salycetus in l. 3a § sed utrum ff de minoribus et in l. si dubitatur § filius fam. ff de fideiussoribus Cronus in d. n° 15 Corasius n° 32 et lib. 4° miscell. cap. 3° Petrus Faber lib. 1° semestrium cap. 12 Ant. Gomez lib. 2° variarum cap. 15 n° 12 Covarrubias lib. 2° variarum cap. 1° n° 1° Gutierrez de iuramento confir. matorio 1a parte cap. 15 n° 6 = Hec in regula in tribus casibus limitatur primus est in mutuo in eo enim propter dispositionem senatus consulti Macedoniani efficatur non obligatur ne alias ere alieno oppressus filius fam. mutuam pecuniam accipiendo vite parentum insidiarent l. 1a et 4a § is autem ff ad macedonianum si illud insta quod dixeo.

Secundus est in voto si filius enim fam. vovendo non obligabat sine patris consensu l. 2a § voto ff de pollicitationibus cuius rei ratio relicta interpretatione Alvari d. verbo non obligatur perdet ex eo quod antiquitus vota sive publica fuisset et que die tertio post calendas Ianuarias suscipiebant l. si calvitur alias calumniet § ult. [illegible] 233 ff de verb. sig.

a vide tex co bi de Avena in titulo de executione nu. n° 32 =

Vbi omnes et elegant Petrus Greg. in sintagmate iuris lib. 3 cap. 6 et iustus Lipsius in comment ad Tacitum lib. 16 sine priuata que per discursus anni a priuatis pro salute Principis fiebant erogat. Patrimonij in se continebant et si res ulla nominatis non uberet ut colligit l. x § 1 de voto ff de pollicitat. et precipue ex ver. fin. ubi probat obligationem votorum generalit. et indistincte ad heredes tran sire quod minus n. esset si vota aliquo apud veteres rei prestatis n. continerent sed solum personale factum argument. text. in d. sed cum factum in stat. de stipulat. seruorum l. cum heredes 22 ff d. eod. qui post probat et ex rub. et l. unica C de oblatione votorum lib. 12 conducunt notata ab Alexab Alexandro lib. 3 dierum genialium cap. 22 et l. ab Augusto lata cautum fuit ne qui nullas haberet facultates aut s. suas qui facultates haberet pro salute principis imperijue vouissent unde cum filius fam. nihil proprium habere potuisset d. l. placet ff de adquir. hered. absque consensu patris bona concedentis ex voto obligari n. potuit que ratio cessat in ceteris causis et contractib. in quo alia facultates et patrimonium per quas obligari f. continuus 137 § illud ff de verb. obligatis docent ad interpretat. d. legis 12 ff de pollicitationib. Conan. lib. comment. cap. 8 n. 6 Corasius in l. qui liberos 2 a n. 2 ff de ritu nuptiarum Alciatus lib. 5 parergon cap. 9 Lara in l. si quis a liberis in princ. n. 69 ff de liberis agnoscendis Nec ss. Sodie de iure canonico derogat. est d. voto q. filiusfam. absque consensu patris votum emittere n. pot quod erogat. patrimonij contineat nisi accedat consensus patris veluti si ad mona-

naz

eleemosinam dare promiserit aut ecclesiam construere
ut Lara ubi supra resoluit, diuus Thomas 2a 2e q.
68 articulo 8o Ascanius clemens de patria potestate
effectu 5o arti 17 soto de iustitia et iure q. 5a articulo 1o
tenebitur tamen, in voto religionis terre, sancte matrimonij,
castitatis etiam alijs que sine patris preiuditio impleri possunt
diuus Thomas ubi supra et quodlibeto 3o silvester in summa
verbo votum el segundo in quam el tercero q. 6a n. 6o Gre
gorius Lopez in L. 3a tt.o 8o p.a 1a glosa 4a

Posterior cassus est quando filius familias 9
cum patre suo vel fratre in eadem potestate con
sistente contrahit tunc enim nulla obligatio ciuilis
contrahitur sed tantum naturalis ut Africanus in hijs pro
bat quod naturalem enim obligationem que fuisset etiam
que situm quod nam manere naturalem obligationem et iterum
quod nam sic quoque manere naturalem obligationem quam pro
bat text in L. hij nulla 4a cuius hac ratio est ff de iudicijs
iuncta L. si pupilli 6a § videamus ff de negotijs gestis
text in L. actiones 7a ff de actionibus et obligationibus L. si pater
9a § fin. cum L. sequenti ff ad Macedonianum quare autem
inter patrem et filium et duos fratres in eadem potes
tate constitutos non detur ciuilis obligatio disputant
doctores inter quos ut constat ex Bartulo n. 11 et 12 Croti
n. 8o 9o et 36 Corasio 1a parte n. 36 et recitata Aluari
rationibus verbo necessitate in fine principij institutionum de obli
gationibus Bartoli d. n. 12 et aliorum pro uera ratione ob
seruandum est romane urbis initio Romulum naturalem
rationem sequutum qua pater in filium et auus in nepotes
imperium habent ut docet Aristoteles lib. 8, ethicorum
cap. 10 et 11 L. pronunciatio 195 § iure proprio ff de
verborum significatione L. centuriata patriam potestatem

his verbis induxisse, filius quamdiu vixerit in patris
potestate maneto, ut auctor est Plutarchus relatus
ab Ascanio clemente de patria potestate cap. 3º nº 1 cu
ius patriae potestatis ratione itaque Romulus alia lege La
rentibus omne ius in liberos concessit his verbis, parentum
in liberos omne ius esto verberandi relegandi et occidendi
ut referunt Dionisius Alicarnaseus lib. 2º antiqui
tatum pag. 117 Balduinus ad leges 12 tab. L. 17 Antonius
Augustinus ad easdem leges L. 6 Pinelus in rubrica C. de
bonis maternis 2ª parte nº 17 Pereira in L. si curatorem habens
sine curatore nº 38 Iulius Lipsius de legibus regijs
L. 12 Petrus Greg. lib. 11 sintagmatum cap. 5º nº 7º quod etiam
legibus 12 tab. cautum esse constat ex L. quam re
ferunt Ottom. pagª 61 Anton. Conscius lib. 2º ad
leges 12 tab. folio 157 verba haec, vir qui ex patre
matre ue fam. nasceret in patris fam. sui manu
mancipioque esset habeatque pater fam. ius in eum
vitae necisque terque venundandi filium potestatem.
et in usu fuisse has leges constat ex L. 2ª § initium
ff de origine iuris L. in suis ff de liberis et posthum.
L. 2ª C. de patribus qui filios distraxerunt L. fin. C. de
patria potestate
N 10 Ex hac patria potestate romanis
civibus concessa quam plurimi effectus dimanant ut vi
dere est apud auctores nº praecedenti traditos Covar.
lib. 3º variar. cap. 14 Forcatolus in nentiomantia iurisdicta
Cogo 15 Antonius Fabrus in iurisprudentia tit. 2º per totum
Solorzanus de parricidijs lib. 2º cap. 2º ex ea etiam ille effluxit
ut pater et filius ita coniungerent ut una eademque per
sona reputarentur L. fin. C. de impuberum § si vero mihi de Una
tilibus iunctis traditis a Plaza de delictis cap. 22 nº 1º Tira
quelo

Tiraquello in l. si unquam in prin. an. 5 C. de revocandis
donatb. et inde emancipat. quia solvit vinculum
patriae potestatis et praeterea ista qq. modis iure patriae
duae personae constituunt l. si pamphilo 10 ff de opt. le-
gata docet Theophilus in § an servo inst. de legatis
et ex hac ratione recte lis int. filium emancipatum
et patrem esse post venia a praetore petita l. 4 § 1 ff
de in ius vocando qq. licet naturaliter filius ad sue
re maneat ita ut reverentiam patri debeat l. parentes
6 ff eodem cum patria potestas dissoluta iam sit
diversa persona est filius a patre ac per consequens
recte obligatio civilis int. ipsos consistit et haec iden-
titas quae patria potestate existente dat. fit recte
cum filius sit quodammodo pars ipsius patris teste
Aristotele lib. 5 ethicorum cap. 6 Vacorio declarat.
5 n. 1 Petro Greg. d. lib. 11 syntagm. cap. 5 et probat
imperator in l. cum scimus 22 § illud C. de agricolis
et censitis lib. 11 et haec personarum unitas impedit int.
eos civiles contractus obligationes qq. cum sibi ipsi nemo
obligari possit l. 2 ff de stipulat. servor. l. utrum
ff de fideiussorib. si pater obligaret filio vel con-
tra daret obligatio et actio in una persona quod
esse non potest ait elegans textus in l. imperator 50 ff
ad Trebell. iuncta expositione Curatii lib. 11 quaest. 3
Papiniani Antonii Fabri d. 11 c., illat. 6 ...

Hinc fluit ratio propter quam int.
patrem et filium fam. obligatio naturalis recte contra-
hatur cum haec obligatio ex facto ipso aestimet. identitatem
ex iure quam ex facto et rei veritate haec est ex
consensu et aequitate ut diximus supra n.o 2 ...

tex[tus] sic intelligendus in l. nec semus 4 ff de peculio et naturalis pater et filius diverse persone sint et habeant diversos consensus et sic aequum quod int[er] ipsos actum est servari tex[tus] in l. 1a ff de pactis § 1o ff de Constituta pecunia fictio iuris civilis ex patria potestate proveniens rei veritatem et id quod natura inductum est corrumpere n[on] potuit l. filio 23 ff de liberis et posth. l. eas 9a ff de capite minutis § fin. inst[itu]ta de legitima agnatorum tutela ac per consequens obligat[ione]m naturalem impedire quamrat[ione]m crebrius admitti testat[ur] Bart solus in tex[tu] n. 11 sequuntur Paulus Castrensis n. 7o Sotin. columna 1a Salicetus n. 5o Aviat. tractatu 9o ad Africanum ad Hanc legem columna prima Vontus in pr[incipi]o inst[itu]ta de obligationibus n. 37 Lara in l. si q[ui]s a liberis in pr[incipi]o n. 45 ff de liberis agnoscendis Anton. Fab. lib 20 contecturas cap. ultimo et in iuris prudentia tit. 8o pr[incipi]o 1 illat. 6a cum seqq. que dicta tam in obligatione naturali quam civili sicut patrem et filium dicta procedunt int[er] duos fratres in eadem potestate constitutos ut African. in tex[tu] docet; isti enim pro una eademque persona habentur tex[tus] egregius in l. non solum 67 § sed etsi filius fam. ff de ritu nuptiarum.

N. 12

Richardus in pr[incipi]o inst[itu]ta de pupilla[ri] ... folium

Neq[ue] hu[ic] rationi obstat dicere natura ipsa patrem et filium pro una persona haberi ex dicta l. fin. C de impuberum et natura ex l. necum filio 16 ff de furtis ubi scriptum est n[on] iuris constitut[ione]m sed naturam rei impedimento esse ne actio furti det[ur] int[er] patrem et filium ac per consequens n[on] solum obligat[ione]m civilem sed naturalem contrahi int[er] ipsos non posse q[uia] respondet ubi illic natura ... in d. l. ultima non de iure naturali accipiendum esse sed de natura civili id est a iure civili

ciuili introducta per quam fit patria potestate
existente vnam personam censeri patrem et filium
quod verborum pene et verbum intelliguntur de
qua in d. l. vltima satis demonstrant nam haec
verba in proprietatem significat § sibi homo seruum
seruus ff de legatis 1° l. 1ª § largius ff de fluuio
rio edicto at in proprietatem minime neque naturale
patet sed tantum ciuile neque mirum autem nouum
esse vt verbum natura accipiatur de natura quam
lex ciuilis alicui rei tribuit probat textus elegans
et ad hunc propositum singularis in l. 1ª § mutuum
ff de actionibus et obligationibus dum probat mutuum
non pertinere ad obligationem verborum natura mani
festum esse hoc est natura obligationis que verbo con
trahitur et stipulatione que natura a iure ciuili inducta fuit
vt notatur in l. ex hoc iure ff de iustitia et iure § ius autem
gentium Instituta de iure naturali eodem modo enodandus
est textus in d. l. neque filio in illis verbis natura rei hoc est
natura ciuili a patria potestate descendente neque refro
gant verba illa eiusdem legis non constitutio iuris nam haec non
ita accipienda sunt quasi significet aliunde hoc impedimen
tum quam ex patria potestate nasci sed quod presupposito
illo iure patrie potestatis quod patris et filii eadem per
sona esse videatur nullo opus fuit alia iuris constitutione
ad prohibendum ne pater contra filium fam. agere possit
aut econtra sufficiente natura ipsa rei

Tertio premitto illius patrie pro — N 13
2 testatis cuius s.ª meminimus aliam fuisse et maximum
iuris ciuilis effectum quod quicquid adquirat filium fam
protinus patri adquirat l. placet 79 ff de adquir. hereditate

L. 1a § quod cumque ff si quis a parente fuerit manumissus
L. adquirit ff de adquir. rerum dominio L. cum oportet
C. de bonis que liberis § igitur in istis per quas personas
nobis adquiritur quod procedebat sive Pater adquisitionem
recusaret sive ei acquiesceret ut contra Antonium Fabrum
contrarium docentem lib. 7o coniecturarum cap. 11 defendit
et Sualdo in Donellum lib. 3o coment. cap. 5o litera L. Chu
macerus in suis disputationibus disputat. 2a per totam post
modum in nobis imperatorum Constitutionibus hoc ita tem
peratum fuit ut bona materna et adventitia Patri
quo ad usum fructum tantum quererentur reservata filio
proprietate l. 1a cum segq. C. de bonis maternis d. L. cum opor
tet docent Doctores utrobique precipue Pinellus in d. L. 1a
ubi late defendit de media iurisprudentia bona ma
terna patri quoad usum fructum et proprietatem per
filium adquiri contra glossam in L. si quis heres § fin. ff de
adquir. her. Alciatum lib. 4o paradoxorum cap. 3o et alios

14 Rursus supponendum est quod si credi
tor debitori succedat vel contra aditione haereditatis confusam
esse obligationem ita ut tollatur L. stichum § aditio ff de solutionibus
L. heres a debitore § quod si L. Urans ff de fideiussoribus
L. 1a § si debitori ff ad legem falcidiam C. de pactis
L. 3a C. de fideicomissis rationem autem diligenter inquirunt
omnes in d. L. debitori sed receptior et verior est quod
heres representat personam defuncti et eadem cum ipso
fingitur L. cum a matre C. de rei vindicatione auth. de iure
reiurando in princ. collat. 4a at idem sibi ipsi non potest
obligari non potest cum obligatio et actio diversas personas
requirat unde ne actio et passio in uno subiecto daret

aditione

2us.

Revuelta 9

adirione confusa est obligatio —

Tandem observo verbum peculium N 15
cuius mentio in iure frequens est et precipue in tit. ff. de
peculio et verbum pecunia dici a pecudibus in quibus substantia
omnis veterum consistebat ut ex probatis auctoribus
docent Cota in memorabilibus verbo peculium Wesembeg
in paratitla ad titulum ff. de peculio n. 3 et inde pecunia
grande patrimonium, peculium pussillam pecuniam sive pu-
sillum patrimonium significat l. deposito § peculium
ff. de peculio et in hac significatione accipitur in l. cogi in
principio ff. ad Trebell. l. si quis presbiter C. de episcopis et
clericis et in rubrica et toto titulo de peculio clericorum,
et ut apertius dicam peculium dicitur ex eo quod particula
re quid sit ex bonorum universitate detractum et seorsum
constitutum quod rei certe vicem habet totius patrimonii
simulatur elegans l. in l. si servus § 1 ff. de legat. 3
ubi consultus ait se senes audisse rusticos senes dicen-
tes pecuniam sine peculio fragilem esse hoc est patri-
monium fragile esse ex quo aliqui nummi in reser-
vatos usus separati non sint ut notat preciare Alciat. lib.
2 et 4 de verb. significat. Forcatulus in nentiomantia
dialogo 56 Corasius lib. 1 miscellanearum cap. 13 Reni-
ra in l. si curatorem habens verbo contractum fecisti n. 1 For-
nerius in l. paterfam. 182 ff. de verb. significat. Pine-
lus in l. 1 2 p. n. 48 C. de bonis maternis Re-
badus lib. 3 variorum cap. 17 et eis non relatis Thumaze
rus in suis disput. disputat. 9 a in principio —

Unde quod dominus servo vel N 26
paterfam. filio ad negotiandum concedunt quod separatum est
a patrimonio suo peculium appellatur ut in rubrica et toto
titulo ff. de peculio et in hoc sensu rectissime consultus

act in d. L. patrefam. ff. de Iudic. ergo patrem fam. minime peculium habere posse quoniam peculium non dicit nisi eorum qui in aliena potestate sunt. L. ult. in fine C. de inoff. test. ttº. ... egregius qui omnino sic debet intelligi in L. vindicatio ff. de rei vindicat. ommissis in praefatis congestis a Donello libro coment. cap. 4º et ... literam R. docet igitur Iulian. ibidem vindicat. non sicut quaesita et peculii receptam esse nam quae sit principaliter vindicari per a legatario etiam si in eo aliena capita sint quia non capita de per se sed quod universum petit Lega. d. § per hanc ff. de rei vindicat. at legato peculio legatarius non peculium sed res singulas vindicare debet d. L. vindicatio cuius rei ratio ex dictis dimanat quia et nisi legatum et legatario quaesitus ad singulas manet, et nomen certi universi retinet d. L. vindicatio at peculium legatum ita ... legatario quaesitum est nomen peculii amittit nam cum peculium proprie dicatur apud eos qui in aliena potestate sunt quibus non dominium peculii sed administrationem retinent d. L. pater fam. d. L. ultima et dominium iam peculii legatarium effectum propo nimus quod mirum si extinguat ipsum peculium et non possit vindicari tanquam quid universum sed tantum res de per se quae in peculio fuerint secundum ... doctrinam d. L. vindicatio.

N. 17 Hoc ipse peculium diffinit a L. in L. depositi § ... peculium ff. de peculio at sit quod servus domini permissu separatum a rationibus dominicis habet deducto inde si quid domino debet; quam diffinitionem ... de ... Lota et Forcato ... ibi ... Ioannes Baptista in repetitione huius

huius legis nº 6 Cuiatius tractatu 8º ad Africanum ad legem 38. ff de peculio Caldas Pereira in d. l. si curatorem habens verbo legis nº 89. Duarenus ad titulum ff de peculio cap. 1º quod quamquam contendat Laurentius Vala lib. 6º elegantiarum cap. 40. quod peculium respectu servorum unicum tantum est nam dominicum esse oportet ut ex aliis docet Covarrubias in h. 1ª partis nº 55. respectu autem filiorum fam. in quatuor species dividitur in castrense nempe quasi castrense profectitium et adventitium docet glossa in d. l. cum oportet in prin. C. de bonis que liberis et in § 1º, institutionum per quas personas nobis adquiritur glossa in titulo quam sequuntur Bartolus Baldus et alii in d. l. cum oportet et communiter omnes, hic, Caldas Pereira ubi supra verbo legis nº 90. Mendes de castro in d. l. cum oportet 1ª parte nº 2º, castrense peculium est, quod filio fam. ad castra eunti vel commoranti donatur aut eis adquiritur ex hereditate aut legato commilitonis l. miles 3ª l. miles 5ª §. de hereditate 19 ff de castrensi peculio l. 3ª § secundum ff de donationibus inter virum et uxorem traditis a Donatis et elegantis ab Antonio Fabro in iurisprudentia tit. 11. prin. 6 per totum et ad imaginem istius peculii quod filius fam. in palatina vel togata militia quesivit quasi castrense appellatur l. 1ª § nec castrense ff de collatione bonorum l. 3ª § dari ff de bonorum possessionibus d. l. ultima C. de inofficioso testamento quod vero propria industria aut prospera fortuna ad filium pervenit adventitium nuncupatur sive ex patris substantia vel occasione eius, profectitium § igitur liberi institutionum per quas personas nobis adquiritur l. cum oportet C. de bonis que liberis et de hoc peculio accipi debet textus in d. l. 1ª et infra apparebit quod

quodq[ue] peculium iure civili cum hereditate paterna per
misceri mortuo patre constat ex l. cum ij §
C familie erciscunde l. filie, licet C de collationib[us]
qq ita constitutis apparet iam quam eleganter African[us]
inter locat fratrem debitorem post mortem patris sol
ventem alteri fratri qui mutuam pecuniam dedit pro
qua p[at]re patri succeßit sublata naturali obligatio
ne repetare posse pro qua v[er]o p[at]re ex peculio fratris
debitoris ad creditorem pervenit et repetit[ione]s concedit
cum naturalis obligationis onus pro ea p[at]re in creditorem
transierit —

n. 12 Sed quamvis ex prenotatis iuricon
sona decissio nostra reddat ingentes tri patit difficultates et
in primis illud difficile credit quod in facti specie iuris
proponit nempe filius fam. mutuam pecuniam dedisse fra
tri suo et mutuum inter duos filios fam. constitisse quod
ipsius mutui nature repugnare videtur ad hoc enim ut
mutuum contrahatur requirit quod pecunia mutua
ta dantis sit item quod accipientis fiat l. 2 § appella
ta et § ult, l. si a furioso 12 in fine cum l. seqq. ff si
certum petatur l. si qs pro eo 56 § si nummos ff de fideiusso
ribus princ. instit. qq modis re contrahit obligatio
at pecunia a fratre data dantis non fuit cum filius
fam. nihil proprium habere possit ex iam dictis neq[ue]
accipientis cum statim ipsi patri queratur l. placet de
adquir. hered. adquisitio enim que filio fit cum nec per
momentum duret in consideratione non est l. qui sibi sol
vit 55 ff de solutib. l. fin. § fin. in fine C de bonis
que liberis auget difficultatem ex l. 3 v[ersic]o Julian[us]
alias si filius 4 ff ad Macedonianum ubi filius fam.
quamtumvis liberam habeat peculij administrationem

mutuum

mutuum non contrahit ratione subiecta a I.C. b. non enim
perdere eum peculium pater concedit liberam peculij admi-
nistrationem permittit facit text. in l. contra iuris §. si filius
ff. de pactis. Quam difficultatem ut fugiat Aluis
in d. quem Castrensis n. 4 sequitur respondet mu-
tuo acceptam pecuniam a secundo fratre debitore fuis-
se consumptam inde ergo mutuum quod a principio non cons-
titit consumptione fuit reconciliatum iuxta doctrinam
Aluisij in d. § appellata vbo tum et b. Bartolus
n. 6 Crasius d. Bolognetus in rub. ff si cer-
tum petat n. 62, pro qua facit text. in d. l. si a fu-
rioso. et si fur. l. n. omnis 19 § si pupillus
ff si certum petat. d. § si nummos quem in sententia deo
non admitti ... preterquam quod diuinat ... sapiat
uerum non est consumptione mutuum reconciliari quod
ab initio non valuit consumptio enim potius est modus
ammittendi dominij quam acquirendo argument. text.
in l. legata inutiliter ff. de adimendis legatis neque
aliquid faciunt iura pro Aluisio inducta quod
text. dicat consumptis nummis condictionem nasci est
intelligendum de speciali certi condictione quam com-
petit ex mutuo ... de generali quem toties com-
petit quoties certum aliquid petitur l. certi condictio § in
principio ff si certum petat l. 1a in fine ff. de condictione
sine caussa 19

Unde in his scolijs receptissima 20
sententia est Aluisij in d. glossa supponentis fratrem
creditorem peculium profectitium habuisse ex quo
potuit pecuniam tanquam propriam mutuo dare
et eius dominium transferre l. 2a § ultimo in ...

L. rogasti 11 § si fugitivus ff de reb. creditis. Voluntas
enim patris cuius erat peccunia intervenisse videtur saltem inter-
pretative pater enim peculii administrationem concedendo videtur
ea generaliter permittere quae et specialiter erat permissurus =
Sed tamen haec sententia quantumvis recepta mihi non videtur ve-
rissimum esse fratrem creditorem in nostra specie peculium
non habuisse primo quia in universa Africani disputatione unica
tantum peculii mentio fit et qui alterum fratrem peculi-
um habuisse proponit divinat = Secundo quia si frater
creditor peculium habuisset post mortem patris in commu-
nionem deducendum esset l. cum 13 C. familiae erciscun-
dae et sic secundus frater dimidiam eius peculii partem
consequeretur cum ex semisse patri heres sit quod cum ita
sit iniquum tamen frater debitor contenderet peccuniam repe-
tere pro ea parte qua primus sui peculii partem occupasset
cum vicissim alterius peculii pars ad se perveniret —

n. 21 Qua reiecta sententia non obstat
argumentum adductum quo probat non potuisse aliquod mu-
tuum inter duos istos fratres consistere hoc enim negamus
nam praeterquam quod ex re patris sine peculio cre-
dere potest si accedit voluntas ipsius ut ipsi Doctores
agnoscunt potest filiusfamilias validum mutuum celebrare
eius pecuniae quae sibi ab alio donata sit ea conditione
ut fratri mutuo concedat tunc enim quia a donatore
ad fratrem debitorem profecta videtur transit domi-
nium in accipientem numquam patris effectum, ut eleganter
docet Bartolus in l. sed et si quis § si ab alio ff ad Ma-
cedonianum neque dicat aliquis secundum praedictam fictionem
mutuum inter extraneum dantem et fratrem debitorem cele-
bratum videri nam cum nomine fratris creditoris mutuum

fiat

fiat ei et non extraneo etz si uere pecuniaz nume
raret obligatio queritur l. certi condictio q^a § si nummos
ff. de reb. creditis —

Praeterea non obstat d. l. tertia — n. 22
§ Iulianus alias § licet si filius 4 ff. ad macedonia
num q. si et si verissimum sit filium fam. et secundum pe
culiares nummos mutuo dantes obligare accipientes
tunc [illegible] in d. l. 2^a § ultimo vs. nec obest d. l. rogas
[illegible] § si fugitivus ff. de reb. creditis, [illegible] si ita acci
pieris erit dummodo causam peculij deteriorem
non faciat q^a pater concedendo peculium etz cum
libera administratione non ut perdat sed ut adminis
tret concedit d. l. contra iuris § si filius ff. de pactis
quare cum in specie dictae legis § vs. Iulianus filius pe
culium habens cum libera administratione a se filio fam.
qui exceptione macedoniani poterat se tueri credidisse
proponatur ac per consequens perdidisse ideo docet mu
tuum non potuisse consistere sub libera administratione non enim
perdere ei peculium pater concedit cum peculij ad
ministrationem permittit quae ratio in h. non militat cum ille filius — filius fam. si habet pe
fam. qui mutuam pecuniam accepit peculium habuisset propter — culium mutuum accipere potest
quod exceptione macedoniani se tueri nunquam poterat cum — q. a. ex consensu patris taci
ex consensu patris tacito contrahat d. l. 2^a § fin. ff. ad ma — tis [illegible] l. 3 § fin. ad macedonianum
cedonianum —

Superest in adhuc in hac difficultate scru — n. 23
pulus respectu secundi fratris recipientis mutuum deductus
ex d. l. qui sic solvit ff. de solutionibus d. l. ultima § fin.
in fine C. de bonis quae liberis cui varie satisfaciunt Bal.
et solus Paulus Castren. n. 5 in h. quorum interpretationes re
fellit Coras. [illegible] n. 9. sed ridic regulis dictae
legis qui sic solvit d. legis ultimae § fin. procedere [illegible]

dominium statim reuertitur ad dantem non autem si ad alium
transeat preterea non procedit ubi resultat aliqua
utilitas ex momentanea adquisitione l. si tibi pecuniam
20 ff de reb. creditis l. seruus dotalis § 8 ff soluto ma
trimonio at in persona fratris recipientis mutuum resultat
utilitas in eo quod quamuis patri illa pecunia mutuata
adquirat quantum peculium durat filio lucrosa apud ipsum
filium manere debet quia non solum quod pater a prio
in peculium concessit peculiare est sed et quod postea
ex peculio filius adquirit l. quam Tuberonis 7 § in
peculio ff de peculio
Preterea circa facti speciem
N 24 illud prenotandum est ideo et Fricanum in d. post mor
tem patris fratrem debitorem soluisse proposuisse quia si in
uita patris solutio fieret minime ei repetitio compe
teret nam obligatio sua naturalis passiua minime pa
tri adquisita fuit ut infra late apparebit et actiua
fratris creditoris patri quesita adhuc per successionem su
blata non est neque peculium suum communicatum int
fratres idemque dicendum esse eo casu quo post mortem
patris et ante aditam hereditatem filius soluisset tenent
Ioannes et Hugolinus relati a glossa in d. verbo post
mortem sed contrarium defendunt Aluysius et Alo
in d. l. et alij, uerum horum interpretum questio in
nostra specie frustranea est nam cum uterque frater
in potestate patris proponatur constitutus uterque suus
heres est § sui institutiones de heredum qualitate et di
ferentia § i° institutiones de hereditatibus que ab intestato
in suis autem necessaria non est aditio quia post mor
tem patris statim heredes existunt l. in suis ff de
liberis et posthumis l. in suis ff de suis et legitimis
heredibus unde cum post mortem patris debitor frater
soluerit

solverit licet nondum hereditatem adierit intelligitur
soluisse postquam patri heres extitit et sic post con
fusam obligationem 27

Haec de dubiis circa facti spe
ciem pervenimus iam ad eam quam sententiam Africani
opprimit in primis igitur docet quod frater
debitor patri suo heres extitit pro tanta repetitio
nem illud quod fratri creditori solvit cuius rei
ratio est ita, licet obligatio naturalis inter duos
fratres contracta sit quae impedire solet indebiti
solutionem l. naturaliter § 3 h. tit. in eo tempore
quo secundus solvit iam obligatio illa erat su
blata propter successionem iusta sit praedicta ir
quaestio preludio verum haec Africani sententia ex
multis reddit difficilis videtur enim quod obligatio
naturalis successione non sit confusa 26

Primo quia patri non fuit quae
sita quod probatur quia regula adquisitionis ex
fictione iuris civilis personam patris et filii pro una re
putante ut diximus late supra nº 12 descendit et ideo
in naturalibus obligationibus non potest admitti in quibus tantum
factum a fictionibus semotum consideratur l. nec servus
41 ff de peculio unde obligatio haec cum in facto con
sistat civilibus modis non admittit veluti emancipatione
§ quantum in fine hac lege l. ea quae obligationes § 2º ff
de capite minutis neque re iudicata l. Iulianus 60 infra
h. tit. factum enim numquam per filium patri adquiritur l.
qui heredi 44 ff de conditionibus et demonstrationibus § sed
neque factum vinistitium de stipulatione servorum secundo
probatur hoc ipsum ex l. sed et si damnum quia § peculium

ff. de peculio ubi deducit de peculio unius filii quod
alteri filio debet quia cum ipso filio dicatur debere, perficere
ditor est non pater. Tertio facit, quia si obligatio
naturalis patri quaereretur patri promittendo filio na-
turali non obligaretur quoniam statim efficeretur creditor
et debitor, et ita quod filius meus sub alio stipu-
lando mihi adquirit, et si a me stipuletur nihil agit,
l. liber homo 118, in prin. ff. de verb. obligat. et l.
filius 31 aliquam lex sed et si 25 § ibi Julianus
ff. de usufructu. Tandem quia si obligatio natura-
lis activa patri adquireretur, adquireretur etiam natu-
ralis passiva ex natura correlativorum de quarum
l. fin. C. de indicta viduitate tollenda et ex
regula legis cum secundum ff. de reg. iuris, contrarium
tamen docet Africanus in h. alias non fuisset necessa-
ria confusio hereditatis ad tollendam obligationem
cum sic fieret confusio quae in persona patris fieret
utraque obligatione adquisita quibus argumentis Hotoma-
nus in interpretatione huius legis Antonius Faber lib.
8 coniecturarum cap. ult. intrepide affirmant natu-
ralem obligationem minime per filium patri adquiri.
27 legis nostrum tamen invicte respondit
obstare ait Hotomanus quatenus Africanus docet filium repe-
titurum pro ea parte qua fuit heres ac per consequens natu-
ralem obligationem adquisitam esse patri quia affirmat negative
legendum esse, atqui quidem non petiturum. At sensus sit,
naturalem obligationem etiam ex mutuo pro ea parte qua debitor
heres fuit non esse confusam ideo quo repetitionem pro ea parte
cessare quia naturalis obligatio numquam patri quaesita fuit,
Verum

Verum eius cudatiam rectissime reprehendit Curat.
tractatu 9° ad Africanum ad hanc legem Robertus
lib. 1° recept. lectionis cap. 30 repugnat enim omnium co-
dicum probata fides et inveterata lectio quare et
nostrum Africanum defendant alij asserunt natura-
lem obligationem activam sicut ceteras res per filium pa-
tri adquiri quorum sententia validissimis argumentis fundatur
primo ex textu in d. l. placet ff. de adquir. hereditate
et l. si ff. si quis a parente fuerit manumissus ubi
generaliter diffinitum est quod quod per filium adquiritur pro-
tinus patri adquiri = Secundo facit nam de peculio filij
prius deducendum est quod ipsi patri debetur l. deposi-
ti 5a § peculium ff. de peculio l. 6a in prin. ff. de pecu-
lio legato § cum autem in statum quod cum eo et non solum
quod patri debet deducendum est ex peculio sed id
quoque quod his personis debet que sunt in eius potes-
tate d. l. 6 d. § cum autem inter quas sola obligatio na-
turalis consistere potest ergo et id ipsum patri vel domino
debet naturaliter cum prius deducendum sit de peculio
quam argumentationem facit Consultus in l. sed et si
damnum 9a § peculium ff. de peculio = Tertio probatur
ex nostro textu iuxta communem litteram ex cuius sententia
sic ratiocinatur Curat. in d. t., quasi non alia ratione Consultus
Africanus responderit successione fratris debitoris in
hereditate patris obligationem naturalem confundi quam quod
obligatio naturalis esset quesita patri et consequenter
per causam hereditariam filio debitori pro qua parte ipsi
patri heres extitit quesita etc. Tantum probat

q^a si obligatio naturalis patri non acquireret seque
retur inde ut qui cum filio fam. contraxit duobus te
neretur patri civiliter filio naturaliter, unde et illud absurdum
esset ut filius paciscendo vel debitum accipiendo de
traheret patris obligationi contra legem filius C de pactis
quia si debitor soluisset filio cum non posset repetere
iusta naturalitur ff h. tit. liberaret l. si non sortem
§ 26 § si decem ff eodem quod postremum sinon est ad
mittendum neque primum hanc posteriorem sententiam proba
bit hic Accursius glossa magna et sequuntur Bartolus
n° 5° et 17 Fulgosius 12. Ioannes Baptista in repe
titione huius legis n° 2° Curat. et Robertus obiter
neque ex recentioribus dissentit aliquis, excepto Hotoma
no et Fabro dictis locis et omnes conantur argumentis
in contrarium adductis satisfacere sed minus feliciter
omnes enim solutiones facile possunt subuerti.

Ego vero ut res facilem exitum habeat aduerto obligationes longe distingui ab emolumento et effectibus ipsius nam aliud est obligatio ipsa aliud emolumentum et commodum ex ipsa proveniens quod patet in eo qui ex fideicommisso universali restituit hereditatem nam hic semper manet heres et obligationes hereditarie apud eum semper durant l. et si sine § sed quod Papinianus ff de minoribus l. ei qui soluendo ff de heredibus instituendis commodum autem et effectus fideicommissario competunt § restituta institutis de fideicommissariis hereditatibus obligatio enim ipsa ita cohaeret ossibus creditoris ut ab eo auelli non possit l. 8° iuncta glossa ff pro socio; l. si Sticho § 6 ff de peculio, unde dicendum est ipsam naturalem obligationem quae ab emolumento et effectibus diuersa est

ipsi

Urb.

ipsi filio adquiri non patri id qd necessario evincunt supe
riora argumenta que retulimus n° 25 effectus autem istius
obligationis et emolumentum qui in iure retinendi et re
petitionem denegandi consistunt per filium patri adquiri
quam sententiam autoritate primo deinde ratione confir
mabo autoritate l. ex tex. in l. 1° vs° eius emolumentum
ff si quis a parente fuerit manum. Ubi Ulpianus
ait filium fam. non quidem adquirit patri adquirere
sed eius duntaxat emolumentum idest omne commo
dum ex eo provenien. conducit l. 1. C. qui admitti
Unde cum naturalis obligationis emolumentum in his
effectibus consistat per filium patri adquirunt ratione
autem id ipsum constat quod ut naturalis obligatio ad
quirit ipsi filio sic effectus eius obligationis qui ci
viles sunt similiter adquiri debent ipsi patri et inde
naturalis obligatio inefficax remanebit in persona
filii ex quo efficitur quod si filius debitor patrifamilias
dat pro qua parte ei nequaquam extitit naturalis obliga
tionis effectus patri per filium creditorem quesiti con
fundunt quorum precipuum est repetitionem impediat
pro ea parte qua ipse successit cum sit confusio repe
titionis loco et pecunie solute ut Affricanus
in d. l. ait quod omne confirmat egregie in l. sed si
damnum ff peculium ff de peculio ubi I. C. ait posse pa
tres deducere de peculio quod illis qui in sua potestate
sunt debet redditque rationem quia hoc etiam ipsi patri debet
ecce responsum I. C. prolixius filium et patrem debitores

debitores esse respectu eiusdem pecuniae vel melius respectu eiusdem obligationis quod non aliud intelligi poterit nisi dicamus ipsum filium debitorem esse respectu obligationis naturalis nudae patrem vero respectu emolumenti ex ipsa provenientis hoc est deductionis qua observatione utriusque opinionis fundamenta recte componi possunt —

N 29 Nequè sententia hac retenta obiiciatis quod si effectus naturalis obligationis patri adquireretur obligatio contracta inter patrem et filium sine effectu esset propter reflexum adquisitionis iuxta [illegible] inquisitis infra h. lege ubi denegat repetitio patri solventi filio post emancipatum ex eo quod obligatio naturalis ex contractu inter patrem et filium celebrato dum in sua potestate fuerat apud ipsum filium remansit cum effectibus civilibus alias pater repeteret iubet decissio textus in l. si qs pro eo 56 § nec si filius ff de fideiussoribus [illegible] docet fideiussorem intervenire posse pro ea obligatione naturali qua filius patri tenetur, quae non est in filio sine effectu; huic enim difficultati recte occurrunt Bacovius lib 2° declarationum cap 9° n° 4° et lib 4 cap 57 n° 1° Donelus lib 14 coment cap 9° dum docent effectus civiles naturalis obligationis tum demum Patri per filium adquiri si alius filio debeat non si ipse pater tunc enim regula iuris quae de adquisitione loquitur limitatur ne alias inter patrem et filium conventio celebrata nullius momenti fuisset propter regressum adquisitionis contra mentem patris et filii qui actum validum esse voluerunt — Deinde non obstat d. l. si qs pro eo § 1 nec ex diverso nam ibi non de obligatione activa et eius effectibus agitur, sed de obligatione passiva quae patri minime adquiritur sed obligatione passiva quae patri minime adquiritur ut infra dicemus

Neque

Neque refragatur huic verissime interpretationi d. l. sig.
pro eorum, in ubi l. l. docet patrem obligatum naturaliter
filio quem in potestate habet minime posse fideiu-
ssorem dare ipsi filio rat. obligationis suae naturalis
quod ex eo est, quia obligatio quaelibet naturalis inter patrem
et filium consistens sine effectibus consideratur; alias fide-
iussor a patre datus teneretur; civilis enim effectus naturalis
obligationis est ut et fideiussor ei possit accedere, l. fideiu-
ssor et fideiussor accipi ff. de fideiussoribus; nam respondetur
quod Donello ubi supra, fideiussores non teneri, non ex eo quod sit
sine effectu obligatio naturalis sed potius quia fideiussoria
obligatio per filium patri adquireretur tanquam civilis et
sic eveniret ut fideiussor pro eodem patre apud eundem
patrem obligatus extitisset quod naturae fideiussoriae obli-
gationis repugnat.
Non viget. Ultimum argumentum
opinionis eorum qui obligationem naturalem patri non adquiri
affirmant deductum ex natura correlativorum et in eo
consistens quia sicut actio activa patri adquiritur, hoc
est, effectus debebat et passiva patri adquiri. Occasio-
ne autem huius difficultatis maxime inter interpretes dubitatum
est an sicut in patrem per filium creditorem naturalis
obligationis commodum et lucrum transfertur utique [illegible]
ex persona alterius partis debitoris onus obligationis
et Hugolinus glossator antiquus ab Alciato in l. ubi [illegible]
patre relatus transferri existimat. Nam ex eo quod
[illegible] fratri debitor in nostri [illegible] casu peculium habuerit
et pater ex contractu filii peculium habentis extraneo

civilit et naturalit obliget l. si quis filio 44 cum alijs ff de peculio debuit etiam ex eiusdem filij persona alteri fratri naturalit obligari

Sed e contrarium tamen nempe filij debitoris nomine patrem non teneri placuit Azoni et Alurfio in presenti et sequit Bart solus sigillatim huius opinionis argumenta confirmans numero 9 Fulgosius n. 12 Iason numero 31, Cromus n. 60 Corasius 2a ptl. n. 90 Cuiatius dicto tractatu 9o ad interpretationem nostri textus pagina 210 versiculo Venum ad hec; Ioannes mercurius in prelatis pagina 47 qui ad praecipua argumentis contrarie respondit quae sententia primo ex eo suadet quia secundum naturam et ius impossibile est quod idem eiusdem summae sit debitor et creditor lege tertia 21 § quod si quis quinquagesima secunda paragrapho primo ff de fideiussoribus lege si id quod vigesima prima ff de confirmatione legati Sed pater est creditor quia in eius profilium creditorem fuit quae suas obligationes effectus ut supra resoluimus ergo impossibile est quod eandem pecuniam debeat ex persona filij creditoris secunda quod si pater obliget ex eius natura efficaciter

12

Renuera

Secundo q[uia] et si Pater obliget extraneo efficacit[er] actione de peculio v[er]o in d. l. [...] cum filio ea t[ame]n obligatio est sola civilis non mixta cu[m] naturali quod saepe contingit vt in exemplis relatis a glossa in l. 1a supra hit. et t[ame]n l. cum quis C. de iuris et facti ignorantia et sic obligatio de peculio n[on] continet obligat[ione]m naturalem q[uia] pater non pot[est] obligari filio de peculio q[uia] ea obligatio est solu[m] civilis quae int[er] patrem et filium non cadit vt [...] constat quod tu[m] obligatio de peculio non sit naturalis sed tantu[m] civilis probat[ur] q[uia] fundam[en]ta naturalis obligationis in duabus consistunt in consensu [...] et equitate l. sticum 95 § naturalis ff. de solut[ionibus] l. cum amplius 84 § is natura ff. de reg. iuris et utrumq[ue] deficit in act[ione] de peculio consensus q[uia] pater ignorans obligat[ur] de peculio l. [...] ff. de peculio et equitas q[uia] iniquum est aliquem ex contractu alterius obligari l. transact[io]ne 25 C. de transactionib[us] l. non debet 74 ff. de regulis iuris l. 1a C. ne filius pro patre, deinde q[uia] quod pater de peculio teneatur inductum est a pretore l. 1a ff. de peculio et ius pretorium pars est iuris civilis l. [...] et ipsum [...] ff. de iustitia et iure q[uia] obligatio de peculio civilis est

Verum Ego licet opinionem [...] verissimam esse agnoscam ab ea t[ame]n recedo cu[m] Paulo Iasone Zasio et Corasio in h[oc] du[m] habent actionem de peculio nullam continere obligat[ione]m naturalem veri[us] enim est patrem ex contractu filij act[ione] de peculio non civiliter solum sed et naturalit[er] ex contractu

obligari quandoquidem concedendo peculium et in obligationes peculiares Consensisse videatur ut obliget quatenus est in peculio L. qui peculij ff de peculio negss Negotium facit Hugolini argumentum q. filio non obligat, pater de peculio ex contractu alterius filij non q. ea obligatio est sola civilis ut dicebat cons sed ne idem ipse sit debitor et creditor ut diximus s.

Verum adhuc adversus Africanum obstat quatenus ait aditione confusam esse obligationem nam videtur dicendum minime obligationem naturalem confusam per aditionem esse q. successio est modus civilis tollendi obligationem cum ex fictione representationis proveniat ut diximus supra in preludijs sed obligatio naturalis non tollitur civilibus modis L. Iulian, 60 ff h. tit. ergo successio tollere non poterat obligationem naturalem quod etiam probare videtur L. debitor sub pignore 59 ff. manet q. naturalis obligatio ad Trebell; huius argumenti resolutio occasionem tribuit interpretibus ad disputandum an sicut obligationem civilem per successionem tollit tollat etiam naturalem et primo civiles tantum obligationes non vero naturales tolli successione probatur argumentum supra dictum — secundo facit nam heres ultra dodrantem gravatus qui beneficio legis falcidiae quartam partem retinere potest in quartam imputare debet quod sibi defunctus debuit et ultra quartam deducere L. 1. § si debitor ff ad legem falcidiam Lege in imponenda L. irritum C eodem sed deductio et compensatio sunt effectus naturalis obligationis ergo per

per successionem vel hereditatis aditionem erat subla
ta naturalis obligatio —
Contraria tamen sententia que docet suc
cessione sicut civiles ita et naturales obligationes con
fundi verior est et eam resoluit Menesius in l. 8a nº 11
C. de fideicomissis Gilguerius in d. l. debitor l. nº 14 l. de
pactis que sententia videtur confirmari ex nostro tex.
in l. Stichum 95 § aditio vº aliquando ff. de solutionibus
et ideo successione extincta principali obligatione pe
rimit accessoria l. Vranius vº et quidem l. qui homi fideiussoribus
nem 34 § quidam filium ff. de fideiussoribus que mane
ret nisi esset sublata naturalis nam cum naturali
obligationi possit fideiussor applicari l. fideiussor
§ fideiussor accipi ff. de fideiussoribus multo melius
retineri poterit fideiussoria obligatio si a principio
propter naturalem intervenerit l. eo tempore 10 § et in
eadem ratio ff. de peculio l. ubi autem ff. de fideiu
soribus naturalis obligationis extinguende ratio
ex superioribus proficiscitur nam cum aditio pro solutione
cedat l. hereditas cuius § ult. ff. de evictionibus l. debitori
50 ff. de fideiussoribus necessarium est ut omnem
perimat obligationem prout institutum quibus modis tollitur obli
gatio et naturalem l. in numerationibus 44 ff. de solutionibus
l. pupillus 21 ff. ad legem falcidiam maxime quia cum heres
adeundo hereditatem personam defuncti representet d. l.

cum a matre C. de rei vindicat. non magis naturam quam lex pa
tit obligationem durare nec alioqui in eadem persona detur actio et
passio d. l. vranius ff. de fideiussorib. notat Fab. lib. 11 conie
rarum cap. 19

N. Neque itaque tenendo obstant supra
tradita argumenta et primum quod licet aditio hereditatis non
dum civilis sit tollendi obligationem ut in argumento diximus velle
tamen tollere potest obligationes naturales quia ratio ipsa confusionis
naturalis est et tam in naturali quam civili obligatione mili
tat ea enim est quod nemo potest sibi ipsi esse obligatus
d. § aditio § quod si stipulatur et d. l. vranius et ne dici
potest naturalem obligationem civiliter tolli sed potius natura
sit quia actio et passio simul non concurrunt lege secundum
naturam et quia quod heres adit tacite consentit confu
sioni videtur quemadmodum consensu inducitur naturalis obli
gatio ita et consensu tolli potest l. nihil tam naturale ff.
de regulis iuris l. stichum § naturalis ff. de solution. l. si
vnus § pactus ne peteret ff. de pactis

N. Neque obstat secundo text. in d. l. de
bitor ff. ad Trebell. quia omissa interpretatione Alciat. fuit in
verbo naturalis quam omnes improbant et alia Bartol.
n. 1 et quam sequuntur Cuman. n. 10 et Alexander d. et
alia con quod loquatur in actione reali hipotecaria quam
non confundi testatur decius in l. debitori C. de pactis
et ita Curtius n. 3 Alciatus 9 Corasius in h. secunda
parte n. 19 Rebuffus d. t. tomo ad constitutiones regias
tractatu de constitut. redituum glossa 4 n. 45 articulo 1

Socin.

Socinus Iunior consilio 57 n° 7° volumine 3° Balduinus
in tractatu de pignoribus cap. 20 columna 3a qua convincit
Padilla in l. 3a n° 31 C. de fideicommissis et alii Fabri lib. 7
coniecturarum cap. 16 Ego pro vera eius interpretatione constitui
pignus seu hipotecariam actionem perpetuas conditiones habere
ut duret donec vere et integre pecunia debita sit solu
ta vel alio creditori satisfactum l. si rem § omnis pe
cunia ff. de pigneraticia actione l. grege § fin. et l. si fun
dus § ff. in vindicatione ff. de pignoribus unde eius in specie
text. in d. l. debitor sub pignore creditor idemque heres ni
hil ex hereditate quam compulsus adiit retinere queat
l. nam quod § qui compulsus ff. ad trebell. dici non po-
test vere et integre creditori satisfactum esse ac per con
sequens pignus liberare potuisse quod expressit Pau
lus illis verbis verum est enim non esse solutam pecu
niam cum ergo pignus non fuerit per additionem coactam libe
ratum et obligatio pignoris accessoria sit l. in omnibus
43 ff. de solutionibus per se ferre debet aliquam obli
gationem civilem vel naturalem qua innitatur

Tandem non obstat textus in l. 1 §
si debitor ff. ad legem falcidiam ubi debitor succedens credito
ri in ponenda legis falcidie computatione suum debitum in quartam
tem imputat sicut e converso si debitori creditor heres existat
cum relinquo ex alieno quod sibi debet deducit d. l. in in
ponenda 6a l. Arrium 9a C. ad legem falcidiam nam recte in
terpretatur Duarenus in paraphrasi ad titulum ff. ad legem fal
cidiam cap. 8° ubi diximus actiones diceendum est ideo aut

prodit et extinctam ad computat. et deduct. in dictis
iuribus prodesse quia in legis falcidie computatione mortis
temporis inspicit omnium bonorum que tunc fuerunt ratio ha
betur ac si nulla confusio supervenisset l. in ratione 80 in prin.
et in § certis l. in quantitate 73 ff. ad legem falcidiam quem
citat in dicta eodem l. 8a tt. 31 § 6, quo fit ut a tem
pore quo testator decessit debitum vel creditum non dum
fuerit successione extinctum utrum non sit et id in quadrantem
reputare cogatur et illud retinere possit ut eleganter obser
vat Curtius tractatu 9o ad Africanum in d.

ipse confusiones de qua in d.
remorat dicere confusionem locum non habere in actionibus pecu
liaribus et obligatis de qua noster ... loquitur in l. et si
damnum 9a alias lege peculium 10 § sed si creditor ff.
de peculio ubi si creditores servi vel filii domino,
vel patri, heredes extiterint et ipsi inter se de peculio
agere possint et de eo deducere quod sibi debetur
si conveniant nam omissa solutione Merceri in d. pag.
208, facile hanc difficultatem dissolvit Fabrotius lib.
1o disputationum cap. 23 considerans cum creditor servi vel
filii domino, vel patri succedit non succedere creditorem
debitori quoniam ex contractu servi et filii dominus vel
pater principaliter non obligantur sed accessorie tantum de pe
culio l. cum filius 49 ff. de verb. § actionum autem institutam
de actionibus Unde quemadmodum si fideiussor creditori
succedit aut creditor fideiussori non confunditur obligatio
prin

principalis l. generalit l. heres § quod si stipulator ff.
de fideiussorib. l. in omnib. 43 ff. de solut. quia itaque si
confundit in hoc casu obligatio principalis et ideo si con
ueniat deducit de peculio quemadmodum dominus ipse
deduceret —
Sed quamuis obligatio naturalis filij 4
debitoris patri adquisita pro ea parte qua ipse debitor pa
tri heres fuit confundatur ut ex prenotatis liquet pro ea
vero parte qua frater creditor heres extitit ex sentententia
Africani nostri in versiculo pro ea vero parte confusa non fuit
immo in sua persona renouata reperit cum esset in hoc
casu ratio confusionis que in primo dabatur nempe
ne actio et passio in uno eodemque subiecto reperiatur
nihilominus si iste frater creditor ex peculio patris
debitoris iure hereditario perceperit equalem portionem
ei quam ipse debitor perceperit et in ea portione non
fuerit minor quantitas quam erat in debito per o[illegible]
tionem huius partis confundit obligatio naturalis in alte
ra parte et sic pro ea competit repetitio et hec est sententia
versiculi pro ea vero parte ratio autem aperta est nam quod
filiusfam. peculium habens debet unus est ipsius pecu
lij ipsumque peculium sequitur quocumque iuerit ut traditur adeo
huius legis l. si ex duobus § 1 l. si quis seruum ff. de peculio
unde frater creditor occupando dimidiam peculij partem
cui inherebat dimidia pars obligationis incipit dimidiam
partem illius quantitatis debere et quod sibi ipsi debet confun
ditur obligatio iuxta legem si heres § quod si l. Verum ff. de fi
deiussoribus —

N 1 Unde ex hac verissima rat. constat

falsam esse antiquorum sententiam quam Aluisius in l. re vere hered. verbo consequutus et Bartolus n. 42 existimantium occupatione peculij contingentis ipsi creditori non posse obligationem tolli cum solo iure suo hereditario consequatur sed falsa est ut dixi siquidem obligatio illa in peculio et in qualibet eius parte ita inhaerebat ut quomodo vel totum peculium vel pars eius eat onus ipsum comitatur. secundo ex eadem rat. deducitur quod si hic frater creditor non eandem portionem peculij quam hereditatis consequatur ut puta si ex dimidia parte heres sit peculij autem quartam tantum partem perceperit non tollatur et confundatur obligatio pro ea parte qua heres existit sed pro ea qua peculium occupavit unde si centum deberent et totidem essent in peculio pro qua parte debitor patri heres extitit

idest pro dimidio repetet 50, pro ea vero qua creditor heres fuit solum repetet 25, et in alijs his repetitioni locus erit quod probat nostra ter tex. in vers. adeo iuncto tex. in l. qui de tota ff. de rei vindicat.

3° deducitur quod ut haec confusio obligationis per occupationem peculij contingat necessarium est quod in parte peculij a creditore occupata non sit minor quantitas quam erat in debito, ultra vires enim peculij non tenetur filius creditor cum nec pater eius teneretur et ideo in residuo debiti cessavit repetitio et hoc signant illa verba n. tex. si in minus exp...

N 42 Unum obstare videtur huic nostre explicationi tex. in l. si adulta C. de hereditarijs actionibus l. si ab eo C. de negotijs gestis in quibus probatur quod pro qua parte creditor successit debitori confundit obligatio quamvis minus sit in hereditate quam in obligatione ergo idem dicendum erit quoties per obtentionem peculij confundit obligatio huic autem difficultati ut satisfacias cum communi differentiam constitue inter confusionem ex aditione hereditatis provenientem et eam quae ex occupatione peculij nascitur

ut

ut constat ex Bartolo in d. n.° 4.° Paulo cit. ut in con
fusione ex aditione hereditatis non attendat quantitas bo
norum sed potius portio hereditatis et pro ea parte hereditatis
confundat obligatio licet si minus sit in ea quam in obligat.
ex d. l. si adulta § si ab eo at vero in confusione ex occupat.
peculij non portio peculij sed pecuniae attendat ut confusio
procedat respectu pecuniae non portionis ut in nostro casu
Ratio autem diversitatis in eo consistit quod heres adeundo he
reditatem pro qua parte ipse heres fuerit licet si solvendo here
ditas non sit creditoribus hereditarijs tenet l. quae dotis ff. so
luto matrimonio l. more &c. § hereditas ff. de adquir. her.
quod damnum hodie evitavit si cum beneficio inventarij adeat
l. scimus C. de iure deliberandi unde si heres ipse institutus
et qui adit creditor testatoris fuerit obligatio ipsius debet
confundi pro ea parte qua heres est licet in ipsa minus sit,
quam in obligatione quia si extraneo deberet quod sibi pro
portione hereditatis solvere teneret secus autem in confu
sione peculij occupat. contingente nam ille qui peculi
um occupat creditoribus peculiaribus non nisi usque ad quan
titatem peculij satisfacere debet l. &c. § si quis cum filio ff.
de peculio § actiones autem de peculio Institut. de actionibus
quare si ipse creditor sit solum in ea quantitate debet con
fundi obligatio quae fuit in peculio occupato ex nostro
casu,

Sed adhuc dificilis reddit Afri
canus noster dum docet omne peculiare ipsum peculium
sequi quod in vers. altera et in vers. ideo quia maxime et
tandem in vers. igit. exemplis propositis demonstrat,

ex decisione tex. in l. 1a § item Verg. ff. quando de pe
culio actio annalis sit, l. quod in herede § si servo ff.
de tributoria actione, l. si servo ff. de peculio legato;
qq. probat servo manumisso et ei peculio legato here
dem teneri ad solutionem debiti peculiaris quod minime ad
mittendum erat, sicut peculiare peculium sequeretur; in
quo ex diametro supradicta iura pugnant cum lege
pro percontrarium ff. de dote prælegata, l. at cum heus
ff. de peculio. Ibi enim Consulti docent in casu supra
proposito non heredem sed ipsum manumissum qui pe
culium habet conveniendum esse a creditoribus peculiaris.

V. in. Huic autem difficultati ut satisfa
ciant interpretes multa comminiscuntur ut constat
ex Accursio in dictis iuribus et utrobique Bartulo et
Doctoribus, Alciato in tit. n. 25 l. animas Raphael
n. 64 Cuiatio tractatu 9 ad Africanum in l. qui
afirmat dissensisse in hac questione Proculianos
a Sabinianis. Verum omnibus ommissis quod attinet;
ad nostrum textum facile dicendum est omnes Con
sultos consensisse quod actio de peculio sequatur
ipsum peculium; nam qui manumissum conveniendum
esse afirmant apud eum esse peculium dicunt et
apud heredem, qui heredem, difficultas igitur versatur
in cognoscendo apud quem peculium sit, et tum
hoc prædicta iura contraria esse videntur in qua

explicat tex. in l. 27 pecuniarii vii et differentiis ff. de dote prælig. que invicem pugnant cum l. 1a § item heredes ff. quando de peculio actio ann. et cum l. at cum heus ff. de peculio —

Quest

Que[stio] distinguendum est an peculium per vin-
dicationem an per damnationem legetur. nam posteriori
casu dominium transit in legatarium antequam
ab herede prestetur in quo genere legati similatur
regula l. a tituo in fine ff. de furtis et docet Lamy
lib. 2° institutus tt° 5°, et ideo cum interim dominus peculii
sit et in traditione eius deducere possit quod peculium
debet aut cautionem a legatario exigere de satisfacien-
do creditoribus peculiaribus et post traditionem apud herede
esse videtur peculium et ideo ipse conueniendus est,
et non legatarius iuxta nostram textus et in das pecie
legati intelligendi sunt tx. in d. l. 1a § fuit herede ff. qu[an]do
de peculio actio annalis sit d[ict]a l. si servo ff. de peculio
legato § quod in herede § si servo ff. de tributoria actione
nam cum in illis peculium ab herede traditum sit iure le-
gatario consequens est legatum per damnationem fui-
sse relictum. Ceterum si per vindicationem relinquatur
peculium cum dominium rei legate in legatarium
transfeat numquam factum heredis d. l. a
tituo, numquam intelligimus peculium fuisse apud he-
redem sed penes legatarium et ideo ipse erit
conueniendus actione de peculio. et ita accipi-
endum est tx. in d. l. 1a § per contrarium ff. de dote prelegata

Quibus absolui tc.

Quod Vtraz in Laudem et
Gloriam Sanctissimae Trinitatis
et in honorem semper Virgi-
nis Deiparae Mariae absque la-
be originali conceptae finem
huic operi dedit sapientissimus illustris
Bernardus de Herrera Vtu-
minus Cathedrae dignissimus an-
tecessor die 10 mensis Mar-
tij Anno Domini millessimo sex-
centissimo vigessimo secundo

Ildo D.º deane Cathedratico de 1.ª Salm.ca 25

AD LEGEM
obtinuit 3. l. multa 6. § 1. l. non dubitam. 20. l. hec scriptura 26. l. municipib. 97.

De
Conditionibus et Demostrationibus.
Commentarius.

Art. 1.

His in jurib. de condit. et modis impossibilib. et de conditionib. turpib. et jurijurando a nobis tractandum est hanc mat. in modo percipiendi et investigandi impossibilitatem continere scripsit Rissel in pr. nre legis 3. et adeo intrincatam antiquis prudentib. visa, vt vix post multas contrarietates et dis putationes discernere potuerint quid certo esse affirmandum, asserit P. Rur. in tit. de condit. et modis impossibilib. c. 1. m. ... constat ex contextu nre legis 6. § 1. et colligit. ex nra l. 3. verbo obtinuit, qd verbum denotat post multas controversias prevaluisse et obtinuisse sam existimantium condit.es impossibiles testam.º abiectas pro nulis habendas vt apparent ex duob. Hermogeniani iuris Consulti responsis in l. 32. de oblig. et action.

Nota verbi obtinuit. Significatio.

& post magnas varietates obtinui et in l. ulta & post magnas varietates obtinui ff de legato et ex l. fuit 24 & fuit q. iurid. et obtinuit de acq hered. l. 1. § hodie que obtinui de off.o questoris. l. 4. § parentez 2. & sd Gaius cas. oes in infinitu parentis dici qd et honestius e et merito obtinuit de in ius vocando. l. veteres q.o 7 & in pri.o iuncto & sd Bruti sa obtinuit ff. de usufructu. l. a fratris 127. & et obtinuit sa Gali de legatis 1. l si aliena 10 & et obtinuit sabini et casij sa ff. de usucap.e, § de illa 2. & et adeo. & Quinti Mutij sa obtinuit inst de societ.e et alijs iurib adductis a Grisonio lib. 13 & lib. ... obtinere us.o interdu obtinere et multis olijs q. recensere longu esset animadvertit Costa lib. 1. select. c. 8. n. 2. Cuiac. in l. 1. de cdit instit et in l. 7. de ... et ulteraeos controversiu fuisse apud prudentes l an cditio imposibilis testam.o ascripta ... nula haret et aliquos ex eis negasse ... nula habenda meo iuditio colligitur. ex l. seruo 50 § 1. de hered instituen ubi tractans Ulpian de cdit.e imposibile negatiue concepta ita scripsit cdit ... heres denotans circa illum articulum nulu studentib ... affirmasse quasi aliud esset circa cdit.e imposibile affi

[illegible] quod alio loco presso
sit [illegible]
ex Cartia [illegible] si [illegible]
[illegible]
[illegible] legibus et similibus
fuerit per tractatum et ideo [illegible]
[illegible]
[illegible] nihil [illegible] etiam
plurima [illegible] omnibus
[illegible] affirmando sit Deo
[illegible] combinitur et [illegible]
[illegible] facilius [illegible]
unica [illegible] absolvere [illegible]
et separabilis capitibus [illegible]

Quae et quotuplex
Sit conditio impossibilis
Caput 1.m

Conditio impossibilis est quae impleri aut existere non est possibilis a Graecis ad [illegible] appellatur [illegible] ex l. [illegible] lier [illegible] de condit. inst. haec concipitur aut affirmative aut negative. affirmative ita si in caelum ascenderis [illegible] montem aureum si post centaurum dederis, Negative ita si in caelum non ascenderis [illegible] montem aureum [illegible] non dederis, quando concipitur negative [illegible] figura conditionis [illegible] non.

Conditio impossibilis quid sit

Nº 1.

Conditio negativa et affirmativa.

obtinet [illegible] is enim qui sit herede institut[illegible]
sic legauit [illegible] promisserit pure herede institu[illegible]
illi legasse et promisisse [illegible] [illegible] serui

inposibilis conditio de institutione rejicitur

[illegible] [illegible] si heres erit [illegible]
[illegible] institutus esset [illegible] de heredibus [illegible]
l. impossibiles 7. [illegible] aliter atque sodalis condi
tia inserat stipulatio [illegible] [illegible]
derit [illegible] [illegible] [illegible] l. impossibilis [illegible]
at si ita stipulat[illegible] si digito celum non atti
gero pura facta obligatio intelligitur
deo ipse statim peti potest [illegible] in multis
stipulationibus hic enim conditio non cum [illegible]
impossibilis sed necessaria [illegible] obligatio
presens [illegible] [illegible] [illegible] l. impossibiles 7.
de verb. oblig. [illegible] presens [illegible] stipu
latus quod [illegible] inteligendum est stipulatus hic
presentem obligationem et statim pecuniam
peti posse, videndus Cuiacius et Donellus in
d. l. 7. de verb. obl. vbi explicant quid sig
nificent illa verba [illegible] l. 7. [illegible] pecuniam
creditam [illegible] [illegible]

n. 2

[illegible] Hoc [illegible] [illegible] [illegible]
sit conditioni impossibili [illegible] faciendo
veluti ita si intra Kalendas digito ce
lum non tetigeris presens enim est obligatio
et statim pecunia peti potest. l. in illa
[illegible] si intra Kalendas digito celum non te
tigerit, agi [illegible] potest de verb. oblig.
superior doctrina fuit accursij in d. l. im

posibiles 7 verbo n. ascenderit vbi scribit illa stipulat. puris.ª esse sequunt Jas. et interpretes communiter ibidem Cuiac. de et Jasonis l. Bald. in l. n. quidquid ff. de pu dic Card. Paleottus de nothis et spurijs filijs c. 28 n. 9. Menoch. lib. 4. presumpt. presumpt.ᵉ 78 n. 46. et hanc doctrinam philosophiæ præceptis consonam esse tes tat. Cuiac. cod. l. 7 de verb. oblig. nam quo ties quid in sensu affirmatiuo impossibile est in sensu negatiuo est necessarium veluti sedere et stare simul vnum hominem impossi bile est. Vt tractans de ... subdiscurti ua scripsit Jurisc. Procul. in l. hec ... 124. de verbor. signif. quod in sensu negati uo n. sedere et stare simul vnum hominem ne cess. verum est et sic conditio impossibilis ne gatiue concepta, licet in futurum concipiat, cum oppositum sit impossibile presens et deter minata est iusticia ... naturali ... consistit ... impleta. Vt recte tradit D. Th. in 4.º sent. dist.ª 29 q.ª Vnica ar. 3. ques tiuncula 3. et sic obligatio presens est. nam ea quæ per ... nat.ª certa sunt veluti si ... quis digito celum tangere n. ... rant obligat. vt alias de conditionib. in presens aut in preteritum tpus relatis scripsit Justin. in § condit.ᵉ 6. inst. de verbor. oblig.

n° 3.
in n° faciendo

Dicet aliqs superiores conditiones impossibiles in n faciendo conceptas fore condit. esse et ideo actu facere conditionale idqs probari intendet ex d. l. servus § 1. ibi si in non faciendo impossibilis conditio de hered. instit. et ex eo quod inter condit.es impossibiles relatae sunt ab Ulp. in d. l. 7 de V. O. ab Justin. in d. § si impossibiles inst. de inutilib. stipul. damnatis scribunt impossibiles condit.es in faciendo conceptae vitiare stipulat.es, et postea addunt quod si talis conditio inseratur stipulationi si in celum non ascenderis non vitiari contractum sed utilem esse stipulationem

n° 4

Circa quam obiectionem explicanda opp.e Bartoli quem sequunt communiter interpretes in d. l. § 1. de hered. instit. Duranti de condit.e impossibili p.e 4. c. 3. n. 4. asserentis non recte Accursium in d. l. § 1. supposuisse exemplum in illa condit.e si digito celum non tetigeris quia haec conditio magis dicatur necessaria quam impossibilis et ideo illum textum inteligendum esse de condit.e in non faciendo quae vere impossibilis sit ut illa si non moriaris, et si intra annum non comederis dicendumque est non recte reprahendum fuisse accursium quem defendunt Ludi. Roman. Aretin. et And. Siculus quos refert et sequitur Costa lib. 1. select. c. 8

ma. Gesta ind. l. seruus fr. nec obstat
qui quum dixerunt q[uo]d alter condit[i]o impossibi
les appellant[ur] h[oc] intelligere debetis d[e]
cept[io]ne et figura orat[ion]is condit[ion]es impossibiles
appellari caterum ineffectum ...
t esse proprie condit[ion]es impossibiles sed ne
cessariae nec nouum e[st] in iure ... condit[ion]es
appellentur q[uae] non sunt proprie videmus enim
condit[ion]es in praesens aut praeteritum tempus
relatas condit[ion]es appellari in l. cum ad prae
sens ff. si certum petat[ur] et l. condit[ion]es
de V. O. l. cum in secunda ib. de iniusto
rupto § condit[ion]es 6 inst. de V. O. l.
tt. 11. p. 5. et tamen n[on] esse proprie condit[ion]es
l. itaque ff. si certum petat[ur] l. institutio
20. § 1. de condit[ion]ib[us] inst. l. 3 § ... tit. 13. de
bonis libertorum l. 3. tt. 4. p. 6. sed solum
conceptione est q[uae] omnes ut tradunt communi
ter interpretes in allegatis iurib. Dom. in
d. § condit[i]o n. 2. et in d. l. cum qui Kalen
dis 4. § condit[io] n. 20. de V. O. et ...
commentariorum c. 30. q. ... in l. in V. O.
que dixerit § erat virgen tt. 2. p. 4.

Superiori q[uo]d doctrina retenta
restant adhuc aliae difficultates. Prima q[uo]d
n[on] minus impossibile videat[ur] id q[uo]d contra
... e[st] aut iure fieri n[on] p[otes]t quam id q[uo]d na
tura e[st] impossibile ... in l. si stipu
lor ff. iuncto § 1. de V. O. ideo sti

n[o] 5.

pulatio rei turpis, inutilis est ut precep
tum testatoris quod quis similes fecerunt
ff. [illegible] [illegible] §1. [illegible] de legat.
l. generaliter 26 cum seq. ff. de vb. obl.
§ quod turpi 24 inst. de inutilib. stipu
cum similib. l. 28 inst. ubi [illegible] glo.
[illegible] ut eum scripsit Papinia
nus in l. filius [illegible] de cond. inst. quae facta
laedunt pietatem existimationem, verecun
diam nostram et generaliter contra bonos mo
res nec facere nos posse, credendum est quod
hoc Papiniano digna meritu scripsit [illegible]
[illegible] 16 q. 4 Papinianus [illegible] l. filius
et cum turpe sit homicidium aut sacrile
gium committere l. generaliter 26 cum seq. de
vb. obl. ex ea stipulatione non nascitur actio
d. l. generaliter § si flagitii 123 de verbor.
oblig. cum similib. (circa quod utrum [illegible]
[illegible] l. pen. de cond. ob turpem causam
[illegible] titia 34 de verbor. obl. [illegible]
[illegible] [illegible] laborasse scribit
Jasson in d. l. generaliter n. 5. explicabi
mus inferius suo loco) ex quo fit condi
tionem illam si hominem occideris, si maleficium
commiseris non impossibilem esse censendam
quod conditio negativa illi opposita, videlicet
si sacrilegium non commiseris si homicidium
non feceris necessariam esse ut diximus esse
necessariam conditionem negativam oppositam condit.,
quae

q^a nat^{ra} ē impossibilis ac proinde statim,
pecuniam peti posse hoc ē falsum, nam si pecu
nia promissa sit vt maleficium non facias
nulla nascitur ex conventione actio l. iuris
gentium, et § si ob malef^m. ff. de pactis imo
pecunia soluta repeti posse l. 2 de condi
t^{ne} ob turpem cam. g^o corruit superior do
ctrina.

6. Huic dificultati respondendum ē, in spē tēxts in d. l. iuris gentium §. n.º 6.
si ob malef^m. nullam oriri obligationem et ac
tionem non ex eo quod non sit verum id quod di
ximus nempe conditionem impossibilem negati
vam esse necessariam conditionem sed ex alia c.
ex eo videlicet quod nulla suberat cā. nul
lum negotium quod obligationem ciuilem inducere
posset adeo remansit pactum interminis,
nudum conventionis, vt animaduertit A. fab.
ibidem nec obligatio orta ē saltim na
turalis nec etiam si ponamus stipulationem
fuisse contractam vlla oriretur obligatio nec
pecuniæ solutæ repetitio impediretur q^a.
turpis fuit pactio turpis stipulatio i
deo nullius momenti ex^a. d. l. generalit^r
cum similib. dicas quomodo turpis stipu
latio, turpis pactio q^e maleficium fie
ri prohibet.; Respondeo quod cum honeste vi
vere teneamur secundum iuris præcepta ex^a
vulgare iuris axioma in § iuris præcepta

3

3 mil. de just. et iu. non precio sed virtutis
amore aut saltem metu penarum ll. impositarum. a delictis abstinere debent unde
qui pecuniam accepit sicut promissum est alicui
ne delinqueat eo ipso declarat fuisse male
faciendi voluntate et a delicto non temperaturum si pecuniam non accepisse. ita Bart
et Bald. et A. fab. in d. l. iuris gentium § si ob
maleficium. Don. lib. 14 comment c. 25. et in d
l. generaliter n. 2. de verb. obl. sic turpiter
facit qui pecuniam accipit ne alicui iniuriam inferat l. de quibus 4 § quotiens de condit
ob turpem causam sic iudex qui pecuniam accipit ut parte etiam in causa iusta proferat
l. 2. de condit. ob turpem causam, quem textum non esse necesse emendare cum Menoch de arbitrar.
casu 343. n. 7. contendente pro illis verbis dicti loci esse legendum esse locum non esse quod
tamen recte intelexerit Don. d. lib. 14 comment.
c. 25. et receptam lectionem defendens Ligeri
ibi innotationibus tra. 6. de pena iudicis pecunia corrupti et barataria crimine et
eius probatione late Castillo de Bovad. in Politica lib. 2 c. 11. per totum et lib. 5 c. 1. a n.
220. usque a 231. sic turpiter facit testis
qui ut veritatem dicat pecuniam accipit. ut ex
Bart tradit J. Orose in d. l. iuris gentium § si
ob maleficium et scolaris qui ut suffragia ferat etiam in iusta causa pecuniam accipit, Orose

ib. n. 11. vbi exclamat c.ª eos, qui sua etate
in hac academia Salamanticensi pecunijs
cathredas ambiebant. quinimo ex huiusm
scholasticos, quos testes esse scribit contra eos
vbi s. [illegible] l. n. impo
6 sibile 50. de [illegible] pactis et falsi et perju
[illegible] rij reos esse asserit idq. q. interpos es
respondent qd pdicendo testim. p suffra-
gio ferendo nihil acceperint nec satisfactum
manet superiori dificultati ex d. l. iur.
gentium § si ob maleficium de pactis quã vix
fateremur turpes [illegible] ut imposibiles
censeri de quo at inferius a nobis trac
tandum e.
7 Quod si vrgeat aliquis pactum l. n. imposibile. n.º 7.
& stipulatum de qq s. turpes n. esse ex
l. n. imposibile ff. de pactis vbi scribit vl
pianus in contractibus comodati depositi
et similibus illud pactum ne furtum faciat
ser vũ meũ valere q. n. sit imposibi-
le q. stipulatio qua quis pecunia ac
cepta pmittit delictum n. comittere nullam
continet turpitudinem qd et de pacto di-
cendum e. ac pinde valere dt in spe
dicti § si ob malef.m respondemus e sti
pulatum s. pactum quo alicui quid pmi
ttit ne malef.m faciat ideo inutile
le vt s. diximus n 6. q. pter pecuniam
abstinet a delicto ceterum factum s stipu

lat³ ... qua quis promittit delictum
n' committere si ob id pecuniã n' accipiat
nullã turpitudinẽ continere ideo valere
in q̃pe de legis n' impossibile vbi recte
Ant. fab. reprehendit ~~eos qui~~ credidit
pactũ de quo in spẽ illius tex. nihil
aliud opperari quã vt oĩs dubitat^{io}
cõ tolat^r vtile nq³ é n' ob id solum
ne tan facile cogites de seruo alieno
corrũpendo sed ob id etiã vt sis dilige
ns in cauendo ne per aliũ corrumpat^r
qd ante adnimaduertit Castr. ib. imo
et si pena apponat^r etiã vltra cõprehẽ
sas legib prestare teneberis vt fuit
sn̄a Ac. et Bart. in d. l. turpia impossibile
quoq. opp^o vera ẽ licet sic disputando
obtinuisse testet^r Andr. relat^s a (a)
tiraq. vbi s^a videndus Don. in l. si
stipulatio sq. vbi de intelectu illius
tex. qui superior opp^s impugnari vi
debat^r et n. 9. de interpretat^e tex. in
§. ea q^e §. 7. de donat^b. inter
Secunda deficultas c^a doctri
nã traditã n. 2 vbi diximus cõditiõ im
possibilẽ negatiuã esse necessariã et
hr̃e presentẽ obligat^e insurgit ex eo
qd hoĩẽ mortuũ dare imposibile é x^a triũ
in l. si hõ mortuus 69 cũ similib de v. o.
oblig. ac proinde illa cõditio si hõ mortuũ

dederis impossibilis ē. & negatiua illi opposita videlicet si hō non tetigeris de[illegible] conditio necessaria censenda erit q̄ habeat presentem obligationem h. falsum vt vt constat ex d. l. si homo. vbi cum Vlpian dixisset si hō mortuus sisti n̄ pot nec pena rei impossibilis committet. ̄, subiicit q̄ admodum si q̄s Stichum mortuum dare stipulatus si datus n̄ esset penam stipulat. vbi expendendum ē iuris consultum condit. impossibilem negatiuam quam vere & proprie esse necessariam diximus impossibilem appelasse (Donellus) (Donellus)

Auget dificultas ex text. inl. in illa §. eodem tt. de verb. oblig. vbi Paulus iuris c. s̄ his q̄ scripsit Vlpianus in d. l. si hō. respondit, ait enim stipulatus ita conceptus. si Kalendis Stichum n̄ dederis centum dare spondes ante Kalendas mortuo hō: q̄ prestari impossibile ē. vtilem esse stipulatam & pecuniam peti posse.

Circa hanc dificultatem explosis varijs solut. affirmandum ē conditionem hanc si hō mortuum n̄ dederis X. dabis. necessariam esse vt illam si digito celum n̄ tetigeris centum dabis & ideo talem stipulatam hre presentem obligatam & confestim pecuniam peti posse

ceteru ñ ex eo esse Affirmandum
in spē dictę legis si hō 6 § vtile esse
stipulatz ñ eñ ita fuit recepta si hē
mortuu ñ dederis decem dabis sed
ita hē mortuū dabis si ñ dederis
decem dabis = in quiras q̄ nō diffe
rentię versat inter illas stipulatēs
qd q̄ vitiu ōtinet hęc stipō hē mor
tuu dabis si ñ dederis decem dabis
nullu hanc ōtinere vr neq̄ in re q̄
deducit in stipulatē cu certa quanti
tas pmitat neq̄ in fe dandi cu ñ
sit turpis sd vt sibi q̄s acquirat nec
in ōditiē cu illa si hē mortuū ñ de
deris decem dabis sit ōditio necessa=
ria neq̄ etz in ōtrahentiu ōsensu t.
personar habilitate de qq ñ dubita
t. in d. l. si hō vbi n § testat Don
tiae eruditos angere
Respondeo maximas diffe
rentias versari inter illas stipulatēs si
hē mortuu ñ dederis x dabis. si in celū
ñ ascenderis x dabis et illas hē mortuu
dabis si ñ dederis x dabis in his a pmiss. in
cipit inposibile pmitit, hē videlicet mor
tuu dare t. in celu ascendere ideo obligatio
nula ē x. regula legis imposibiliu de reg.
iur. iuris aut per ōsequens nec pena rei
imposibilis debet ñ ex eo qd pena sit

accesoria et structo principali destruat. etz accesoriu x.ᵃ reg.ᵃ l. cu principalis de re. iu. l. 2. de peculio legato cu similib ultima le pxterit. plares, quos sequunt Cisfon. in d. l. si homo mortuus. Duar. de 3dit.ᵉ im possibili 4 p.ᵉ c3. n. 11. et recte reprendit Do in d. l. si homo a n 3. sed ex eo qd decem que permitit n simpliciter sed pene n.ᵉ pmi titt coercendi pmissoris gra si qd prius pmi sserat. n fecerit. § f. inst. de legatis si in usu iuris hec quantitas pena appelat stipula tio 78. § alteri l. 4 § Cato l. ad die 77 de vb obl. l. 2 et alijs ff. si qs cautionibus l. predia de act. empti et alijs 3gestis a Don. in l. si homo, at pena nihil aliud nisi noxie et delicti vindicta nec ula pe na pt esse sine fraude et delicto x.ᵃ l. a liud e fraus de vb sign. pinde in ppo si to nula pena ee pt cu nula sit fraus nu lu delictum ac nec culpa quide pmisso ris in n prestando eo, qd et si velet pres tare et facere nat.ᵃ n posset ut in celu ascenderet quare nec aduersus eu ula pena nat.ᵉ inteligi pt arg.ᵒ l. 62. l. 13. tt 27 b. pena quide nula vim hre quo nia ad qd exemplu id fieri usesset id nuqua stare infra h. nra tt. qd inteli gunt Bart et Don. circa he mortuum siue mortuus eet tpe pmissionis siue

postea sine culpa promissoris moriatur utroque enim in casu non tenebitur penam prestare quoniam inpossibile est hominem mortuum dare quod defendunt arg. tex. in l. f. § 1. vers. idem iuris ad l. Rodiam de iactu. ex quibus omnibus apparet in spe. d. l. si hominem. vitium stipulationis in eo consistere quod res imposibilis promissa est deinde inpossibilis rei pena ceterum in illa stipulatione si hominem mortuum non dederis si in celum non ascenderis x dabis non fuit apposita pena rei imposibilis qua non capit stipulatio a promissione si hominem mortuum dabis etc. sed a conditione si hominem mortuum non dederis si in celum non ascenderis ex quo fit non promisisse hominem mortuum dare vel in celum ascendere quidquid Dominus in d. l. in illa et alii plures contra contendant ea enim est natura conditionis ut de eo quod in conditione ponitur nihil statuat nihil affirmet ideo nec in obligatione nec in petitione sit [illegible] in l. si quis sub conditione [illegible] ff. si quis omissa causa testamenti. unde illa decem non ut pena promitunt sed ut promitit pecunia sub alia qualibet conditione et cum conditio sub qua promitetur sit necesario presens et determinata in sua causa naturali ut dixi . . . . 2. presens est obligatio et statim pecunia peti potest hec vero differentia colligitur ex his que traduntur

Bart. Cast. et Cuman. in d. l.
qui differentiam esse inter stipulationem
quae incipit a promissione et eam quae incipit
a [illegible] confirmant ex text. in l. ita stipu
latus 115. § illa si quis 2. vers. item de verb.
oblig. videndus Don. in d. l. si hoc. ubi latius
de superiori differentia
[illegible] responsum
[illegible] in d. l. in ella 2. de verb. obl. de qua
[illegible] promissio exec. [illegible]
paret quae stipulatio incipit a promissione sed
[illegible] stipulatio fuit acceptum
Stichum Kalendis dabis si non dederis
[illegible] dabis. sed ita si Kalendis Stichum
non dederis [illegible] dabis unde [illegible] scripsit
[illegible] Sticho mortuo ante Kal.
penam peti posse.
Replicabis adhuc [illegible]
nos [illegible] illas stipulationes si hominem
mortuum non dederis si incolumem non dederis
[illegible] dabis. idque probari intendes [illegible] quod
idem dicendum sit de illa stipulatione si Sti
chum mortuum dederis et de illa si Sti
chum dederis qui Stichus vivus erat
promissionis tempore sed postea culpa promisso
ris decesserit ut cum Bart. et Don. dixim
[illegible] inf. et fuit opinio Joannis quem
sequitur Acc. in d. l. si hoc verbo mortuus sed
in illa conditione negativa si Kalendis Marcijs

Stichu n̄ dederis ~~Martias~~ x dabis mortuo ante Kal. Sticho n̄ ē presens obligatio, nec statim pec.a peti pt. cu ~~...~~ ex eadem l. in illa de vbor. obl. aliud observandum in illa stip.e si intra Kalendas martias digito tetigeris n̄ tetigeris x dabis presente eu esse obligat.s, ~~...~~ et ideo x statim peti posit. q.o cu hec stipulatio si intra Kal. digito n̄ tetigero celu similis sit illi Stichu ante Kal. hō montuu n̄ dedero n̄ re... dicim.s idq. observandu circa hanc stip.e si hō mortuu n̄ dedero x dabis et illam si Stichu n̄ dedero x dabo eo in casu quo Sticus vivus erat. i tpe. pmiss.is sed postea culpa pmissoris defecit.

Circa hanc obiect.s fateor verum esse Stico mortuo ante Kal. n̄ statim x. peti posse vt pbat in d.l. in illa et jure nro regio ex l. ... p.a §. vbi ... dandus ... lopesz gta ... n̄ careat difficultate pp.ter lege ... eod. tt. de Vbor. obl. Cu de quo... et alior... iuriu ... conciliatione tractandu a nobis ē in l. 4 § i. infra h. videndi interim explesaneme... t.e Curacij ad d.l. in illa et Baldwini in tt. de Stip.s c. 13 inf.e Don. et Cifuentes in alegatis iurib. de Don. lib. 15 Comentar. c. 8 et 9. Vigoras in notatis d. c. 8. tra B. et C. Costa lib. 2. selectar. c. 14. Patil. cen.

7 antinom. q. 26. & alij laudati a Genua ad Iciliat. d.l. in illa. cu d.l. h. iur. pag 581. in paruis) aliud v° dicendu si Stic° mor= tuus esset tpe pmissionis & sic pmissus esset ho mortuus tunc en stip° ita Icce. pta nisi Stichu mortuu intra Kal. mar tias dederis x dabis presens erit oblig° & Ifestim x peti poterunt vt posunt. peti q° ita. Iccepta fuit si intra Kal. mar tias digito celu n tetigeris x dabis vt fu it op° Cumani in d.l. in illa n 6 de v6 obl. Paul Cast. 6. ni. & fuit op° Acursij in d.l. h cure vb. altiuerit de vb obl.

6. Huius rei varias diferentis va t°s tradunt interpretes ex gla ea que assi gnauit Cuman vbi s. existimans re in eo Isistere qd illa Iditio si he mortuu intra Kal. n dederis f. si celu degito n tetigeris intra Kal. n solu necesaria set set etz derisoria dicendu e illa Idit si digito celu intra K n tetigeris. cu iam stiterit & in sua ca naturali impleta sit vt diximus s. n 2. pri abiecta hri. acp inde die dil ingertu cu sit pars Iditi onis hri. p n abiecto certu n qz e n ideo apponi illa die pmissori vt intra ea ce lu tangere liceat ne x debeat cu certum sit illu pmissore tangere celu onino n po sset ita coliges ex is qz tradunt Cast. ind.

l. in illa n. 1. Don. n. 4. qd pcedere scribit
Castr. b. n. 2. quando tps fuit appositu
in 9ditne. veluti ita si intra Kal. Mart.
digito celu n. tetigeris x dabis tunc enim
statim pecunia peti pt. aliter si tps ap
ponatur in promisse. veluti ita Kalendis
dabo nisi celu digito tetigerim. x die
Kalendarum promisse appositis lt n. dif
rat obligatio ex act. x regis l. obligat. ffe
. 46 de V. ob. defert tn ppetitioni ll su
riora pcedunt q. do apposita fuit 9ditio nec
saria veluti si digito celu n. tetigeris si
hem mortuu n. dederis ceteru q. do his po
tus in 9ditne stipis tpe superst erat au
bibebat vt in hac stip. nisi Sticu intra
K. dederis x dabis, 9dit. et die 9tinet sti
pulatio et ideo lt postea Stica mortuus
sdeum 9dit. f. quo ad 9dit. attinet obli
gatio 9mitti videatur vt scribit Paulus
ind. l. in illa b. et lt. ad 9dit. 9mitti vi
deatur, q. vba sic intelligi Don. b. n. ...
explosa Cu emendat. Dies tn superest
vt sufficit ide iuris 9. et sic n. ante Kal
agi pt.

ex his ob apparet veru esse
qd diximus s. n. 1. et 2. nec corruere su
periore doctrina. arg. s. a. pposita ideo 9dit.
impossibile in n. faciendo esse necessaria
et qui sic stipulatur heredem instituit vid.

legat quod intestatum perindeesse ac si-
pure esset stipulatus haeredemque instituisset
et legasse ex quibus infertur primo conditionem
de qua in l. mulier 20. de condit. insti.
et quo in textu in versu si vir denuntiasse
non esse necesse addere illa verba et caveret.
vt addenda esse existimasse Cu. in l. 4 § si
de condit. inst. nisi in eum sensum vt sufficiat
quod et maritus denuntiet coheredibus se ac
cepto ferre dotem et vt caueat non petiturum
nempe si dotem non exegeris neque petieris hae
res esto. si a muliere apponatur quae marito
pecuniam ex dote promissam debebat si ille
ex asse fuisset haeres institutus esset condi
tio necessaria impossibilis in non faciendo
quamuis huc usque antecessores nostri in his scho
lis inter impossibiles affirmatiuas de quibus
precipue agitur in nostra l. 3. enumerauerunt
ita iamdiu existimaui et postea legi
apud Aretinum quem solum ex interpretibus ad
animaduertisse vidi in d. l. impossib. n. 2
de verb. oblig. vbi tractans de condit. imposi
bili in non faciendo quam necessariam esse di
ximus. scribit tamen in d. l. mulier. esse no
tabilem in hac materia.

8. Pro hac opinione adduco primo textum
quem allegauit Aretinus in l. mutiane cau
tio 7. infra h. tt. vbi vlpianus tractans de
marito sub illa condit. instituto si dotem

n petierit f. exegerit et de caut^e nupti
-pa abex praestanda f. denuntiat^e facien
-da coheredib. si velle accepto ferre d
addit in vr. se si ex asse marito institut
ex asse subeadq conditio q nie cui caue
n impediri quo min' adeat hereditatem
redit req. b. nq. Ju^e ipso vr inpleta cditi
eo qd n e que possit de dote venire ipsi
adeundo hereditate, expendo illam
nq. Ju^e ipso vr implecta conditio ex qq. c
condit^e illae impossibiles Ju^e p impleta hri q
absurdu esset si eas condit^e inter impossi
-biles affirmativas enumerarem nq. condi
-ones impossibiles affirmative de qq. in no
l. 3. si in testamentis adjiciant p nulis h
-bent vt constat ex dl. §. g^o frustra ja^e p im
-plecta hit id est qd nulu e p impleto h
-beri n pt cu n entis et nule sint quali
-tes arg^o l. nq. et si sub condit^e §. b. dragin
n rumpet q^a nulum e ff. de injusto rup
Secundo superior sa. pbat e
eo qd hec conditio si dote petierit f. exeg
-rit apposita marito scripto heredi ex
asse impossibilis e posquam est heres stitit
n e a quo petat a quo exigat dote cfusi
acto. adit^e. x^a l. granius 71. de fideiuss
l. p C. de pactis cu similib. videndus Donel
lib. 16 comment. c. 4. illiger et in notatis; n
est a se ipso pt exigere g^o c^a conditio

dote n petyerit nec exegerit erit Cditio necessaria, ex his quae diximus supra n. 1 et 2. positio enim unius contrariae est destructio alterius ut ex dicta l. haec verba 124 de verbor. sig. addu cit Raineri de forbitio. in d. l. impossibile 7. de verb. ob.

0 Qua opinione intenta apparet intellect. ad d. l. nuptiale cautio quam exponderis supra n. 8. tunc enim extra Cditio illa si dote non petij erit nec exegerit fuit ipso iure impleta quia ut supra diximus n. 2. Cditio necessaria qualis est impossibilis in non faciendo opposita af firmatiue impossibiles presens et determi nata est in sua causa ideo ea censet impleta sic intelligendus est tex. in dicta l. nuptiane cautius in quem sensum illa verba et fuit ipso iure imple ta Cditio solus ex is quos viderint accepis sse ut Alberic in dicta l. nuptiane in fine.

1. Neque superiori opinioni obstat tex. in dicta l. si mulier 20. de Cdit. instit. ex quo constat Cditionem illam si non petyerit si non exege rit dote impossibilem reputari nec pro non scri pta haberi quod magis conuenit Cditio impossibi li affirmatiue recepte quam Cditio necessariae quae respondendum est cum tex. in d. l. impossibile n. 2 de verb. obl. Cditionem illam in d. l. si mulier pro non scripta haberi quo ad effectum suspensionis nempe ut ea Cditione non obstante maritus ad mittatur ad hereditatem sine eo quod caute

nuptiam prestare teneatur ut non sit
cui caveat quando fuit heres institutus
ex alte n. in. hri. pro scripta eo sensu quo
condit.es impossibiles affirmatiuae de quibus in
§. 3 generalis pro scriptis pro adiectis hri
longa est deferentia inter has condit.es ex illo
precipue quatenus attenet ad contract. cond.
tio namque impossibilis in n. faciendo
tiat contractum d. l. impossibiles de vb. obl.
cetera affirmatiuae concepta impossibilis co
ditio vitiat contractum d. l. impossi. l. nulla
lus de obl. et act. inde inferentes contra
tu matrimonii vt nostri purus est quo ideo
quis contraxit contraho tecum matrimonium si dig
ito celum n. tetigeris sic et penum esse fun
da diximus si cras sol oriatur f. si Titius moria
tur f. si contraxerit sub quolibet similiter
nō strictura * quatenus attinet
ad vltimas voluntates conditio impos
bilis affirmatiuae recepta habetur
pro nulla pro non scripta in non facien
do opposita affirmatiuae veluti si ce
lum digito n. tetigeris proinde ac si im
pleta n. fuisset habetur. Vnde si ef
fectum consideramus idem resultat ex
conditione impossibili affirmatiua et
negatiua illi opposita quia neutra ob
st testamentariae dispositioni ideo he
redis institutio l. legatum sub alterutra

conditione valet et sustinetur ac si condi-
tio apposita non fuisset. Ut circa impossi-
biles affirmativas inferius ostende-
mus.

illud saltem circa
dictam legem mu-
lier animadvertendum est ex ea talis lo-
cis provare intendere Cu. lib. 9 obser. c. 4
dotem aventitiam etiam si nullum pactum de lucra-
nda precessisset pertinere ad maritum
et dotem de qua in eo textu fuisse aduentitiam
circaque articulum ne inmoremur videbis
donellum lib. 14 comment. c. 6. Ant. fab. lib. 2 con-
iecturarum c. 16. Barbosam in l. si post do-
tem n. 38 soluto matrim. et alios laudatos a
[illegible] aligero d. cap. 6. contra Ant. opini-
onib. contrarijs vulgari et martini

infert ex supe-
rioribus resolu-
tio illius questionis an quando testator in-
stituit clericum in sacris ordinib. constitutum
et filios legitimos et naturales ante cleri-
catum susceptos non habentem ogravaverit
alij hereditatem restituere, hereditatem si ip-
se clericus sine liberis disceserit, de-
beat statim restituere hereditatem an e-
mori cuius spectanda sit. an filij post
ea suscepti vel adoptati faciant defice-
re fidei commissum circa quam questionem. T.

septem opiniones contrarias refert Meno chius lib. 4 presumpt. presumpt. 78 n. 42. et sequentib. q. n. 54 magis probabiliter dicit Cardinali paleoti in tra statu de notis et spurijs filijs cap. 28. in fine existimantis fidei commissum illud purum censeri aut proinde teneri cleri cum statim restituere hereditatem fidei commissario idque ex eo hec condi tio si filios susceperis si clerico ap ponatur quia honestati repugnat impossibilis reputanda est argumen to legis filius de conditionibus ins titutionum ergo conditionem illi con trariam si filios non susceperis si si ne liberis decesseris necessariam appellare debemus id quod confir mat Sequitur Durandus de conditione impossibi li p. 4 cap. 3. n. 6 et 7. quo con du cit quod adducit cum in dicta lege quarta § primo de conditionib. institut. videlicet decessum esse quod hec conditio si sine liberis de cesserit impleatur sacerdote facto eo cui imposita fuit quod intel ligere debemus procedere etiam si subdiaconatus ordine fuerit ini ciatus.

de Cond. et dem.

Haec de condit.b impossibilib. ne
gatiue conceptis oppositis affirmatiuis impos
sibilib. circa quas illud animaduerte
re restat hanc ut haec sint presente obli
gat. habeant etiam condit.es omnino structure se
cundu quo modo intelligendum sit, id qd di
ximus condit.s negatiuas impossibiles esse ne
cess.as cum etiam diximus n. esse ppria condit.es
sed solum figura et nomine [illegible] circa primum
attrahitur adeo discensisse apparet tam nris
nri interpretes quam sacrae Theo. professo
res ut affirmare possitis quod incerte sit
affirmandum existimant communiter condit.
omnino structuram presente habere obligatas ut
hic conditio impossibilis negat.a et ideo con
tractum sub illa celebratum [illegible] nec condi
tione suspendi ut constat ex ijs q. tradunt
tam Theologi quam nri iuris interpretes quos
laudant et sequuntur Cob. in 4 decretalium
2 p.e c. 3 § 2 n 10 Sanch. lib. 5 de matr. dis
p. 2 per totam Dura de condit.e impos. 4 p.e
c. 3 n 13 et seqq. unde inferentes in contrac
tu matrimonij ut matrimonium purum est
quando ita qs contraxit contraho tecum
matrimonium si digito celum n. tetigeris sic
etiam purum esse cum ita dixit si cras sol
oriatur s. si Titius moriatur s. si contraxe
rit, sub qualibet condit.e omnino structura ~~circa~~
et nihil deest in hac linea.

hāc opinionem comu-
niter receptam, sequentib. fundamentis con-
firmare dicunt. asserunt pres. esse obli-
gatio in h. contractu si Titius moriat. sine qd
sub sola qualibet condit. ono. stipulatio con-
tra celebrat. vt in illa stipul. si digito cae-
lum ni tetigeris, primo qa illa qua promis-
sum moriat. contig dare, et alite. soluat ve
repetere ni potest [illegible] cum [illegible]
ar. q. de condit. indeb. ide obseruandum
esse respondit. et in l. [illegible] eade
et qd qs soluit antequam ono. conditio
stipul. existat qa obligatio iam nata erat
alias repetetio n impediret. probant
ex tra in l. heres meus 79 in fin. ff.
vbi legatum illud cum moriet. titio leg.
magis mera quam condit. suspensa respon-
det. l. c. qo n. e conditionale ac proinde
nec matrimonium cta celebratum cum Titio
[illegible]

Alij existimant ex stipulatio
ne ista celebrata si digito celum n. tetige-
ris statim oriri obligatio et actio idq
quando celebratur sub ea condit. si cras
solueret. itaque qd ita contrahitur sepatim
meum f Titium e moriturum qa in h. vl-
timo casu illa vbi dicitur pater meus e
moriturum n. ponatur ad designandum tps
sed tanquam conditio necessaria [illegible]

cum hec in sua ca sit presens contractus non
suspendere affirmant ideo matrimonium
purum esse ceterum ex illo contractu si Pater
meus morietur non ante nasci obligatus
quam P. moriatur quia ea conditio non videatur
adiecta ut conditio sed ut temporis pre
finitio ita Soto et ledesma quos refert
Sanch. ubi s. n. 6. qui postquam non affir
mavit id quod rectissime supra confirma
s exhibit a Legato n. 6, non tamen ubi s. quam menti con
trahentium in herendum de qua si non constet ad he
rendum esse recurrendum sorti et tandem ipse Sanch
n. 8 scripsit dum respondere textui in l. heres
meus in pr. infra h. tt. in casu apposito aliud
esse affirmandum si conditio exprimatur per di
ctas si veluti si pater morietur aliud si ex
primatur per dictas cum veluti cum pater morie
tur in primo casu conditio esse necessaria as
serit et ideo casum presens in sua ea consequi im
pletam posteriori casu non esse conditio sed temporis
prefinitionem ideo suspendit legatum in specie d.
l. heres meus.

6. alii putant matrimonium contra
ctum sub conditione omnino structura non est statim validum
sed expectandam conditionem ideo ea pendente posse
maritum aliam uxorem ducere ita glo. magna quam
communiter reprobatur in c. per tuas extra de conditioni
appositis inf. sequitur Anch. ibi n. 9. qui fal
so tribuit eandem opinionem hostiensi in summa ad eun

dem

tt. seq. vltro vero qui ni contrahit. 3° affirmauit
hostiensis. ex [illegible] ... declaratione
adhibita defendit Jason in d. l. impos. nu. de
[illegible]
[illegible] confirmare. quotiam ancipitem meum Judi
cem proferam in primis in plur. nuncupo rela
[illegible] matrimonium sponsalibus
[illegible] contractum celebratum sub conditione
ra f ita si patier morietur purum esse vt est
purus contractus sub illa condit.e si digito celum
non tetigeris quia oes hec condit.es sint necessa
rie et refellitur hec sa meo videri seqq funda
mentis Primum ex eo quod longe defferat illa
conditio si digito celum n. tetigeris a condit.e ano
strictura et adde incerta licet n. incerta an
et quando sed incerta quando certa vero an vt est pie
mortis institutio enim legatum f stipulatio
sub illa condit.e si digito celum n. tetigeris pura
est d. l. seruum 50 ff. de heredib. instituend.
d. l. impossibiles 7. de verbor. oblig. at n. est 2
pura institutio f legatum seu stip. sub condi
tione omnino stricta ita vt presentem habeat
obligatione idque constat ex eo quia si pura esset
confestim deberetur quod relictum aut promissum
est et peti posset [illegible] l. 1. in pr. et presenti
ss 5. hoc tt. vbi ea verba pres. dd sic ex
plicanda esse dixi id e presentem hb obli
gatione § ois inst de verb obl. l. cognita 56
ita stip.r 4. de verb obl. cum similib. videtur

de ꝯdit et dem.

dem Don. in l. eum qui K. 41. § 1. n. 31 de usuris. obst. et ideo legatum sub ꝯditione omnino stricta f. die incerta relictum mortuo legatario an te existentiam diei f. ꝯditionis transmitteretur ad hæredes legatarii ut transmittuntur pu ra legata l. si post diem 5 § 1. quando dies lega torum cedat; cum similibus. sed relegatum relictum sub duabus ꝯditionibus quarum una ne cessario exstiterit nec debetur nec transmitti tur ad hæredes legatarii si is decesserit an te quam utraque casus extiterit l. huiusm. 13. Ꝺ. nec quia certum est alterutrum futurum omnino debebitur ea quando dies legatorum cedat ratio reddit. J C. ibi quia causa ex qua debeatur præcedere semper debet. sic nec illud lega tum cum hæres meus morietur Titio et dato mortuo ante legatarium ad hæredem ipsius non transmittitur d. l. huiusm. 13. ubi verba cum

5 morietur ad hæredem referenda esse. alibi ex plicauit quod hæc legata non sunt pura

8\. Secundo quia omnibus opus est relinqueri potest textus quod DD. scilicet Sanchez pro hac sententia adducunt l. heres meus in prin. infra h. tit. de quas ... n. 24. ubi J C. scripsit legatum de quo h. l. si non ꝯditione saltem mora suspendi quod statim pe ti non potest ac proinde non est purum ex iis quæ di ximus sup. n. 27. = Nec satisfaciet qui di xerit cum Sanch. alegata disp. 2 num. 8. eum textum procedere quando testator ita scri psit

psit cum Titius moriet aliter affirmādy si sic dixisset si Tit moriat q tunc cdit necess ht legatu et ideo paru erit nulla mora sus pensu qa hec sa Sanch. cvincit per txt in l. quocunq 45. § n solum z. de vb. ob. vbi Paul. IC. scripsit nihil inter esse inter hanc stip cum morieris et si morieris ut n interst inter hanc si veneris et cu veneris sic nihil interesse scripsit papinus in l. si tetio 22 q. dies legator ce dat inter h legatu si 14. annor eris et h cum 14 annor eris vtrobiq en eandem cdit esset respondet IC cum priore sem plura per cdit tpis posteriore per tpi cditio demonstret videndus Dan. de sig. nificat dict si et cu circa spe d. l. 45 § 3 de vb. obl et d. l. 22 q dies legator cedat in d l. cum qui Kal. 41. § i n 23 de v bor obl.

Tertio cvincit superior omnis op. ex eo qd lt ctrouersu sit an ex ctratu celebrato sub cdite aro stricto f dic incerta q dis certa v hanc existet vt e dies mortis oriat obligatio et actio ante existentia diei f cditis alijs putantib statim oriri Bald et aly qd refert et seq Cl lop in l. 12. gta 2. tt. 11. pa 5. alijs existimantib nec obligat nec act oriri ante existentia diei f cdit is vt fuit op Acursy

in l. in obl. de reg. jur. Bartoli in l. ita stipulatus § 1 5. n. 40 de v. obl. Cumani in d. § impossibiles, alijs affirmantib. obligationem statim nasci actionem vero non oriri ante existentiam diei vel conditionis qua op. sequitur Ripa in d. l. ita stipulatus n. 40. Cob. alegata 2 p. cap. 3. § 2. n. 10. p. qq. trib. op. plures DD. recensuimus in l. 1. n. 5 et 25 et segq. 3. h. t. et in § dies incertus n. 50. ut t. defendimus verior est sententia existimantium ante existentiam diei vel conditionis nec obligationem nec actionem nasci ac proinde necesse est affirmare matrimonium contractum sub conditione onerosa stricta vel apposita die incerta mortis non habere presentem obligationem et esse contractum purum ut est contractus purus celebratus sub illa conditione si digito celum non tetigeris.

30. Vlterius contra alegatos DD ex ipsius Cobarr. scriptis validissimum conficitur argumentum scribit enim contractum celebratum sub conditione onerosa stricta vel apposita die incerta mortis purum esse ut est purus contractus celebratus sub illa conditione si crassol oriatur et dum refert op. Bartoli in d. l. ita stipulatus de quas. 3. n. 29. addit intelligendum esse ita ut ex contractu huic dies incerta aut conditio onerosa strictura apposita est oriatur statim obligatio non vero actio antequam conditio aut dies existat verum et

ipse

ipse Cob. et ceteri DD. n̄ desitent ex strac-
illo si digito celum n̄ tetigeris si cras sol
oriatur statim nasci obligatus et actus q° lon-
ge differunt. stractus celebrati sub sditione oñis
stitura f. apposita die incerta mortis a s-
tractu celebrato sub sditione si cras sol oriat-
ur sub negatiua inpossibile si incelum n̄ as-
cenderis.

Nec p hac op. smune faciunt
Jura alegata s.ª n 24. nam circa d. legem nam
et sicum monar. 17 de sdit.e indebiti ex qua
pbari existimant ex stractu celebrato sub
sdit.e oño stitura quam sditus esse die mor-
tis affirmant n̄ animaduertunt stractui
de quo, in eo tra n̄ fuisse apposita sditio
oñis stituram sed diem incertam mortis q.e n̄
est sditio sed facit sditum. x. tx in h dies
incertus. 75. infra h. tt. de quo late tracta-
vimus in l. 1. § 2 precipue n 20. dies enim
incertus si esset sditio n̄ faceret sditionem
et absurde loqueretur. JC. in d. l. 75. veluti
si ita dixisset sditio facit sditum, facit etiam
qd. si dies incertus mortis et sditio oño stitura
idem essent superflua esset decisio Vlp.i in d. l.
18. de sdit.e indebiti sicuidem repeteret id
qd. dixerat in d. l. 17. aut decisio huius tx. su-
perflua esset neque obstat qd. in d. l. heres
meus. dicitur id n̄ pt. eam sditum n̄ existere
q.ª inteligere debes ita id ē sditio quam facit

dies incertus nec qd dicit in l. talis stret 30. § 4 de legat. j. ꝑ. cum dies incertus condi tio appellat. qa cdet. ꝫ faciat si Seio n. a nimadvertit n. pbari in d. l. nꝫ et si cum mari ar illustri otractus purus est soluta pecunie repetitio impediat. nꝫ certi juris principium ē n. solum debitorem qui pure debebat re petere n. posse sed etiam debitorem indiem qa tꝫ in l. indiem 10. de cdit. indebiti de qua tractavi in l. 1. § 1. n. f. sa h. tt. = di ces si n. est otract. purus ꝑ in diem certam cur repetitio impedit. respondeo ad hoc vt repetitio impediat. sufficere qd certum sit pecuniam solutam debitam iri vt est receptior interpretum op. sic inteligis l. 17. et d. l. 17 et 18. de cdit. indebiti et l. Julian. 60. vbi de cdit. ono stita de cdit. indebiti tracta vim. in § dies aut incertus n. 25 et 31. vbi de triu in l. necessario § 1. de periculo et c modo rei vendite et l. si pupill. 9 § si sub. cdit. denovat.

Non etiam obstat txs. in d. l. heres meus de cdit. et demons. qa vt recte respondit Bart in d. l. ita stipulat. n. 40. et nos explicavim. n. censet. cdit. suspendit legatum ex eo qd purum sit sed ex eo quo ad heredem legatari transmittendum ē cum certum sit die legati vivente legatario ce suram qa ita relictum ē heres meus Titio cum

moriet[ur] ex dati. Non etiam obstat q[uo]d ad duximus s[upr]a n. 29 in p[rincipi]o q[uod] aliud dicendum e[st] de illa [con]dit[ion]e si digito celum n[on] tetigeris quae iam censet[ur] impleta aliud de [con]dit[ion]e o[mn]i[n]o [con]stitura quae n[on] dum impleta e[st] ideo nec ca[us]a ex qua debeat[ur] precesit

Confutata superiori op[inio]ne [com]muni illud solum restat ut [pro]feram qui p[ro] certo affirmandum sit credo q[uo]d aliter respondendum esse iu[r]e n[ost]ro regio attento aliter iu[r]e [com]m[un]i inspecto nam ex iu[r]e n[ost]ro regio [con]tractus celebratus sub illa [con]dit[ion]e si cras sol oriat[ur] purus e[st] ut e[st] pura institutio sub illa [con]dit[ion]e id[em] dicendum e[st] circa [con]tractum cui dies incerta mortis apponit[ur] veluti [con]tra si Titius moriet[ur] purus enim censebit[ur] ut censetur pura institutio in l[ey] 8 tt 4 p 6. E que maguer seam puestas non embargam el establecim[ien]to del eredero et esto seria como si dixesse el testador establesco a fulano mi eredero si cras nasciere el sol o si dixese fago mi heredero a tal ome si muriere &c[ete]ra. E eesto es por razon que tales [con]dit[ion]es como estas tan sin duda son tã ciertas q[ue] en todas guissas son et q[uo]d iam tantum miror n[on] alegasse Cob. Sanch. et alios qui [com]m[un]is op[inion]is amplectuntur id[em] dicendum erit de [con]dit[ion]e o[mni]no [con]stituro q[uonia]m pr[aedic]ta l. inspecta [con]tractus sub ea [con]dit[ion]e celebrat[us] purus censebi[tur]

tur approbauit ex alegata lex p^te opini
onem Azonis ad tt C de instituit et substit
n 8 existimantis conditionem quae se hit ad alterum
necessarium casum puram esse, ut frequenter so
lent legis p^te approbare op^m Azonis cu
ius rei testem tradit Molina lib 3 de primogenis
cap 7 n 23 ubi aducta inscriptione sepul
chri eiusdem Az. errare dicit eos qui putant
id ex eo factum quia Azo interfuerit collectae
legum partitarum

34. ex his apparet alterum
in h nostrae regio verum
esse op^m communem quod hit matrimonium contractum
sub conditione onerosa statuta f ita si pater morietur
purum esse ut est purum quando ita celebratur si cras
sol orietur si digito caelum non tetigeris et omnes
dificultatem circa hunc articulum sublatam
fuisse per dictam legem regiam p^te quam testem si vi
disset Sanch. non approuasset d. disp 2.
op^m Petri de Soto de qua supra n 25

35. Jure autem communi
attento et remota au
toritate alegatae legis p^te a qua in judican
do et consulendo non est recedendum affirman
dum est matrimonium seu aliud quodlibet
contractum celebratum sub conditione onerosa statuta f
die incerta mortis veluti si pater morietur
non esse purum quidquid contraria contendat ex
iis quae diximus supra n 27 et seqq haec fuit op

gl. et Anch. et Jasonis quos retulimus supra n. 26 seqr. Cuman. in d. l. impossibiles de verb. obl. = idem in stricta disputatione dicat. dicendum existimo de illa conditione si cras sol orietur. licet enim certum sit quod ea die orietur. quia tamen adhuc ortus non est contractus non erit purus. ut fuit op. Jasonis in d. l. impossibiles n. 8. ceterum contractus ita celebratus si digito celum non tetigeris purus erit ideo presentem habet obligationem d. l. impossibiles 7. quod intelligendum est procedere sive ita generaliter dixerit si celum digito non tetigeris sive ita si cras celum digito celum digito non tetigeris quamvis contrarium sentiat Jason ubi supra qui quo adhuc artis loquitur contrarium expressum in d. l. in illa §. vers. sed cum ex de verb. obl. de quo tractavimus supra n. 15.

36. Replicabis adhuc et dices quid interest inter hanc conditionem si digito celum cras non tetigeris et hanc si cras sol orietur alterutra enim conditio necessaria est quia ut diximus supra n. 2 quod fieri impossibile est id non fieri est necessarium sic hic duo termini necessarium et impossibile convertuntur apud logicos testante Ant. fabro in l. 1. §. 1. si ususfructus petatur et in l. 1. § interdum ff. si pars hereditatis petatur. sed respondendum est conditionem impossibilem in non faciendo

ceptaque Videlicet si digito celum non tetigeris quando impossibile affirmativum ponetur esse necessariam et esse etiam necessariam illam si cras sol oriatur cæterum interimo et altera longe aliter esse non illa si digito celum non tetigeris est necessaria quia iam extitit et impleta est cum illa si cras sol oriatur est necessaria sed quia non dum extitit non dum impleta est sed implenda necessario ideo ante quam sol oriatur contractus purus non est quia cum ex quo debeat præcedere tempore debitum non est l. hæc mea ius quando dies legatorum cedat sic respondendum esse existimat Sotus. Cuiacii vestigia secutus qui licet non ita expresserit prosecutus est in d. l. non possibilis num. 2. de verb. obl. et sic satis fabulum manet quæ proposita supra num. 23. verum namque est quod diximus conditiones impossibiles negativas affirmativis oppositas solum figura et sono videri esse conditiones et veras esse quod diximus esse etiam conditiones necessarias impletas tamen et quæ iam extiterunt ut sic proprie non sint conditiones cum in futurum tempus non conferantur sed ut conditiones conferuntur.

Retinenda quæ est

37 sententia proposita a nobis supra num. 35. ex qua infertur attento supra omni defendi posset opinio Di. Cob. d. p. 2. c. 3. § 2. n. 10. et ideo non recte reprehendi a San alegata disp. 2. a Dur. de conditione impossi

bile d. p.e 4 c. 3. n. 16. existimantis cum
Adriano et alijs matrimonium ita contractum
si anti Christus nascetur non esse purum, non con
trat.e quam assignat Cob. qui non recte repre
hendit Accursium dum in l. si pupillus §
§. qui sub condit.e ff. de nov. qui sub condit.e de no
vationib. inter alia exempla condit.is con
stitutae allud proponit si Anti Christus nas
cetur sed eiusdem quamlibet ex fide sit natu
turum dies tamen incerta est. sicut est incerta
dies ultimi judicij ut ex testimonijs sa
crae scripturae adducunt Cardi. Belarmi.
de controversijs adversus haereticos. lib. 3.
cap. 3. Suar. in 3. p. D. Thomae. tom. 2.
q.e 59. ar.o 6. sect.e 2. et q. licet certum
esse dies quod falsum est tamen non diu venit sed
ventura est = ceterum jure regio atten
to matrimonium purum extat ut celebratum
Sub quacumque condit.e contra substantiam ex d. l.
regia proba. quia attenta opinio Sanctij
defendi potest licet ipse eam imitat. sed ju
ris communis fundamenta quae opinionem ipsius
non fulcit sed corruit. = tractavimus
iam de condit.e impossibili negativa opposi
ta affirmativae quam necessariam esse diximus
in sua causa naturali determinatam et impletam
et differre a condit.e contra substantiam quae licet de
terminata sit in sua causa naturali non tamen
impleta multa alia circa condit.es necessarias

involuant interpretes, quod qui ad arbitrium ... attrahit ... multas quaestiones necessitas appellant ... necessa... ... pauci animadverterunt testante Pich. de acq. haered. § 28 n. 18 ...

Restat videre de
§. 2. conditionibus impossibilibus affirmative ... et necessariis oppositis impletis videlicet veluti si digito caelum tetigeris et similibus de quibus nunc sermo ... cipimus futuras est circa quarum species assignandas in varias opiniones distrahuntur interpretes ... communiores in ... scholis frequentior recepta quatuor species conditionum impossibilium constituit videlicet impossibiles natura, impossibiles iure, impossibiles facto, impossibiles perplexitate rei.

Natura impossibiles
39 appellant quae naturae impedimento est quominus existant ... in § si impossibilis 12 inst. de inutilibus stip. veluti si digito caelum tetigeris quod exemplum apponitur in allegata § 12 et inst. cum in rati 16. de in ... nupt. ... tit. 4. § 6. velut si hipocentaurum dederis quem praestare naturae impossibile est testante Justiniano in § ad si quid rem 1. inst de inutilibus stipulat

qd in merito reprehendat Corr. lib. 5 miscel. cap. 2. affirmans hypocentaurum esse pos melius Justinianum defendunt Ant. Pich. ab eo laudati repet. inst. de in utilib. stip. n. 4. Alliger et ab eo laudati in notatis ad Don. lib. 8. coment. c. 11. lra B. videndus Jeronim. Maxi. lib. 1. miscelaneor. cap. sic si ita dixerit si ignes frigescat si la pis sursum ascendat si animal brutum lo quatur si mare ebiberit et alias simile condit. addiderit

10 Iure impossibilis conditio appelatur ea qua licet res existere possit iuris tn. resis tit ne existat veluti si ita dixerit si re sacram religiosam forum aut Basilicam vendi deris quae exempla proponuntur in l. stipul. 137. §. cum qs. 6. de verbor. oblig. et si ita dixerit si hominem interfeceris si sacrilegium commiseris si parentib. egentib. alimenta n prestiteris si patrem tuum captivum ab hostib. n redemeris qd exemplum ponitur in lege 4. p. 6. ubi etiam dr. omnes eas condit. iure impossibiles censeri quae honestati repug nant ea enim l. regia partitur a probatos et exsistimantium condit. quae ledunt pietatem existimatio. verum et generaliter sr. 3a condit. mores iure inpossibilis reputari per tex. in l. condit. 9 et 14. de condit. inst. l. quidam

27 eodem tt. l. facta 63 § si sub condit.e ad Tre
bel. § reprehendenda C. de instit.b idem
facere possumus quod dicitur pariter ... tex
in l. Nepos Proculo 125 de verb. sign. l. filii
ius de condit.b instit. ubi latius tradit Papi
nianus hoc fuit op.o eorum quos laudat Val
ganetus in tt. de condit.b p.e 1. cap. 2. nu.o 6.
et lt. non referat seq.r Dur. de condit.e imposi
bili p.te 1. c. 2. n. 2.

41. Tertiam impossibilem
spem facto impossi
bilem appelant videlicet quando non potest conditio
de facto existere veluti si ita dixerit si
montem aureum dederit quod exemplum proponi
tur in l. 4. C. si diere a tal yglesia vn mon
te de oro tt 4 p 6 et in l. vlt.a C. si casare
contigo sime tiere vn monte de oro tt. 4. p. 4
et in l. 21. C. o facerte e vn monte de oro tt 11
p 5. circa quod exemplum plures inter animad
verterunt quod testator si se retulit ad montem aureum naturalem
qui reperiri naturaliter non potest pro quamvis per se
propter auri venas montes aureos here in
ctarent ut ex plauto addacet ... l. in d.
l. 6. glossa 4. tt 4 p.a 4. talis conditio natura in
possibiles reputabitur ut reliquae de quibus supra
n. 39. quod si se retulit ad montem aureum arti
ficialem quem prestare impossibile est ei huic
conditio adjicitur licet non sit inpossibile respe
ctu omnium huius cum possit fieri mons aureus

artificialis collecto undiq. aureo redulti
ad massam et mente constructo talis conditio
facto impossibilis censet. quamvis contra
tendat Gofred. in nra l. 3 n. 6 scriben
hanc conditionem semper impossibilem naturam
putandam, ideo haec conditio eodem modo
dicanda est, ac illa quae nat. impos. e
l.f. ubi glia quae d. l. appe. rescindantur
ceterum si conditio sit de facto impossibilis
respectu personae cui addicit. et n. sit
universaliter impossibilis veluti si Sli
ex libertatem relinquat testator sub illa
det. simile talenta dederit ... li ...
eam pecuniam n. habeat plures reperientur
eam quantitatem praestari possit ideo haec
conditio n. reputat. impossibilis sed dif
ficilis et sic implenda est ut reliquae con
tiones possibiles per tex. in l. 4 § 1. de
statu liberis de cuius intellectu infer
a nobis tractandum e videndi ...
d. l. 6 gla 4. tit 4 p. 4 Sanch. de ma
lib. 5 disp. 4. et alij laudati a Dur. de
conditione impossibili 1 p. cap 2 n 8
seqq.

42. Quarta impossibi
litatis species quae
dicit. perplexitatis ea e. quae per se e pos
sibilis sed perplexio eam impossibilem faci
q. ita in se recurrit et revolvit. ut juri

reg. repugnātib existere n̄ possit veluti si ita dixerit testator Sitius heres erit Seius heres erit. Si Seius heres erit Titius heres erit hic enim neuter pt heres esse qa alter alteri obstat et se invicem colli dunt ita tx que sic intelligunt in l. si Titius 16 de cdit. inst simile perplexi tatis exemplum proponit in l. qui quadri genta ad l. falc. ubi testator, qui qua drigenta in bonis habebat trescentis lega tis fundum centum valentem Titio legavit sub ea cditione si in eo testamento legi falcidie locus n̄ esset qua in spē si ate queratur an legatum fundi debeatur quid quid dixeris falsum reperietur propter ar gutiam et falatiam Sofismatis seu omenos appelati nam si respondeas deberi lega tum sequetur n̄ deberi qa si debetur legi fal cidie locus est omni quadrigentorum sū ma legatis assumpta si vo respondeas n̄ deberi sequetur deberi qa si n̄ debeatur legi falcidie locus n̄ est cum 4a fundus neque pe 100 dignus apud heredem remaneat ac proinde existente cditione Titium legatum csecuturum affirmare necesse est. ideo nihil aliud respondere poteris quam subsertio haereo aliud perplexitatis exem plum in l. si Titius de lib. oblig. aliud in l. 3. § filius inter medias de lib. et post

multa alia exempla perplexitatis desu
munt antiquiores interpretes ex aliis
iurib. quę si uiuissent antecessores nri
longiores fuissent et obstinatiores circa
hunc articulũ nos qui quod nrũ [illegible]
attinet hanc 4am impossibiliũ spẽ cditi
admettimus eos iuris locos csultos omitti
mus ne circa rẽ a nobis improuandã di
tiũ inmoremur [illegible] Superiorẽ qo opẽ ha
quatuor spes cditũ impossibiliũ csti
tuente amplectunt DD cmuniter in [illegible]
de cdit. inst. et in d. l. si Titius Rep
et ab eo laudati in nra l. 3. a n 4 usq
ad numerũ 40 Galganet. de cdit
pe 1. cape 2 n 4 et segq Metcellius
Viglius Joanes fab. Ludovic. de Molina
alter Molina theologus et alij quos re
fert et seqr Dur. alegato c 2. n 6. u
q. ad numũ 18 et alij plures.

43. Alij affirmant c
ditionũ impossibi
liũ duplicẽ esse diferentiã siue duplicẽ
speciẽ ut ẽ duplicẽ diferẽtia rerũ impos
biliũ et aliẽ sũ simpliciter impossibles [illegible]
ingene. impossibiles t quę semper se [illegible]
ad impossibilẽ qq terminis pmiscuẽ [illegible]
tur DD. aliẽ vo sũ inposibiles per sup
sitionẽ t inspẽ t quę ñ semper se [illegible]
ad impossibilem sed aliqdo qq termin

etia promiscue vtunt interpretes vt ex Bart et alijs adducit Sarm. lib. 2 select. c. 10. primae spei exemplu e illud si digito celu tetigeris, et qd filius sit maior patri qd enim semper e impossibile per natu. Secundae spei impossibile esse affirmant qd Titius qui ab hostib captus e nunquam de ciuitate recesserit et qd moriatur cum captus ante quam captiuus fiat et tn postliminio reversus fingitur nunquam de ciuitate recessisse. l. retro credit 16 ff de captiuis cum similib Ant fab. in iurisp Papinianea tt 11. pr 8. et si apud hostes decesserit l. cornelia fingitur preanbula ora captiuitatis decessisse l. in ob 18 cum similib de captiuis Ant fab. alegato tt. 11. pr 9. sic impossibile est qd ille qui in vtero est sit natus et tn natus fingitur in l qui in vtero 26 cum similib ff. de statu hominum ex quib inferunt l. n posse fingere super impossibile primae speciei velut qd digito celu tangas posse aut sup fingere super impossibile secundae spei vt ex Bar et alijs tradit Sarm. vbi sa.

Huic diuissioni

44. aliquatenus ovenit ea quae tradit Pinelus qui lib. 1. selectar cap. 15. tractans hanc oditio impossibilis

reputata possibilis videatur. f. viciat testa-
mentarium dispositionem. n. 9 scribit distin-
guendum esse inter conditiones simpliciter
ex sui natura impossibiles et impossibiles
ex suppositione et eventu ex suppositione
putat impossibilem. veluti quando
ita testator dixit si filia mea vixe-
rit cum nunquam filiam habuerit quod
exemplum refertur in l. Si Ale-
xia 45 ff. de hæredibus instituendis
ex eventu Titij impossibilem si ita scripsisset
testator si filia mea vivet quæ patre ab-
sente et ignorante testamenti tempore decesse-
rat.

45. Putant alij non esse
constituendas diver-
sas species conditionis impossibilis sed solum
in jure nostro unum tantum genus esse conditio-
nis impossibilis nempe eam conditionem quæ
natura sit impossibilis de qua conditione
accipiendæ leges quæ de conditione impossibili
tractant hanc sequitur ... Pich. in § im-
possibilis n. 7 inst. de her. inst. Gesanij
in l. 7. n. 10. et in l. si Stipulor 35. n.
... de verb. oblig. amplecti videtur ...
... conjecturarum cap. 12 pro quo
... facit primo tex. in § impossibilis
... inst. de inutilib. stip. ubi imperator
... scripsit eam esse impossibilem conditionem
cui

cui nat^a impedimento e q^d minus extat
3^tio facit q^d in eod. § du exemplu im
possibilis conditionis adducit imperator ita
scribit veluti si q^s ita dixerit si digito
celu attigero dare spondes quam conditione
nat^a impossibili esse diximus s^a n 39.
Tercio facit insignis Pauli IC locus
quem n allegarunt Rich. Cefarius & Ant
fab lib 3. sententiarum tit 4. de testamentis.
§ conditionum ubi cu IC dixisset duo
genera esse conditionu possibiliu videli
cet & impossibiliu sic exscribit Possibi
les quae per reru nat^a admitti pt impos
sibiles quae n pt quarum altera ex eve
tu expectatur altera submovetur ex sta
tim mox subsequenti separavit IC ab illis
conditionib conditiones quae sunt contra leges de
creta principum & bonos mores scribit enim
sic Paulus conditiones contra leges & decreta
principum & bonos mores ascriptae nullius
momenti sunt veluti si uxorem n duceris si
filios n susceperis si homicidiu feceris
si barbaro habitu processeris quae hae condi
tiones ab impossibilib distinguendae
sunt Quarto facit q^d id esse impossibile
affirmare debemus q^d numquam effi
ci pt alias pt mutari & id q^d ho
die impossibile e cras possibile fieri
quam obiectione ne obstaret decisio illius

tx.

tris diluit Venuleius iuris consult. tractans de stip. inst. continuus 137. § cum quis. de verb oblig. et nec ad res pertinet qd immutari pt. et id qd nunc impossibile e postea possibile fieri non eius statu futuri temporis sed statu praesentis estimari debet stip. q. impossibile illud solum esse qd natura impossibile est affirmare debemus

46 Ex superioribus apparet nostros interpretes in tot fere sententias qd capita destrahi nec mirum huic videri debet cum ipsi iuris prudentes sepe inter de semper fuerint ut dix in § in pr. huius tractat. miror tamen ante cessores nros sicco quod aiunt pede praecurrissent et circa hunc art. n recte examinasse que sit vere conditio impossibilis ex h. enim art. patet intelligentia ad multa iura circa eum multa se offerunt qq propositas sas refelere possumus qd facile erit dificile proponere aliquid ex scrupulis careret imprimis enim op. de qua s.a n 4. pugnat cum his q. diximus n 45. et probare n posunt. communem opinionem existimantium condit. turpes esse impossibiles et ita ab eis n distinguendas quia ut recte animadvertit A. fab. d. lib. 6. coniect cap. 11. longe dispar diversaque ra

ratio cdictus impossibilium et cdictus tur
pium illa enim summovent a testamentis ha
bentur pro ascriptis pro adiectis pro nullis
ut dicitur in nra l. 3. ceterum conditio turpis
non habetur pro nulla pro ascripta pro abiecta
sed pro implenda ideo necesse est quod remi
ttatur a pretore d. l. cdictes, de cdictb.
inst. nra l. n. debitum 20. infra h. tit.
et quibus edicto pretoris remittantur ab initio de quo
postea decreto ipsius tractavimus inferius; at
si pro nulla haberetur conditio turpis ut habetur con
ditio impossibilis necesse non esset quod a pretore
reto remitteretur arg. legis nam et sub cdicte
de in iusto rupto.

Nec etiam probari potest
47. conditionum impossibi
lium divisio in species de qua supra n. 41 ut videlicet
licet sit conditio impossibilis facto exem
pla enim quae adducunt DD. ad conditiones
natura impossibiles pertinent. et convin
citur haec op. ex eo, quod ut scribit Vi=
glius in § impossibilis n. 7. inst. de here
instit. qui distinctionem adhibent inter mon
tem aureum naturalem et artificialem non so
lum iure sed in facto errant nec enim quis
unquam de monte aureo artificiali
sensit cum mons sit naturae opus. absur
dum somniare auri tantam vim in unum con
ferri ut mons aureus coacervetur =

2do ex eo qd multum interest inter impos-
bile et dificile vt etiam recte scribit Cu.
in l. continuus 137. de verbor. oblig. impos-
bile est in re ipsa, dificile in persona di-
ficile namque vt ipse Cuiacius ex Arist. ad-
ducit est illud qd magno labore, vel pro-
lixo tpe fit ceterum impossibile illud e. qd
nunquam fieri pt vllo labore vel tpre sic vi-
demus in multis iuris locis longe diffe-
rre dificile ab impos.e vt constat ex l.
4. §1 de statuliberis in cuius txs sp.
seruo apposita conditio dandi mulies
dificilima et pene imposibiles appelat
et tn n ht pro scripta cum conditiones im-
possibiles testamentis abiectae pro scrip-
tis pro nulis habeant vt constat ex nra
lege. sic etiam videmus qd quamvis certi iu-
ris principium sit qd impossibilium nula est
oblig. 1a reg. l. imposibilium 185 cum simi.
lib. de regulis iuris si quis promittat dare
qd dificile est prestare imo qd ipse pene
imposibile est tenetur stip. per txum in l. 2
§ ex is inf. de verbor. obligat. l. vlti-
ma de act. empti vbi expendenda sunt
illa verba potius eam dificultatem in pres-
tando inesse qm in nat.a eius. vbi IC
Ponponius separauit dificultatem prestati
ab imposibilitate e. optim txs ad propo-
situm in l. continuus 137. § illud inspicien-
dum

ciendu 4 de vb oblig. b. quid q° s° q³ do
mi habeat neq³ inveniat creditore sed
hęc recedunt ab impedimento naturali
et respiciunt ad facultate dandi ē aut.
facultas persone comodu incomodu quę
n̄ rex quę pmittunt. et b et generali
ter causa dificultatis ad incommodu pro
missoris n̄ ad impedimentu stipulatoris
pertinet. ex quibus verbis cstat longe
differre dificile ab impossibili et quide
propter dificultate pstationis n̄ vitiatur sti
pulatio confirmatur q ex §si ab eos. e
iusdē legis. cstituimus 137. ubi IC scribit
qd si qs stipulatus sit quid efficit ab a
liquo qd h efficere n̄ pt si aly possibi
le sit utilis ē stip° et ex l. multu in
terest cum similib 31. de vb oblig. ex
qua cstat qd si quis pmittat re qua n̄
ht in pott° lt eius cemerciu n̄ heat, c
sit stip°

Minus placet 4.
48 species cdit^{is} im
possibilis de qua s° n 42. quam impossibi
le rat° perplexitatis appelant, et merito
displicuit Gofredo in nra l. obtinuit. n.
3 et seqq et ind. l. si titius 16. de cdib³
inst. et in l mulier n 6. eode tt. et in l.
si Mevia 45. n 2. de hęred inst. Duaren
ad tt de cdit inst cap° 4. Don. lb 8.

9ment c 32 quia vt ipse Don. recte s
cribit si 9ditio de qua in specie d. leg.
si Titius de 9dit. inst impossibilis esset
summoueret ab institut. et haberet pro non
pta vt haberent 9dit. impossibiles testa
mentis abjecti ac proinde alterutrer Ti
titius quam Seius haeredes existerent quod
non fit quin potius neuter heres manet
Secundo quia in spe dictae l. si Titius, qualit
tas 9ditionis non facit vt neuter haeres ex
istat cum nemo dubitet quin Seius et Titi
haeredes institui possent sed scriptura testa
toris quae incertum fecit quem ex illis prius
haeredem esse vellet cum vnus sine altero he
res existere non posset

49. Replicabis 9dit.
illam impossibilem
esse idque probare intendes ex d. l. si Titius vbi
Julianus inutilem esse institutionem scribit
cum 9ditio existere non possit ex quib. verbis
apparet 9ditionem illam impossibilem esse
quia dices nihil interesse inter 9dit. imp.
et 9dit. quae existere non pt dices.

50 Cui obiectioni respon
det Gothofred. in nota
l. 3. n. 4. 9dit. licet quae in spe d. l. 16. de 9dit.
inst non reputare impossibilem aptitudine
potuit enim vterque haeres esse sed illam 9dit.
non posse existere propter facti accidentiam itaque

defacto accidit qd titius instituit testator sub condit^e illa si seius heres stitisset et converso Seius sub illa condit^e si titius stetisset heres q^a condi tio lt existere n posit possibilis tn indicat q^a potuit testator si voluisset vtrumq^3 herede insti tuere hoc exemplo hanc reg^a declarat. Profes. scri bit p possit^3 ista necesse e qd oes hes mori antur necessaria esse nec opositu esse possi bile ideo 2^a p possit^3 veluti necesse e qd oes hes n moriant esse impossibile et sic 1 p posi t^3 ea simpliciter necessaria. 2^a simpliciter in possibile || ista p posit^3 ego ambulo per vill^a || supposito qd ita defacto e qn ambulo cer te q^a ita sit necesse e ambulare. sed q^a possi bille fuisset, si ad h. me ordinasset qd n am bulassent p positio negatiua veluti ego n ambulo magis reputat n p^sse existere qm inposs., qd sensi sse vr D. Aug. qui adducit in c. nabucordenosor 22. § due necessitari. 23 q 4. || objcies adhuc imp

§ 1

condit^es dici eas que existere n pnt vt tradit imperator Just in d § si impossibiles inst de inutilib stip q^a procedere n pt superior difer^a inter condi tiones impossib et eas q^e existere n posit veru vt hic scrupul^s erugat respondendu e eas propie appelari condit^es impossib qq nat^a inpedimento e quominus existant vt apparet ex alegato tex. in § impossib inpropie inpossibiles dici qq ius resistit quominus existant vnde constat n esse impossibile ea condit^3 de qua in d. l. si titius

qn nec natª nec ius resistit quominus Titius et Seius haeredes existant sed pro testantis voluntas ideo non refutanda ... impossibilis ... existere non pt.

§ 2 ... ex plossa superior diuisse quarta spe conditionis impossibilium perplexitatis vel ... rae ... non obstat d. l. qui quadringenta ... ad l. falcid. ... quinimo ex eo ... in ... quid ... dicemus apparet falsam esse praedicta ... conditionis impossibilis rae perplexitatis viciare institut. legatum quia in allegato vs. ... testator quadringenta in bonis haberis uni pure ducenta legauit, alij ducenta sub ea condit. ... falcidiae locus non esse 100 ... legatarii ab haerede qui doli mali except. ... nec 200 ... videndus Cuiacius ... 4 ad Africanum in d. l. qui quadringenti et in l. ea e natª cauilatis 65. de reg. iur. qq in locis Cuiac multa tradit de ... domeno et sorite // nec etiam obstat d. l. ... de ... oblig. vim potius ex ea apparet qd cum titius et Seius separatim fundum ita essent stipulati, fundum illum si illi non dederis mihi dare spondes vtilis e stip. ... di circa intellectum eius ... Don et ...

6 — Nec etiam obstat d. l. 3. § filius inter medius

de liberis et post t. enim dispositio contine
bat impossibilitatem longe autem differt cum
de vltimis voluntatibus tractatur an dispositio
contineat impossibilitatem an conditio quae ad
ycatur sit impossibilis vt postea ostendemus.

53. His sic inspectis restat vt proferamus
quale sit nostrum iudicium vt ad secundum huius
tractatus caput accedamus. quod affirmandum esse
credimus vere et propie eas solum conditiones im
possibiles esse quibus natura impedimentum est quo
minus existant veluti si celum digito tetigeris
et similia vt appetet ex his quae diximus supra
n 45. ceterum impropie iuris interpretatione
eas etiam pro reputari conditiones impossibiles quae l.
sive iure implere non possunt. veluti si ita dixe
rit Si rem sacram aut religiosam aut forum
aut Basilicam vendideris quod esset inposs.
quanvis ius postea mutari posset scribit
Velumeus . 1c. in l. continuus 137 § cum quis 6.
de verb. oblig. quam divisionem licet non appelent a
lias propie alias inpropie impossibiles am
pletuntur Cuman in d. l. continuus § cum quis
Cuiac. in d. l. 35 de v. ob. Don. lib. 8 comen
c. 32. quod non annumeramus conditiones turpes. hae
enim t. edicto pretorio l. pretoris decreto re
tuntur vt postea ostendemus.

54. Hae iure civili alli
to procedunt Verum

uiᵉ nrô regio cᵈitᵉˢ inp. q̃ p n̄ scriptis ha
beant͞ refutant͞ illeʒ queʒ f natᵃ f juᵉ im
pleri n̄ pn̄t et etiã cᵈitᵉˢ turpes ex bonis
morib repugnãtes vt pbat͞ expresse in l.
3 tt 4 p 6. // aliã etiã speʒ condit.ˢ impos
bilis constituit lex 4. d. tt 4. p 6. nempe im
possibile facto veluti si montem aureũ de
deris quaʒ cᵈitẽ n̄ hrit p n̄ scripta ut ha
bent͞ reliqueʒ impossibiles sed vitiare ins
tuctionẽ statuit alegata lex p̃ t. cab.
establecimᵗᵒ como este non valet porq̃ es puesto
so tal condicion que non se puede cumplir de fe
cho maguel que los alquimistas cuidã que pueden
facer oro quanto quisierem lo que fasta este tiem
po no fue cosa manifiesta &ᵃ. nec existimes
legẽ 5. d. tt 4. p 6. cᵗitui aliã speʒ impo
ssibiliũ nempe rẽ perplexitatis ut sic credit
Doctissimᵘˢ G. lop. ‖ contrariũ n̄ q̃ constat
ex alegata l. et eius sumario in quo sic
scribit͞. l 5 de las conditᵉˢ. que son dudosas
et non ciertas cũ aliter scribat͞ qᵈᵒ tractat
de cᵈitᵉ impossibili vt cᵗat ex sumario
d. legis 3. in quo sic ht͞ l 3. de las condit
que n̄ pueden ser por natura o por derecho
et in d. l. 4 sic. l 4. de la condicion que es impo
sibile de fecho.

finis.

54

impossibiles condit^es si in testamen
tis adiiciant^r pro nullis ha
beantur secus si in contra
ctib^s q^a hic impossibilis
conditionis applica
t^e nullius mo
menti esset

Arze

impossibilis conditio si tes
tamentis adjiciat^r pro nulla q^a n. adiecta
seu pro n. scripta h^r ideo perinde e an
si h^res sub ea condit^e script^s pure fuisse
institutus f. legatus seu fidei commissus iure
relictus fuisse hanc assert^s probant l. cum
in secto circa fi de insulto rupto l. si mulia
45 de h^redib inst l. l. si quis ita. 6. l.
4 § id^e Julian, de condit^b inst. l. si mihi
et tibi 12. § si quis servus et 1. l. ab omni
bus 104 § testat^r 1. de leg 1. l. quidocet,
12. de dote prelega. nra l. obtinuit 3 nra
l. multa 6. § si servum 1. l. cum tale 72
§ falsa condit^s 7. infra h. tt de condit et
demonstr. l. si post diem 5 § id^e q^s 4. quas
do dies leg. ced. § impossib 13. inst de
h^redi insti. Paul^s lib. 3. sent. tt 4. § condit^s
et aliis iuris locis consonat de fu^e nro re
gio allegata l. 3. tt 4 p 6. ~~de qua tracta~~
vimus s^a C 1. n 54. h^c recte procedunt si
impossibilis conditio testamentis adjiciatur

ceteru si aponat^r stract^u nullius momen-
ti stract^u erit quq; assertio probat^r p tx^u
in l. certi sditio 9 § itez qq^n 6. si certu
petatur l. 1. § itez sub impossibili 11. l. non
solu 31. de ob^l exact. l. impossibilis 7. l. c
tinuus 137 § cu quis 6. de v^b obl. § si im-
possibili 12. inst de inutil. stip. l. si sub
impossibili 29. de fideiussorib (quod ex
tx^u pbat^r nec naturale oblig^e ex tali stra-
ctu oriri vt agnoscunt inter interpretes
b^s Ant Gom. 1 tomo var. c 12 n 66. Cu-
lb. 8. Pauli ad sdictu in d. l. 29 de fideiuss
et alijs iurib pbat Caius lb 2 inst. tt 9
§ praeterea 7 scordat de ju^e cano. per
arg^m ab speciali tx^s in c f. de sdit^b. app
et l. 6. tt 4 p 6. = videndi circa vtra
q^z assert^e vltra ordinarios in alegati
iurib Sarm. lb 2. select c 2. An Gom.
1 t^o. variar c 12. a n 69. Costa lb 1 se-
lectar c 8. Galganet et ab eo laudati
de sdit^b 2 p^e. c 1. q^e 8 3. et seq. Bal
duin^s de sdit^b c 7. Duar. ad tt de s-
dit^b inst c 4 Sanch de matr^o lb 5
desp 3 et seqq. Don. lb 6 sment c 18
et lb. 8. c 32. et in d. l. 7 de v^b. obligat
et in l. 1. C. de inst et subst. Pinel lb 1
selectar c 15. Ant fab. lb 6 sect 6 11
et 12 et aly plures laudati a Dur. de
sdit^e imp. 2 p^e. c 1. a Pipol. ad nra

lege 3. n 40. alijs inferius referendi.

3. Videtis inter testam.a et tractus magnam versari differentiam cuius re tradere dificile visu e veris interpretib propter varias hinc et inde sas. Raf. Cuman. in d. l. si ad fs de condit.b inst. dificultatem effugiens cavitatis e scribens nullam ipsorum rem redi posse et ideo recurrendum esse ad sq. tex. in l. n omnium 20. ff. de ll. ubi Julian. IC. scribit n omnium quæ a maioribus tradita sunt rem redi posse. Cumanum seq. Emanuel Suarez in addit.b ad ant. Gom. d. lib. 1. variar. c. 12. litera N. Vs et omissis alijs verum hæc op.o merito explodit q. n probat alegata lex n. omnium quæ firmissimum ignorantie præsidium ex. Cristophoro et Hemo dicit illigerus in notatis ad Donel. lib. 1. com. c. 13. litera H. esse aliquam legem quæ ratione careat sed hoc solum significat eius ratione n semper nobis cognitam esse rem qua motus e legislator unde fit ut quamvis optima fuerit a nobis redi n possit quare subijcit in l. et ideo 21. eodem tit. de legib. res eorum quæ constituta sunt inquiri n oportere de cuius tex intelectu et d. l. n omnium videndi Alvericet b. dem et Don. d. lib. 1. com. c. 13. = explosa letz op.e Bartoli in l. 1. de condit.b inst. et aliorum existimantium favore ultimarum voluntatum

introductu ut conditiones imp. testamentis adjectae
pro nullis habeantur, et in hoc esse testamenta favo-
rabiliora contractibus, quae ratio licet communiter recep-
ta vincitur ex iis quae tradit Dur. de condit.
im poss. 2 p. c. 1. n. 6. et seqq. = Reiecta
etiam alia ratio assignata a Iacobo de Arena
Alvarico in l. cum heres 4. § 1. de statu liberis
ut videlicet conditio impossibilis odio testa-
toris censeatur non adiecta in testamento arg. l. lega-
turpia § 1. de leg. 1. ubi turpia legata quae deho-
nestandi magis legatarii gratia scribuntur
odio scribentis pro non scriptis habentur, quam sequitur
amplectitur Spin. relatus a Ruphol. ad
nram legem 3. n. 56. et merito improbavit
Costa lib. 1. selectarum c. 8. Ruphol. ubi supra
Dur. d. c. 1 n. 15 et seqq. nec magis placet
alia op. Baldi quam refert et refellit ex
Cumano Dur. ubi supra n. 26 et seqq. nec
alia op. existimantium ideo in testamentis
conditiones imp. concessserit non adiectas, quia quod legatum
gatur sub condit. impossibile illud legatum
censeatur tacite ademptum sub contraria condit.
quasi datum sub condit. si digito caelum teti-
geris ademptum videatur sub condit. si non teti-
geris arg. legis alleg. infra hoc tit. l. si lega-
tum de alimentis legatis l. quod pure quando dies
legatorum cedat si quis ita libertatem § f.
de statu lib. ex quo fit quod cum legati adem-
ptio ex iniusta causa sine culpa legatarii

n̄ valeat reprobare conant~ ex l. patres
44 de her. inst. ne legatum datum sub
dit. impossib. sub qua. n. illa nisi ta cetia
dimant~ rejectur adetio impossib. externa
m. q. ipi n. auienis erqi dicimus de adi
t. imp. et evincat ex iis q. tradunt
Rophed. ubi s. n. 59 Dion. n. 36 Saron.
lib. 2 select. cap. n. circa f. ubi pla
cere sibi scribit opq. Baldi qua improba
dum esse dicunt q. et recta etiam alia re
qua tradit Sancti. Rom. atr. disput
34 n. circa f. ubi scribit ex eo muti
les esse d. tradit. ex appositae adet. in
possibiles q. trahentes qui cum adhuc vi
vant posuit intellectus sic vitiat. effice
re validos remittendo adet. impossibi
les ceteros intestamentis adet. hoc pro
n. scripta q. cum testator mortuus sit
n. pt. sua dispositio ad debitum modum re
ducere q. r. omni pessimae est nec ulla
iuris authoritate fundat. alias adiuv
sas rat. adducunt interpretes ut ... a
re lit. apud Ant. fab. de lib. 6 iud. cap.
12 cuius reg. probat illiger annotatus ad
Don. d. lib. 6 cap. ... tra i. et apud Alex.
Chacon lib. i. de succesionum creat. §. n.
43 apud Duar. ad tt. de adet. inst. c.
4. et in d. l. impossibilis 7. de reb. dub. ubi
scribit hanc q. an adetio impossibilis

noceat testam{t} f stip{s}. ita uiris qua fals
esset et involuntatis dictura versari et
ideo cu{m} ta{m} testantis qua{m} cotrahentiu{m} sit in
certa et obscura voluntas viri prudentis
arbitriu{m} desiderari et sic in cotractib{us} qui
duoru{m} pluriu{m} ve consensu fiunt s{e}c{un}d{u}m eu{m} qui
ex cotratu agit obscuritate{m} interpretari
debemus p{er} l{ege} stipulatio ista § in sti
pulatib{us}. de v{er}b. oblig. l. cu{m} quarit{ur} de reg.
i. dubijs. quasi o{mn}iu{m} sit hec voluntas et
cogitatio vt nihil agi existimen{t}
aperta ea c{on}dit{ion}e qua sciant esse impossi
bile{m} p{er} tex. in l. si n{on} solu{m} §i. de oblig
tionib{us} et act. et arg{umento} legis an inutilis
de acceptilat{ionibus}. in vltimis autem volun
tatib{us} q{ue} ex solo testatoris pendent ta
m{en} etsi ea forte cogitatio testatoris sit
legatario aut heredi impossibilis c{on}ditio
nocere n{on} d{icitu}r q{ui}a sibi cavere n{on} potue
runt sicut potuit cavere stipulator
cui imputat{ur} q{uo}d cu{m} eius consensu c{on}ditio
impossibilis scripta sit potuit sibi
prospicere et curare vt f ea c{on}ditio
reyceret{ur} f apertius voluntas vtri
usq{ue} declararet{ur} q{uo}d imputari n{on} p{otes}t
heredi f legatario sine quoru{m} volu{n}
tate aut saepe etia{m} sciencia impossibi
lis c{on}ditio per testatore{m} fuit scripta
qua Duareni re{spondit} eius nom{ine} suppresso

late refellit Man. ind. l. imp. n. 4. seq.
Cesaris Tiblis

4. inter tot quae ac tam varias
rat. est illa non spernenda
que desumitur ex d. l. n. solum ibi de obli
gat. et act. quamvis non satisfaciat Mane
lio d. lib. 6. cond. cap. 18. ubi ut con. Mar
ciani dixisset apposita cond. impossi
bile hoc contractus nullius momenti esset
dum reddi sic scribit quia in ea re quae
ex duorum plurimve consensu agitur omnium
voluntas expectatur quorum procul dubio
in huiusmodi actu talis cogitatio est ut ni
hil agi existimarent apposita ea condit. quam
quae scirent esse impossibilem. ex qua varia
bis significatur in ea re quae ex unius
voluntate agitur veluti in testamento vel
codicillis contrarium esse observandum.

5. Verum quamvis superior
rior ratio ut tradita
a juris c. sit amplectenda inquirit ad hoc
cur conditio impossibilis vitiet contractus
eo quod inter duos plures disponant et non vi
tiet testamentum seu codicillos eo quod ab uno
fiant. rursus colligit ex eadem l. non solum existi
mant quia videlicet in contractib. uterque
sciat condit. esse impossibilem non videtur quis
quam agi voluisse imo potius ludere et ioca
re voluisse apponendo condit. quae imple

ri impossibile erat qd de vno testato
re dici n pt huius rei duplicē rōn re
ddunt Cuiac. in d. l. n solum Gifani
in § prima q ē vnus testator & pro
inde facile fieri possit presertim mo
rienti vt erret & ascribat cditē im
possibilē quā tn possibilē putabat
quasi mendū sit verū qd testatori ex
ciderit remouet ex testam° secun
da ratē assignant Cuiac & Gifani ? d
s° ex quorū & alior interpretum scriptis
explosa rē Donelli in d. l. impossi. & d. lib
6. comm. cap. 8. respondebis verā esse ra
tionē asignatā a iuris consulto in d. l. n
solū quā s° tradidimꝰ n 4. & si inquira
tur ratio illius rationis vt inquirit s°
n. 9. apertius dices contractus aduoru
plurim ve consensu pendere & in eis oiū
voluntatē esse expectandā vnde apposi
ta conditioni impossibili existimamus
n esse verosimile vt exilis n aduer
tisset talē condit̄ē impleri n posse imo
potius credimus qd lz ni vni ex con
trahentib id latere alter animaduerte
ret si velet qd corrigeret vt scribit
Joanes de imola in d. l. 1. n 2. de condi
tionib inst. n 2. ex quo fit quod ce
+ sante coiectura erīs ɔtrahentiū credi
mus n habuisse animū contrahendi

sed

sed voluisse actu efficere precipue cum presumamus debitorem qui minus possit onerari voluisse et ipsius intersit obligatum non manere hec ratio colligit ex d. l. non solum §. 1. de oblig. et act. et quia in ea re que ex duobus pluribusve consistit agitur omnium voluntas expectetur. et ut nihil agi existiment apposita ea condit.e que sciant esse esse impossibilem

aliter observatur

6. in testamentis in quibus superior coniectura desumi non pt. nam cum testam.o a solo testatore per eius voluntate pendeat facile fieri pt. precipue morienti ut erret. ut diximus supra n. 5 et scripsit imperator in l. all. ultissima et. at cum humana fragilitas iam in eo statu sit. C. qui testam.o facere possunt ac proinde presumendum est magis per err.m et ignor.m appositum fuisse condit.m impossibilem quam ut ostenderet testator non habuisse animum disponendi et ideo err.e sive menda in super habito testantis voluntas conservat.r ut conservat.r alijs mendis remotis ex specie l. quotiens ff. § si quis ita 14 l. tale § 1. de hered. inst. l. falsa §. 3. infra htt. de condit. et dem.

7 Hec vero confirmat.r ex eo quod in l. 1. de

dit⁹ inst. Pandectę florentinę et aliy p-
batę fide p illis verbis quę sit vulgaris
lectio et alio modo sic stat et alio mēdo
ubi expendendę sūt dictiones alio q̄ so-
let esse repetitiua simili luc. et mēd.
et colligit ex ijs impossibilē conditionē
testam° adiectā mendū siue error quod
testatori exciderit reputari. hęc quę
diximus n 8. tradit Rufol. in sum. lib
n. 78. et 79. Dux. de cōdit. impossibili
p. 2. c 1. n 42. et seqq. Pichar in §.
impossib. n 12 inst. de hęred inst. et
in § si impossibiles n 5 inst. de inutilib.
stip. et plures ab eisdē laudati. Cu
et Gifan in d. l. n. sola ff. de oblig.
et act. et cōmuniter in his scholis recep
ta sunt. verū licet quę dixi s. n 6. cir
ca contractus recte procedant quę di
xi n 7 et 8. ex aliorū scriptis difficulta
tē cōtinet. ex eo quod licet fateamur
presumendū esse mendū siue errorē
excidisse testatori ex appositione condi
tionis impossibilis qd n facile patendū
est eo q̄d apud Romanos adeo ex
acta erat obseruatio in testamentis or
dinandis ut vix quisquā sine juris
perito testamentū facere auderet ut
per text. in l. lucius 88 § ult° de legatis
2. probat Cuiac. in l. 1. de testamen
tis

tis Alligeras in notatis ad Den. lib. 6 com. cap. 6 litera h. ac proinde n. tam facile est admittenda praesumptio qd. mendum exciderit testatori praesertim iuris perito praecipue cum n. semper testamentum fieri soleat ab homine mortis angustiis oppresso quia soleant cordati homines mente et corpore sani testamenta facere potest accidere quod testator nō per errorem sed consulto apponat conditionem impossibilem ut observabit Donellus in d. l. impossibilis n. 5 de oblig. obligat. accidere potest qd. testator apponat conditionem impossibilem legato ut spem faciat imperitis heredibus n. serio legatum relinquisset quo facilius adderent hereditatem aut heredum institutioni misceat impossibilem conditionem ut cognati imperiti minus moleste ferant alium esse institutum quem n. putaret heredem futurum quippe cum sciat conditionem impleri n. posse aut qd. aliis respectibus conditionem impossibilem apponat testator non errore sed consulto et certa scientia quib. in casib. cum constet n. errare absurdum esset si praesumere vellemus errasse.

18 quare circa testamenta affirma

du censeo sive erret testator apponen
do secundu~ nup: sive apponat consul
to e certa scientia removenda esse co
ditz alia magis generali ratione que o
mnes casus comprehendat nempe ex
ea assignata sup.ª n. 4. qd ab vno testa
tore testamenta pendeat eiusque sola
voluntas exigatur in testamento ad cuius
vis expressione primo observandu est
velut felicius nihil iucundius homi
nib que testari vt voluntas corpore
extincto regnet in bonis ideo testame
tu dicitur figura immortalitatis ex
ex onde[l]dorpio scribit illigerus in no
tatis ad Donelu lib 6 com. cap. 4. tra
A Solatiu nanque maximo ex testa
menti ordinatione afficiuntur testatores
vt ex lipsio adducit idem illiger vbi s.
Neque aliud solatiu mortis quam voluntas
vltima morientiu vt ex Quintiliano ad
ducit Gissonius lib. 7 de formulis circa pri
cipiu ideo summopere desiderarit hes
vt eorum testamenta cu iam alteru arbitrium
rediturum n sit vt ait imperator in l. 1 C
de sacrosanctis eclesijs effectu sociantur ea
q mente fuisse testatoris apparet in d. l.
lucius ff § vlt.º h. ex minus aliquid
lego sive minus perite fecero pro iure legiti
mo hri dt: hes sani voluntas delegat?

et ex eo etiã solent in testamentis appone
re clausulã quã interpretes vocant Codici
larẽ, vt valeant testam.ta meliori modo
quo valere possint l. ex ea scriptura 29
§ 1. ff. hoc testamentũ volo esse ratum
quacunq; rẽ poterit de testamẽto cũ simi
lib.s videndus Don. lib. 7 com cap 18
Alligerius ibi, in notatis quo conducit qd.
scribit iuris consultus in l. 3 de testamẽ
to militis ff. nec credendus ẽ quisqua ge
nus testandi elligere ad impugnanda sua
iudicia sed magis vtroq; genere volui
sse.

9. ... Sdo observandũ est
hñes nullo tpe. exi
tere magis liberales quã tpe. mortis quo tes
tamenta faciunt ex qua rat.e l. fusia Ca
ninia quæ iam sublata est vt apparet ex
tit.o inst. de lege fusia Caninia phibebatur
ne quis posset oẽs servos quos habebat tes
tamento manumittere sed ad certũ nume
rũ coartauit vt constat ex vlp.ano in fra
gmentis tit.o 1. § vlt.o Paullo lib. 4 sẽtẽ. tit 14
cũ tñ posset quis inter viuos oẽs servos,
quos habebat manumittere ratio differẽ
tiæ inde erat quia videlicet longe faci
lius esset vt pater fam. totã familiã ma
numittere testt.o etiã ẽ. ca.a qm inter viuos
quia avarissimus quisq; tunc cũ moritur

proclivior ad liberitt[e]s exercenda[m] cu[m] sus ef
fect[u] in t[em]p[o]s secuti mortis co[n]fert. quas
r[ati]o[n]es assignavit Ant. fab. in iuris p. Papin
nea tit. 6. pr. 1. illat. 1.

12. Tercio observa[n]dum è supremas
hominu[m] iudicia et saniora ee. et ab omni
fuco remotiora vt ex duo Greg. Nazian
cens. adducit Brisonius vbi s. na[m] tu[n]c
veras voces mittunt. nudaq[ue] ex pectora
in testamentis patent. vt ex Luciano tra
dit ide[m] Brisonius vbi s. vbi hanc rem
refert elegancia v[er]ba Seneca lib. 4. de benef.
cap. 11. vbi tractans de testamentaria dis
posit[ion]e inter alia sic scribit at q[uo]n nunquam
diligentius damus nunquam magis iudicia
n[ost]ra torquemus quam vbi remotis vtili
tatibus solum ante occulos honestu[m] ste
tit et[c]a. et t. vbi mors interclusit omnia
et ad ferenda[m] se[ntentiam] in corruptu[m] iudice[m] mi
ssit. querimus dignissimos quib[us] nostra
tradamus nec quidquam cura sanctiore co[m]
ponimus quam q[uo]d ad nos n[on] pertinet.

13. ex quib[us] observa
tionib[us] apparet
nihil magis obstare h[omi]nib[us] quam testam[en]ta
condere et vt sortiant[ur] effectu[m] q[uo]d etia[m]
publice interest vt scripsit Paul. in l. si
negare §. qu[i]a admodu[m] testam[en]ta aperiant[ur]

de con

et immobilibus maiorem diligentiam adhibere et hęc suprema iudicia esse saniora et ab omni fuco remotiora et multo alio tempore liberaliores existere ex quibus omnibus conjecturamus quod cum testamentum a solius testatoris arbitrio pendeat nec exigatur voluntas alterius quo onerandus sit ut exigetur in contractu noluisse testatorem actum inutilem facere immo potius quod testamentum effectum sortiatur pręcipue cum etiam deliquendo iniuria afficiatur testator si sine herede descedat ut in casu de quo in principio vult. quibus ex causis manum non liceat in quo si sine herede descederet funeribus et ossibus defuncti infamię nota inureret ut scribit Theophilus in allega. de princ. et ideo cum dum heredem instituit testator et quid legat velit ut nominatus sit heres et consequatur legatum is cui relictum est et deinde apponendo conditionem impossibilem velle videatur ne hereditas detur ne legatum pręstetur ita fit interpretatio ut credamus utiliter testari voluisse quod non aliter fiet nisi reiecta conditione impossibili quare ex ipsiusmet testantis voluntate ea sumitur conjectura ut existimemus voluisse quod conditio impossibilis habeatur pro non scripta et non adiecta quo nulla ut sic voluntas con

seruet quod facile minus incommodum resultat non legato conseruato et institutione fit vt additio tantum inutiliter sit scripta si autem additam retineremus fieret vt et additio et legatum et institutio essent inutilia quapropter retinenda est institutio et legatum nec in voluntatis quaestione dum vnius incommodum effugere volumus pro vno tria suscipere cogamur, vt alias animadvertit Donel. in d. l. impossibilis de verbor. obligat.

14. Quarta ratio verum quae si recte inspiciatur conuenit cum his quae tradit I.C. in d. l. non solum 31. de oblig. et act. non obstat consideratio quae desumitur ex d. l. 1. de addit. institut. de qua s. n. 8. quia propterea quod vulgata lectio pro illis verbis et alio mendo habet et alio modo et non semper dictio alius est repetitiua similium vt in verbo ad ductis probat Pratejus de verbis iuris verbo alius dictio Alendum non denotat errorem sed vitium vt animaduertit Ludo. vic. Carondas in notis ad d. l. 1. de addit. inst.

15. obijcies retinere non posse superiorem rem eorum quod affirmatiuus videtur implere ex testantis voluntate reyci eamque esse ipsius volunt. vt testatoris seruetur quod falsum esse probatur intendes ex eo quod potius conseruat testa

tur voluisse ut conditio impleret qd. l. pbat ex txu in l. facta §3. §si subditae 7. b. plerq tribuit a pretore ei qd. fidei commissum petet qm testator voluit absurdum e utiq autem testator nisi ex placita sit conditio neq scriptum heredem ad hereditatem vocauit et quia in tex in pr° I.C. Gaius tractat de de condit. turpi et difficili quas lege assimulavit.

16. Secundo pro vare intendas ex txu in l. reprehendenda §. C de insti et subst ubi apposita filie a matre conditione di vertendi a marito quam contra bonos mores esse constat al. simile de jure impossibile dicas ita rescripsere imperatores reprehendenda tu magis est quam mater tua illa enim si te heredem esse velit etc. et tu tapo rro voluntatem eius divortio comprobasti quib. ex vbis constat filiam a marito divertisse ex matris voluntate qn imo nec heredem fore ex matris volun tate si illam conditionem divertendi non implesset.

17. Tercio probabis ex l. unica C. de his que pene nomine t qd. si aliquid facere t legibus interdictum t alias perosum t. etiam impossibile visus aliquis eorum fuerit tunc sine ullo damno etiam

neglecto testatoris precepti seruabitur, ex quib. verbis apparet qd cu quid in possibile precipit negliget testantis p ceptu qd n. fierat nisi crederemus ipsum voluisse ut impleretur id qd erat impossibile n si ex voluntate eius id qd impossibile est reyceret n recte diceretur negligi preceptu testantis imo potius seruari.

circa hos diffi cultates Dur de condit.e impossibile 2p.e cap 3. scri bit condit.es impossibiles de natura et impossibiles de facto vniversali censeri in dubio per errore testamentis ascri ptas et ideo ex voluntate testantis, p n scriptis haberi eas vero conditiones que de Jure impossibiles sunt aut contra bonos mores censeri scienter et consulto a testatore adyectas atq ideo odio ipsius et c.a eius voluntate pro n scriptis habit. et num.o 3 asserit diversitatis ra tione difilem esse a nemine traditam et se post multas vigilias et cum sepe sepius cogitasse super hac re veram ratione assequtum quam in eo consulte re arbitratu qd nullus sane mentis et boni intelectus homo reperiat qui du vixerit tentauerit et sibi posibile esse

existimauerit celum digito tangere l quod simile natura impossibile faceret: et ideo si tales conditiones testamento apponat praesumendum est testatorem errore ascripsisset et sic ex voluntate ipsius habentur pro non scriptis pro non adiectis ceterum sanae mentis homines plura contra bonos mores et jura tam ciuilia quam naturalia cogitant et ad effectum perducunt qualia sunt homicidia et alia facinora quae etiam alijs facienda committunt vnde sumi non debet erroris coniectura imo existimare debemus sensisse testatorem quod verbis expressim iuxta text. in l. Labeo de supellectili legata et voluisse fieri quod praecepit nisi aliter constet decius main te —

19 Haec tradit Duranus qui licet rem attigerit eius tamen opinionem amplecti non possumus quia vt diximus supra n. 13. ex antecedentibus non reijcitur conditio impossibilis ex testamento ex eo quod videatur errare testator sed ex ratione assignata l. secundo quia dum scribit idem esse de condit. impossibilibus natura et impossibilibus de facto non rectè constituit diuersam speciem condit. is de facto impossibilis vt diximus supra cap

l. n 47. 3° quia conditio q̃m ud impos. diximus
similis est conditioni impossibili de
natura vt circa stipulationes subeq cō
tractus respondit Venuleius in d. l. cōti
nuus 137 § cum quis 6. ff. proinde ac
si ea conditio quae natura impossi
bilis est inserta esset de verborum
obligationibus ac proinde affirmandum est
impossibile conditionem natura seu iure
pro non adiectis haberi ex testantis vo
luntate . Quarto quia eadem ratio,
quae millitat vt conditio impossibilis
natura habeatur pro non scripta in tes
tamento de qua ratione 5a. d. n 13
millitat vt conditio de iure impossibi
lis habeatur pro non scripta in testa
mento ex coniecturata mente testatis
nam cum sciat rem sacram vendi non posse dum
aliquem instituit heredem seu quid legat
sub illa conditione talis sumitur conie
ctura vt credamus noluisse actum in
utilem facere imo potius quod testamentum
sortiatur effectum quod non aliter fiet nisi
conditione illa habita pro non scripta pro
non adiecta eamque fuisse testantis volunta
tem coniecturamus —

Z° quare circa hanc
rem in qua no
bis doctorem invenit ex his quos vidimus

cuius vestigia sequi possim tentari posse existimabam distinguendu esse inter ɔditiones impossibiles de natura f. de iure quasi impropie impossibiles diximus et ɔdites turpes ita qd condites imp. de natura t. iure si testamentis adijciant habeant pro n ascriptis pro non adiectis idq ex testantis coniecturata voluntate e ratione assignata s. d. nº. 13. Ceterum conditiones turpes testamentis adiecte contra voluntate testantis ipsius odio remittantur vel edicto f decreto pretorio ita vt heres f legatarius condite turpe implere n teneant et sine eius implemento admittant ad hereditatem f legatu moueor primo ex eo qd conditiones turpes testamentis adiecte non habent pro nulis pro n scriptis pro n adiectis vt habent conditiones impossibiles sed potius habent pro scriptis pro adiectis ideo necesse e qd remitat tex. tex. ind. l. facta 63. § si sub condite b. sed et remitti ea ab initio vissu est ad Trebelianu nra. l. n dubitam 20. in fra h. tt. de condit et demonst et alijs iurib similib qua rate fit vt apposita condit. turpi testantis voluntas vim obtineat quo vsq condictio remitatur imo si n remitteretur heres f legatarius

implere teneret. unde remissionem huius conditionis c.a testantis voluntatem fieri evidenter apparet — secundum ex textu in l. turpia § 4 de legatis 1 in quo licet Pomponius loquatur non de conditione turpi sed de dispositione quae contineat turpitudinem. Stat tamen ex eo textu turpia legata haberi pro non scriptis odio testantis et ideo illud fieri c.a ipsius voluntatem.

Z 1. quaeratur rete[ ]ta non obstat textus in d. l. facta 63. § si sub conditione ad Trebel. de quo s. n. 15 quia praeter quam quod secundum primam opinionem quam refert Accursius verbo plus enim et amplectitur Corr. Suarius [ ] singulari repetitarum lectionum c. 3. quod scribit J C inus plus enim tribuit ei dicti § si sub conditione non est referendum ad versiculum proximum antecedentem qui incipit si vero turpis sed ad principium §. ut sit versiculus si vero turpis usque ad illa verba remitti eam ab initio visum est quasi quadam parentesi legatur. ut sit sensus heredem institutum sub conditione quae nec dificultatem nec turpitudinem aliquam contineat si suspectam dicat hereditatem iubendum esse petere [ ] et tradere

editar estituere quia plus tribuit a pre
tore ei qui fidei commissa petit que
testator voluerit absurdu sit et a
quamvis ille vltimus versiculus refe
rendus esse adversicaly si vero turpis
vt est sa alioq quo ad nostru propo
situ attinet nehil aliud probare qua
condit turpem secundu testantis vo
luntate implendam fore quo nos n infi
ciamur qui fatemur conditiones tur=
pes 9a testantis volemtate remittit. l q
dito f. decreto pretorio reliqua ad tx
in d. § si sub condit a nobis inferius C
3. tractanda sunt vbi defendenda est
recepta lectio alegati §. contra scribe
tes pro illis verbis ab initio legendu
esse absurdu videndi interim reti
nentes vulgatam lectione Suerim vbi
s. Ant fab. lib 6 coniecturaru cap 11.

Non etia obstat

ZZ. txs in d. l. rep
hendenda C. de inst et subst. l. tu porro
volantate eius diuorcio comprobasti pro
vt expendimus s. n 16 quia responde
du est imperatores locutos fuisse de
condit turpi vt erat illa que imposi
ta fuit filie vt videlicet a marito
sine causa diuerteret cu eni matri
moniu sit maris et femine co unctio

individua vitę consuetudo retinens ut scripsit imperator in § nuptię inst de patria potestate. Manifestum ē illam conditionem turpitudinem continere idq colligit ex textu ind. l. reprehendenda ḃ. enim v° cum bonę mores hęc observare vetent conditio vera turpis ut sępe diximus et dicemus infra cap. 3. longe distat a condit.e de jure impossibili hęc namq habetur pro n̄ scripta pro nulla illa vero remittit ... —

23. Nec etiam obstat consideratio quę sumitur ex verbis dictę legis reprehendenda ḃ illa enim Si te heredem esse velet id q̄d ē inutile matrimonium te dirimere cum viro n̄ iubere quę adduximus s.a n 16. quia respondet Donell. ḃ n 3. illa verba n̄ iubere potentiali modo dicta esse p n̄ debere iubere sive n̄ debuisse iubere ut sensus sit Si mater te heredem sibi esse velet ut voluit non debebat iubere ut a marito diverteres n̄ enim debuit tibi hanc turpitudinem iniungere. Sic Donelus cum quo n̄ est necesse emendare textum ind. l. reprehendenda. et pro illa dic.e inutile reponere inciuile cum melior sit lectio vulgaris et aptior casui proposito ind. l. rep

l. reprehendenda

24. non etiã oblstat in d. l. unica C. de his quæ penæ nomine quia tũs ex eo videm[ur] tur dificilior q̃d ex verbis eius dq. relatis s.ª n.17. non solum corruere videtur ratio diferentiæ quã assignavit Duran. sed etiã ea quæ tradita est prima ratio destrui videtur ex eo q̃d nulla distinctio adhibenda videatur inter condit.es imposs. natura: et jure impossibiles ut adhibuit Durand. ubi s.ª n.18 quia si illa verba neglecto testatoris præcepto quæ leguntur in d. l. unica C. de his quæ penæ nomine intelligam.' prout intelleximus s.ª n.17. constauit n̄ solum conditiones impossibiles de jure contrates tantis voluntatẽ pro non scriptis haberi sed etiã conditiones impossibiles de natura idq. colligit.r ex eo t[ex]tũ ubi imperator scribit dispositionẽ servari et testantis præceptum negligit cum quid impossibile in testamento iubet.r = dices illam dictẽ impossibilẽ intelligendã esse de eo q̃d est uere impossibile ac proinde recte procedere distinctẽ assignatã q̃d nos negamus quia id non patiat.r contextus literæ illius legis nã prius scripsit imperator si quid legib.' inter dictum

iubeat testator qd nihil aliud ē quã iure impłe et postea subiecit ł etiã impossibile frustrā g° et superflue repeteret imperator qd prius dixerat si illa vba ł etiã impossibile de impossibile iure inteligeremus cũ iam ante expręssiset ex quib' etiã verbis vlterius animaduerto in d. l. vnica C. de his quę pęnę nomine illud solum propie impossibile apelari ab imperatore qd natura est impossibile illud enĩ qd iure prohibet n̄ impossibile dici sed legibus interdictum qd convenit cum his quę diximus s.ª cap. 1. n. 53.

Z 4

Corruere etiã videtur ratio a nobis tradita quia nula diferentia constituenda videatur inter conditiones turpes et conditiones impłes natura ł iu.e nã imperator in d. l. vnica C. de his quę pęnę nomine scribit indistincte qd si testator iubeat aliquid in testamento qd ł legib' interdictũ sit ł aliãs probrosũ ł etiã impossibile seruatur dispositio neglecto ipsius testantis precepto ergo affirmãdũ est condit.es impossibiles de iu.e ł natura s.a testantis voluntatẽ et odio eiusdem pro n̄ scriptis haberi

vt turpes condit^es contra testantis vo-
luntate & odio ipsius remittrent.

: 26. Veru his non
obstantibus
defendenda est ratio a nobis tradita alle-
gato n 20. nec in contrariu obstat co-
sideratio de qua s^a. n prox^o antecedenti q^a
n probatur ex d. l. Vnica illa verba negle-
cto testatoris precepto sic intelligenda vt
si apponat testator conditione impossibile
de natura f^iu^e. illud preceptu negliga-
tur & insuper habeatur nec obseruetur
idq contra testantis voluntate quim po-
tius ita meo iudicio intelligenda su^t quod
negligatur testantis preceptum vt asse-
rit imperator idq secundu alia iuris
principia ex testantis mente coniectu-
rata & rationib traditis s^a n 13.
dices idq q^o procedet quando heres f
legatarius aliquid turpe facere iussus
+ sunt negligetur enu preceptu testantis
ex ipsius voluntate. Verum id negabim^s
cu potius negligatur contra ipsius vo-
luntate vt s^a. diximus nec contrariu pro-
batur in d. l. Vnica in qua imperator i-
llud solum affirmauit negligit & n
obseruari preceptu testantis cu heres
f legatarius quid impossibile de iu^e. f
natura f alias probrosum facere iussus
sunt

sunt ne forsam meminit imperator qua
ex ratᵉ negligeretᵘ n̄ enī de illo arti
culo tractari in allegata l. unica unde
si inquiratur quomodo et qua ratᵉ
in specie illius legis preceptum testā
tis negligatur quamvis Justinianus
n̄ expresserit b. secundū alia iuris prī
cipia respondebis h. negligit preceptū
testantis apposita conditione impossi
bili de natura t. iure ex ipsius testan
tis voluntate et rationibus assignatis
sᵃ. allegato n. 13. negligit autē precep
tum testantis apposita conditᵉ turpi
contra ipsius testatoris voluntatē.

27. Apparet iam ex superiori
bus conditiones impossib. de natᵃ quas p
pie imples diximus et imples de iure
quas impropie impossibiles appelauim
si testamentis adiiciantur pro nullis
pro non scriptis p. n. abiectis haberi
idq ex testantis voluntate. ceterum
si abyciant contractib ex ipsorū contra
hentiū mente contractus vitiare ex
ratione diferentię assignata a nobis sᵃ

28. ex quib infer
tur primo in
terpretatio ad text dificilē et ab omnib
fere interpretib de hac materia scriben

tib satis superq discursum in l. cū hęres 4 § non est statulib. et l. 1. ff. de statuliberis, cuius verba referre libet vt melius dificultates expendantur supposito primum quod statuliber est quis cui libertas in tempus, et sub conditione relicta est, denim ante aduentū diei et conditionis statu liber appelatur l. 1. ff. de statuliberis quo supposito sic scribit Paulus q ad Sabinū in d. l. 4 § 1. de statulib non est statulibero cui libertas in tan longum tempus colla est vt eo tempore quis qui manumissus est viuere non possit aut si tam dificilē imo pene impossibilē conditionē abiecerit vt aliunde ea libertas obtingere non possit veluti si milies dedisset aut cū moreretur liberū esse iussisset sic enim libertas inutiliter datur et ita Julianus scribit quia nec animus dandę libertatis ē ex quib verbis apparet conditionē dandi milies quę pene impossibilē dicit I.C. non haberi pro non scripta in testamento imo potius vitiare libertatē secundo constat ex principio eiusdē § libertatē in tan longo tempore relictā vt eo qui manumissus est viuere non possit nulius momenti eē. ponamus igitur relictam

fuisse libertatem Pamphilo post mille annos quo tempore ipsum vivere non magis possibile est per rerum naturam quam celum digito tangere, et per illum textum affirmare debemus in utroque esse datum libertatis ergo procedere non potest quod initio huius capitis affirmamus nempe condictum impossibilem testamentis adiectam pro non scripta haberi siquidem in libertate que omnibus rebus est favorabilior non solum non habetur pro non scripta immo potius vitiat libertatem ex ratione assignata a I.C. l. quia nec animus dandi libertatis est que ratio etiam repugnat his que diximus supra. Vers. apposita condictione impossibili ipsam reijciendam ex coniecturata mente testatis.

29 His dificultatibus que omnium interpretum exercent ingenia ut satisfaciant varias solutiones assignant ad textum in d. l. cum heres si de statu liberis communiter distinctione adhibent DD. inter conditionem impossibilem de facto et impossibilem de natura ita ut hec testamento adiecta vicietur et pro non scripta habeatur illa viciet testamentaria dispositione de

qua

qua specie loqui existimant txtu in allegato § n.° e statuliber hanc sam amplectuntur plures quos laudat Duran. de condit.e impossibili [illegible] cap. 3 n. 17. Verum hæc differentia præterquam quod lege approbata sit ex l. 4. tit. 4 p. 6. iure communi attento diiicitur ex his quæ tradunt Costa lib. 1 Selectarum cap. 8. n. 10. Spino in speculo testamentorum gl.a 14. n. 141. Ant. Fab. d. lib. 6 coniectur. cap. 12. Duran. ubi sup.a Non potest admitti a nobis qui defendimus sup.a cap. 1. n. 47. explodendaque eorum opinionem existimantium esse condit.em impl.em quæ de facto impl.em appellant aliter respondet Spino ubi sup.a n. 142. ubi quamvis solutionem ut novam sibi tribuit sed iungetur apperte ex his quæ tradit Duran. ubi sup.a n. 36 et seqq. aliter respondet Costa d. lib. 1. Selectarum cap. 8. quem seq.tur Duran. ubi sup.a n. 37. quorum solutio in eo consistit quod ut scribit Duran testator dum condit.em impossibilem apponit censetur errare unde quando constat scienter apposuisse testatorem conditionem impossibilem testamentariam dispositionem vitiare affirmandum est sic igitur ut in specie d. legis 4. § 1. de statu liberis

constet testatorem non habuisse animum dandae libertatis nihil mirum si scribat Jurisconsultus libertatis dationem inutilem esse ——— Ceterum haec interpretatio substineri non potest quia praeter quam quod opinio existimantium praesumendum esse testatorem errasse quando apposuit conditionem impossibilem affectata monet secundo non eam (?) convincit primo ex eo quod conditio dandi milies non est impossibilis sed dificilis ut apparet ex textu et postea dicemus. 2. ex eo quod animus non dandae libertatis ex eo colligitur quod testator libertatem contulerit in tam longum tempus ut eo ille qui manumissus est vivere non possit vel ex eo quod conditionem dificilem et pene impossibilem adiecerit vel ex eo quod in tempus mortis et momentum moriendi distulerit libertatem sed non exprimunt Costa et Duran qua ratione talis animus colligatur nam quod adducit Duran ex l. finali de manumissis testamento verum non explicat ex et solum Jurisconsultus loquitur tantum de ea specie quando videlicet servus ita manumissus est cum morietur liber esto vel cum libertas collata est in tempus mortis

3°. in Re g.r taz du
bia audiui,
que dq ex antiquiorib preceptorib quez
intempestiua mors. Suic academiae
maximis eius dispendio ademit sic cō
ponere tentasse vt qd dicitur ind. l 4.
ff. de statu liberis n. esse statuliberum
cū cui libertas intam longum tempus
relicta est &a diuersi mode intelliga
tur ita qd in prima et secunda specie
quando videlicet libertas relicta est
in tan longum tempus vt is qui manu=
missus est viuere n. possit vel cōditio
dandi milies aut alia similis adij
ciatur n. sit statuliber, is cui si li
bertas relinquit quia liber manet re
iectis ex vltima voluntatè illis duab
conditionib impossibilibus quare sta
tu liber appellari non potest cū is so
lus sit statuliber cuius libertas ad di
em f ad conditionē suspensa est dixi
mus 5.a n. 28. Cid verum est quāvis
Gothofredus in l. 1. § qui tamē 3. si is q
testam.o liber esse iussus eius tēus difi=
cultate oppressus distinctē ad sibuerit
inter statu liberū et seruū sub cōdit.e
manumissū videndi de eius § conci=
liat.e et legis statuliberi 29. de statu
liberis cū lege statuliber 14. de questio

nib & l. moris 9. § vlt. de penis. Paci
centuria 7. antinomiar. q. 56. & qui
melius totã rem componit Robardus
lib. 2 variorum cap. 11.) Ceterũ inter
cia specie quando libertas seruo reli
cta est in tempus mortis cũ sic inuti
liter detur l. libertas 17. l. f. de manu
missis testam.° n. erit statu liber quia
cum vtilis sit datio seruus manet; quã
sententiã confirmabat ex eo qd Iccon
sultus in d. l. 4 § 1 de statu liberis post
quã scripsit sic aut cũ moreretur
liberũ esse iussisse addidit illa ver
ba sic enim libertas inutiliter datur
& ita Julianus scribit quia nec ani
mus dandã libertatis est quã ver
ba adaptanda esse existimabat ad
illã vltimã speciẽ tantũ idq signi
ficare videbatur dictio sic quã vlti
mũ casũ comprehendere videtur cui ad
dendũ est qd hec opinio fulcit ma
gis sic coniungamus legẽ vltimã de ma
numissis testamento. Vbi Ponponius
refert Julianũ scripsisse libertatem
quã in vltimo vitã momentũ cõfera
tur inutilẽ esse ex rat.e tradita tũ
cũ testator impediendã magis quã dan
dã libertatis gratiã ita scripsisse in
telligit. & l. libertas 17 eodẽ tit. de

manu

manumissis testam.º ut est Zulsani lib. 42 ff. q.º ex sella specie tractasse Julianus appareat, ad ipsum solum respici debet. atque ex eo de Julianus assert Paulus in d. l. 4 § n. est statuliber, de statuliberis sana sententia licet non ita expressa accedit. respiciatur enim sibi arrogasse noviores aliquos, et quod de sui interpretationi addere cognatur quod nec somniasse doctissimus ille preceptor.

Verum hec sa-

3. L.

pissi aliquibus plausibiles videantur defendi non potest prima, quia ut diximus cap. 1. n. 47 per text. in l. continuus 137. § illud inspiciendum 4. de verb. oblig. ratio nib. et alia Jura ibidem adducta ea quae dificilia sunt, lo- ge distant ab impossibilib. ex alio sunt dificultates mere in prestatione aliud in natura videndas etiam Cuiaci. lib. 21. observ. cap. 9, at conditio milies dandi de qua in d. l. 4 § 1. non est impossibilis. sed dificilis ut constat ex tribus b. aut. sed tantum dificilem vero pene impossibilem conditionem adiecerit. dictio enim pene idem denotat nostro idiomate quod casi, quando Jurisconsultus dificilem et quasi impossibilem appelat illam conditionem apparet

n. fuisse impossib. n. si imp. esset frustra
ex non recto loquendi modo pene imp
dixisset cu dicere debuisset impossibile
Et eodem sensu accipienda sunt verba
legis si familie §§. ff. familia erecisc.
&c. et divisio tam dificilis sit ut pene
impossibilis videatur. Sic assertio confir-
matur ex exemplo adducto a Iuris consul
to in d. l. 4. §1. &c. si milies dedisset nam
milies dare non est impossibile natura
et respectu omnium hominum et ideo li
cet servus eam pecunie quantitatem
prestare n. possit posset prestare si
multorum hominum pecunia colligeret.

Secundo quia
insolitus mos
est loquendi inter prudentes ut dicant
aliquem esse statuliberum quia liber sit
Tercio quia illi tres casus qui recensen
tur in d. l. 4. §1 conveniguntur a I. Con-
sulto et sic dum asserit n. esse statu
liberum cui libertas in tam longum tempus
relicta est ut is qui manumissus est
vivere non possit aut si conditio tam
dificilis imo pene impossibile adiecerit
&c. aut cum moreretur liberum esse iussi
ssent &c. itaque verbum eodem sensu ac
cipere debemus nempe n. esse statuli
berum in omnibus casibus &c. expressis quia
in

in illis casibus servus maneat ut sit v=
nus idemque verbis statuliberum non sit necesse
asserere non determinare pari forma etc.

33 Nec quae inter= pretatio reiec
ta quae multis alijs fundamentis posset
refutari non obstat prima consideratio
de qua supra n 30 quia facile respondere
potest si dicamus Paulum Jurisconsultum
in d. l. 4 §1 coniunxisse illos tres casus
ut diximus supra in proxime anteceden=
ti et in his omnibus affirmasse non es=
se statuliberum eum cui sic libertas
relicta fuit quia servus manet ideo
addidit cum eius libertas inutiliter da
tur quae verba ad omnes species propo
sitas supra referendas sunt et cum decisio
nis Gaius rationem tradere velit illam
retulit quia nec animus dandi liber=
tatis est quae ratio convenit omnibus
tribus casibus expresis in d. l. 4 §1.

34 Neque obstat secunda conside
ratio quam adduximus supra d. n 30 quia
respondendum est non exeo quod ex d. l. li
bertatem 17 et ex d. l. 1 § demanu missis
testam. Julianum Jurisconsultum tractatasse
de titulo articuli an liberationes inutiles
sint tempus mortis servi conferatur per

bari n̄ tractasse de alys speciebus quæ recensentur in d. l. 4 §. i de statu liberis nam cum Tribonianus ex multis Iconsultorum libris pandectarum libros compilauit: non remanserunt postea integri prudentum libri de quo valde conqueruntur plures iuris studiosi. Hinc dicit quod Julianus de alys casib9 qui recensentur in d. l. 4 § i. et licet fateremur non tractasse non ad hunc vigit prædicta consideratio ex responsis Pauli Iconsultorum in primo et secundo casu scripsisse non esse statuliberum seruum cui libertas relicta fuit in tercio vero casu id affirmasse et quo ad hunc adhæsisse autoritati Juliani qui existimabat libertati relicta in vltimum vitæ momentum nullius momenti esse.

35 His sic in-
spectis restat veram interpretationem proponere ad dictam l. 4 §. i de statu liberis quod vt melius fiat animaduertendum est varie circumferri lectionem illius §. vulgaris enim lectio sic habet: veluti si heredi mille dedisset quæ lectio merito improbatur quia conditio dandi mille n̄ est dificilis et pene impossibilis

nec vitiat libertatis dat. imo nec
illa si decem milia dederit vt ostat
ex txu in l. arescrusa 15. ff. de manu
missa: sub hac conditione si decem mi=
lia Titio heredi vi dederit testator
dominus (de quo videndus Ant. fab.
lib. 20 coniecturarum cap. 11 et sequentib.
vbi cap. 3. sine vlla necessitate e
mendauit illam legem.). l. in bello 12. §
quid ergo de captiuis ff. si ita liber
tatem acceperat si decem milia dederit
l. si ita fuerit 41. § i de manu missis
testamento. l. Stichum 39. § si Stichus 4. ff
a ... mille nummos dederit de statuli
beris (de cuius textus conciliatione cum
l. cum ita dat. qq. de condet tionib. et de
monstrationib. et lex si peculium 20
§ is cui seruus 3. eo tit. de statulibe
ris agemus inferius suo loco. cum de
illo articulo tractabimus) hac condito
mixta per casum deficiens faciat ex
tinguere efficare relictum ad l. in
testamento la 2. et similes infra n.o
tit. alijs iurib. similib. constat quoque
ex Vlpiano in fragmentis tit. 2 de sta
tu liberis § sub hac condit.

3. 6. lectio autem
florentina sic
habet veluti si heredi milles dedisset

vt constat ex pandectis Ludouici Car
das & testant. Ant. Aug. lib. 2 emen
dationum cap. 6. Balduin. de condi
tionib. cap. 7. circa medium, quem lectio
& si florentina exemplaria, quæ an
tea pisis seruata sunt, sint indubi
tatæ fidei, & omnib. ætatib. credi
tum sit, in corruptam lectionem contine
re adeo vt cum inter Bartolum & Bal
dum orta esset magna contemptio
de scriptura legis si creditor § vlt
de distractione pignorum miserunt pi
sas adeos libros recognoscendos vt
ex eodem Bartulo tradit Ant. Augus
tinus lib. 1. cap. 1. emendat. & lib. 4
cap. 17. sustinere non posse videtur
ex eo quod si sit legatum si miles de
disset nullus congruus sensus resul
tat nec illa verba conueniunt an
tecedentib. tum vt aliunde ea liber
tas obtingere n possit. facit etiam
quod si sic legeretur conditio illa
si miles dedisset haberet pro non
scripta veluti iure impossibilis n
enim poterat seruus esse miles l.
qui status 8. l. ab omni. 11. cum simi
libus de re militari. —

37. Nec etiam defen
di potest alia

lectio quam desiderabat Balduin. d. cap. 7. vt pro illis verbis si milites dedisset legeretur sic cum miles erit vt tunc recte diceremus inutiliter et ridicule libertatem datam quasi seruus liber esse iubenet cum esse liber quippe cum seruus miles esse non posse vt diximus num.º proxime antecedenti quia haec lectio conuenit cum his quae scribit Iuris consultus in d. §. 1. praecipue illis verbis quae vetitum nimis, aut aliunde ea libertas &c.ª

Alia lectura

38

haec habet vetuti si heredi millies dedisset quae lectio quamuis nec reperiatur in vulgaribus nec in florentinis libris reperitur in Pandectis Gatufredi et alijs. verum hoc non est fide alicuius codicis antiqui non enim inueni=et aliquem probatam lectionis in quo ita legatur sed irrepsit in hos libros ex emendatione Antoni Augustini qui d. lib. 2. emendat. cap. 6. putauit mendosos stare florentinos libros ideo restituendam esse lect. d. allegati §. 1. et pro illis verbis si miles dedisset reponendum esse milies dedi

sse

sse quem correctus facilem fuisse Anto nius [illegible] testat. Carondas probans indiciis ad d. l. 4 § 1. quem lecturam amplectuntur etiam Balduinus ubi supra Cuiac. in l. si mihi et tibi 12 § 1. in fine de legatis 1. et lib. 21. ob servatus cap. 39 Donel. lib. 8. com tar. cap. 32. Ant. fab. lib. 6. conie ctura. cap. 12. Pichar. in § impos sibiles n. 20 inst. de heredib. insti tuendis. Ripol. ad nram legem 3. n 228. C. qui n 232. nemine la udato quasi sibi tribuat eam asse rnauit soliet ad d. § 1. quem ante tradidit Sepino et manet impro bata a nobis supra n 29.) Dura. de condit. imp. 2 p. cap. 3. n 31 Pacius cent. 4 antinomiarum q. 13 et alij plures.

39 Retenta igitur hac lectione quem habet milies dedisset. quem cum venit antecedentib. et sub sequentibus verbis respondendum est ad primam di ficultatem de qua supra n 28 desump tam ex d. l. 4 § 1 de statu lib. quod diximus initio huius capitis con ditionem impossibilem testamento adie ctam pro nulla pro non scripta habendam

75

inteligendum esse de condit.e prorsus et omnino impossibili non vero de condit.e dificili quamvis pene impossibili sit ideo cum Juris consultus in d. l. 4 §. 1. non loquatur de condit.e omnino impossibile sed de tam dificili ut pene impossibilis sit. veluti si servus heredi dedisset milies nostro idiomate un millon quia illa conditio non censeatur non scripta ut censentur conditiones impossibiles viciat libertatis dationem non est quod impossibile natura servum praestare eam quantitatem cum nemo est qui non videat multo amplius rem solui posse si aliquorum hominum pecuniam colligerentur sed est pene impossibile quia cum vix potentissimi reges si caperentur ab hoste tantum persolvere possint ut se redimant nullo dubio imponatur servo qui ante libertatem pauper erat cum non possit eam pecuniae quantitatem dare et hoc sit ei pene impossibile censetur conditio pene impossibilis inter quam et conditionem omnino impossibilem multum distat cum posse servum dare milies recedat ab impedimento naturali et ad facul

tate id est in modum in modum vel eius pertineat. Ut scripsit Iuris consultus in d. l. Itemque 137 § illud de verb. oblig. diximus 5° cap. 1 n. 47 et in hoc cap. 2 n. 31 in pr. hanc interpretatio. ad hanc primam difficultatem distinguendi inter condit. dificile et omnino impossibile tradunt Cuiacius Gonzalez Anton. Faber et Pacius aligati 5° n. 37 in f.

Si dixeris

40 ... ergo ergo apparet non habuisse testatorem animum dandi libertatis respondebo ex eo constare quod cum testator condit. ascripsisset quae nec natura nec iure impossibilis erat et ideo non habet pro non scripta sed potius eam conditionem quae natura possibilis erat quam longe credebat testator non esse implendam nec tanta pecuniae quantitate praestanda credimus non habuisse animum dandi libertatis et sic inutilis est datio.

Haec solu

48 ... tio amplectenda est sed scrupul. alius

nasceret, ex verbis dictae legis 4. Si
de Statuliberis. et. si ita difficilem
imo pene impossibilem conditionem
adiecerit ut aliunde ea libertas
obtingere non possit expende-
da cum e dubio aliunde quae nostro
idiomate denotat dentro algun
lugar o dentra alguna parte
ex qua ex verbis sequentib. colli-
gitur: ~~ind.~~ § quod dicitur ind. §
i. eam conditionem fuisse difficilem et
pene impossibilem procedere non
posse ... potius ea conditio fuerit
omnino impossibilis cum namque
impossibilis est quae aliunde im-
pleri non potest nec alio. Sive
impossibilis fuit quia natura im-
pedimento sit quominus exis-
tat.

Aufertur di-
4. [illegible] ficultas ex eo
quod illius conditionis exemplum
tale proponit Paulus iuris con-
sultus veluti si dederis milies
vario un millon (quae pecuniae
quantitatem faciat ex Budaeo tra-
dit Ant. Augustinus l. 6. emen-
dationum cap. 6. Balduinus et
donelus ubi s. Cuiacius l. 6. [illegible]

[illegible]

vbi cap. 39. Pich. inst. § impubes inst. de h(ae)redib. inst. Gothofr. in d. l. 4. §. i. de statuliberis] n. est impossibile, imo aliunde potest dari si videlicet aliorum dominum pecuniis colligant. et si rex aliquis seu principes potentissimi, hostes omnes ditissimi capti sint ab h[ostibus] ...

43. ... circa has di[fficultates] ... facultates quas miror nemine ex his quos viderim expendisse interim quod quis meliora opera sic respondendum esse existimabant. proponit Iuris consultus in d. l. 4. §. i. de statu liberis tres casus in quibus inutilis datio libertatis ea ratione quia testatori defuit animus dandae libertatis qui animus sic colligetur in 2 casu de quo nunc loquimur si testator servum suum quem pauperem esse credebat ante captivitatem et nullo modo posset milles dare liberum esse iusserit sub ea conditione si milles dederit cum conditio si sit impossibilis n. censetur scripta, ideo cum verissimile sit ex ipso testa

tor crediderit aliunde seruo li
bertatem obtingere non posse id:
est ea pecuniae quantitate nec a
seruo nec ab alio ipsius nomine
praestandam vt sit impleta con
ditione liber manere credimus
non habuisse animum dandae liber
tatis vt diximus s.a n. 39 et in
vtilem fuisse datione iudicamus.

44 Ceterum si impera
tor seu Rex et princeps potenti
ssimi et alii homines ditissimi ca
piantur ab hostibus et ab a do
mino ipsorum relinquatur liber
tas in testamento sub conditione dic
di milies cum conditio talis res
pectu eorum non sit tam dificilis
vt pene impossibilis censeatur
qui pecuniam possit dare et solui he
redi testatoris ea quantitas sub
ditorum et amicorum pecunia et eo
natorum et hoc vero simile sit
et credidisset testator aliunde
libertatem his seruis obtingere
posse id est aliunde implere con
ditionem recte dicemus habuisse
animum dandae libertatis et ideo
vtilem esse dationem et conditionem.

impleta liberos manere.

4.5 quod si vero principi [illegible] homini doctissimo libertas relinquatur sub conditione dandi tam magnae ut ipsis pene impossibilis sit nec sit verosimile eam praestari posse tunc idem diceremus quod in primo casu nempe inutile esse libertatis datum quia testator non habuerit animum dandi libertatis hunc esse sensum illorum verborum dictae legis 4. §1. si tam difficilem imo pene impossibilem conditionem adiecerit ut aliunde ea libertas [illegible] cui habet considerantis liquido apparebit.

46 ex his veniunt reducendi in concordiam duae dissentientes doctorum sententiae Joann. de Imola in l. 1. n. 13 de condit. institut. Socinus in l. si mihi et 12. § si servos n. 4 Angelus Andreas Siculus et alii laudati a Costa l. 1. selectarum cap. 8. n. 9. existimant quod in specie textus in d. l. 8. §1. de statuliberis servus liber manebit si de peculio et auxilio amicorum seu cognatorum solvat mille haeredi (illi enim DD

quia viderunt lect. florentinam nec emendationem de qua s.ª n. 38. vulgaris solum lectionis meminere) arg. d. legis Arescusa de statu liberis dominium et d. legis Stichum 39 § si Stichus 4. de statuliberis quae vera allegavimus s.ª n. 38.

47 Accursius ibi et alij antiquiores quos sequitur Costa ubi s.ª n. 20 affirmant servum liberum non manere licet miles soluat de peculio vel auxilio amicorum cum dominus non habuerit animum dandae libertatis ut constat ex testamento pro qua opinione alia fundamenta adducunt tu dices non esse statuliberum servum si credebat testator milies dare non posse eique erat pene impossibile ut in casibus de quibus s.ª num. 43. et 45. et in his procedat secunda opinio de qua s.ª n. proxime antecedenti quid si servus auxilio amicorum vel cognatorum vel alio modo milies dare potuit idque credidit testator si illa quantitas praestetur haeredi servum liberum manere dicendum est cum illa conditio non fuerit pene impossibilis et non censeatur tes

tator habuisset animu n̄ dandi li
bertatis, et ut in casu de quo s.ª n
44. ex eo procedere primā op.ᵉ
de qua s.ª n 46. ~

48. Superiora
recte proce
dunt circa primā dificultatē quā
expendimus s.ª n 28. superest sa
tisfacere secundæ dificultati de
sumptē ex d. l. 4. §. i. de statuliberis
de qua s.ª n 28. cui sic respondet
Gothofredus in d. l. 4 §. i de statulibe
ris — Primu desiderat ut ibi, sic
legamus aut mile annorū erit id.
est cum mile annorum erit et tu
scribit eo intra. tam in primo quā
in secundo casu quando videlicet
sic relicta fuit libertas cū mile
annorū erit et quando relicta fuit
sub cōditᵉ milies dandi relinquit
libertatē sub duabus conditionib.
pene impossibilibus — quæ Goto
fredi interpretatio licet ipse n̄ am
plius declaret ex eo fulciri potest
quod non est impossibile quod quis
ducentis aut sexcentis annis vi
vat quamvis Ant. fab. d. lib. 6. cō
iectur. cap. 12 et Durand de condi
tione impossibili 2 p.ᵉ cap. 5. n 22

contrarium affirmentes: licet enim cer
tum sit omnes homines morituros
non est constitutus a Deo certus anno
rum numerus fini vitę hominis
constitut: namque plures vixisse octin
gentos nongentos et eo amplius an
nos ex Genesi cap. 5. Nec obstat
locus adductus a Duran. ubi supra
Genesis cap. 6. v. dixit que Deus
non permanebit spiritus meus in
homine in ęternum quia caro est.
eruntque dies illius centum vingi an
norum. ex quibus verbis probare credit
Dur. ubi supra spacium centum
viginti annorum ex illa die fuisse
tributum vitę hominum ne ulte
rius progrederetur. quę fuit etiam
opinio Filonis Ruperti et Abulensis
ut refert novissime Cornelius a lapi
de alegato cap. 6. Genesis v. 4. quos
desertos fuisse scribit idem Cornelius
nam ut constat ex Genesi cap. 11. post
illam diem vixere homines quadrin
gentos et eo amplius annis et respon
det ad alegatum locum cum Divo Augus
tino et alijs in illis verbis extatici
sse Deum terminum dictę totius ge
neris humani centum viginti annorum
ut eo tempore agerent penitentiam

et si n̄ ita fieret, et eos delere per dilu
vium vt postea factu͂ e͂ i.

Hęc ig.
49 opinio Go
tofredi quatenus asserit conditionem
si vixerit mille annos esse pene im
possibilem n̄ impossibilem licet non in
probabilis videatur n̄ invenit litte
ratorum in d. l. 4 § 1. de statu liberis
nec alia assignata a Socino in d. l.
si mihi 12. § si quis servos nu͂ 1.
de legatis 1. nec alia quam tradit
Alexander ibidem in fine quare di
cendum est in pr.° dicti § illa ver
ba cui libertas in tam longum tem
pus collata est vt eo tempore is
qui manumissus est vivere n̄ possit
n̄ adiicere vllam conditionem libertati
sed ipsius dationem differre in diem
certam et tam longum tempus
vt eo is qui manumissus est vi
vere n̄ possit quod expresserit
Gotofredus et si postea variaverit
in d. l. 4 § 1. Ant. Faber d. lib. 6 co
niecturarum cap. 12. ac proinde in
vtilis est libertatis datio illa enim
verba hunc sensum habent ac si testa
tor dixisset ita Stichus post mor
tem suam liber esto quo in casu certum
est

est libertatē inutilē foret ut affir
mavit Baldus in l. Et si post tres
n. 3. ff. si quis cautionib. et non ha
buisse testatorē animū dandę li
bertatis cū in id tpūs relinquat
quo servus ea frui non potest po
namus ergo sic relictam fuisse li
bertatem hodierna die Sticus ser
vus meus liber esto anno milessi
mo nocentissimo Sac. in specie ne
mo est qui non videat noluisse tes
tatorem libertatē prestare servo
ante quā adveniat annos mille
ssimos nongentessimos. et cū sit v°
simile eo tempore Stichū vivere
nō posse idq credidisse testatorē
quis eius animus fuisse intelligitū
cū noluerit servū liberum esse
quę inter prefatio colligitū ex ver
bis relatis l. cui libertas in tam
longum tempus collata est et e....
et ex illis sic enim libertas inuti
liter datur quia nec animus dan
dę libertatis est et ex eo qd. postquā
iuris consultus proposuit primam
speciem in qua libertas post mortē
servi relicta fuit postea subiecit
alia in fine eius de iis l. aut cū
moreretur liberum esse iussisset

qui casus erat magis dubitabilis etc.
d. meo concludit Iuris Consult.
sic etiam libertatem inutiliter re
linquere quasi dicat non solum liber
tas inutiliter datur cum post ~~mor~~
tem serui reliquit sed etiam
cum reliquit sic cum seruus mori
etc.

50. obycies quod
licet verum
esse fateamur illa verba cui libertas
intan longum tempus etc. nullam
conditionem continere ad hoc est affir
mandum non vitiari libertatis
datum in specie dictae legis 4 §i
nec nocere debere temporis longiqui
tate vt alias non nocent tempo
ris angustiae in specie textus in l. si
mihi et tibi 12 §1 de leg. 1. [de
quo etiam inferius a nobis tra
ctatur]

51. cui dificul
tati varie
respondet Socinus et Alexander
in d. l. si mihi §1. Jas. ibidem n.º 9. qui
scribit ex eo temporis angustias
non nocere et consistere legatum cum
testatur Romae moriens haeredem
dare dannabit intra triduum post
mortem

morte suas seruos quod impossibile erat propter locorum intervala quia testator fauore legatary et voluit utqua citissime persequeretur legatum ideo ne in eius fauorem inducta contra ipsum retorqueantur contra legem quod fauore cum similibus C. de legib. reiectis temporis angustijs utile manet legatum aliter in specie tex. in d. l. 4 § 1 quia ibi illa Longiquettas temporis non in commodum serui sed in damnum ipsius apposita fuit ideo non reijcitur licet contineat impossibilitatem sed libertas vicciatur que interpretatio reijcienda est licet ~~publi~~ pluribus placuerit quia impossibilitas que non respicit dispositionem et substanciam legati non reijcitur exco quod respiciat fauore legatary ut constat ex l. si quis de C. de conditionib. inst. sed ~~quia~~ ex eo quod contineat impossibilitatem le reijciatur ex ultima voluntate quare respondendum est in specie dicte legis 12 § 1 illud legatum seruos intra triduum gadibus dabis continere impossibilitatem non ratione substantie legati sed prestationis propter temporis angustias

& ideo reiecta illa impossibilita
te legatum esse vt est vtilis insti
tutio reiecta ea parte conditionis
quę erat impossibilis propter tẽ
poris angustias in specie dictę
legis 6. de condit instit. (de qua
inferius videndi interim costa
in l. cum tale § si arbitratu am
pliat. vlta. a n 18. infra nro 4.
Cuiacius in l. 1. de conditionibus
instit.) ceterum in specie d. l. 4.
§ 1. de statu liberis nihil impossi
bile quod reijciatur continet da
tio libertatis cum ex eo potius nõ
consistat quod post mortem Serui
videatur relicta quo tempore in
vtilis futura est & ridicula vi
detur datio vt ridiculum visum est
pluribus iudicium Areopagitarum qui
mulierem & venefici rea & accu
satricem centessimo anno adesse
iusserunt interim iudicium differen
do vt ex val Max. refert Agelius
lib 12 noctium aticarum cap 7. Alci
in l. si stipulor §. de verborum obli
gationib.

§ 2 Secundo ob
iicias vtile
esse legatum si relinquat in tẽ longum
ti

tempus quo is cui relictum est vi
dere non possit exempli gratia Ti
tio octuagessimo anno agenti fundus
legatus est in annum centessimum quo
eum iam mortuum futurum nemo est
qui dubitet centum enim tantum annos
homines vivere praesumuntur per
textum in l. 23. C. de sacro sanctis ecclesiis au
thentica vt tamen ecclesia romana centum
annorum gaudeat praescriptione in pr. co
llatione 2. Sed in hoc casu legatum
vtile est per textum in l. si dies 21. ff
quam vis longa sit veluti Kalendis
Januarijs centessimis quando dies lega
torum cedat imo inutilis est stipu
latio per textum in l. centessimis Kal.
46 de verb. ob. hic textus sic intelligen
dus est vt tradit Costa lib. 1. Sele
ctarum cap. 19 et 20 quamvis contrarium
contendat Cuiacius lib. 25 observat
c 12 idque ex eo difficilius est quod
ante Justinianum actiones ab haeredi
bus et contra haeredes incipere non poterant
l. vnica C. vt actiones ab haeredib et contra
haeredem incipiat ergo in libertatis da
tione quae favorabilior est idem
affirmare debemus cui scrupulo res
pondeo legatum fundi licet in longi
ssimam diem relictum praesens esset et

statu nascit actio et obligatio licet petitio sit dilata in illum diem et ideo utile esse legatum quia cum dies eius cesserit viuente legatario ad heredes eius transmittit et tunc incipit actio id est natiuitas actionis cum mortuus est testator que assertio probatur ex l. 1 §§ si uo et 8 in pr. cum similib et d. l. si dies quando dies legatorum cedat ceterum cum libertas person. coherea et ad heredes non transeat relicta in tamlon quem tpas ut is qui manumissus e viuere non possit inutilis et nullius momenti est ut est inutilis sic relicta cum seruus morietur et alias inutiles est usus fr. si cum ticius morietur ipsi legatus sit in specie legis si Titio § 1 ff. de usu fructu

da Soc cap. sufficit.

l.

ff

Ad legem inter stipulantem octuagessima tertia in princip.o ff. de verbor. obligationib.

a Doctore Ioane Baptista de la rrea hoc anno Domini 1620.

Tractatus iste de stipulationib. contrahendis ex statutis academiae nrae quinta lect. de fussus bienna li partitione diuisus nobis a loco assit huius tit. inscriptat. N. 1.

inquit Paul. in l. 83. ad qui dictum inter stipulantem et promitte tem negotium contrahi oportere respondit, ita ut alteri palius facturum, daturum ve illum promittens non obliget, ex quib. verbis licet nrii. Praeceptores illam simplicem desumpserint conclusionem; ut facti alieni stipulatio inutilis sit ex exemplum a Iuris Consulto propositum sequti Bart. Paul castr. Alex. Immol. Angel. Iass. Cuman. et reliquos scriben, tn illud animaduertu non male cum Don. in mo. tn id posse ex praedicti verbis colligi ut stipulatio utiliter ita contrahi non possit ut alteri rem detur, aut fiat quam stipulanti, l. ep. stipulatio ista §. alteri hoc tit. §. alteri inst. de inutilib. iubatur. quod sentia

eo quod

Ad leg. inter stipulantem.

eo quod inter stipulantem, et promittentem negotium contrahi debet. Unde merito desumitur, ut nullus possit alteri quam sibi stipulari, nam tunc cum utilitas contractus alii quam contrahentibus cedat, nec dici possit solum inter stipulantem, et promittentem negotium geri cum non sit acquirenda obligatio stipulatori, sed alii qui contractui non interveniat.

Nº 2. Verum licet quamvis verba nostri Ict. recte admitterent plurimas tractationes ego vero cum latioribus disputationibus non immorari decreverim, quia etiam quidquid ad predictum ut alteri per alterum non acquiratur spectat ovaliter explicari valet eam tantum principiam statuo conclusionem. facti alieni stipulatio inutilis est. leg. stipulatio ista 38. in princ. ff. nemo autem alienum factum promittendo obligatur. leg. si ita stipulatus 97. §. possum, per argumentum ab speciali, hoc tit. de Verb. obligat. leg. vivus reus 65. ff. qui alienum factum inutiliter promittit ff. de fide iussorib. leg. si sine 9. §. aliquando de interrogatoriis actionibus, leg. cum qui 5. §. Julianus vero scribit 91. de constituta pecunia §. si quis alium tertio, §. versa vice 21. de inutilibus, idque ultra predictos antiquiores ex principio tit. de ducunt Aleiat. et Don. hic Duar. ad titulum de verbor. obligat. in leg. stipulatio ista 38. vero nemo autem alienum, firmat Cujac. lib. 72. ad edictum Pauli in hac lege inter stipulantem idem Cujac. ex Homero, et Graecis lib. 12. observat. cap. 36. Anton. gomez 2 tomo var. cap. 10 23. Conan. lib. 6. comment. cap. 3. Iedeo de contrahend. stipulat. cap. 6.

Ad Leg. inter stipulantem. La Rea 2.

dd. 16. Don. 12. comment. cap. 19. ubi Oss. Anton. Gabriel lib. 3. conclusionum tit. de pactis dd. 2. Faquin. lib. 3. controu. cap. 20. Cobb. in cap. quamuis pactum 2ª parte §. 4. nº 3. de pactis lib. 6. Gutierrez de iuramento confirmatorio 1 parte cap. 44. Parlador. 2. rerum quotidian. cap. 3. nº 30. Menoch. consilio 269 nº 13 lib. 3. Afflicti decisio 295. Socin. regula 6. Decius in leg. impossibilium de reg. iuris, et consilio 612 et alii infra referendi de iure regio, hec eadem sententia probatur Leg. 11. tit. 11. partita 5. ubi Grego. glos. 1.

Sed quamuis in praedicta sententia concordes sint iuris interpretes non dum tamen conueniunt in eius ratione aliqui quorum meminit. Cuman. in leg. stipulatio ista. 38. in princ. hoc tit. de verb. obligat. ideo crediderunt factum alieni promissionem esse inutilem quasi impossibilis sit obligatio ut ex me teneat alienum factum prestare idque palam confirmari videtur ex Leg. si aquis §. C. de aedilitiis action. ubi traditur impossibile videri quem promittere alterius factum et cuius textus arguto profecto ratione admittit ut probat Aliciat, admittitur textum facit quod vulgatissimum est stipulationes quae impossibile aliquid continent non valere. Leg. si stipulor 35. de verbor. obligat. §. 1. inst. de inutilibus nihilominus tamen predicta ratio non placet Cumano in d. Leg. stipulatio ista. tune ut ille statuit quia contra hoc non possumus promittere me facturum ut aliquis faciet quod tamen aperte promittitur et quod notant dd. in nostro textu, et probatur contra Cuman.

Nº 8.

sententiam

sententiam leg. si heres ff. de leg. 1.º qui textus vere nihil probat idque melius colligitur et apertius §. sig. alium ff. de inutilibus quod si effecturum te ut Titius dare spoponderit obligatus tum est quia haec facti alieni promissio effectum habet si ei poenalis stipulatio adiciatur d. leg. stipulatio ista §. at sig. sint vero impossibilis [illegible] crederetur nullo modo poenae adiectio sustinere posset leg. si homo mortuus 61 ff. eodem denique nam haec promissio facti alieni non potest impossibilis dici licet difficilis praestationis sit difficultas autem [illegible] solutionis obligationem non annullat ut notatur argumento legis quartae §. non est de statu liberis.

N. 4. Cui difficultati Alciatus ubi supra respondet tunc sententiam dictae legis si homo procedere cum obligatio principalis omnino et generaliter est et impossibilis at vero haec promissio facti alieni solum ex promittentis latere videtur impossibilis quia si vellet facere ille cuius factum promittitur facilis eius expeditio est ideo inquit Alciatus saltem poena valebit, quae dispositive non obligat [illegible] cum adea promittor se obligaverit alterius vero factum conditionaliter solum videtur appositum et ideo deficiente poenalis stipulatio valebit argumento legis hoc iure 20. ff. hoc titulo de acceptilatione cum lege in illa stipulatione cod. eodem, ut praedictum [illegible] junius emmendat. Et vide Cujatium sub nomine mercatoris, de quo Robertus lib. de emmendationibus cap. 28. Balduinus titulo de conditionibus cap. 28. et ultra Bartolum Alex. Ludovicum romanum et Gifanium in d. leg. cod. Conan. lib. 6. comment. cap. 8. nº. 28.

Pacius

La Pea 3.

Ad leg: inter stipulantem.

Pacius centuria 7. quest. 26. Petr. fau. tt. 2. semestrium cap.
16 Rebuffus in leg. in orbus 14. de verb. signif. Anton. Gomes
2 tomo variar. cap. 11. et 13. Menchaca tt. 5. controuer
siarum illustrium cap. 99. mihi autem predicta Menchacae solutio non
satis facit quia et si non generaliter aut indistincte promissio cum facti
alieni promissio incredibilis credatur cum tamen ex eiusdem traditione
quae quandoque impossibile continet [illegible] qui id ex promittentis
potestate interveniat certum est procedit vero dicta lege si homo mor
[illegible] eum ad paenam nil ei valeat imputare nisi fecerit quod
quantum ad se attinet impossibile existimatur ideo nullatenus etiam
similiter admittendum est paenam iniungi posse.
Quapropter omissis quibuscumque N.° 9.
quae ab interpretibus hic possent cummulari et ea etiam quae cumulat
[illegible] ad hanc stipulationem quasi temerariam sicut iurare de iuramento
quod temere et leviter prolatum non obliget ut ex pluribus quae
gerit [illegible] in [illegible] ad Don. tt. 24 commentar. cap. 15. litera
C. tradit Abb. in cap. sicut ex literis 13. n.° 2. de iure iurando
gla. in cap. nasci 9. 56 distinct. [illegible] utrasque 22. quest.
4. et quod de iuramento ut numquam quis amplius [illegible]
dixere [illegible] et de obligatione, et instrumento. Palacios rubeus
in repet. capituli per vestras extra de donationibus inter nota bilem
§. 21. n.° 7. predictis igitur omissis ex eiusdem Iuris consulti
verbis rationem desummo [illegible] nam de sequimur promittere oportet
quasi stipulatio, quae interrogatione et responsione constat solum
inter ipsum stipulantem et promittentem peragi debeant et eius

negotium

negotium idest res ipsa ad quam dirigitur stipulatio non valeat
inter alios celebrari idenim significat negotii verbum ut constat
ex Brissonio lib. 12. de verbor. signif. verbo negotium sicque
in nostro textu est interpretandum tradit Don. in h. n. 2. istud
admittendum credo omissa Bart. sententia quae non placet Iasoni
in h. n. 1. et aliorum interpretatione qui negotium pro ipsa stipulatione
interpretandum credidere uti probat Don. ad nostrum textum neque
magis placet doctrina eiusdem Ias. qui negotium accipit pro
actu qui producit et causat stipulationem argum. cap. [illegible]
forus de verbor. signif. nam licet ex nostris praeceptoribus aliquis
quis admittat praedictam sententiam ferenda tamen non est quia tali inter-
pretatione idem esset actus negotii verbum ad ipsam eandemque sti-
pulationem referrerent quam nemo dubitabit inter stipulantem et
promittentem peragi licet factum alienum ea comprehendatur
igitur cum tantum stipulatio praestare possit quis compelli queat
tum promissione continetur leg. quidquid astringendae hoc tit. nec
ulla obligatio absque consensu sit etiam stipulatione leg. 1. §. 1 ff
de pactis, leg. 1. §. 1. de verb. obligat. et cum promittitur factum
alterius is qui facere debet obligationi non consentiat manifeste
qui promittit quod dare non promittit stipulanti non obligabitur leg.
stipulationis 4. § stipulatio de verbor. obligat. ubi essentia
legem stipulationis tradit Pomponius ut qui interrogatur daturum
facturumve dese respondeat neque etiam alter cuius factum
promittitur debet obligationi subiacere quia ultra quam obliga-
tioni non consensit aliud inqualabit celebranda attendi oportet

ut mihi

4.

ut cuius ex nostra persona initium sumunt inanis sit lex quae
cumque gerimus ll. de oblig. et action.[6] Quare si quaeritur quis
de re unusquisque promittere operatur et inter stipulantes, et promi
ttentes tantummodo negotium contrahitur facti alienum promissionem
non valere, quam rationem ex antiquioribus admittunt Bartolus et
Jas. inter Cumanus et Perettus in d. leg. stipulatio ista ubi
etiam Cujac. Scriptor. ad [illegible] n.º 2. Ut d. Antonius gomes
2. tomo var. cap. 10. n.º [illegible]

N.º 6.

Ex qua decidendi ratione,
ut ab eo quod initio insinuavimus expediri valeamus pri
mo colligitur, quare non solum de alio quis promittere non valet,
sed etiam nec alteri stipulari leg. stipulatio ista §. alteri
hoc tit. et leg. quaecumque gerimus §. alteri de inutilibus nam
cum ex nostro textu constet inter stipulantem, et promitten
tem negotium contrahi, et ex recipia [illegible] dantur, et recipiuntur
inter eos concludi debeat maxime magis prohibitum alteri per
alterum stipulationem adquiri, quia jus omne, et effectus [illegible]
stipulationis omnino egrederentur personas contrahentium cum
utilitas et obligatio mediante persona stipulantis alii, qui sti
pulationi non intervenit, nisi ex prohiberetur esset adquirenda
et quae est quod insinuat juris [illegible] in d. §. alteri quia
inventae sunt stipulationes ut unusquisque adquirat quod sua in
terest quasi aliud inter ipsos contrahentes ut eis prosit stipulatio
valeat celebrari quam rationem exornat Pichardus in d. §. alteri
Othomanus in §. sigi. aliud enuntiat. C. d. de inutilib. Cujac.

et alii

pag. 55

Ad leg. inter stipulantem

et alii iuris. vellati intt leg. stipulatio illa, id quod tribabatur facili consideratione nam cum equitati consonum sit equalitatem inter contrahentes seruari arguit legis prime C. de Capresii tit. 4, quia minor qui non de alio quam de se promittere posuit, merito etiam stipulator non aliquam sibi stipulari valebit ut negotium ut contractus ut diximus non excedat quem celebrauit. //

N.º 7. [illegible] Vide eleganter deducit texto legis sigi. 6. in fine ff. comia prediorum ubi qui duas ędes simul tradit non potest in traditione efficere ut aliæ aliis seruantur ut inquit iuris Aureis Consultus neque adquirere seruitutem aliis ędibus [illegible]

[illegible]

nec imponere posse id est cum in suo dominio ędes habeat venditor ante quam ab eo exeuntur non potest ulla in eis ędibus seruitus constitui quia nemini res sua seruit leg. quodquod 26. ff. comia prediorum postquam autem dominium amisit iam domini non sit non videtur ius habere ut vel imponat fundo seruitutem aut alteri adquirat quia cum venditi fundi extraneus sint iura non patiuntur ut per liberas personas alteri pro altero adquiratur ad ea que diximus etiam interpretatione Don. lib. 11. commentar. cap. 9. Ludouicus vitalis lib. 2. variarum lectionum cap. 9. Nec quatenus diximus fundo alieno imponi seruitutem non posse ad explicatum

At legu

et legis 6. obstabit lex sigs fundum lex fundum 46. §. si alienum de evictionibus ubi qui per alienum fundum servitutem constituerit ad evictionem teneri, sed breviter responderi tradi servitutem constitutam effectum habere ut domino fundi noceat sed eum qui vendiderit ad evictionem teneri quod adde Citram fac. lib. 2. semestrium cap. 17. ad istud limitandum quoties fundum non habuisset ille aut alienum servus vendita fuerit argumento legis tenetur 6. §. si tibi iter ff de actionibus empti nam licet jure servitus vendentis cum tamen absque praedio non potuisset acquirere servitutem emptor leg. 1. ff com. praediorum, merito venditor tenetur teneri facit lex vlt. §. si ea conditione ff de lege Rhodia de iactu, et quae in casu argumento notat Bilonius lib. 3. supputationum cap. 15. Pileus quaest. 7. Gregor. lopez in glossa 10. legis 1. tit. 28. partita 2. et glossa 2. legis 1. tit. 9. partita 5.

Rursus juxta praedicta alteri pro altero non posse acquiri accipiendum est juxta communem responsum in leg. continuus 137. § fin. de verbor. obligationibus ubi traditur quod Dari stipulamur non potest totum uni ex heredibus acquiri quippe quando plures uni sunt heredes unicuique pro duntaxat parte qua defuncto successit eius personam repraesentat leg. 1. C. si certum petatur, leg. 1. et 2. C. de hereditariis actionibus leg. et quae notantur N.º 8.

La R.

Ad leg. inter stipulantem

prima p argumentum ex speciali l. de distractione pignoris &c.
quo adeo interpretanda difficilis lex ista eodem tt. et conciliandam
cum lege 3. ff. qq. modis pignus vel hypotheca soluatur et
l. in omnibus 4. ff. de solutionibus qq. adde quae perinde ex
ornatione notat Don. lib. 16 comment. cap. ult. ubi Ott.
Faber lib. 7 coniecturarum cap. 16. Cujac. lib. 9 observationum
cap. 32. Pacius de pignoribus lib. 5 § 26 n.o 170. Padilla
in leg. cum secundum n.o 84. Gaspar de Commissis Duenas
regula 27. plotas Negusantio de pignoribus 6. p. 2.o
membro n. 3. igitur pparte, qua haeres non est quidem
alius testatori succesit haeres p extraneo leg. debitori 9 o.
de fidejussoribus, curado de Pinelum in leg. 1ma. parte n.o 79
C. de bonis maternis. Squarefor de gerius lib. 8. tt. 1 quest.
tertia 2. idem p eo latere quod defendam non
representat non pot. heredi p parte adquiri ne delatio prest.
regule ut alteri pacissum non acquiratur inter extraneos ex
N.o 8. quo necessum est omnibus heredibus p sua portione adquiri quod sibi
dari testator stipulatus fuit &c. ad dictam legem continuus § fin.
Sed gravior restat dificultas quare juris consultus in d. § fin.
distingat stipulationem faciendi, in eaque admittat unius he
redis personam recte comprehendi, nam in eis quae ad factum
spectant etiam ad unius heredis personam directa obligatio omnes
tangit argumento legis Julianus 161. ff de verb. obligationum.
ut quamvis unius factum obligatione comprehendatur, semel tamen
in testatoris persona jus stipulationis radicatum necessarium est

ut ab eo

La Rea

N° 9.

ut abeo inmanes heredes disjungat.

In qua difficultate omissa Accursii sententia quam etiam defendere tenuit Bart. in d. §. sin. merito ab eo recesserunt Paulus et Cumanus hic dicentes distingui oportere facta, quae personae cohaerent et illi non transeunt ad heredes ut in fine illegis si stipulatus fuerim 76. de verb. obligat. ... explicat ac concilia ... leg. ... legatus 75 §. si qui ita stipulatus de leg. ... vide Don ... in commentar. ... ubi ... litera ... Don. ad titul. de verbor. obligat. in d. leg. 76. et omnes pluribus exemplis manifestius ... in usufructu aut in quacumque ... leg. ... §. tale ff de liberatione legata tunc enim cum ad heredem ... transire non oportet neque nisi eorum aliqua mentio fiet possint eis ex stipulatione consequi ... inutiliter adiecta mentio heredum ... quod intelligendum ... stipulatio ... de verbor. obligat. §. sue. ubi sue personae ... quem ... admittere ... etiam accipiendo ... in d. leg. stipulatio ista §. sig. ... veri siquis ... et si praedixerit juris consultus sig. stipulatus fuisset uti frui licere non transire ad heredes hanc stipulationem statim ... si uti frui sibi et heredi suo qui stipulatur recte heredem ... ex stipulatione sin autem facta sit quae stipulatio ... personam requirunt et ad heredes possit transire velut ... viam iter ad eius stipulamur leg. ... §. ex his ... dicendum

et

Ad leg. inter stipulantem

At in his factis quae personae stipulatoris non cohaerent, sed ad he-
redem transitoria sunt omnis heredis personam tantum super-
vacua stipulatione comprehendi. d. leg. Tulliam quoniam
obligatio, quae originem habuit in persona defuncti debet
pro hereditariis portionibus in omnium heredum personis dividi
argumento leg. 1 et tertio in omne ff de acquir. hereditate
notat Bon. in d. leg. stipulatio ista § alteri n. 44 Ca-
navis in d. § fin. qui et Lumanum citat [illegible] inter-
pretandi unde constat [illegible] quod in stipulatione faciendi
eandem interpretationem esse dicendum in stipulatione dandi quo-
ties res talis fuerit, quae ad heredem non transeat veluti
usus fructus qui tunc cum heredis persona [illegible] adii
[illegible] leg. stipulatio ista § si quis ideo vero de sti-
pulatione facti excepit iuris consultus in d. leg. continuus §
ultimo quia regulariter etiam facti stipulationes, quae ad
factum referuntur personae cohaerent nec ad heredem transeat

N.° 10. 2° principaliter expedita deciden-
di ratione nostri textus infertur quam etsi non teneat stipulatio facti
alicui neque alteri facta tamen adiecta poenali stipulatione effectum
habeat d. leg. stipulatio ista § at si quis et § alteri de verborum
obligat. nam licet quia stipulatio poenalis in hoc casu videtur
ad aestimandam obligationem priorem adiici dicendum erat principali
invalida etiam accessoriam inanem existimari ex leg. cum principa-
lis ff de reg. iuris tamen cum in hac stipulatione poenali cesset
omnino ratio, quae invalidat stipulationem facti alicui, aut alteri

factam

Ad leg. inter stipulantem — La Rea

7

Factam nam qui penam promittit non de alio sed de se promi-
ttit, et qui stipulatur nec alteri quam sibi stipulatur, et
hec quidem stipulatio penalis non accessoria, sed quasi principalis
existimanda ita quidem ut prior stipulatio cui alia videtur
accedere assumat naturam conditionis leg. inter heredes 44. §. quod
si ex facto ff. familie herciscunde cum igitur stipulatio penalis
concipiatur sub conditione si alter non fecerit, aut alteri datum
non fuerit merito pena committetur cum id contingerit velut
si sub alia qualibet conditione fuisset promissa. precipue
quia in stipulatione penali non hoc querimus an intersit nostra
penam adiici sed que sit quantitas et qualis conditio stipula-
tionis d. § alteri, sin vero contra ita factum sit ut pena lo
cum habeat iam nostra interesse videtur eam consequi quomodo
do predictum explicant Conanus lib. 6. comment. cap. 4. n.
10. et 12. Don. in leg. si homo mortuus 69. n. 4. et 5. ff.
de verborum obligat. Cobb. in cap. quamvis pactum 2. parte § 4. n.
4. V° negari oberit.

Sed difficultatem facit quod colligitur — N. 11.
ex d. leg. si homo mortuus 69. ~~[illegible]~~ cum demon-
strari videatur stipulationem penalem accessoriam alterius sti-
pulationis existimari adeo ut quia illa in quam collata ut
homo mortuus in iudicio sistatur, vel Stichus qui decessit prestetur
inutilis est stipulatio non valet similiter penalis unde erit
dicendum erit idem inter fieri oportere quippe inutilis cum sit
stipulatio alieni facta vel alteri facta similiter penalis subiecta,

irrita

irrita, et nulla existimanda sed in hac dificultate omissis aliquibus, que solent potius ad intelligentia adduci, ideo dicendum est. penam no deberi in d. leg. si homo, quam ut iuris consultus scribit, rei impossibilis penam no committitur, que res sic illustranda est quippe cum pena sit delicti vindicta no pot locum habere nisi ubi culpa, et delictum intervenerit leg. aliud est fraus de verborum signif. in impossibilem autem rem non adimplere nihil pot culpe imputari cum impossibile sit cui natura resistit quominus fiat § impossibilis de inutilibus qua fit ut cum promissor nullam culpam commiserit nullatenus admitti possit eum penam sustinere debere id autem aliter se habet in stipulat. de facto alieno aut alteri facta nam in eis nihil impossibile est ut supra adnonem dicendi tradidimus et cum promissor omnino teneretur providere an possit a balio cuius factum promiserit impetrare ut faceret et se nihilominus in obligatione coniecerit certa pena adiecta equum est ut temeritatis sue penam luat si tertius ille facere nollit quod multo magis locum habet quoties quis alteri dare promisisset nam si inculpata facultate sit dare et no dederit congrue pluchi ex pena cui se supposuit nec aliquo colore poterit excusari.

N.º 12. Sed no levem dificultatem facit no solum impossibile dici id cui natura resistit verum et illud quod iuris traditionibus oppugnat, et ita Accursius in § impossibilis de hered. instit. ubi ceteri notant omnes impossibilitati nam illud

em quod iure impossibile est adiungit quapropter cum a iure
civili abrogatum sit ut teneatur promissor facti alieni, aut alte-
ri facta quam stipulanti non minus quam in specie dictae legis
si hominem mortuum debent istae stipulationes impossibiles
existimari ut penalis stipulatio subiecta locum non habeat
maxime quia quemmadmodum culpae tribuitur promittere
quod ex alterius facto et voluntate dependet, aut alteri non
dare, similiter idem dici potest de eo qui hominem mortuum
in iudicio sistere promisit, aut si dare Stichum qui decessit cum
comperto heri posset hec ad implere non valere merito
huic difficultati potest occurri breviter advertendo ideo in dicta
leg. si homo impossibili stipulationi nullam posse penam
adiici admitti quia non potest aliqua considerari culpa cui pena
respondeat quo fit ut licet ius non foveat stipulationem
si tamen in promissore aut defectu implementi possit culpa con-
siderari merito locum obtinebit penalis stipulatio adiecta
in lu autem quod est hominem mortuum non sistere aut Stichum
qui decessit non dare nullo modo culpa admitti possit quae
intervenire valet si alteri quis promittendo non dederat aut
ab alio quod fieri promisit consequutus non sit unde ius ci-
vile in specie dictae legis si homo cum ea quae tamen compre-
henduntur quia natura resistit fieri non valeant nolentis
qualiter penam admittere quod dissimiliter procedit in
contraria specie cum altera quis promisit aut factum alienum
missione ostendit nam est in iure promissorem ad dandum vel

vel faciendum adstringatur, cum in que in stipulationibus comprehensa fuere dari aut fieri possint merito culpa considerari valet et sic penalis stipulatio fuerit.

Nº 13. Gravius autem difficultatem adstringit lex in illa stipulat. ff. de verb. obligat. in eius verbis finalibus ubi cum eo qui ita promisit si intra kalendas digito caelum non tetigerit agi primus pot. quod omnino predictam diruere videtur nam cum per rerum naturam impossibile existat digito caelum tangere videbatur dicendum vel quod promissum non debere aut efficere predictam regulam dictae legis si homo rei impossibilis penam omitti non potest. In qua difficultate respondere oportet multum referre an incipiat stipulatio a conditione vel a promissione ut hanc differentiam insinuat expresse Ulp. in leg. ita stipulatus 115 § item si quis ff. de verborum obligat. cum enim a promissione incipit absurditer concepta formula Stichum dabis et si non dederis decem dare spondes tunc quidem si Stichus mortuus erit tempore concepte stipulationis pena nullatenus debebitur et sic accipiendum est in d. leg. si homo mortuus cum autem a conditione originem habuit stipulatio ut in specie dictae legis in illa scilicet si digito caelum non tetigeris promittis centum dare tunc quia conditio illa que affirmative concepta impossibilis erat et contractum infirmaret negative posita necessario creditur ut statim effectum habeat stipulatio, leg. impossibilis ff. de verborum obligat. cum similibus

velut

Ad leg. inter stipulantem   La Rea

velut exemplum subiungit d. lex in illa §. quare 9.
mu. ambigit. certum est numquam digito coelum tangere
posse promissorem quomodo predictum explicat Bartol.
in d. leg. continuus § illud in fine hoc tit. Iass. in d. leg. si homo
n.o 6. et predicta differ. an stipulatio incipiat a conditione vel
a promissione illa ratio est nam cum stipulatio incipit a promissione
scilicet Stichum dare spondes sequens stipulatio et si non dederis de-
cem dare promittis penam continet cui promisor se subiicit nisi
hominem stipulatum comprehensum dederit unde si homo tempore
interpositae stipulationis iam rebus humanis exemptus esset
pena locum non habebit ex ratione tradita a iuris Consulto in
d. leg. si homo quia rei impossibilis nulla poena est. pret. at
cum stipulatio incipit a conditione veluti si digito caelum non
tetigeris centum dare spondes centum, quae promissione continentur
poena appellari non debent quia prius illud promissum non est
ut digito caelum tangeret cuius defectum pene stipulatio
adiiceretur unde cum solum digito coelum tangere in conditione
exprimatur non debet censeri in dispositione comprehensum
leg. sigi. sub conditione §. ff. sigi. omissa causa testamenti
qui adde leg. 3 ex facto 29. ff de hered. instituendis, pro cuius
explicatione et conciliatione vide Belonium lib. 2 supputationum
cap. 18. Anton. fau. lib. 5. coniecturarum cap. 20. Osualdum
in notatis ad Don. lib. 6. comment. cap. 21. litera P.
rin ntas autem specie una est stipulatio penalis sub conditione
~~[illegible]~~ concepta, quae conditio cum necessaria sit haberi pro pura

stipulatio

Ad leg. inter stipulantes

stipulatio et statim quod ea comprehensum peti pot.

Sed adhuc scrupulus restat quia si quis ita stipuletur si ille impleverit illa in(?) ... cum qui Stichum chalendis dare promisit adhuc licet ante chalendas mortuo Sticho impossibile iam sit Stichum dare nihilominus spectatur tempus calendarum cum non est in alia proposita specie si chalendis digito coelum non tetigeris tempus chalendarum non expectabitur sed statim agi posse juris consultus scribit. Dum proinde tn. id ea ratione procedere nam cum stipulatio si intra chalendas Stichum non dederis ab initio subsistat et ideo potuit expectari totum tempus adiectum ad dandi dilationem ideo merito cum appositum sit ut eo gauderet promissor cum semel excurrere coepisset debet totum excurrere, et expectari quod non similiter se habet in alia stipulatione si chalendis digito coelum non tetigeris nam tunc cum ab initio non subsistat neque ex aliqua dilatione appareat effectum consequi valere quod chalendis conferre ideo ... sit nullum tempus expectandum sed protinus et statim agi posse.

N° 14. Rursus animadvertendum est stipulationes poenales adiectas stipulationi turpi aut contra bonos mores non tenere tum quia quae in pacto ceduntur nec nos facere posse credendum est leg. filius 15 de conditionibus institutionis et habet etiam locum regula prout rei impossibilis poenam non admittatur probatur ... leg. stipulatio hoc modo concepta ff. de verborum obligat. tum etiam colligitur quod haec stipulatio poenalis turpis e. et ideo inutilis ...

mandi

Salicea

manda leg. generaliter 26. eodem tit. ubi tradit Don. 10.
eodem tit. et in ment. capit. 26. ad finem — Neque obstat
lex Titia . 134. in princ. de verbor. obligat. ubi sti=
pulatio poenalis quam expresse contra bonos mores
censeri tradidit iure Consultus nihilominus valet ab
initio et si opposita exceptione infirmetur quod tamen
negan traditam observationem poenitus destruit. Velut vere
et breviter responde non omnino in eo tantu stipulationem
contra bonos mores existimari ut ab initio non teneat
quia stipulatio poenalis qua quis matrimonium contrahere
cogi videbatur non fuit celebrata inter illos qui contra
here debebant sed inter eorum parentes unde ideo
ab initio subsistit sed quia forte ex reuerentia parentum
qui poenam promisit fuit non sic libere filii matrimo
nium contraherent ideo bonis moribus quod repugnat ma
trimonia, quae libera sunt vinculo poenae adstringi aduer
sus dicitur predicta stipulatio ut saltim si ab initio sub
sistat dolo tamen opposita exceptione infirmetur tradit Don.
ad dictam legem generaliter ubi supra eodem Don. tit. et in
commentar. cap. 24. ubi ossi litera H. et ego exposui in
d. leg. stipulatio hoc modo concepta.

Denique et constat sti= N.° 19.
pulationem poenalem non accessoriam alterius seu poenae sed quae prin
cipalem esse animaduertit maxime apud interpretes difficile est.
an stipulatione poenali emmissa fiat nouatio precedenti obli=

gationi

Ad leg. inter stipulantem

gationis in quo variis interstitiis opinionibus omissis, triplicem et breuem distinctionem rem comprehendant nam si rei promissa est stipulationi poenalis adiungitur poena commissa non fit nouatio sed vtrumque peti potest leg. ita stipulatus 115. in princ. ff hoc tit. quia duae res diuersae promittuntur, et duabus stipulationibus separatis poenalis quae non reducta vt tollat sed vt confirmet praecedentem. Sin vero factum obligationis debeatur si tunc stipulatio poenalis alii conuentioni quam stipulationi accesserit veluti venditioni aut alii simili contractui tunc similiter nouatio non fit lex pacta 2 Cod. de actionibus empti leg. si quis 41. et leg. sequenti ff de solutio. Vel denique poenalis stipulatio accedit alii stipulationi qua factum debetur et tunc sine dubio nouatio fit, vt probatur expresse leg. obligationum 44. §. fin. ff de actionibus et obligationibus. Et efficatiori argumento probatur quia tunc duae videntur stipulationes interuenire de eadem re quia in vtraque versatur pecunia in poenali certum est. in ea ex qua factum debetur quia succedit obligatio eius quod interest §. fin. institutionum hoc tit. leg. si poenam Cod. leg. si quis stipulatus 112 §. vlt. ff eodem et ideo nouatio contingit quia videtur poena adiecta vt declaretur quidquid interesse poterat factum non fieri quo casu semel tantum modo praestare et teneri debet text. legem qui bis Cod. hoc tit. de curius conciliatione cum leg. heres 22. §. 2. de fideiussoribus vide Cujac. titulo 7. ad Africanum in d. §. 1. Quam triplicem distinctionem tradidere Don. lib. 25 commentar. cap. 2. et

in d.

La Rea 11.

in d. leg. ita stipulatus n.° 51. Brison. lib. 2. de solution. et de nouation. pagina 91. exornant Cujac. ad legem 10. §. 1. de pactis ubi etiam Anton. Fauer. Menchaca lib. 1. controuersi. illustrium cap. 29. n.° 9. Othomanus illustrium cap. 10. et alii ex Osualdo ad Don. d. cap. 2. littera G. licet contra Don. et Antiquiores aliter statuat. Da[...] Argente notarunt juris illustrium lib. de poenalis obligat. pag. 176. et 199.

N.° 16.

Pro praedicta ex eadem ratione decidendi vonci palam deprimitur. quid obtinere debeat in ea juris controuersia quaestione utrum alieni facti stipulatio naturalem saltem producat obligationem et quidem rectius asserendum est nullam tantum non solum ciuilem sed nec naturalem obligationem oriri prece ex aliena facti promissione, cum qui cum inutilis ea sit pro institutione hoc tit. leg. ita stipulatio ibi. §. sed si qui. et dicendum est inutiliter eum promittere factum alienum ff hoc tit. leg. si sicut reus 69. et nam reum praedicatem daturum vel facturum aliquid frustra promittunt ff de fidei jussoribus ad naturalem obligationem prodesse non poterit argumento legis. 1. §. sigi. ita si tenuget ff hoc tit. leg. si is qui 1. 6. §. utrum vero quia de rebus dubiis, iunctis his, quae tradit Claudius Pratus lib. 12. regularum generalium tit. 2. cap. 2. Brisonius de verbis juris verbo nihil agit Alciato lib. 4. paradoxon. cap. 14. — Tum etiam quia ut insuper ratione ibus diximus stipulator nihil de se promittit et cum neque tempse nec ciuiliter nec naturaliter obstringi possit deficiente

consensu leg. 1. §. adeo de pactis neque etiam ius cuius factum in stipulationibus adducitur quivis naturale non patitur ignorantes obligari, neque alteri per alterum iniquam conditionem inferri leg. non debet 74. de reg. iuris, quod idem dicendum arbitramur in stipulatione alteri facta ut scilicet neque ex ea naturalis possit obligatio descendere nam cum haec sicut et illa inutilis iure reputetur leg. ita stipulatus 127. §. Crisogonus in princ. tit. leg. sicut. 69. de fideiussoribus §. siquis aliam, et §. alteri de inutilibus institutis negare non potest quin et naturalis obligatio excludi debeat ex leg. 1. §. si quis ita interroget et leg. 14. §. utrum praeter quam quod si oriretur naturalis obligatio pactum in alterius favorem factum si obsistere deberet cum ex eo naturalis dumtaxat producatur obligatio leg. 7. §. igitur nuda de pactis, leg. Stichum 95. §. naturalis de solutionibus et tamen constat neque paciscendo nos aliis cavere posse leg. si tibi 27. §. si pactum de pactis, leg. quo tutella 73. §. fin. de reg. iuris consequens est ex alteri facta stipulatione nec naturale vinculum oriri alias fatendum esset ex interventu novae personae novationem induci cum ad eam naturalis obligatio sufficiat leg. 1. de novationibus quod negat lex certi conditio 9. §. numeravi de rebus creditis facit denique lex eum qui 9. §. item si mihi ff quod sicunti constituerit se non mihi se soluturum non teneberis ff. de constituta pecunia quo naturalis obligatio deficit alias constitutum valeret ad cuius creationem naturalis obligatio satis est leg. 1. §. debitum 6. et 7. ff eodem, quam et alii ita statuunt Ang. Castrensis et Cuman. n.° 9. in dicto leg. Stip. §. alteri hoc titulo Fenetus

Ad leg. inter stipulantem — Lat. Rea 12.

tt nº 4. et in d. leg. 56. in prin. nº 9. Fulgos. in leg. 1. de pact. Menchaca d. l. 1. vsufrequentium cap. 11. nº 2. vel d. 8. cap. 96. nº 82. Suarez ad Antonium gomez d. 2. var. cap. 10 litera R. et cap. 11. litera L. Giphanio in leg. servi 14. nº 22. de action. et obligationibus, licet in contrarium Accurs. Bart. et Communis sit ex tau. nº 20. Covarr. in cap. quamvis pactum 2. p. §. 4. ex nº 2. Matienzo in leg. 2. glo. 5. nº 3. tit. 16. lib. 5. recopilat. plures ex Menchaca d. 8. de successionum creat. §. 30. nº 82. Sanchez de matrimonio lib. 1. disputat. 24. nº 9.

Nº 17. Ex eodem juris princ. juncta observat. proxime tradita facile colligere quisque poterit quid jure canonico constituendum sit in hac quaestione: dissentimus alterius facti promissione, nam cum huiusmodi promissio inutilis sit ex defectu consensus ut in ratione decidendi explicuimus eo ipso deficit equitatis vinculum quo naturalis obligatio sola tenetur leg. 95. §. naturalis de solutionibus ac consequenter deficiat fundamentum etiam quo obligatio canonica possit iam ni- neque quum e obligationi potius quam liberationi favere ad regularum legis Arian. de actionibus et obligat. maxime jure canonico inspecto quo equitas et naturalis ratio praeponitur cap. dilecti 6. de judiciis cap. cum esse 10. de testamentis quo quo equitas et justitia et jus Pontificium omnino deficiente consensu et equitate obligationem inducere debet, neque inter canonicum et civile jus discrimen nisi expressum sit

induci

induci debet per regulam capitis primi de novi operis nuntiatione sequuntur Alciat. in leg. 4. §. Cato ... n. 1. Bal. Iacob. Alb. Felin. Iass. et alii, quos refert Antonius gomez 2. var. cap. 10. n. 21. et in stipulatione alteri facta idem resoluit Faquin. lib. 3. controuers. cap. 19. Quod contrariam sententiam quia iure canonico attenditur non dicta legis lib. §. alteri ut constat ex cap. cum inter de electione cap. cum non solent 2. quaest. 7. quod idem ius erit leg. illud de adleg. Achil. ex pendit ... caput quamquam de usuris lib. 6. ubi publica persona exigitur ut stipulatio alteri fieri possit ut sit in leg. non aliter 16. de adoptionibus.

N.º 16. Verum in contrariam sententiam communiter itum est ex eo quod cum ius ciuile facti alieni promissionibus non resistat sed eis non assistat aequitas canonica poterit naturalem eam admittere obligationem, intelligitur factum et curaturum se promisisse quasi aequissimum sit ut inquit Abb. in cap. ex literis 2. decimo in ordine n.º 6. de sponsalibus, ex alieni facti stipulatione obligationem inducere naturalem ac consequenter iure canonico validam quia aequitas maxime attenditur ex tit. cap. Dilecti 6. de iuditiis. Secundo quia stipulatio alteri facta ideo nulla est quod contrahens quod sua interest non acquirat leg. ... lib. §. alteri sup.a at iure canonico tantum attenditur ut fides obseruetur cap. 1. de pactis unde communis opinione statutum est iure Pontificio nuda pacta efficacem obligationem parere ut videre est apud Morlam in emporio lib. 3. quaest. 1. et 2. Fachin. lib. 1. controuers. cap. 100. et sequentibus

et lib. 6.

et ff. eod. cap. 67. Cujat. Fau. et alii ex qu. ad Don. ff.
12. commentar. cap. 9. litera A. Camillo de differentiis inter
ius ciuile, et canonicum differ. 6. Gutierrez de iuramento con-
firmatio 1. p. cap. 28. n. 9. Acevedo in leg. 2. tit. 16. lib. 5.
recopilat. n. 1. Tertio expendi pot. lex quoties eod. sup. hoc
tit. iuncta interpretatione cui que fuit. regulam nostri text. ratio
promissis stipulation. cum non heres ingg ex equitate pro-
ria promissio facti alieni eam habet interpretationem, vt sui
de actu promisisse q. si facturum vt alter in iudicio compareat
vel ratum habeat leg. si mihi eod. leg. si procurator eod. ff.
rem ratam haberi, vt sensit Accurs. Bart. Iason et alios ibi
post Socinum regula 416. Anton. gomez 2. var. cap. 10. n.
23. et pluribus relatis sequitur nost. Anton. Richardus
in l. 1991. alium 2. n. 20. institution. de inutilib. stipula-
nis in leg. stipulatio ista eod. §. penult. n. 90. hoc tit.
quo iure canonico dicendum est nec praetorias equitatem
canonica potentiorem esse dicamus. Quod facit quod negari non potest
quin alteri, vel de altero facta stipulatione consensus adsit
respectu eius cui promittitur quae directa in ipsum verba illius pro-
cere necessum est vt ratiocinatur Menchaca d. §. 30. n.
83. 2. et lib. 2. Vsufrequentium cap. 68. n. 2. quo fit vt naturalis
obligatio ex dictis producta leg. ex consensu §. 1. de action.
et obligation. principio inst. de obligation. quae existenti
et ex illis stipulationibus orta iure canonico nisi vale-
re promissionis suadeat. Vltimo pot. considerari quod altem

cuius

cur jus civile neque resistit neque assistit qualis ille de quo agimus judicari ex Cobb. in cap. 2. 2a parte § 4. n. 10. Matienço leg. 2. glosa 9. n. 8. tit. 16. lib. 5. recopilationis Sanches de matrimonio d. lib. 1. disputat. 24. n. 8. utiles saltim continet pactiones 2a regulas vulgares quae stet quod si non valet quod ago ut ago valere debet modo quo possit de qua late disputant Alciatus lib. 1. paradoxorum cap. 6. Menchaca de successione creat. lib. 1. § 5. ex n. 10. Menoch. lib. 4. presump. 2. et 3. Don. lib. 7. commentar. cap. 17. quod satis erit ad naturales et Pontificii juris obligationes producendas, et utramque probatur tum ex leg. an inutilis ff. de acceptilation. ubi inutilis acceptilatio quae per stipulationem contrahitur leg. 1 ff eodem § item per acceptilationem institutionis quibus modis tollitur obligatio utile pactum parit tum etiam ex cap. tibi domino 63. distinct. ibi ego Rex Otho promittere et jurare faciam illum ut adjutor tuus sit ad defendendum terram Sancti Petri cap. ult. cautionem promisit ut quotidianis diebus vigilie in illius celebrarentur ecclesia [illegible] 1. distinct. ubi glosa verbo vigilie hanc seriam [illegible] glosa et per textum in cap. quoties 9. verbo et parte 1. quaest. 7. laudant post Butriam et alios Cobb. in d. cap. 2. 2. parte § 5. n. 1. de pactis in 6. Gutierrez 1. p. de juramento confirmatorio cap. 44. n. 2. Molina lib. 2. de justitia disputat. 268. vers. quo ad 2m. Noster Pichardo in d. § sigs. aliud n. 21. de inutilibus Matienço in d. leg. 2. glosa 9. n. 9. tit. 16. lib. 5. recopilationis ubi

Accuado

Ad leg. inter stipulantes   La Rea

Accedo n.º 12. Sanchez de matrimonio lib. 1. disputat. 24. n.º 2.

N 19.

Haec tamen a superiori sententia nos non removent quia verius credimus utrasque stipulationes civili naturali, et canonico jure inutiles esse. Prior enim argumentatio nihil evincit cum nulla possit investigari equitas in obligatione inducenda sed potius in contrarium a nobis sup. de monstrata ratione —

N 20.

2.º argumentum dupliciter hoc solvitur prior assignata s. in eo consistit ut fateamur veram esse rationem dictae legis d. § alteri, sed notandum est eandem rationem jure etiam canonico locum habere ex dicto capite cum inter 26. de electione dicto capite non solent tractare 2 quest. 6. g.º utroque jure valere non poterit cum utroque nullum contrahentium interesse versatur —

Altera solutio negat id. argumentum quod supponit hanc scilicet stipulationibus pactum contineri nam cum in eis consensus desit ut mox dicemus fuisse alternam dari non poterit pactum leg. 1. § 1. de pactis, immo etsi cum argumento statuamus pactum in stipulationibus his contineri negare jure poterimus, ideo jure canonico observandam quia verius est pactum nullius esse momenti ut 2.ª comm. pluribus defendunt Paquin. lib. 2. controversiarum cap. 102. Morla d. tit. 3. quest. 2. ex n.º 7. cujat. Anton. fau. et alii ex illa ad Don. lib. 12. commentar. cap. 9. litera A. g.º utroque jure stipulatio nostra

inutilis judicari debeat

Ad leg. inter stipulantem

innutilis iudicari debeat.

Ad 3m. respondetur nullam equitatem deficiente essensa a Pretore considerari potuisse si ueram est factum alienum in pretoriis stipulationib. uerti quare etsi cum coi. fateamur dictam legem quoties dt. in presenti tt. de illis intelligendam stipulationib. tametsi aliter senserint Ioannes fau. in § si ita ad alium nº 4. institution. de inutilib. Conanus sexto commentar. cap. 3. nº 9. consentire tamen possum in pretoriis hanc stipulationib. factum alienum contineri licet enim stipulationis uerba latiss. significare uideantur de rebus in eam sermo a Pretore cuius mens attenditur querendus cum sit leg. in pretoriis q. de pretoriis stipulationibus leg. in conuentionalib. 52. sup. hoc tt. interpretamur (facturum, et facturum) promisisse illum dt. leg. quoties leg. 38. § penult. leg. in illa 67. hoc tt. Item in pretorianis stipulationis finis in id dirigitur ut resque in tuto collocetur et ne iudicium elusorium reddatur ideo q. cautionales dicuntur leg. 1. § 2. ff. communes de pretoriis stipulationib. ubi Vbemsebeguis nº 8. et 9. Illigerus ad Don. lib. 14. cap. 36. in notatis litera A.A. Unde cum hec sit Pretoris intentio in suis proponendis stipulationib. et eam uidentur contrahentes q. nil addere, nil detrahere nil q. immutare permissum est dt. leg. in conuentionalib. se obligare uoluisse argum. leg. si duo 38. ff. de adquir. heredit. ac ideo si uerbi gratia in iudicio non comparuit vel dnus ratum non habuit succedit obligatio adinuisse

vtir

19.

vt in aliis quibuscumque faciendi obligationibus cernitur leg. in rebus C. leg. fin. de pretoriis stipulation. leg. si procura- tor 26. leg. in stipulat. 29. rem ratam heri Conanus d. cap. 8. n.º 9. Ton. 12. commentar. cap. 29. Molina d. dis- putat. 268. N.º tertius, ex quo explicanda d. lex 2. tt. 11. p.ta 5. que inter facti alieni promissiones has deinceps agimus enumerat.

Vt ad quartum argumentum respondere possimus notandum est in stipulat. alteri vel de altero facta consensum considerari posse vel respectu eius in cuius fauorem stipulatio concepta est vel eius cum quo celebrata promittit, sed neutro casu pot. obligatio- nis assignari consensus qui necessarius est. vt argumentatio vrget priore casu pallam est voluntatem desiderari quia cum contrahentes sciuerint vel scire debuerint talem stipu- lationem non ualere illusorium actum facere uoluisse credendum est. argumento leg. non solum 30. de action. et obli- gation. et cum nullus se obligatum uoluisse videatur quo vsque alteri obligatio adquireretur argumento leg. si me in vacuam 34. de adquir. poss. leg. legis absenti 10. de donation. interim nulla obligatio nec obligandi uoluntas erit cum promissori poenitere liceat leg. nam nisi aliis 9. §. 1. de precariis verbis vt considerat Mor- chaca d. §. 80. n.º 56. licet enim postea superueniat rati- habitio illius in cuius fauorem stipulatio concipitur tunc in

Vniq

Ad leg. inter stipulantes

Unius non duorum hoc consensus quod ad pactionem non sufficit quae in idem simul duorum voluntatem exposcit illorum scilicet inter quos de obligatione constituenda tractatur ut advertit Illigerus ad Don. lib. 12. cap. 10. litera E, et cap. 26. lit. A. ex quo constat voluntatem esse desiderari respectu eius cum quo stipulatio fit nam licet inter eos consensus esse videatur non tamen dirigitur ut inter eos obligationem pariat quod exigit text. in §. et lex quecumque 10. de action. et obligation. Addo quod licet dictus consensus inter promittentem, et stipulantem respectu causae efficientis, et formalis considerari tamen non potest respectu causae materialis, et finalis, quae ad tertium relatae imperfectam relinquunt conventionem ac ideo inutilis erit ad nos qui de obligatione constituenda tractamus, illustrat Molina lib. 4. de primo genitis cap. 2. ex n. 60. Don. lib. 12. cap. 27. Griphan. in leg. servi 14. n. 22. de action. et obligation. Ceballos quaest. com. 54. et seq. Thom. Sanchez qui contraria arguta diluit lib. 1. de matrimonio disput. 7. n. 20. Si igitur consensus deficit et naturalis obligatio cessabit, et consequenter jure canon. oriri non poterit ut Sanchez affirmat n. 21. Faquin. lib. 8. controvers. cap. 49.

N. 21. Verum et si fateremur in nostra stipulatione consensum ac ideo pactum reperiri non tamen affirmandum erit naturalem ex eo obligationem nasci nisi aequitas adsit, quae huius obligationis vinculum dicitur in leg. Stichum 95. §. naturalis de solution. leg. si vero 11. §. si a debitore alias incipit leg. si noxali 12. ff. si id et si a debitore. leg. non solum 49.

§ fin.

Ad leg. inter stipulantem

La Rea 16.

§. fin. de peculio, alias obligatio naturalis pacto orta quomodo alio pacto tolli possit argumento regulae nihil tam naturale §. deveni. juris. quod Ulp. negaverat in d. §. naturalis duo pactum justum et exposuit ut naturalis obligatio tollatur unde agitur de pactis naturali equitati innixum fateter leg. 1. de pactis et jus nae aequum dicitur leg. pen. de just. et jure quod naturalis obligatio pactionis efect, dici non debet cum sub toto tit. de pactis rescriptum non reperiatur argumento legis item 14. §. hoc edictum de injuriis. qui ita statunt Duar. ad titulum de action. et obligat. cap. 2. et occurrit in dicto cap. 6. Carondas primo verosimilium cap. 19. Malera animadversionum juris cap. 8. num. 1. et cap. 9. et n.º 8. Illiger ad Don. lib. 12. cap. 2. litera B. G. et passim Gurthen. in leg. servi 14. n. 1. de oblig. et action. cum ergo nulla aequitas in stipulatione de qua loquimur considerari possit tot 1. probatum est negari non valet naturali, et canonica obligatione destitutas existere.

N.º 22.

Ad ultimum argumentum respo de regulam deque in lo locum non habere cum actus nullus est ex substantiali defectu ut in hac specie ubi ex defectu consensus inutilis est promissio facta alieni ita ut nullum debeat producere effectum ex legem primam §. si quis ita de verborum obligat. de cujus concordat. cum leg. an inutilis. in princ. ff. de acceptilation. Vide Don. lib. 14. comentar. cap. 36. Anton. fabr. in ration. ad legem

Sriar,

si unus 27. §. pen. ff de pactis Cujat. in d. §. sigl. ita Oll. in notatis dicti capitis 36. litera M. Nec aliquid facit txt in d. cap. tibi domino 63. distinct. ubi non loquitur de facto alieno promisso, sed de illa qua quis promittit se facturum, et curaturum ut alter faciat ut verba in argumento expensa satis ostendunt, qua etiam ratione non obstat txt. in cap. 1. 91. distinct. ubi ipse qui jurant vigilias in propria ecclesia celebrare suum factum promittit non alienum et omnis ad huius promissionis implementum clericorum factum etiam intervenire debeat ad inconsequentiam venit, et ideo attendi non oportet argumento cap. ex literis 7. de jure patronatus leg. in modicis 24. de contrahenda empt. Omar et cum Episcopus possit clericos compellere ut jurisdictionem [illegible] quam in eos exercet.

Nº 23. Ac principaliter ex nostra txt. ratione qua stipulatio facti alieni inutilis est tradidimus colligi potest resolutio eius dubitationis an cum in refertur stipulationis ubi quid fieri promittimus si quod obligat compromissum non impleatur succedat obligatio ad interesse et defectus implementi pecuniis compensandus ut leg. stipulationes non dividuntur 72. [illegible] hoc tit. et si non fuerit factum pecuniam dari oportere leg. si poenam [illegible] leg. si quis stipulatus 122. §. si quis [illegible] quia eadem decernimus regula leg. [illegible] ita similiter [illegible] quoties quis promiserit factum alienum si illud

nor

non prestet id interesse maneat obligatus verum
breviter et facile respondeo hanc stipulationem ab
initio [illegible] ullam [illegible]
[illegible] nullo modo [illegible] minor obligetur quo fit ut cum
obligat[illegible] non teneatur ad ulterius nec prestationem [illegible]
possit compelli predictus stipulator quamquam factum [illegible]
[illegible] principue cum ille de alio non debet [illegible] et is cuius factum
stipulator [illegible] ut [illegible] contentia stipulationi
quo fit ut inde obligatum non contrahatur [illegible] alia stipu-
latio qua [illegible] allegand[illegible] [illegible] promiserit valet
ex dicta obligatione, cum quis semel. qui se [illegible] quarit
si quod promisit non solverit debebit pecuniam [illegible]
[illegible] [illegible] creditoris [illegible]
si aliter debitor satis facere [illegible] [illegible]
traditur quemadmodum [illegible] similem [illegible]
[illegible] debitoris bona [illegible] accipere [illegible] aliter
[illegible] consequi non valeat, quae maxis colligitur ex lege [illegible]
qui [illegible] [illegible] de solution. 6
auth. de fideiussoribus [illegible] quod autem [illegible]
[illegible] 14. partita 5. [illegible] [illegible]
[illegible] unde Bart. in lege 1. [illegible] n.° [illegible]
[illegible] [illegible] et ex [illegible] Baeza de [illegible]
debitore cap. 1. n.° 49. Ioannes Gutierrez de iuramento [illegible]
[illegible] cap. [illegible] Nabarr. tomo 3. in manuali cap. 17.
n.° [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

3. 17.

Lectio 47.

Ad legem inter stipulantes

§. 27. n.º [illegible] tit. de usufructu [illegible] 2. cap. 4.
[illegible] leg. in glos. [illegible] dicta leg. [illegible] in glos. 2. leg. [illegible]
[illegible] 27. [illegible] q. q. [illegible] Alfanus [illegible] [illegible]

N.º 24. Id autem quod de obligatione
ad interesse [illegible] succedat in obligationibus facti [illegible]
ita accipiendum animaduertit [illegible] Barth. et Dor.
in d. leg. stipulatio [illegible] 2. crediderint precise post moram
in obligationibus facti succedere interesse [illegible]
[illegible] leg. si poenam [illegible] d. §. [illegible] et argumento legis in fundum
[illegible] de [illegible] oblig. legis non cogendum [illegible] de procuratoribus
[illegible] leg. [illegible] de in ius vocando, legis [illegible] de action.
empti, leg. [illegible] ab actio [illegible] §. [illegible] de re iudicata [illegible] id procedat,
[illegible] vel [illegible] facere non possit vel desit stipulatori
interesse [illegible] eius fauorem, alias enim [illegible] adhuc facere [illegible]
[illegible] Martinus antiquus glossator [illegible] qui tenet
[illegible] tit. 6. [illegible] cap. [illegible] ad faciendum compelli
[illegible] vltra [illegible] nulla [illegible] considerari post.
inter stipulationem dandi, et faciendi [illegible] quib.
aperte quis compellitur ad faciendum [illegible]
[illegible] §. [illegible] de procuratoribus leg.
[illegible] de action. empti leg. [illegible]
[illegible] et si quis quod [illegible] leg. fidei commissio [illegible] §.
[illegible]

N.º 25. [illegible] quod praediximus [illegible]
facti [illegible] succedere obligationem ad interesse sine

difficultate

Ad leg. inter stipulantem.

Circa difficultatem nunc est quod ipse alienae rei promissio valet leg.
si quis alienam q[uam] dari stipulatus oblig. §. Ulpian. in leg. si quis
... emptore l. 9. §. fin. ff. de usucapion. ... cum ... cap.
... 2. in fine prin. ff. pro emptore, et cum leg. si alienam l. de
usucapion. unde ... ff. commentar. cap. 4. 5.
... in d. leg. 10. Ulpian. ff. commentar. cap. 12. ...
... de praescriptionibus ... membro 4. cap. 49. n.° 7. ...
... de usucapion. cap. 2. ... in parte titula ff.
pro emptore non ... cum valeat stipulatio rei alienae videlicet
... virtualiter alienum factum continere ... scilicet
rei traditionem, aut conditionem ... rei non pot.
... aut stipulatori tradi, et si ... facere ... non
... non tamen inde liberatur promissor, ... ad ipsius rei estimationem
et interesse manet obligatus ... §. ... obligatio
vel si eam non ... redimere, estimat ... unde
dicendum cum ... factum alienum contineat, et ...
si illud non fiat ... obligatio ad interesse locum habeat simi-
liter idem in nostra specie et dicendum cum difficultati quae
subtilitate non vacat respondendum est aliam in hac specie
differentiam considerari oportere nam in promissione facti alieni
omnino qui de alio promittit, cum stipulationi ... consentiens
... sed potius ampliat obligationem aut ... ut
non teneat, at vero quando qui promittit rem alienam non
dirigit negotium, et obligatio ad extraneam personam, sed
ad suam nam ipse qui obligatus de se promittit et se daturum

spondet.

Ad leg. inter stipulantem.

spondet rem alienam quam tamen eam non aliter dare possit nisi ad non redemptam tacite id facere est ad non emere promittere argum. legis si iter nos de servitutibus, et vulgaris not. legis 2. ff. de jurisdict. omn. judicum unde nisi rem comparaverit merito praestabit interesse ex praedicta ejus rem obligatus in hoc casu non de alterius seu suam personam respiciat, nec alienum factum promissione, sed proprium comprehendat. //

Nec quid dominus erit requirendum ad suam obligationis implementum domini rei factum cum videlicet tradere, et vendere [illegible] non alteri dito, sed quod principaliter agitur [illegible] immediate ag. de comprehendo emptore nec quae ex accidenti veniunt considerando [illegible] et illud de adoption. hoc est quod sibi imputet promissor qui ad quod obligatus non potuit impetrare quod cum aliter se habeat, nec culpae possit imputari promissori quoties ei defuit facultas [illegible] rei sine dolo [illegible] tunc [illegible] estimat. est non tenebit ita accipiendo e. tex. in leg. si [illegible] alienum [illegible] de [illegible] obligationibus.

№ 26. Ex praedicta nostra tex. sententia [illegible] possit quis promittere factum alienum quod de se [illegible] promittere oportet [illegible] reus [illegible] de fid. [illegible] colligitur reum principalem quoties obligationi adiungitur fideiussor non aliter quam si de sua persona promisserit obligari ita quidem ut nec factum fideiussoris non directe possit promittere unde [illegible] in leg. cum filius 49. § 1. ff. de [illegible] ubi traditur quoties quis stipulatur per aliquem non fieri quominus ei agere liceat, et fideiussores acceperit [illegible] fideiussorem [illegible] nullum teneri, quod ita [illegible] accipiendum e. nam cum reus principalis directe

promittere

promittere non potest per fideiussorem non fieri quominus stipulatori ire agere liceret ideo eius factum non nocet nec reo qui de se promittere debet, nec fideiussori qui non ad suum sed rei factum obligatur quomodo ego hunc textum legem meam adiungo duplex adverto, et si aliter accipiant interpretes, et Cujac. lib. 7. ad quaest. Paull. et [illegible] utrumque ex interpretibus illud per omnimoda eius textus interpretatione notandum et factum suum cuique nocere debere, leg. factum 155. de reg. iuris, leg. mora 88. § pen. de usuris de cuius conciliatione cum leg. pen. de duobus reis vide t.

unde post Bart. et reliquos antiquiores lib. Renard. et Petrum Fabr. in leg. in condemnatione 173. § unicuique de reg. iur. Genuam qui plures refert ad ea iura igitur quod factum suum cuique nocet ita fit ut nullatenus possit et si mora rei, et factum noceat fideiussori qui ad id videtur obligatus, et ideo in d. leg. cum filius 49. § 1. si extiterit per reum utrique teneri tamen cum status fideiussorem neuter obligatur quia fideiussoris factum nec mora non debent reo principali nocere leg. mora 88. per totam de verborum obligat. de cuius conciliatione in finalibus verbis cum lege si fideiussor 49. ff de dolo, et etiam de eius textus concordia cum leg. Stichum 99. § 1. ad finem de solutionibus post Bart. lib. Curtius solutio sanior est videndus Don. lib. 17. commentar. cap. 10. et ad tractus de verborum in d. leg. cum filius n. 9. ubi etiam Duar. favet lib. 2. disputationum cap. 12. Genua in eis iuribus.

N° 27.

Principaliter ex nostri textus sententia colligitur interpretatio ad legem nemo 9. ff de duobus reis quae in totum videtur destruere conclusionem et possitam ut facti alieni promissio non teneat cum indubitatum enunciet alienas operas promitti posse tamen omissa emendatione Cujacius qui lib. 9. observat.

Ad leg. inter stipulantes

observat. cap. q. ex loco ubi alienas reponit alias, et varijs etiam solution. Conani [illegible] commentar. cap. 8. Faquinei [illegible] controu. 11. cap. 20. Duar. ad d. leg. stipulatio ista hoc tit. ex eo quod insinuat Accurs. glo. fin. Cuman. et Romaguell. in d. leg. nemo dicendum est, ut exigitur ex eo tertiu eorum promitti quod tradit quoties qui alienas operas promissit fuerit eiusdem artis, et peritiae eius cuius operas promissit quod cum contingerit tacito stipulatoris placito et iam praesumpte non alienum verum suum factum intelligitur promisisse quia si ille cuius operae promisisse eas non exibeat quasi loco interesse [illegible], poene subintrat factum promisoris ut ille operas praestet, quae eandem utilitatem deferent stipulatori unde recte prodit tex. ille quae promitti tex. explicatio addidimus sive subintreat [illegible] tacite poenalis stipulationis, aut ut dixim. dese promittit. Nec aliquid praed. interpretationi obstabit, non videri posse considerari easdem operas diversorum dominorum et servorum legis et non sortem 26. ff. libert. de condict. indebiti, et ideo dificile videri quod tradit in d. leg. nemo easdem operas promittere intelligi, et duos reos promittendi fieri quia breviter, et facile occurrendum est non enim in d. ff. libert. suponitur, ut hic eiusdem artis et peritiae et artifices unde ideo denegatur operarum editio cum non possit nisi diversae reddi, in specie autem d. legis nemo qui eiusdem artis, et peritiae erant artifices quamvis pro opere quasi a diversis hominibus exhibitae diverse

sint

Farrea

20.

N.° 28

sint tn ppr similes utilitates juris fictiones easdem operas intelligi dicendum e.

7 hic valde similis est

tri. quem inh anemine vidi adnotatum in leg. continuus § 7. §. si ab eo Sat. ff. de Verb. obligat. Cuius juris Cons. scribit ex Sabini senia jure factam obligationem videri si ab eo stipulatus aliquid, sed quod efficere no possit si tn alii possibile est quo casu ut inspectie d. legis vinemo videtur alienam operam pmittere cum ille facere no possit uelut cum sicut tn eo tru. dici no valeat qr eiusdem artis, et peritie erat pmissor no tam alienam operam qm suam, que in defectum alterius subroganda illum pmittere dificile est in d. § si ab eo. quare in jure subsistat obligatio cum qs pmittit factum alienum qm dificultatem no prensserunt ad lum tm Bart., Paul., et Immola, ibi excepto Cumano qui tradit n.° 2 quando in opere, et stipulat. no videtur electa industria psone, ut in hoc tru, quem ita conciliant oes. pdicti cum leg. inter artifices 31. ff de solution. igitur eo casu pot factum stipulatione comphensum ex periri per alium qm pmissorem, quod multo magis pcedit si ille facere nesciat aut no possit, et ex doctrina Bart. et Iacobi de arenas inquit Cuman. ut quando nesciens facere pmittere videtur no tam factum ipsum qm facti effectum maxime qr in stipulation. no attenditur dare no posse. illum qui pmissit qr estimationem debebit

Leg.

Ad Leg. inter stipulantes

Leg. multum interest 34. de Verborum obligat. de cuius conci liatione cum leg. fidei commissa 11. §. Si servus de leg. 3º uidendi Don. lib. 12. commentar. cap. 11. Robertus lib. 3. animaduersionum cap. 11. Cujac. lib. 3. notatorum cap. 11, et ad dictam leg. multum interest Oss. ad Don. d. cap. 11. lit. H. necnon Pichard. §. non solum de legatis Iulius Pacius legum con ciliatorum Centur. 6. quaest. 6. — Cui pro expeditione praedictae difficultatis ego adiungo ideo in hac lege inter stipulantem prohiberi promissionem facti alieni, qui ad extraneam dirigitur stipulationem, et de se unusquisque promittere oportet, unde cum in d. §. si ab eo de se promittat ideo substanciatur obligatio maxime cum teneat promissio qua quis obligetur se effecturum aut curaturum ut alius faciat §. si quis 5º de inutilibus et infra ex[pli]cabimus.

Nº 29. Ex sapra dicta nostra senia difficilis est lex fluminum 24. §. eiicitur de damno infecto ubi heredis nomen, et successorum eius adquem res pertinet in stipulatione damni infecti adiicitur quod verbum successori quo praecavit mentio de herede non potest nisi de successore par ticulari intelligi, et cum prohibeatur alienum factum promitti dificile est successioris particularis factum stipulatione comprehendi maxime quia ad eum non extenditur cautio damni infecti, leg. damni 40. §. sed si uenditor 20. de damno infecto, sed tamen pro vera interpretatione nota dictum §. adiicitur. procedere ut ex eo appareat in promissore qui cavit damni

infecti

infecti nomine, et quod successori particulari traditur non ideo fit ut ille teneatur, aut eius factum uideatur, stipulatorem compensasse; sed si fuit in potestate successoris heres acciderit promissori sua cautione, et eius heredes teneantur, nec tunc factum alienum sed suum a quo stipulatio originem habet uidetur promittere ita Accurs. in d. §. adicit cui Paul. de castro, Donellus lib. 19. comentar. cap. 46. nec praedictis quoadusque successorem particularem excludimus obstabit lex ult. de noui operis nuntiat. nam ibi agitur de denuntiatione quae realis est ut constat ex textu, de cuius emmendatione, et ut legem concilies cum textu difficili in leg. 3. §. opus de alienat. judicii mutandi causa facta uide Don. lib. 19. commentar. cap. 49. ubi Oss. lit. M. Pascius Centur. 3. quaest. 12. Petrus gregor. lib. 9. sintagm. juris cap. 30. Genua qui plures refert ad hanc iura, et sequitur interpretationem Fabri, et Panciroli quibus adde Menochium consilio 2. 7. et 9. lib. 3.

9° etiam superioribus conectendus N. 30.
est textus in leg. licet qui 5. §. sed et si quis de constituta pecunia ubi tradit Ulp. si quis constituerit alium pro soluturum licet non teneri quasi ob causam alterius solutionem promittens factum alienum obligatione compensandat, et ideo non tenebitur id quod ex Pomponii sententia traditur, uerum ex eodem Pompon. idem Ulp. maximam offert dificultatem in leg. qui autem. 14. §. sed et si quis eodem tit. de constituta pecun. ubi si

quis

Ad leg. inter stipulantes

quis certas personas fidejussoras pro constituerit nihilominus

lus teneri scribit, quod sic me dificile aparet quia est inhoc

casu. uidetur constitutus respicere ad factum alienum, cui difi

cultati omissis Accursii, antiquiorum, et Richardi nostri in

§. siquis alium de inutilibus stipulationibus dicendum est ideo ex

hac stipulatione promissores teneri quia et si uideatur factum

alienum continere tamen contrahentium mente inspecta

lam interpretationem admittit non ut indistincte accipiantur,

et verba sonant scilicet alium pro fidejussorem, sed eum

qui constituit illam personam daturum, que pro fide iubeat,

et ita ad factum proprium referatur promissio quod suaderi uidetur

ex textu precedenti eius legis. ubi verbo daturum utitur juris cons.

proponens questionem cum quis constituerit se pignus daturum

unde quod statim de fide jussore subiungit itum in schola

preceptores accipiunt, quasi interpretandum sit subrepetite

eiusdem verbi proponi idest siquis constituerit se certam per

sonam pro fidejussoram daturum.

Nº 32. Sed non leuiter obstat quare

similis interpretatio non summitur in d. leg. lum qui §. sed

siquis. 4. ut qui constituit alium pro soluturum accipiamus

se daturum aliquem qui pro eo soluat ut ualeat constitutum

cui dificultati, ut satis faciant interpretes ualde laborant

ut constat ex Joane Croto in leg. 4. §. Cato. nº 20. hoc

est Richardo nostro. in §. siquis alium nº 18. de innutilibus

dum sequitur preceptores nostros qui bene sollicitatio in eius juribus

et

La Rea 22.

Ad legem inter stipulantes

et Finetto in leg. stipulatio ista n.° 6. hoc tt. nihil aliud tradiderunt quam quoties quis constituerit alium pro se soluturum ita et verba esse concepta ut nisi ad factum alienum referri non valeant, nec ut in dicta leg. 49. § 2 poterunt supleri juris interpretatione aut mente contrahentium quod licet difficultate non careat cum interim duo alii attulerint, ego quia nulla ab interpretibus nec praeceptoribus non adducitur confirmo ex eo in dicta leg. 9. § 4. non posse summi interpretationem ubi daturum tum quia eo non usus fuit juris consultus in dicta leg. 9. contristura, ut in dicta leg. 49. § 1. qui petit dictum §. sed, et si quis, tum etiam nam semper observatum est verum ut quis obligetur se daturum fidejussorem, et idem praedicta verba ad eorum contrahendi modum referri posse. quod in promissione aliud per aliquo soluturum quia non ita assiduare ut praedictis verbis uti fere soleant contrahentes semper locum non habet. denique verba illa in dicto § 4. non se per alio cum oponuntur illis siquis constituerit alium soluturum de notare videntur, haec omnino esse interpretanda de facto alieno nam cum in contrarium ibi non se per alio denotet juris cons. quotiescumque quis constituerit se per alio soluturum obligationem contrahi, quia de se promittit, et in alio casu statuat non teneri necessario interpretandum est idem fieri quia non de se verum de extraneo factum alienum constituit quae conjecturis non male adiungi potest quod tradit

Richardus

Ad leg. inter stipulantes

Richardus non. in d. §. siquis alium n.º 19. tam in d. §. 4. non legi in Pandectis Florentinis ut inuulgatis quod ibi siquis constituerit alium soluturum sublata sunt uerba prae quam in aliis Codicibus extant, unde credit cum in d. leg. 14. §. 2. qui promisit certam personam fideiussoram esse obligatus cum constitutum tendat ad firmandam priam obligationem non ad extranei factum, sed adsuum referendum quod ex eius sententia cessat in d. §. 4. ubi sublatis verbis prae ille qui constituit alium soluturum non erat obligatus quod furium explicat Donellus de Don. lib. 12. commentar. cap. 19.

N.º 32. Decimo supra dictis uidetur obstare lex 3. C. de aedilitiis action. ubi teneri uenditorem traditi si impuberum uitiosum non fieri seruum promiserit quod ad factum alienum referri notat Gotofridus et ultra quod ex textu constat impossibile uideri quod promissum uerba batur lex siquis ita 31. ff. de euiction. Verum breuiter ab hac difficultate nos expediemus si cum Donello d. cap. 19. et in hac leg. inter stipulantes n.º 6. animaduertamus quamuis istae stipulationes innutiles esse deberent, ex praedictis tamen contractum utilitas ex mente contrahentium suadet ut uideatur promitti id quod stipulantis interest cum talem esse, aut non esse qualem uenditor affirmauit leg. sciendum in principio, et in §. 1. de aedilitio aedicto, notat Ferretus in leg. stipulatio ista 38. n.º 6. docet Duar. in leg. quoties 61, eodem, et facilius potuisse fieri colligemus si notauerimus in specie dictae

leg.

Ad leg. inter stipulantem. La Rea 23.

Legis sigs ita solum depenti condit. servi pmittere uen
ditorem defacto autem alieno neguagm nisi dep. teritos si
licet servum no ee furem, et similia quo ad hanc spetiem
no ptinent cum ideo factum alienum inutiliter pmitti inte
lligimq cum qs alium daturum, facturum ve pmisserit in
futurum Don. in nro trw n°. 6. et licet videamq ex d.
leg. s. posse venditorem in futurum pmittere servum vitiosum
no fieri tn. nec inde ledite reg.° huiq leg. inter stipu
lantem qn no pmittit venditor servum aliquid venditori
facturum, aut no facturum sed mores eius no mutatum iri
in deteriq, et ita semp derer venditq condit. et si futura
pmittit potius autem vt b tradite istas stipulationes ad
impossibilium genq referende et leg. sigs. ita verum est
nup notauimq ex contrahentium senta sustinente.

Undecimo similiter, N° 33

fit ex nro trw vt qmuis no teneat pmissio facti
alieni tn. qui pmisserit se efecturum, aut curaturum
vt alter faciat obligetur, §. si qs. alium de inutilibq,
qn no alienum verum pprium factum stipulate comp
herdit et si ab alio quod pmisit impetrare no valleat
qmuis in curando vt alter faciat oem qm potuerit di
ligentiam adhibuit ad huc estimationem debebit qu p
mittens temeritatem suam ppriis pecuniis debet deper
dere leg. Iuliang. 13. §. quod tn. de action. empti
velut id sine dificultate no e. ex leg. illa stipulatio

Ad leg. inter stipulantem.

67. §. eum qui de verborum oblig. et leg. ult. §. Labeo ff si certum petatur ubi adversus eum qui promisit se decem dari curari non potest intendi ut decem praestet responde(n)t nec ex eo fieri quasi non obiicitur qui promisit verum quia non simpliciter obligatus est sed tantum dari, curari ideo vero pecunia peti non potest sed si praestet reum locupletiorem liberabitur quia cum id facit verum est implevisse quod promisit dari curari ita Fulgos. et Alciat. in d. leg. ult. qui aliter id procedere existimat si quis se id facturum promiserit ut alii centum dentur; nam tunc non satisfacit dando ex promissore idoneum velut tenetur pecuniam solvere argum. legis si heres 73. ff de leg. 1º. quasi strictior sit faciendi quam curandi significatio cui adde Paulum de Castro in d. leg. si heres, et ad praxim Angel. consilio 277.

N.º 34. Duodecimo ad praedictorum explicationem licet nostro textui opponi videatur maxime conducit leg. quoties 82. ff eod. tit. ubi qui alium sisti promittit, et si stipulationi addita pena non sit obligatus quod difficile est quia directo haec promissio respicit factum alienum cum ex alterius voluntate dependeat an vellit sisteri vel non. Cui difficultati coitur in schola illud respondetur eum textum procedere in pretoriis stipulationibus in quibus promissio facti alterius resolvitur in illam se curaturum, aut facturum, nam cum ex pretoria jurisdictionem

caeter

Ad leg. inter stipulantes

La Rea 24.

extendat leg. 1. de pretoriis stipulation. et p̄tor semp equitatem observet, ex ea substinetur stipulatio que ad factum alienum respicit, ut promissor securaturum ut alius det uel faciat obligetur, et si id no faciat ad interesse teneatur, ita Accursi. in d. §. ligi. alium ubo no obligatur ubi Richard, nov. n.° 2a sequuntur Jass. et Corasius n.° 4. ubi etiam Bart. oposite 2. Alex. n.° 3. in leg. stipulatio ista eodem tit. Socino reg.a 326. Anton. gomes 2.° uar. cap. 10., n.° 23, et probari uidetur leg. si commissa 18. leg. si procurator 28. leg. in stipulatione 49. ff rem ratam heri et iure regio leg. 11. tit. 11. p.ta 5. = Verum licet in praxi ab hac com. opinione recedere no liceat ppr. authoritatem legis p.te tn̄ in stricta disputatione ultra quam predicta sentio no probatur in d. leg. quoties ubi no constat an juris cons. loquatur de domine in judicio sistendo uel extra judicium repsentando ut notant Jass. et Duar. in illo textu etiam dificile est hanc reg.am facti scilicet alieni promissionem esse inutilem absque expresso textu m.° restringere argum. leg. ab ea parte 5. ff de probation. uulgaris lex percipimus d. fin. C. de appell. cum nullibi aperte tradatur facti alieni promissionem ualere in pretoriis stipulation. maxime quia si ex eo fundamento ostendimus inutilem esse facti alieni stipulationem quia uidetur consensum ad obligationem deficere Pretorii

equitas

Ad leg. inter stipulantes.

Equitas, que maxime consensum expectat leg. 1. de constituta pecunia, leg. 4. §. 1. fam. hercisunde. Non recte suffragaretur stipulationi que consensu caret, denique quia id quod tradit Jurisconsultus in d. leg. quoties non ex aliqua speciali ratione gratuitoria sit, tenet predicta stipulatio alium sibi, sed quoniam interpretatur Jurisconsultus promissorem promittere se acturum ut stet et ita nullam esse rationem cur hec stipulatio non valeat colligitur ex leg. stipulatio hoc. §. si quis pen. hoc titulo quam sententiam tenet Duar. in d. leg. quoties.

X 39. Nec aliquid obstat que per adducuntur nam dictis Juribus in leg. 18. 28. et 29. que loquuntur in stipulatione rem ratam dominum habiturum facile occurrendum est si animaduertamus judiciorum autoritatem exposcere ut procurator alicuius qui sine mandato rem in judicio deduxit de domini rati habitione promittat, et ad interesse obligetur ne si uictus esset. et iterum dominus rem peteret quod timeri potest. prio inst. de satisdation. Nam procurator uero subditum omnino, et si iam pactum illusorium redderet, cum periculo pretor tenebatur occurrere, cui non aliter mederi ualebat, et reo consulere nisi quandoque domino iterum agente committatur stipulatio in id quod interest stipulatoris, et ita rem agi credamus ut procurator in rati habitionis defectu pro pena interesse promittat quod est in expressa promissione facti alieni substineri supra tradidimus.

Neque hoc quidquam pro predicta opinione

facit

facit et lex quoties ff. nam ut nuper diximus ex la planr,
non pot. procedere in stipulation. servis potius vero generali
illa promissio hominem sibi servum comprehendere videtur
et cum ille in iudicio sistere non valeat efficatius erit argu
tum ut lum tm potius in extraiuditiali hominis representat.
quam in iuditiali accipiamus quo casu nihil contra faciet ad
versus quod tradidimus promiss. facti alieni non valere quo
niam qui alium sibi promisit non alienum sed proprium factum
stipulatori comprehendit quia dese promittit, et ideo iuris consultus
interpretatur hanc lum promittere se acturum ut sistat, vide Ioan.
Fab. in dicto §. siquis alium, Duar, et Iass. in dicta leg. ff.
Decimotertio notandum est — N° 36.

cum fideiussor dicatur qui alieno nomine promittit leg. fideiiu,
bere ff. de fideiussor. videtur adversus omnia que tradidimus de ...
teri interventum fideiussoris cum ille promittat factum alienum
sed breviter perspiciat advertito quod colligitur ex leg. sicut
reus C. de fideiussoribus non posse de alio, nec de reo principali
sed de se debere promittere fideiussorem, et ideo in iure admissum
quia promissis alieno nomine promittit non tn. de alio, sed dese
promittit idest ipsum daturum si reus non dederit quod non
solum in obligation. dandi sed in faciendi etiam locum habebit
ut licet factum persone cohereat leg. inter artifices ff. de
solution. et factum fideiussoris diversum sit a facto
rei principalis ut supra explicavimus in quinta illatione fideiussores
in aliam rem, aut eam accipi non possit leg. si a reo

70. §. si reo, ff de fidejussoribus, si tamen factum tale est quod per quoscumque expediri, et respicit utilitatem creditoris, juxta intellectu idem factum quo ad obligationem fidejussoriam existimatur ut vel faciat fidejussor, aut si non possit factum praestare in id quod stipulatoris interest teneatur sicut teneri reum principalem constat, leg. stipulationes non dividuntur 72. §. Celsus hoc titulo.

Nº 37. Decimo quarto pro omnimodo explicatione huius legis in textu stipulantem animadvertendum est jure regio noviori compilationis eius sententiam correctam esse, et statutum scrupulossa stipulationis solemnitate abrogata, solum in obligationibus voluntate contrahentium attendi scilicet non posse obiicere debitorem per solemnem stipulationem non intercessisse sine publico tabellione aut in favorem alterius obligationem celebratam ut stat in leg. 2. titulo 16. libro 5. recopilationis ubi post quam praedictum fuit decissum additur. O que se obligo alguno que daria otro o haria alguna cossa. Unde aperte colligitur non posse reum la se acceptatione tueri, quod dicat alienum factum in obligatione versari, quod licet impugnent Didacus perez in leg. 3. titulo 8. libro 3. ordinamenti. Anton. gom. 2. tomo var. cap. 10. nº 23. quasi non sit consensus quod vellit se obligare cum qui promittit factum alienum nec satis conslet electione dictae legis 2. cum loco illorum verborum legant alii, que daria a otro, et ita textus ille admittat stipulationem alteri factam non vero facti alieni, sed tamen ad hue ex recepsione olim librorum lect.

Dicendum

dicendum est verum esse quod tradidimus ex d. leg. 2. valere
promissorem facti alieni ne obstabit iuxta praedicta non
videri actu obligarolum qui id promisit nam illud ex sti-
pulatione sine ulla solemnitate nectamur quae
cum abrogetur d. lex 2. et constet promissione de animo obli-
gandi adeo subsistit promissio facti alieni idque etiam ultra
verba praedicta quidam adeo probatur in dicta leg. 2. ex
DD. qui procedit quo aperte in simulatam stipulationem inter
absentes et alteri factam valere unde superflue statim
Rex subiungeret si la vba legerentur ut voluerunt D.
Dacus perez, et Antonius Gomes maxime quia iure Regio
valeat promissio alteri facta etiam valere debet promissio
alienum factum contineat quia similis res ut inter
stipulantem, et promittentem negotium gerat utramque
stipulationem comprehendi et ita praedicta legis 2. lectionem
et opinionem antea dictam tenent Gregor. lopez in glossa
legis 11. tit. 11. partita 5. Matienzo in d. leg. 2. glossa 6.
ibi Acevedo n.º 40. Cobb. in d. cap. quamvis pactum 2. parte
ibi Acevedo n.º 40. Cobb. in d. cap. quamvis pactum 2. par. sec.
§. 9. Olano in concordia iuris litera P. n.º 18. Parla
dorus 2. quotidianarum cap. 3. n.º 30. Unde multo magis
id procedit quando ad factum alienum quis iure obligetur quo
iure antiquo attento plures etiam cum prohibebatur
facti alieni promissio tunc valere crediderunt si iura-
mentum accederet ut ex Abb. et Iass. Gregor. lopez ubi
supra Cobb. d. §. 9. n.º 9. Gutierrez de iuramento confirmatorio

Ad leg. inter stipulantem.

1. parte cap. 44. Seraphin. de privilegiis iuramenti privilegio 24. cum his finita dicta legis nostrae tit. a Doctore Ioanne Baptista della Rea die vigessimo secundo decembris hora solita post meridiem anno 1620. ad laudem gloriam Domini Nostri eiusque Genetricis sine originali labe conceptae.

Ad versiculum, et qui spondet huius legis nostrae inter stipulantem ff. de verborum obligationibus ab eodem Doctore die 7. Ianuarii ex. 1621

N.° 1. Postquam tradidit Ulpianus in hoc textu inter stipulantem, et promittentem negotiam ita peragi oportere, ut de re unusquisque promittat, ex quo notavimus facti alieni promissionem inutilem esse. addit qui spondet dolum malum habesse ac futurum esse non simplex abnutiuum spondet, sed curaturum se ut dolus malus abrit, idem esse in eis stipulationibus habere, licere neque per te, nec per heredem tuum fieri quominus fiat, in quorum verborum explicatione varie torquentur interpretes nam licet certum videatur in eis difficultati occurrere intendere Paulum ne videretur supra dictis obstare admitti stipulationem, quae generaliter ad aliorum factum referatur tamen non satis apud interpretes,

et

Ad leg. vnica stipulantes La Rea 109 27.

N° 2.

et Preceptores constat quo modo nec seria [illegible]

Ego lucius ver intelligen

[illegible] stipulationes solere ad contractum,

securitatem, et cautionem [illegible]

tum habere vt bona fides que interesse debet in con

tractibus obseruetur leg. si cum fundum 68. §. 1. de

contrahenda emptione, leg. 1. de rerum permutatione, leg. 4

in principio, leg. stipulatio ista §. si quis dolum de verb.

bonorum obligat. facit quod ex Diuo Ambrosio lib. 3. de

officiis cap. 10. notat Brisonius lib. 6. de formulis,

pagina 966. et inde originem habuisse tradit doli

clausulam de qua in leg. si ita quod 121. leg. stipulationes

§. 3. leg. doli clausula 119. de verborum obligationibus.

Quod valde equitati consonum est quippe dolus si dedit

vel causam contractui bone fidei ipso iure annullat

lum, leg. et elleganter 7. in princ. ff. de dolo, leg. in causae

16. §. 1. de minoribus, leg. domum 97. §. 1. de contrahend. empt.;

si vero aut contractui stricti juris causam prestitit tunc, et si ea

valet ab initio contractus postea tamen rescinditur quo

modo communis interpretum sententia conciliat cum iuribus

proxime allegatis, leg. dolo §. 6. de rescindenda venditione

et leg. si quis cum aliter 36. de verb. oblig. vt procedant in con

tractu stricti iuris, vt ibi apparet cum adde Cobb. in regula

possessor [illegible] §. 6. nu. 6. Angelus in §. actionum colum. 2.

rubricatus nu. 3. Inst. de action. et alios relatos [illegible]

tradit

Ad leg. inter stipulantem.

tradit Morla in Emporio tit. de contract. empt. & in praemi
ssis nº 92. cum sequentibus Don. in d. leg. si quis cum aliter
36. de verbor. obligation: ~~[illegible]~~

nº 8. Igitur haec stipulatio de
dolo habere pertinet ad celerationem contractus ut sine
fraude fiat, aliae vero stipulationes habere licere, et
aperte non fieri ad effectum expectant ut quod conven
tionem fuerit aliqualiter non elludatur, eius de eis me
tio fit in leg. 2. § item si in facto, leg. 4. § Cato, leg.
stipulatio ista fere per totam hoc titulo leg. habere
licere de evictionibus, leg. ex empto §. qui autem de
actionibus empti, alia iura cumulat, et affert
Brisonius tit. 6. de formulis pagina 967. in medio
his autem stipulationibus non simplex abnutivum spon
det promissor; sed se curaturum ut dolus malus absit
id vero ut intelligatur adverte abnutivum idem sig
nificare quod negationem tradunt Brisonius, et de Ro
man. verbo abnutivum et melius eis l. Scharde adlegior
iuris eodem verbo referens effectum, et alios conducunt
quae tradit Cujatius lib. 10. observationum cap. 26
Simplex autem in iure idem est quod absolutum
et indefinitum, leg. qui autem §. non simpliciter
ff. si quis omissa causa testamenti, leg. 3. §. qui
dam liberis ff. ad Trebellianum, unde id significat

Ad leg. inter stipulantem.

Sabee ...

Itaque inter. leg. qui ita spondet, non absolute, et indifinite praeter mittere videri quam ubi potius ad se referentur videlicet legem ex ratam fieri quod promissi o perditum v. ita inter stipulantem, et promittentem negotium gerat.

Quod ut penitus intelligatur omissa Martini sententia quam refert glossa inter verbo abnutivam, et sequentur ex doctoribus plures teste Iass. inter. n.° 9. quamvis tamen ... adeo non simplex abnutivam promitti in stipulat. dolum malum habere, et similibus duplex scilicet abnutivam continere non simplex idest non tantum a solo promissore dolum absuturum id est ab omnibus aliis quantumvis extraneis velle promissorem dolum abnuere, et de illorum facto teneri, quod ultra quam ... versiculi contextum, et verbis aperte repugnat expresse ... leg. stipulatio ita dolo §. at si quis n.° ... quoque § quaesitum et §. si quis dolum hoc ... ubi in praed. stipulationibus nullus modo ex facto tertii promissor tenetur.

Rursus neque est admissam noviorum interpretat. qui existi maverunt juris Consulti Pauli dubitationem in n.° circa id consistere quod cum inter stipulantem, et promittentem ne gotium geri oporteat ... non videbatur sub ... ieri posse. praed. stipulationes cum per has reus non promittat aliquid facturum, daturum vel, sed potius nihil se facturum in dolum stipulantis, vel quominus ei habere liceat, quam nullum negotium tenet ac per consequens nullius momenti debebat, cui istum existimant adeo occurrere ... subiiciendo ...

stipu

Ad leg. inter stipulantes.

stipulatio quae non simplex abnutiuum, hoc est meram, et simplicem negationem contineret, sed potius aliquod affirmatiuum videlicet promissorem facturum, et curaturum nequid illorum contingeret, quam sententiam sequitur Cujac. in leg. in illa stipulatione § 6. ff. tit. Conan. lib. 6. commentar. cap. 7. n.º 9. et 6. Gothofred. in notatis ad hunc textum, Don. lib. 12. commentar. cap. 19.

Verum hec aperte falsa est quoniam Paulus dubitare non potuit an stipulationes concepte in non faciendo valerent quae passim in iure ita extant admissum leg. 2. § item si in facto, leg. vbi autem 79. § qui ... quod dicit max. quia facti appellatio et non factum continet, leg. qui non facit 121. de reg. iur.; et quia non licet vt inter stipulantem, et promittentem negotium contrahi, similiter locum habet in casu quo non facere promittat quam de se spondet promissor.

N. 9. Nequidam mouerit textus in d. leg. in illa stipulatione § tit. quo aliqui ex nostris Praeceptoribus moti fuere vt crederent praedictam interpretationem probari, fuerat quasi de textu admittat stipulationem per te non fieri non esse negatiuam interpretandam, sed affirmatiue quia aduertendum est textum non procerisse vt in nostro tractatum de stipulationibus facti alieni, sed potius expressim agi de stipulationibus negatiue conceptis in quibus solet id saepe dubitari an quid contineant affirmatiuum gloss. verbo consilium in cap. de forma 1a 22. quaest. 2. leg. in lege 29 ff locati notat Bass. in d. leg. in illa; at vero in hoc § et qui spondet legis contextura aliud suadet quia non recte ea quaestio, et decissio praecedentibus coniungeretur maxime cum in loco non agat iuris consultus solum de stipulatione negatiue concepta qualis est la per te non fieri sed etiam de illa

dolum

Ad leg. inter stipulantes — La Rea 29.

Dolum malum habiturum, et habere liceri quae quoad verba affir-
mative sonant licet quae negationem requirunt negativae sti-
pulationis naturam habeant latam inter ...

Quapropter quero ... predictarum — N° 6.

verborum ita accipe hunc versiculum, et quasi sponderet quam
juris consultus tradidisset predictas stipulationes ideo subsistere
quia non simpliciter aut absolutam negationem continent ita
ut tam ad factum promissoris quam alienum indistincte referantur
verum solum in persona ipsius promittentis, et procuratoris, et
eorum quae ipse imperare poterat locum habere videantur, et
quia natura rei de qua agitur, et contrahentium mentem ita
accipiendae sint, quasi promissor proponderet se curaturum
de eorum quae stipulatae continentur, et predicta servandam, et
hunc versiculi explicationem ex antiquioribus tradiderunt Gre-
corius de Arena, et Oldraldus quos refert, et probat Bart. hic
n° 2. omissa lectione Petri de Bellapertica, et predictam opi-
nionem licet non admittat eorum tamen tradunt Cumanus in 3
n° 1. Jas. n° 9. ex novioribus eamdem admittere videntur. Cujacius
narius, Carondas, Duar. et Corrasius in d. leg. stipulatio ista
in principio, et probat recte hunc interpretationem adaptari quaestionibus
dictae leg. inter stipulantes nam quasi difficultati, quae opponi
videretur ex predictis stipulationibus ut factum alienum eis
comprehendi promittatur respondet juris consultus non simpliciter,
et absolute negare quod stipulationibus comprehendi ut ita
etiam extranei de illis teneantur verum ad factum promissori

referunt

[illegible], videlicet [illegible] Marc. [illegible]
Ulp. in d. leg. stipulatio ista in princ. [illegible] totum debitum tibi
stipulationibus agit similem dubitandi rationem proposuit [illegible] quia rem
facit ut videatur rem promisisse per deos futurum ut tibi here
liceat; videtur igitur alienum factum promisisse; sed in re
pondet mere solum se, et suos heredes dumtaxat obligare censeri, aut
ceteros successores, et personas quas [illegible] iure [illegible], nam de illorum
facto [illegible] iuris regulas teneri argumento legis qui [illegible] §. fin.
leg. [illegible] §. [illegible] nam et si [illegible] ff locati, leg. fluminum
[illegible] §. [illegible] de damno infecto, leg. in delictis in princ. ff de noxa
[illegible], leg. nullum crimen [illegible] de reg. iuris.

Nº 1. [illegible] Ex quo non [illegible] intelligitur colli
gitur veram esse opinionem [illegible], [illegible], [illegible], [illegible]
Alciati, et Guinarii in d. leg. stipulatio ista dicentium in his sti
pulationibus de quibus in nostro textu promissorem eius et heredes, succeso
res, aut illos, quos rebore [illegible] prohibere potuerit tantum compre
hendi, extraneum vero ad eas non pertinere, et ita siquid illi fe
cerint ex eius facto non tenebitur promissor, quae sententia [illegible]
manifeste colligitur ex d. leg. stipulatio ista ubi in princ. Ulp.
tradit legem qui promittit here licere solum sibi et successoribus
suis obligari, et ulterius in §. [illegible] §. quaesitum, et §. sicut
dolum eadem lege semper extenditur tantum obligatio ad personas succe
ssorum, nec admittitur extraneum quasi qui promittere non va
leat factum alienum. [illegible] ut constat ex nostro textu
Iuris Consultus [illegible] stipulationem doli, et here licere cum

ea

Ad leg. inter stipulantes. La Rea 30.

la pte no fieri, de qua expressim traditur solum ad heredes
promissoris extendi quo fit ut non debeam ad alterum promissionem
extendi alias stipulationis referre et quod cum multa sunt
vera in legalib. loco similibus ex adiunctis deberent que
in lege exstiterint explicavit ex celebri doctrina Bart. in l.
l. deff. procuratoris Caesaris 2 repet. l. n.° 6. ubi comprobat
mirabili exemplo argum. leg. 2 de reb. dubiis conducunt, quae
tradunt Socin. junior lib. 2 in consilio 62. n.° 7 B. et Menoch. ..
lib. 6. presumpt. l. 29. n.° 6 ...

Sed grandis exoritur difficultas N.° 8.
...tas qui in iisdem stipulationes resolvuntur ut qui promittere videatur
se curaturum ut fiat quod eius ... attinetur, et quoties
similis promissio fit non solum qui spondet de suo, et ... facto
teneatur verum etiam de extraneo ita ut qui promiserint se curaturum
ut quid fiat etsi maximam curam, et diligentiam fecerit ad
hibitum si ... quod stipulatur consequi non ad ... adimpleatur
tenebitur qui promisit ut ... notavimus illat. 11. unde
videbatur similiter in nostra specie cum praedicte stipulationes
resolvantur in curaturum ut fiat illud quod eis comprehenditur
non solum posse etiam ... de extraneo ... si quid
... fiat promissorem teneri ... autem diffi
cultati breviter occurre statuendo in stipulationibus de
quibus in nostra lex ... summi ut quis non amplius
quam sibi et suis heredibus videatur promittere quam in eis post
locum Heredis stipulatio, at vero cum promiserit se curaturum

Ad leg. inter stipulantes.

ut Titius faceret, aut daret, velut quod indistincte fiat cum si quod stipulatur promissum est effectum non habeat, nullum momenti illa sit ideo ad eius implementum tenetur promissor, secus vero in nostra specie ubi ipse promissor, et heredum personis locum pot. here si ab eis dolum absit pro eos here liceat meguaril si aliquid [illegible] faciant quominus fiant.

N.º 9.

Ad hue in scrupulum remanet Legis emptorem 12. alias exempto 11. § qui autem fir. ff. de action. empti. ubi qui here licere pollicitus fuit non solum pro se verum pro personis ex se venientibus, et pro rebus promiserit non fieri quominus here liceat non tantum de se, et suorum facto, verum de extraneis omnino tenetur, cui difficultati omissis variis interpretum traditionibus de quibus Accurs. hic. verbo here licere. Jas. in leg. stipulatio hoc modo concepta n.º 6. de verborum oblig. ubi Curiat. et Corras. n.º 1. Jasso n.º 27. Don. et Duar. breviter respondendum est ex quod proxime notavimus, ut cum stipulationes de quibus in textu tam accipiant interpretationem promissorem curaturum fieri quod eis pro perdidit, et ideo tradidimus licet in stipulat. polita curaturum quid fieri factum extraneorum perderat in illis stipulationibus et nostra specie non perderet qui premium ad se, et heredum personas promissorum restringit here stipulat. merito cum apparet generaliter de omnibus promittore de eis et tenebitur, id que

contingit in specie d. §. qui autem sibi aperte prom-
mit. heredibus, et vel. dicere

Unde singulariter noto quem- N.º 10.
d. leg. in hac §. et qui sponde difficultati
que obiici videbatur eas videlicet predictas stipulationes
ad factum alienum referri tradiderit ita interpretandas ut ille
curaturum promissorem spopondisse videatur quod enim ne-
cessarium erat adse curaturum eas referre vel ita inter-
pretamur ut non aliorum factum et pendeant neque solum
ipsius promissoris et heredum, adverte tamen tit. igitur adiectum
nam cum Paulus removere debet obiectionem, que ex his
stipulationibus posset opponi, et tradiderit non simpliciter abne-
tiuum otinere, idest non absolutam negationem mente
voluit interpretari has ut se curaturum promissor spondeat
tum ut explicaret ad proprias personas referendas, necesse
ut omnino difficultatem solveret scilicet quasi ut plurimum
ille stipulationes non restringerentur ad promissoris et heredum
personas sed etiam extraneum factum et penderent ad hanc
offendi non videbatur neque proposita facti alieni prom-
missionem non valere quia tum quis se curaturum ut stipu-
lator, vel faciat promissor ad extraneum referendam
ad hoc tenet promissio ut diximus s.

Verum ommitti non potest N.º 11.
quem ad hanc rem nullus ut existimo notavit in d. leg.
exemplo §. si quis rem de action. empti. in quo difficile videtur

aduer

Ad l. ex empto § inter stipulantem

aduerte quod haec dicta verba in specie d. §. qui autem tenerem promissorem de facto exhaerer, et pro quibus qui adiecit stipulationi habere licere illud verbum per oes quasi obligaret pro quocumque qui habere licere prohibuerat, et intendit §. si qs rem et si clausula illa per oes addita non fuisset sed simpliciter emptio, et venditio celebrata haberet est dictus pro omnibus venditorem obligari suis verbis, sed in hoc tantum obliget ut emptori habere liceat, et non solum per se, sed per oes. Que difficultas et si a multis praeceptoribus cognita non fuerit, ego tamen sic censeo explicandam ut text. ind. §. si qs rem locum habeat quod natura emptionis ut in la venditor dominus facere emptorem teneatur si res vendita dnus fuerit sin vero dnus non sit teneatur de evictione a quocumque res fuerit avocata qui cum securum debet reddere emptorem in re vendita id non adimpleret nisi adversus quemcumque qui rem licere impedierit defendere teneatur secus vero text. ind. §. fin. pcedat quoties qui vendidit habere licere alteri ad id stipulatione obligatus fuit, et cum quid ea continetur disputet Ulp. haec distinguendum et multum referre utrum solum per se, et suos an vero per oes promittat, et predicta interpretatio suadetur ibi scilicet hoc pollicetur nisi [illegible] mavis dicere qui verba illa respiciunt ad stipulationes, que evictionis nomine interponebantur in vendit. aliter poterit intelligi dictum §. in qui autem ut distinctio illa an per se, et suos promittat vel per oes non expediet ad hoc neque oes teneatur, licet eorum mentiones

tiones non fecerit nam id peculiare est contractus emptionis et venditionis ut quodcumque rem evincente venditor sit obligatus leg. ex empto 11. §. 1. de action. empti verum potius ut in lo textu apparet ad eam distinctionem, quae constituitur an teneatur ad interesse, vel solum ad pretium restituendum, ut quotiens pro re, et suis promiserit extraneus evincat solum ad pretii restitutionem teneatur si vero pro omnibus ad interesse obligatus sit.

Denique difficile est quod in nostro textu traditur stipulari posse dolum abfuturum, cum nulla conventio de dolo futuro inniri possit. leg. contractus de reg. iuris, leg. si unus 27. §. pacta de pactis, leg. 1. §. illud ff. deposit, sed breviter occurre id procedere quotiens permissione, aut pacto remittitur dolus, qui in futuro ad non committendum quasi praestet causam delinquendi, quae ratio cum cesset in dolo praeterito ideo permittitur de eo conventio ita accipe legem 1. legem penult. C. de transaction. et leg. iuris gentium 7. §. si paciscar ad fin. de pactis, de quorum conciliatione cum d. leg. si unus §. illud videndi, Fab. in rationali eorum iurium, Petrus Fab. ad dictam leg. contractus Don. lib. 16. commentar. cap. 6. ubi ost. in notatis lit. D. quod quidem longe aliter procedit in nostra specie quia nullo modo dolus remittitur, et la permissio dolum abfuturum adeo distat ut causam praebet delinquendi quin potius illud continet dolum a contractu esse removendum. N.° 12.

Ad leg. inter stipulantes.

Ad Paragraphum si Stichum Epitome ab Lodez Doctore Die decimo octauo Ianua rii anno [redacted] 1621.

Si circa corpus rei promissae dis

N.º 1. sentiant stipulantes inutiles esse stipulationes tradit Iuris Dtg [illegible] et si ubi stipulatio stabat leg. 1. §. verbis de obligation. et action. no pot aliqualiter sine uoluntate, et consensu subsistere leg. 1. §. conuention. adeo ff. de pactis leg. 3. §. vlti de obligation, et action. — Solet aut opponi t[ex]t. in leg. si in empt. 37. de contrahend. empt. vide interpretat. Cujat. lib. 1. obseruat. cap. 10. et lib. 9. cap. 37. Robertg lib. 1. animaduersiones cap. 9. Othom. in disput. de pactis cap. 5. n.º 54. Cornerig lib. 1. se lectiones cap. 18. Emanuel suarez lib. 1. obseruat. cap. 22. Al ciatg lib. 3. paradoxorg cap. 22. et an si inequalitate dissens sit non in rei substantia vide leges in uenditione 9. ubi inde quaerit. de contrahend. empt. et leges si sterilis 21. §. quum de action. empti, que inter se pugnant, in concordia vide Antonius augustinus lib. 1. emmendationes cap. 17. Othom lib. 18. Gru mator. in pandectas lib. 1. n.º 11. Robertg lib. 1. animaduersiones cap. 4. Cujat. lib. 2. obseruati cap. 5. Gunnar. lib. 3. manualium lib. de contrah. empt. Mortam in emporio eiusdem tituli in primis

n.º 20.

nº. 20. — Circa quod etiam pugnat lex [illegible] quid tamen 14.
cum leg. cum ab eo 41. §. mensam de contrah. empt. sed concilia-
tur Budeo in leg. fin. de edilitio edicto, Conano 7º. comentar.
cap. 6. nº. 7. Pacio centur. 5. quest. 44. Pichardo nec in pr. instit.
de empt. et venditione nº. 19. Don. lib. 12 comentar. cap. 7.
Cujac. lib. 2. observat. cap. 4. — Sunt etiam circa errorem ma-
teriam iura dificilia in leg. si ego 10. de rebus creditis, quae pug-
nat cum leg. cum in corpus 36. de adquir. rerum dominio,
que ut concilies adde Consium lib. 1. disputationum. cap. 9. Al-
ciatum lib. 5. Parergon cap. 5. Pacium centur. 3. quest. 67.
Conanum lib. 3. comentar. cap. 7. Don. lib. 4. comentar. cap.
10. ubi pluribus [illegible] litera B. et C. —

Id autem ut dicerem in Nº 2.
corpore impediat contractum ex ratione predictam ex non minus
efficaciori ratione tradit [illegible] in iuditiis cessare quipe cum
iuditium in invitum reddatur [illegible] hic, et leg. consentaneum
C. quo modo, et quando iudex, leg. 1. ff. in ius vocati ut lant
leg. quoties 22. de noxalibus licet alium hominem actor petat
de alio vero sentiat reus et petitus intelligetur de quo actor sen-
serit nam alias facile illussoria iuditia redderentur quia semper
negabit reus se consensisse. — Neque obstat quod traditur
in leg. idem Pomponius 5. §. fin. de rei vindicat. ubi si
duo sint servi eiusdem nominis nulla potest sequi con-
demnatio quia procedit quando actor suam voluntatem non
explicuit, quo cassu iuditium non tenet pro quo textus

videri

Ad leg. inter stipulantem

uidend. Antonius Gabriel lib. 6. com. opinion. conclussione 6. n.º 14. Mantica de tacitis et ambiguis conventionibus lib. 3. tit. 2. n.º 29.

Ad Paragraphum sacram huius legis inter stipulantem ab eodem Doctore La Rea die trigessimo Iannuarii anno de 1621.

N.º 1. Celebris, et dificilis est textus iste, et in quo maior ipsius versatur dificultas in eo est ut litera textus connectatur ac uelut ex cortice destegatur sententia id autem primo, et breuiter prestabimus postea uero quibus ad huius textus versiculis proponemus conclussionem ut inde uniuersa materia maneat expedita tradit igitur Iurisconsultus in principio stipulationem eius rei, quae in comertio non est inutilem esse. nec postea conualescere ideo quod talis res in comertio esse ceperit ueluti res sacra, religiossa, usibus publicis in perpetuum relicta forum, uel basillica, aut liber homo inutiliter in stipulationem deducuntur, id quod uerum est adeo ut nondum conualescat stipulatio si res profana fiat uel in priuatum usum uertatur, aut ex seruitute ad libertatem homo perueniat, quod Paulus eo arguto confirmat, nam et cum quis rem profanam, aut Stichum dare promisit liberatur si sine eius facto res sacra esse ceperit, aut homo peruenerit ad libertatem factum autem accepisse si ista contingerit

gerit

gerit sine mora, aut culpa promissoris, leg. si qui alienum 91. leg. si servum 91. §. sed si sit debitorum obligat. obligatio enim tunc ad eum cassum pervenit a quo incipere potuit maxime; leg. ex parte 11. ff de servitutibus, et homine servo promisso non pot. satisfieri obligationi non solum cum ad libertatem pervenit sed neque etiam si idem statu liber praestetur quia implicatur est casus libertatis leg. Neratius 63. ff de conditione indebiti, de cuius maxima difficultate cum lege cum quis 38. §. qui hominem de solutionibus, et leg. statu liberum 9. §. fin. de statuliberis ultra ordinarios Bartolum, Fulgos., et recentiores vide Fabr. lib. 2. coniectur. cap. 7. Pacium centur. 4. quaest. 19. Curat. lib. 7. ad African. ind. §. qui hominem. Igitur si in hoc casu, quo ab initio cum servus, et res profana promittuntur consistit stipulatio, et si ulterius sacra res fiat, aut homo ad libertatem pervenerit inutilis redditur multo magis ab initio debet obligatio impediri cum praedicta rei sacrae religiosae, quae usibus publicis in perpetuum destinata homo liber, et cetera quae ultra commercium exempta sint, stipulatio se tendunt, ut recte tradit Paulus, enim nam in iure illud admissum est facilius aliquid retinere quam ab initio fieri permittitur leg. si cui 12. in princ. ff de testamentis cum explicat. adde Rodulfum Fornerium lib. 3. rerum quotid. cap. 23. Don. lib. 6. commentar. cap. 9. ubi Osualdus, Aberiat in hoc §. sacra num. 9. ... 2. ... progressus ... Paulus. in dicto nec revocanda ... quod ... ime tradidit ...

N°. 2.

seth

scilicet obligationem extingui si quod a commercio hominum
nro eximatur ut si res prophana sacra et servus ad libertatem
perveniat nam et si rursus res ille in obligatione quae ab initio
consistit superveniente ad commercium reducantur semel exempte idem
si efecta res sacra iterum prophana reddatur et liber factus in
servitutem reducatur adhuc non suscitabitur obligatio semel ex
tincta. In hoc autem articulo ingens disputatio fuit Iktorum
nam Pedius refertur in nro textu qui contra credebat, et Celsus
aperte contrarium tradidit ut colligitur ex leg. qui res §. aream
ff. nec admittendum desolution. unde recte Iktus inibi oppo
nit obiectiones, quae ex illorum argutiis poterant opponi; prime
quoniam una et eadem causa et liberandi, et obligandi est
quod aut dari non possit, aut dari possit videlicet quemad
modum ex manumissione servi inducitur liberatio quia praestari non
potest sic etiam videbatur dicendum si redigeretur in servitutem homo
induci debere contrarium efectum ut in obligationem revoce
tur, quia dari possit est enim contrariorum eadem iuris ratio
Iktus. de his qui ss. sunt, de quo Aristot. lib. 2. rethoricorum
cap. 16. exornant Bas. in rubrica de adquir. possessione n.o 10. Ti
raquel. de retractu lingagii §. 1. glossa n.o 16. Everard. in
locis legalibus cap. 79. Sardus dictio 1. n.o 92. Lara de cape
llaniis lib. 1. cap. 19. n.o 19. dicit et idem Iktus in leg. quem
admodum ff. de adquir. poss. de cuius conciliatione cum leg.
3. §. in admittenda ff. eodem vide Don. lib. 9. comentar.
cap. 19. n. 61. Osualdus emendationem refert Borcolter

in

in §. possidere de interdictis Forel., et Guidam in d. leg. 3. de adquir. poss. Conan lib. 3. comentar. cap. 9. Lanondas lib. 2. vero similium cap. 5. Pacius centur. 6. quaest. 96. Faquineus lib. 8. controversi. cap. 2. Faber de erroribus decade 79. errore 9. — Alia vero obiectio est, quae ostenditur in d. nam et si navem, desumpta ex navis similitudine, quia si navis promissa fuit ea disoluta stipulatio vitiatur, et in obligatio revivisceret si eiusdem illam iuris ex eisdem tab. compegerit quo videtur idem dicendum in proposita specie cum res profanus, et servus promissus dominio eximuntur si iterum ad nexum redeunt convalescat ut suscitetur obligatio. — 3.a obiectio adversus propositam resolutionem consurgit ex d. § pro eo et illud dici potest ubi ex Pedii sententia si quis centum amphoras vini ex certo fundo promiserit cum iure stipulationis ex eius natura mora, et conditio inest leg. nec emptio ff. de contrah. empt. leg. interdum 7. de verb. obligat. quos Anton. gomez 2. tomo var. cap. 12. n.° 27. dicitur si fructus nati sine culpa promissoris consumpti sint expectare debet stipulator donec iterum nascantur quia quoties non nati fructus aut ex precedenti vel sequenti anno supplendi sunt leg. ex illo 13. ff de tritico vino et oleo legato, leg. legatum ita §. vinum ff de annuis legatis, leg. firmum 26. quando dies legati cedat, quae iura ut conciliens

Ad leg. inter stipulantes

tem leg. cum certis §. ff de tritico, et vino legat. vide
Cujac. lib. 10. observat. cap. 16. et lib. 9. responsorum
Papiniam ad d. leg. 26. quam similiter convertiat cum
leg. si debitor 39. §. 1. de contrah. empt. quibus
ulterius adde eumdem Cujac. lib. 19. Digestorum Julian
in d. leg. 39. igitur si in hoc casu fructibus consumptis
sine culpa promissoris, quo casu extincta videbatur
obligatio, suscitatur igitur natis fructibus videbatur
inde non recte procedere sententiam quam innuat Ictus in
d. nec revocanti.

N. 3. Verum Paulus Ictus praedictis
obiectionibus intendit satisfacere in d. [illegible] dissimilia si
statuens longe dissimiles esse praedictas species ut inde
possumus inducere obligationem extinctam suscitari por
tere, qui per longe dissimili casu est obligationem exspira
re, aut extinctam cessat quidem cum ad hunc est si obli-
gationis effectus illiceat posse in illum iterum operari
quod suspensum est non vero extinctum, at extinguitur obli
gatio quae penitus dissolvitur et ut recte tradit Cujac.
ad hunc textum non aliter quam homo mortuus vitae restitui
non potest si obligatio sublata semel reviviscere non
valet cum enim per manumissionem servi tollitur obli
gatio ita spirat ac si per mortem hominis extingueretur
et ideo in perpetuum ademptam credendum est nec licet homo
postea in servitutem redigatur poterit suscitari quoniam

aliq

alij homo et videtur leg. servus legat. 27. §. servo lega
to ff. de adimend. legatis, quo fit ut nullo modo extincta
obligatio quae res commertio exempta iterum suscitetur
quod res admittam commertium redierit nec quidem expecta
... et ille casus hominem manumissum in servitutem
redire ut videtur neat et suscitetur obligatio quae ut in
quit l. ... no valet stipulatio cum quis promittat
dare illum cum servus esse desierit, aut locum religiosum
cum sacer esse desierit quo tempore presenti attenta obligatio
ita comprehendi non potest. et omnis eventus spectari non
debet leg. cum tale 72. de condition. et demonstrat.
facit in argumentum lex cum emptor 34. §. 2. de contrah.
emptione.

Quo fit ut non difficulter

dissoluantur argumenta contraria nam quoniam eadem non sint
obligandi, et liberandi quod aut dare possumus,
aut dare non possumus tibi nihil omnino sublata sunt
obligatio etiam si pervenerit ad eum casum a quo incipere
potuit non renovavit non quo in speciem sublata obli
gatione amplius nequit suscitari nova vero obliga
tio absque voluntate, et consensu contrahentium oriri non
potest. nec quidem colligitur nova contrahendi volun
tas eo quod res deducatur ad casum a quo incipit
stipulatio; quin fructus nascituros stipulatur quid
generum stipulatus videtur cum non servus aut illius

anni

Ad leg. inter stipulantem

anni fructus stipulatus comprehendat sed omnium annorum qui et promissi sunt et promitti potuerunt, et ita si primo anno non nascantur, aut nati sine culpa promissoris consumpti sint secundi aut alterius anni fructus spectare, et petere potest stipulator, qui vero hominem liberum, aut sacram rem promisit speciem certam promittit et talem ut neque hunc in obligationem comprehendi possit neque attento futuro euentu ut res sacra effecta iterum profana fiat, aut liber homo factus fuerit rursus in seruitutem deducatur quo casu ut omnibus ut supra diximus spectandus non est ulterius qui nauem promisit si illam taliter dissoluerit ut eandem ex eisdem tabulis statim refecerit potest in superiori casu propositum videtur dicendum non esse nauem aliqualiter esse desiisse ut mutatam censeri argumento legis Minutius 61. de rei vindicatione cum similibus cum leg. sed si meis 26. de adquir. rerum dom. vide Fabrum lib. 6. coniecturarum cap. 19. Gilbertum lib. 2. [illegible] cap. 26. Don. lib. 4 commentar. cap. 12. Conan. lib. 3. commentariorum cap. 6. et alios relatos ab Oss. et cap. 12. litera C. et quod eadem nauis esse non desierit in sua spetie ulterius probatur argum. leg. si quis ita 8. de condition. et demonstration. leg. fundi 17. §. fin. cum seqq. de action. empti, et iterum si restituatur nauis in rei nu mit obligationem medio illo tempore non fuerat ex

tincti

La Stea ℥ 7.

[illegible] ... eadem rat quemmadmoduz, et in ... qui ligna suarum ędium deposuit non ut ędes destrueret sed ut illas iterum congruentius instauraret cuz enim id animus negat, et disponat ideo contra est si uel domus usque ad aream destrueretur, aut nauis ... dissoluta ut tabulę ad aliuz usum transferrentur non hanc quemmadmoduz ... obligatio inperpetuuz extincta rursus con ualescere non potest ita nec nauis, nec domus obligatio suscitaretur cuz ligna inperpetuuz deposita et si iteruz domus fiat aut tabulę ea mente non dissolutę ut nauis construatur, leg. qui res §. aream ff de solution. leg. ... §. naue qui sit accipiendus est de leg. 3. quomodo explicandę ... et ... ... eius quę litera ... omissis aliis ... ... Duar. Don. et Cujatius in h.

in text. sacram usque ad ver-siculum quamuis

No 9.

stipulationez rei sacrę, religiosę quę usibus publicis perpetuo destinatę inutilez esse tradit I. [illegible] ... non soluz debet ad stipulat. referri sed generaliter ut hęc obligatę ... uendi non ualeant tam stipulat. quam alia

quacumque

Ad leg. inter stipulantem

quia cum[que] leg. 1. §. 2. ad quod de oblig. et action. §. eius
iuris de inutilib. stip. multum interest §. 3. leg. stabon,
Gomo 10. de obligat. oblig. et generaliter dicendum in
omnib. actib. aut negotiis in quib. de dominio transfe
rendo tractatur locum habere per traditionem et similiter
requiritur contractu comprehendi non possint ut in pignore
leg. 1. §. earum rerum ff. quae res pignori leg. 13. leg. qui
filio 6. C. eodem cap. 1. et regulando extra de pignoribus
in usucapione, leg. usucapionem 9. ff. de usucapionibus
§. sed aliquando Inst. eodem in donatione cap. 2. extra
de donation. in legato §. non solum de leg. leg. apud Julia
num 40. §. constat de leg. 4. et demum sic in empt. et
vendit. cuius verbo ex 12. tab. eam alienationem
complexa videtur leg. statu liberi et ceteri. §. quintus
Mutius de statu liber. similiter in locum sit ut istam
rem venditio, et emptio celebrari non valet §. fin. de
empt. et vendit. leg. liberi 4. leg. si in empt. 34.
§. liberum leg. liberi 70. de contrah. empt. facit lex
22. tit. 11. part. 5.

N.º 6. Cuius rei non traditur in hoc
eodem §. sacram circa finem eius ubi nam de his rebus
negotium recte geremus quasi um stipulatio venditio,
legatum, aut donatio ad id spectent ut dominium rei
emptae, legatae, aut donatae, vel promissae et quae alia
quae res praestanda e inde fit necessario praedicto con

trah

hactibus offendi cum mortuum nemo existimet, ... in bonis existimentur plane quae ... religiosa vel ... aut publicis usibus destinata ... domino ... aut circa dominium desiderari ... utilitatem ... mortuorum manibus aut totius populi ... utilitati solemnitati deduserent leg. in tantum 6. §. universitatis leg. sacra 9. de rerum divisione leg. 1. ... de ... si servitus vindicetur leg. in rem 24. §. 1. ff de rei vindicat. leg. 2. in prin. leg. scriptus 4. ff de religiosis ... naturaliter enim videtur ad mortuum pertinere locus in quem infertur ... colligitur ex §. sacrae, et §. religiosum de rerum divisione. de cuius ... emendat. et conciliat. cum leg. in tantum 6. §. religiosum de rerum divisione vide Anton. augustin. lib. 1. emendationum cap. 1. Gilbertus regius lib. 2. enantiophanon cap. 1. Corras. in d. leg. 6. §. religiosum, Don. lib. 4. comentar. cap. 1. ubi Ott. lit. M. et de rebus quibus sacrae res, et religiosae devovere solebant vide quae notat Agelius lib. 4. noctium atticarum Macrobius lib. 3. saturnalium cap. 3. Sigonius de antiquo iure Rom. cap. 8. Balduinus ... Otto manus in d. §. sacrae Ferrardus lib. 2. explicationum cap. 23. Alexander lib. 6 dierum genialium cap. 14. Brisson. lib. 2. selectarum cap. 14. et 15. Corras. ad d. leg. in tantum 6. de rerum divisione et lib. 2. miscellan. cap. 18. Pinelus in rubrica C. de bon. matern. 2 parte n.° 4. facit etymologiam

verbi

Ad leg. inter stipulantem ff.

Ubi religiosum nam dictum a relinquendo. Albert. Marcell.
verbo superstitionis, et Cicero in orat. de Aruspicum respon-
sis, suffragatur cum dicit, cum iure nostr. est constitutum
sancitum ut nihil mortales a diis immortalibus usurpent
et Idem in leg. quod nullius de reg. iuris nullam obligationem
efficere posse tradit ut alicui fiat id quod nullius est vi-
delicet sacrum aut religiosum //

N. 1. Et tamen etsi in superiori satis
observat cur res sacrae, religiosae, aut publicae comertio
eximantur non tamen explicat quare liberi hominis comer-
cium non est, [redacted] sed tamen id exprimit Idem in leg. liber
homo de verb. oblig. videlicet dari non posse, et intenda-
non oportere eius estimationem praestare non magis quam si
stipulatus fuerit hominem mortuum, aut fundum hostium quod
ita interpretandum est ut cum dari obligationes ad id spectent
ut aliquid nobis detur vel fiat atque aut dare sit dominium
nostrum transferre leg. 3. de oblig. et action. iuncto §. sic itaque
discretis de action. leg. ubi autem non §. fin. de verb. oblig.
impossibile quidem est hominem liberum posse dari cum eo quod
datione alterius dominio subiiciendus est non potest libertate
frui, quae est naturalis facultas eius quod cuique facere libet
Cui adde Don. lib. 2. comentar. cap. 13. Ulteriusque in d. §. 1.
Petrum Gregor. lib. 11. sintagma iuris cap. 2. nº 9. Covarruv.
lib. 2. comentar. cap. 1. nº 3. Anton. Fab. in iurisprudentia
tit. 3. princ. 2. et licet hominis liberi estimatio praestari posset

ut obli

Ad Leg. inter stipulantes. La Rea 39.

vel obligationi satisfieret cum res in stipulatione deducta non sit, nec debetur, nec solvi potest. argum. leg. quidquid adstringe 99. ff de verbor. oblig. ideo Don. ad lum titulis in d. leg. Liber homo n.° 9. reddit nullitatem hominis liberi stimationem deberi in hoc casu, rubatus res praedicta quia in iure rei, cuius commercium non est non potest aliquali ter stimatio dari leg. si mihi alienum 92. de solution. Leg. si heres 39. leg. ab omnibus 109. § et ff de leg. 1.° de cuius textu solitam quoatenus res hostium potest dari reddit cum leg. liber homo 103. § lit. unde Don. lib. 8. commentar. cap. 11. Robertus lib. 1. sententiarum cap. 17. Oss. et cap. 11. litera F. facit etiam lex apud Iulianum 30. § fin. de leg. 1. et Ius Papyni similiter quod cum nihil aliud obligatione comprehendi possit quam quod praestari pecunia velui aut stimari valeat leg. stalu liberum 9. § illud de statu liberis ibi. la enim in obligatione consistere, quae pecunia lui, praestarique potest. libertas autem pecunia lui non potest nec reparari potest, quibus verbis aperte denotatur confusa de obligatione aut stimatione hominis liberi quae tale cum eius corporis nullam stimationem recipiat, et libertas qualibet et omnibus rebus stimabilior credito, §. vult. qq ex causis manumittere non licet vulgaris lex li bertas 106. de reg. iur. leg. cum liberis 7. ff de his, qui deiecerunt ibi. cicatricium autem aut deformitatis nulla fit stimatio quia liberum corpus nullam recipit stimationem

Ad leg. inter stipulantes

ut in leg. 3. ff si quadrupes pauperiem. et Ulp. in fragmentis tit. 2. tradit num pret. pro libertate servi pretii computationem. Quod quidem longe aliter in servo procedit quia servitutis ratione rerum magis nomine quam pro hominibus eos habebant antiqui, et quadrupedibus exequebantur leg. 2. §. igitur ff ad leg. Aquil. conducunt verba Aristotelis lib. 1. politicorum dum inquit servum nihil homini esse, administrandis quadrupedibus ac rei familiaris, et domesticae instrumentis; idem ff. quod ad ius civile multoties pro nullis haberi passim traditur, et servos mortuos existimari colligitur ex leg. servitutem 209. de reg. iur. observat Ludovicus Vitalis lib. 2. var. lectionum cap. 1. Terentius in Andria actu 3. scena 2a. inquit quadrupedem constringito pro servo ubi Donatus alia adducit vide Anton. Fab. in Iurisprudentia tit. 2. princ. 1. disputantem an melius sit servis pro nullis, vel pro mortuis haberi et ultra vid. quae hucusque notata ut quadrupedibus exequentur servi ego peculiariter ad hanc rem adverto inde velut pecudum grege et dici servorum gregem ut ex Plauto in Aulularia Terentio, et aliis notat Cuiac. lib. 7. comentar. Donelli cap. 26. litera D. pertinent leges deductae §. hereditatem ad Trebell. ro qui summissi greges retinent, quos ut concilies cum leg. Paulus 49. §. heres ff de usufr. vide Don. dict. cap. 26. Charondas lib. 2. verosimilium cap. 8. Patiq. centur. 5. quaest. 9. Quo bianus ad leg. 29. ad leg.

Falcid.

Falcid.

Id autem sine difficultate non est quippe rei cuius comertium non admittitur stimationem deberi traditur in leg. sed si res 40. de leg. 1. ubi Ulpian. re aliena relicta, cuius comertium non est legatario, cum tamen et fidei commissario, cui a legatario res per fidei commissum relicta fuit, cum haerede non possit adhuc stimatio dabitur. — Cui difficultati respondendum esse nonnulli existimant, distingui oportere legata a fidei commissis, quam solutionem merito reiicit Don. lib. commentar. cap. 11: alii vero negationem tollendam existimant ut cui ius possidendi non est, legatum, cui ius possidendi est, ita Cujac. in leg. multum interest. § 4. de verb. obligation. Sed eam emendationem merito reprehendunt Othom. lib. 1. questionum amicabilium cap. 29. Robert. lib. 3. animaduersionum cap. 11. Duar. ad hunc textum, de quo vide Richardum nostrum in § non solum de legatis, Salium centur. 6. quaest. 6. Respondendum agitur est ibi non de uno legatario, aut fidei commissario agi sed de duobus simul legatario scilicet, et fidei commissario quia unus legatarius, qui comertium non habet, et quo relinquitur res, alter fidei commissarius, cui restituenda, qui quidem quantumuis comertium habeat non tamen habet ius possidendi, ut traditur in nostro textu, quod sic accipiendum est ut propter aliquod vitium corporis, vel propter qualitatem relicti habere non possit, tunc enim ut inquit Idem in leg. filius

fam.

. Additio ad ... capitulo ...

fam. §. si quid alicui de leg. 1. quanti solet comparari tanta estimatio praestanda est, ita Othomang, et Balduin in d. §. non solum, exemplum vt id explicetur constitui potest si seruus christianus legetur iudeo, is qui rogetur restituere Titio, seruus autem antea venditus erat ea conditione vt exportaretur tunc enim legatum, et fidei commissum valet; legatum quia et si iudeo commercium non sit mancipii christiani cum tamen apud eum manere non debeat, sed christiano restituendum ideo valet legatum, et fidei commissum argumento legis cum in 42 ff de leg. 2. cum vero seruus tali praetextu aut conditione venditus est vt exportaretur ideo ius possidendi non est fidei commissario traditum, cum tamen ei praedicti mancipii commercium ademptum non sit ideo debet estimatio praestari ita Don. d. cap. 11. vbi Osualdus. //
Et 2.a id explicandus est textus in d. §. si quid alicui vt non possit aliqualiter accipi de re ad legatarium relicta, cuius commercium non debeat, quia non traderetur ibi licite illud fuisse relictum; sed quoties legatarius, et si bene potuerit tamen propter vitium corporis, aut relicti qualitatem habere impediatur vt si claudo cursoris, muti cantoris legatur officium, Caeco conspicilla, imperito bibliotheca relinquatur notat Os. d. cap. 11. litera G. alia exempla refert Gotofred. in d. §. si quid alicui, 2.o quod similiter nonulli existimant accipiendam legem fidei commissa 11. §. si seruo de leg. 3.o vbi cum rem bene non possit ille seruus scilicet

cui

cui militia relicta ad hoc stimatio praestanda est, sed omnino, ut refert ... Dom. et cap. 11. qui ex ... et §. ... stimationem esse praestandam, quia ... militia ... ideo ... stimationem ... praestandum est, legata militia non officium aliquod, sed quantitatem, qua militia stimabatur censeri relictam ... mortuo ... tit. ... de leg. ... nam cum tessera, vel militia legatur, stimatio videtur legata, et colligitur ... aperte ex leg. ... de inofficioso testam. Unde ex eo ... traditur ... §. ... militia ... legata stimationem ... esse praestandam, ... montam ... illam ... quantitas, qua venire solebat videtur legata, ... generale

lexque prima ... tit. dd.

et ... sic expedita succedit explicatio legis stipulatio ista §. fin. de verb. oblig. ubi traditur ... sup. ... et commentatores ... sacrae, aut loci religiosi cum stipulatio ista ... sed ... occurrendum est statuendo dissimilem ... §. fin. quippe non agitur de adquir. dominio rei sacrae, aut religiosae, quo ... traditur ... non posse res istas stipulatione comprehendi, sed solum ... et traditur locum religiosum, vel aedem sacram posse ad hoc ut aedificetur stipulatione comprehendi

id autem tantum distat, ut a religione locus ibe ob dictu quin potius ideo stipulatio caueatur aedem sacram, uel locum religiosum stipulatus comprehendi ut Deo, et religioni dedicandus locus sit. Aliquin si significandam aedem sacram, aut locum religiosum locare tamen non est, permittendum ex locato agere, unde Paulus de Castro [illegible] tunc in hac specie recollere argumentum de stipulatione ad alios contractus quoties stipulatio non tendit ad subiiciendum aedem sacram dominio priuatorum quemadmodum in d. §. fin. argumentum ad d. leg. ne ex ad locationem sacra aut quando agatur de dominio acquirendo quia, et si ad aliquem effectum ualet rei sacrae uenditio ut ipse [illegible] tradit secus est in stipulatione et quod ait in ubi de emptionem statim dicendum est.

N.º 20. Rursus est succedit ex [illegible] Legis, et [illegible] 4. ff. de contrah. empt. quia tenet [illegible] aduersus [illegible], que in proposita ambitione conclusit continente aperte tradita, et sileri Domanii locis sacris, et religiosis emptionem intelligi si alienare re fiat si emitur rex talis conditiones et ut contractio comprehendi non possit quid possessio ualebit ignorantia aut obesse scientia emptoris ut emptio intelligatur et aperte Pompon. ibi admittit Sabenianus istas non fuisse. Et alterum max.e [illegible] aurelius dificult [illegible] ex Modestino in leg. qui officii 62. §. qui nesciens

de

de contrah. empt. dum sit loca sacra religiosa vel pu-
blica quasi privata comparaverit, et si nesciens
et ignorans contractum talem, et emptionem non tene-
re tradit l. [illegible] ex empto actionem [illegible] concedit
[illegible] consequatur emptor quod interesset eum deceptum non
fuisse quod duplici difficultate laborat tum quod legem
adversus, quam in d. leg. et libere aperte admittit l. [illegible]
emptionem non teneri tum etiam quare concedit
actionem ex empto si contrahit, ex quo constando nullo
modo subsistat. Denique [illegible] non vacat di-
fficultate, videmus non esse concedendam actionem ex empto,
sed in factum ut expresse tradit Ulp. in leg. [illegible]
§ si locus ff de religiosis [illegible]
[illegible] religiosum locum. Praetor in factum actionem concedit
in eum, ad quem ea res pertinet, [illegible] venditorem, et eius
heredem, et utrumque [illegible] actionem ex empto civilem
sed in factum praetoriam concedat, et nullatenus distin-
guit an ab ignorante, vel sciente emptio facta sit.
Denique augetur difficultas ex leg. [illegible] verbis dum
ibi [illegible] solum [illegible] in factum perveniri
quotiens deficerent [illegible] et [illegible] actiones, quam
haec quae in factum appellatur in subsidium tantum conce-
denda sit, unde difficile est in predictis [illegible]
speciem praestari actionem in factum cum actio ex empto possit
competere.

V° 11.

Ad leg. inter stipulantes

N° 11. In quo et iurium explicat omi-
ssa; que ab antiquioribus traduntur an in actionibus tenendum est
utiles actiones ex empto intendunt actiones in factum
appellari, ut colligitur ex leg. si sterilis 21. in princ.
de action. empti, dum ibi traditur si sterilis ancilla vendita
sit, et partus simul venderetur, vel etiam non ste-
rilis esset, ex maiorem quinquaginta annis exi-
teret ignorante emptore actionem ex empto conceden-
dam, et similiter iubet sententia leg. si neque empti ff. de
rebus empt. ubi si partus futuri vendantur, et egerit ven-
ditor ne nati sint tunc similiter actio ex empto accommo-
datur, que quidem in his iuribus est actio in factum, ut tenet
Cuiac. ad Don. lib. 12. commentar. cap. 20. litera L. fuerit
ff. in leg. item si obstetrix, §. reg. ad leg. Aquil. ubi
si quis hominem necaverit, aut partum impedierit actione
in factum teneatur; sed et actio ex empto, que conceditur
in d. leg. qui officii §. qui nescieris quia non ex mero iure
procedit cum contractus non valeat ut ibi traditur, sed ex equi-
tate facta accommodata a praetore concedatur, in factum
potentia appellari Cuiac. ubi supra, et Verembeg. ad titu.
de praescriptis verbis conducunt, que de actione utili
tradunt Prateius, et Brison. de verbis iuris verbo utiles
actiones, Baccon. declaratione 28. n° Forcato
dialogo 29. Antonius Fab. in Iurisprudentia tit. 2. princ. 2.
illat. §. ——— Quo fit ut iterum accipiendum vis quod

tradita

N° 11.

traditur in praedictis iuribus videlicet cum quoties aliquo
stante errore homo liber res sacra, aut locus relig
giosus licet emptio non teneat ut constat ex d. leg. qui
officii §. qui nesciens, tamen qui aequitate dictante datur
actio utilis ex empto ut consequatur emptor quod inte
resset deceptum non fuisse ut colligitur ex eodem textu
unde emptionem intelligi traditur in d. leg. 4. non ut
emptio ... iure valeat in rebus praedictis cum ex
pressim ibi non posse illam per hoc colligatur, solum igitur
ad hunc effectum valebit, ut facultatem emptori, qui
rem ignorans emerit, ita accipienda est d. lex 4. et
vero ergo actio ex empto, quae conceditur in d. §. qui
nesciens non directa, sed utilis est, et qui datur actio
hoc facti nomine in factum appellatur, quae quidem
actio in factum eadem est cum actione ex empto ut constat
ex d. leg. ... §. si locus, tum quasi ex empto
actionem contineat, qui ... eo casu accipiend. est,
quo emptor ignoravit conditionem quae vendebatur
et in d. leg. 4.

Verum ad hoc gravior in n.° 12.
surgit difficultas ex leg. ult. ff. quib. ad libertatem
proclamare non licet ubi ... duo emerunt hominem
liberum maiorem annis 20. alter sciens eius condi
tionem, alter ignorans, quaeritur a Ulp. an propter
illum qui scit ex hominem liberum in ad libertatem

proclamare

proclamare permittatur, et tradit propter eum qui ignorat esse servum. Unde duplex exoritur difficultas, prima qualiter hominis liberi valeat venditio propter emptoris ignorantiam, cum inde quod talis conditionis censetur, qui nec comercio comprehendi, aut dominio subiici potest. inde non debet emptio valere quantumcumque ignorans emptor fuerit.

2 difficultas insurgit ex leg. liberis 7. §. de duo de liberal. caus. ubi aperte tradit Ulp. adversus id quod expressum in d. leg. ult. si duo emerint hominem liberum, alter eius sciens conditionem, alter ignorans eum qui sciente emit partem suam acquirere non eius, qui hominis conditionem ignorabat, quod ex opposito oppugnat id, quod tradit in d. leg. ult. qq. ad liberal. §. item non licet eis ubi, sed pro eum qui ignorat servus esse dicto, sed non etiam eius, qui scit, sed tantum alteri, i. e. tandem difficultas, quia in eadem specie tradit Iuriscons. non posse obesse scientiam alterius, vel ignorantiam prodesse quoties plures emerint leg. non solum 22. §. sed et si plures de liberal. caus. et generaliter tradit Iuriscons. in leg. 5. ff de iur. et fact. ignor. videri iniquissimum cuiquam scientiam alterius quam suam nocere vel ignorantiam uni prodesse alii.

13. Pro cuius rei explicatione notandum est quod et si liber homo vendi non possit quia existimatio talis conditionis ut comercio non comprehendatur sin uo.

ipse

[illegible] La Rea 126

ēpio ad pretium participandum seu venundari passus sit

tunc libertatem amittit quasi in vindictam qui contempsit

libertatem qua nihil estimabilius, et eius loco pretium

exallavit sequitur leg. 3. ff. quib. ad libert. proclam. non licet,

ubi fin. dominum [redacted] personarum, tunc est in fra

narum doli, quo emptorem decepit, qui etsi in servitutem

ditionem consentiat homo liber, si in, qui emit, eum

sciverit liberum, et nullo modo denegabitur vendito

proclamatio ad libertatem. Cuius rationem tradit Ulp.

in d. leg. liberari 7. § si quis sciens 1. leg. omnium tunc

habet ff. de liberali causa, quo supposito notandum e

in specie dicta leg. 7. § si duo, ita hominem fuisse

emptum a duobus ut quilibet partem emeret et quod

intelligitur ex textu, quo casu etsi sciens propter malam

fidem indignam efficiatur partem here. tamen ex alt

alterius ignorantia eam retinebit, quia homo pro parte

liber effici non poterit, et cum emptor ignorans

amplius quam emit sequi non valeat nec nisi partem

emerit, unde fit, ut necessario ex eius persona

alter debeat retinere partem, ad diversum e contra

leg. ult. ubi non exprimitur [illegible] hominem

fuisse emptum, et ideo supponendum est in solidum

emptionem a duobus celebratam, quo casu si quis ig

noraverit conditionem liberi hominis in totum

eius dominium consequetur, sed vero neque enim

qui

Ad l. lig. inter stipulantem.

quis sciuerit quo modo est explicandus est tex. in d.
leg. non solum §. sed et si plures dicantur esse in uenditione
cum alteri non obsit, nec sit ignorantia tx. in d.
legem: sed tm id in th statutum est, ubi de perdita
actione, quae in d. §. si duo [illegible] conseruari
pars eius, qui ignorauit, et bonam fidem habuit
absque eo quod seruaretur pars illius, qui sciuit, et
habuit malam fidem [illegible] alterius actione non
[illegible] in eo tex. id factum dici pot. in [illegible] eius
qui se uenundari passus fuit [illegible] cap. [illegible] ment.
cap. 4. Faber in iurisprudentia tit. de iure
personarum princ. q. illat. [illegible] Cujac. in d. leg. [illegible] de
iur. et facti ignor.

Nº 19. Unde singulariter animad
uertenda [illegible] nuper dicta accipit [illegible] in leg.
si uiuorum fructum [illegible] ff. de liberali causa, ubi si uiuus
fructus liberi hominis tibi uendidero et dixero
seruum eum esse, dicebat Curatius multa scripta
deinde fore meum si bona fide uendidisset aliquando
sine domino fore, quod maxime difficile est,
nam cum [illegible] dicta homines liberum seruum
effici non posse. Et cum seruus effectus non pot. esse
sine domino [illegible] liberum ex [illegible] ita res acci-
pienda est, ut [illegible] alterius [illegible] homo liber
ad statum participandum se uenundari passus fuit,

quo

quo casu cum tradicio necess. ab ee bonam fidem emptoris et adeo sufficere ad ualorem contractus ut si quis sciens mala fide emerit postea uero eum dedit alii qui ignorans et bona fide accepe rit, tum etsi aduersus emptorem debitum hominem libero in libertatem proclamatu denegabitur uero si. ileum qui emerit bona fide d. leg. liberam [illegible] sciens de liber. caus. quo fit ut sic accipi oporteat d. leg. si usus fructus quoties quis mala fide emit, uel tunc alii [illegible] uendidit usus fructum qui bona fide illum accepit, quo casu inde adquiret usus fructum quemmadmodum in specie dicti [illegible] si quis sciens omnimodum dominium, aliud uero qui eum hominem emit habuit malam fidem non adquirat ius dominii, et ita contigit considerans seruum publicum hominem sciens usus fructus, nec enim sine domino usus fructus aut dominium iure non potest cit. qui bona fide accepit eum seruum adde [illegible] leium legum conciliatarum centuria 1. quaest. xx. [illegible] ad Dom. tit. 2. comentar. cap. 9. lite ra H.

Ultimo animaduertendum N. 19.
e quod diximus in homine libero rebus sacris, aut religiosis accipiendum est ut tradidit [illegible] in eis, quae perpetuo in usibus publicis destinata sunt

Ad [illegible] inter expullante

in foro scilicet, et Vasilica; erat autem vasilica
locus publicus, in quo negotia, et iudicia exer
cebantur, ut recte notat Ioannes Antolinus Barto
lino in [illegible] cap. 70. et confirmat ex Pedi
culo [illegible] videlicet cum quereretur ff. de auro, et ar
gento legato, et contra Bart. qui credebat in
ecclesia non fieri contractum arguit enim, quod in Va
silica prohibetur in leg. Vasilicam C. de episcopis
publicis accipi recte, et interpretatur eum textum
ex Vitelbio, et aliis adquos etiam videndi Barro
lib. 4. de lingua latina, Plinius lib. 9. aut 1. epist.
ult. et alios collatos verbo vasilica. Et
tandem Duranus de ritibus ecclesiasticis lib. 1. cap.
2. n.º 8. constat ex Alexandro ab Alex. lib. 4.
dierum genialium cap. 24. ubi inquit potentiores
domus Vasilicas habere ante vestibulum magno
ornamento duxere Romani, in qua est tribunal
tamen plus inesset auctoritatis, quo iudicia
publica ante eos darentur. Et paulo post
idem scribit dicit Vasilicas foro coniunctas ple
rumque legimus, in quas conveniebant negociatores, et
merces exponerent. Cuius etiam rei meminit Thea
trum Vitae humanae lib. 9. volum. 3. pag. 976.
quod mire congruit nostro textui ubi fori, et Va
silicae communiter mentio fit, et ita accipe

leges

legem continuus 137. §. cum quis 4. tit. de Verb. obligat. ubi traditur non magis valere stipulationem sub conditione dandi forma ut Basilicam, quam si quis sub impossibili conditione stipuletur, quia illa, et omnia loca publica nec dominio alicuius subiici nec vendi possunt, ut de foro, et Basilica coniunctis expressis tradit Iustin. in §. ult. de contrah. emptione.

Sed efficaciter videtur impugnari ex textu in leg. pacta conventa 72. §. fin. de contrah. empt. ubi traditur exceptionem apponitam leg. vendit. ut quid sacri, aut publici sit, eius nihil venditum, et videsse venditori, atqui enim exceptio ista si nullo modo post venditionem praedicta compensanda? sed respondendum breviter ex textu in leg. hanc legem 22. ff. de contrah. empt. ubi traditur non esse hanc exceptionem inutilem, sed ad modica loca pertinere in quibus est textus in leg. in modicis 24. de contrah. emptione non specialiter locus sacer, aut religiosus venit, sed emptionem maioris partis accessit, sed itaque licet loca sacra, aut publica, et religiosa per se vendi nulla ratione possint, attamen ipse lege 6. leg. aedes sacras 73. de contrah. empt. in a[?] ... loci puri profani, et privati, quid sacri, religiosi,

aut publici

aut publici transferretur nisi specialiter excepisset
venditor ad damnum teneretur, eo quod emptor asseveret
illius interesse nihil fuisse sacrum, aut religiosum, vel
publicum Ut sic latius fundum colligere possit tradit
Fulgoss. in d. §. fin. Brisson de mat. empt. pag. 26
et predicte formule, cuius quoque legis actus memoratur Brisson.
lib. 6. de formulis pag. 562. et eiusdem legib. prediorum ven
dendorum solitum cavere ex Pompon. animaduertit
ut in sepulchris, que in fundis erant quoties excipie
bantur ut predixi, iter eis aditus ambitus funeris fa
ciendi causa relinqueretur leg. ultimum §. ff de sepulch.
violato, leg. venditor ff de relig. et sumpt. funerum
et inde recte traditur in leg. servitutes 14. §. 1.
ff de servitutib. itineris ad sepulchrum servitutes
et si ad religiosum locum dirigatur ad hic manere
privati iuris quasi ius omnino intelligatur re
licta hec servitus ad sepulchrum aliorum servitutum
existimanda. Nec obstabit Lex iter 4. ff quemad
modum servit. amitt. nam omnis ex Donello lib. 11.
commentar. c. ult. Corrass. ad dictam leg. servitutes
§. primo ubi etiam Duar. et Castrens. admitte quod
tradit Gotofred. ad dictam leg. 4. agitur quoties non ex
cipiebatur quod publici, religiosi, aut sacri modicum erat
in re vendita certum est transire cum ea non autem
venditum ... accessionis sua tamen retenta qualitate

ut

Ad Leg. inter stipulantes — La Rea — 129

vt dominio no subijciatur adde Couarruu lib. 1. Variar. cap. 7. n.º 4. solent enim quedam per vniuersitates tradi ire que per se nec permitterentur, nec alienari valerent leg. quedam ff. de adquir. rerum domin. facit lex si mercedem § 1. ff. de action. empti leg. si aliena 12. § hoc ff. de Vsucapion. leg. locum 9. C. de religiosis et sumpt. funeris leg. quod in seruo 13. § verum fin. ff. de in diem adiectione vbi cum vniuersitate permittitur aliquis rem suam propriam emere [illegible] interpretandus est textus in leg. qui coheredes 17. ff. communi diuidundo alias enim committi no potuisset ita sciliandus est Casaregis leg. sueuer 16. ff. de contrahend. empt. similiter de iure canonico Ius patronatus ecclesiasticum spetialiter vendi nullo modo potest quod spiritualibus est anexum cap. quanto de iudiciis nihilominus tn cum vniuersitate bonorum accessorie transit, et cum generali venditione locatione aut publicatione vendi, publicari, et locari recte potest, cap. cum Bertoldus de re iudicata vbi Abb. et aliqui canonistae communiter interprete ad dictam leg. quedam Molina de hispan. primogenit. cap. 24. Cobb. lib. variar. cap. 13. et lib. 2. cap. 18 Lambertinus de iure patronatus lib. 1. 2.ª partis quest. 4. art.º 14. Paolino in speculo Lotterium glo. 4. n.º 109. Ceballos practicarum communium q. 717.

Sed

N. 7.

Ad sequentes Opponentes

Ad qd tradit Iason in d. leg. 72.
§. fin. dissimilem ee causam rerum, que Urbis publicis
usibus destinata aberit, que in fisco patrimonio
extant ut villag. Venetico no teneat ... v.
valeat difficile maxime apparet ex leg. apud Iu
lianum 40. alias lex no remus d. §. fin. de leg.
1. ubi expressim tradit Ulp. la predia Cesaris que
in formam patrimonii redacta sit no recipere comer
cium, et tamen neque estimat. Deberi si legentur q.
videtur no posse aliqualiter valere vendit. rerum
fiscalium quasi dominio nobis no valeant.
Cui difficultati, ut occurras omissa sententia sic
Barth. Fulgos. et aliorum in lis junib. ex Iasone
in d. §. ult. distinguendum e. inter ea, que sunt fisci,
et que in patrimonio Cesaris reputantur quippe res sunt
fiscales, et que in reditu populi, seu Principis extant
ut stagna, lacus, saline, et similia. Hec enim
communis publice res dicerentur quia eorum et publico usui
populi destinate erant quemmadmodum multifaria
accepto sumitur publicum ... qd tradit Don. ... in
Comentar. cap. 5. et 6. et lib. 4. cap. 2. Lassig, et Anton.
Fab. in leg. ius publicum ff de pactis. et pluribus Osuald.
in notatis ubi pro. hec quidem et si predicta accepte
publica dicerentur in comertium admittebant ut co
lligitur ex sententia leg. inter publica 17. ff de Verb. Sign.

que

quae inde explicanda ut qd tradit Idem inter publica heri
non sacra religiosa, nec quae publicis usib. destinata sunt,
sed quae sunt Civitatum bona, et peculia servorum, Civitatis,
publica heri id autem non aliter accipiendum quam etiam
quae publicis usib. perpetuo destinarentur publica sint tra
[illegible] de [illegible] publicis, quae commercium recipiunt
inter quas non possint computari, quae perpetuo reipub. destinatae
aut sacrae, aut religiosae sunt fuerit lex 6. ff. de d. Gen. empt.
ubi cita ubi pecunias [illegible] tradita a Don. lib. [illegible]ment.
cap. 2. — Si uero res fiscales non sint nec in publico
ad erarium augendum pertinent sed in priuato patrimonio
Principis ad oblectamentum, et usum reservabant nulla modo sine
eius indulgentia haec poterant commercium recipere, f
alienari leg. 9. et 10. C. de fundis patrim. leg. ult. C. de
priuilegiis dom. Auguste lib. 11. qui rob. ut bedimdis, et
administrandis Principes [illegible] [illegible] Diuersaerunt
qui commites rerum priuatarum appellabantur ut ex uariis
testimoniis tradit [illegible] lib. 6. [illegible] cap. 8. —

Nec quidquam mibeunt[illegible] quae ex principis
iussu solent [illegible] recipere commercium [illegible]
Idem non recte absolute statuisse in d. leg. 99. [illegible]
inutile esse legatum, nec [illegible] debere quasi expectari
[illegible] possit. — An Princeps indulgere uellet illarum
distractionis responde [illegible], quae ex Principis voluntate
pendent impossibilia reputari ut [illegible] interpretes

notant

Ad leg. inter stipulantem.

notant ad d. leg. qui §. si Titi de leg. 1°. tunc procedere quoties
ut traditur in d. §. fin. Princeps reddire non solet. alias autem
impossibile non existimandum quod ex eius voluntate dependet
ita subtilius illa conditio. si quis mihi ab Imperatore ...
restitutum est impetraverit, in leg. quidam relegatus 9. de reb.
dub. quia tunc Princeps non difficulter, et raro, sed potius
frequenter concedebat leg. 1. C. de sentent. pass. et rest.
et ita ditio non est impossibilis existimanda sicut cum
Princeps non facile reddit in quo casu accipiendus est text.
in d. §. si Titi ut in variis et practicabilibus quaestion.
tradunt Castrens. in leg. stipul. §. cum quis n° 5. de Verb.
Oblig. Crotus in repetit. legis si is qui pro emptore
de Usucapion. n. 30. Verenparis in repetit. legis
unicae C. de sententiis, quae pro eo quod interest n°. 120.
Covarr. in 4° 2ª part. cap. 5. n° 10. Acosta lib. 1. solicitat.
cap. 10. n° 4. Molina de Hispan. primogenit.
lib. 2 cap. 13. n°. 12. Cum his quod finitur sermo de
verbis quae sacram vigiliam ad Virgilium quamvis
a Domino Doctore Ioanne Baptista de la Rea
Mariis Conchensi meritissimo alumno, et
Vespertinae legum Cathedrae dignissimo moderatore
postea quam optimo legum auditore
nobilissimo, ac amplissimo Civi
tatis Granatae Senatu

Die vigessimo mensis Aprilis

4 R

Ad titu. ff. de Tutelis Breues commentarij

Legum latores semper optimum iudicarunt ne interpretes maximis comentarijs legum nodos disoluerent cum ex nimia subtilitate variisque interpretat. plerumque soleat oriri confusio ita Iustinianus in L. 2 § nostram aut. penult. C. de vetere iure enucleando qui solum partitas permisit seu breues admonitiones quod etiam circa concilium Tridentinum prohibuit Pius 4. ut constat ex Barbosa in remissionib. ad Concilium in prologo. et hoc max. maturitate prouisum est cum ex varijs interpretamentis ius totum ita sit conturbatum et confusum ut intelligenda nihil intelligamus. Quare ego in hoc tractatu selectiora qua potuero breuitate proponam simplici via mentes I.C. declarare magis quam vbis onerare procurans

Ad rubricam et L. 1am huius tituli

Proponit Paulus ff. ex Seruio diffinitionem tutelæ quam ab eis accepit Iustinianus in principio Instituta eodem ut sit vis ac potestas in capite libero ad tuendum eum qui propter ætatem suam sponte se defendere nequit iure ciuili data ac permissa. ita in Lº tº 16 p. 6. quam præter ordinarios in his iuribus exornant relati a Vinnius de tutelis p. pte. cap. n. 1.

V. 1.

Esperio de testam. glossa 29 n. 2. Caldas in l. si cu
ratores ubi de curatore n. 5. Don. lib. 3 comment cap.
1. ubi Gualdus Anton. Fab. in iuris prudentia tt. 2
prin. 1. Martinus de tutelis quest. 1. et alij in qua
re stati omnes harent dubitantes circa illa verba uis ac po
testas Accursius solo intelligit uiolentas potestatem
ut dicit et qd tutor inuitus det inuito pupillo cum tutela
sit munus publicum prin. instituta de excusatione tutorum
cum traditis ab Gualdo lib. 3 ad Don. cap. 9. litera A. facit
tex. gl. ff. de muneribus l. necnon 6. ff. de tutoribus et cu
ratoribus sequit Petrus Gregorius lib. 12 sintagmatis
cap. 2. n. 2 et Sed reiicit ab omnibus ut constat ex Gualdo
d. cap. 1. littera B. ex eo qd si tutor uolens et uolenti daret
tutor non esset ut auia et mater auth. matri et auiæ
C. quando mulier tutelæ officio Gutieres d. 1. p. cap. 2.
n. 5. et cap. 8. n. 18 = neq. admitto Forcatulum dialogo 66.
Vbes embeguius in partita huius tt. n. 3. qui cum Theo
philo qui cum Aimenorolo Alciato relatis a Gutierez
d. cap. 1. n. 1. expungunt verbum uis et reponunt ius qd
manifeste conuincit ex verbis sequentibus nostri tx.
to qui eam uim ac potestatem habet reprehendit Cal
das s. n. 2. et Fab. d. prin. 1. qui ipse minus bene verbum
uis intelligit de ui qua infringit libertatem pupilli ius
ta legem 4. ff. de statu hominum. quæ expositio etsi
sapiat Accursij mentem s. falsa est qd sequeretur po
testatem tutoris esse non ad defendendum ut dicemus
infra sed ad omnia extendi ut dominica et patria
Gualdus d. cap. 1. littera E. Caldas s. n. 5. 2. qd tutela
ex ratione naturali introducta est qd negat Fab. et diamus
infra 5. qd non imminuit libertas ex eo qd. ex suis rebus
dispone

disponere non posit pupillus Don. lib 2º coment. cap 9 Fab. in iurisprudentia lib 3 prio 2º et tunc pupillus non prohibet disponere ex vi illata sed ex iuris disposit. ut patet.

Quare dicendum est iuris Consult. illorum verborum geminat. denotare vehementem magnam et efficacem tutoris gubernat. erga pupillum frequens n. est in iure hec geminatio cum efficatie aliqd demonstrat. l si idem 6. C de codicillis l scire leges ff de legib. § gem. Institut. de Interdictis Alciatus lib 1º parergon cap 28. Forner. in l. potestatis de verb. significat. Cabras 3º d. l. Anton. Ricardo d. prio de tutelis n 6. Adducit den. ista potestas q. ad tuendam gubernandam q3 pupilli personam tan magna est tutoris dignitas et autoritas ut patris aut Domini loco habeat l. int. dum 56 § qui tutelam ff de furtis l. qui furdum 7 § si tutor ff pro emptore l tutor 27 ff de administrat. tutorum docet relat. a Gutierrez d cap 1º n 15 est q3 hec autoritas veluti portio quedam Patrie potestatis ita ut qui tutor est nihil aliud sit quam temporaneus pater l 1º ff de curatore furiosi et in potestate curatoris ut elegant. docet Anton. Fab. 5ª circa finem et illat. 7 in prio ita q3 vires potestas significat facultatem et autoritatem tutoris respectu administrationis et gubernationis non v. ut tutor habeat potestatem vel ius aliquod in personam pupilli ita Don. in d cap 1º in prio — N 2º

Adducit in definit. in cap. libero quod dupliciter accipi pot. vel referendo ad tutorem designando personam in qua residet supradicta potestas qui debet esse libera prio Instituta qui testamento tutores l in — N 8º

seruili C qui dare tutores possunt ita Bart. et alii ibid.
n. 5 serui enim quoad ius ciuile nihil sunt l. quod attinet
ff de reg. iuris tutela autem est ex iure ciuili ut dicitur
in diffinit. Quod cum uerissimum sit nescio qua ratione
reprehendat Duarenus cap. 1 Misinsigerus ibid. pro
hoc tertio modo accipiunt illa uerba ut referant ad pu
pillum qui debet esse persona libera ut excludatur seruus
cui tutor dari non potest l. si arrogi. ff hoc tit. cum sit per
sona alieno iuri subiecta et iuris ciuilis incapax.
itaque illa uerba in cap. libero sunt accipienda idest in
caput liberum neque refragatur ratio latini sermonis
nam ita lex duodecim tab. concepta erat si furiosus
est ast ei pecuniaque potestas esto pro eo ac si diceret
in eum pecuniamque docet Don. d. cap. 5 uerum ego ue
riorem agnosco primam expositionem nam si respiceret
personam pupilli non diceret ad tuendum eum sed
ad tuendum illud in genere neutro hoc est cap. libe
rum scilicet pupillum 2o quia in eis uerbis denotatur ubi re
sideat hec potestas tutoria in sequentibus ad quod sit introducta
residereque debet in tutore qui sit homo liber non seruus. Quod
adeo requiritur ut si testament. seruus tutor detur nulla facta
mentione libertatis eo ipso libertatem exprimat datione
consequatur directam pro ut institutum qui testament. tutores
l. qui liberos 32 § tutus ff de testam. tutela l. penult. § cum
igitur C de necessariis heredib. Quib. non obstat tx. d. fi
diis in l. et si non ad scripta C de fideicomissariis li
bertatib. quod ommissis pluribus explicationibus Don. 3 commen
tariorum cap. 4 ubi Obualdus litera d. Antony Fab. d. tit. 12
pro [illegible] Matt. 41. et lib. 6 coniecturarum cap. 16 Gomez
in antinomiis folio 442 Antonius pichardus d. pro n. 1

Ego

Ego in aperta hac antinomia existimabam respon
deri posse ex datione tutoris n. adscripta libertate were et
proprie non dari directas libertates ut indicant illa
vba. pris ratihe videt quæ sunt verba improprieta
tis ites necvere hanc libertates esse fideicommissarias
ut exprimit ides verbus videt in d. l. et sinon
adscripta quare liberta ex una pte videt directa
q. non dat. ab herede sed ex ipsa tutoris no
minate videt servus libertates consequi hoc est
ex testamto quo inspecto videt directa ex alio
aute capite videt data per fideicommissus q.
cus n. accipiat libertates ex testamto in quo n.
est expresse data verbis directis videt spectanda
esse heredis manumissio et ideo cus nec bene
sit directa neqe bene sit fideicommissaria impe
ratores diversis his respectibs vel uno vel alio
modo eas potuerunt appellare. Quæ interpreta
tio sustineri poterit q.a minimis scrupulis urgetur
ut ergo advertamur eo unde digressi sumus sensus
erit diffinitionis qs hæc potestas resideat in per
sona libera quæ tueat eum qui se defendere ne
quit. Qua opinione admissa cesant argumenta
Acursij de legi si impuberi et l. et qui 17. de
tutoribs et curatorib. ubi servo dat tutor q. de
eis agemus in l. si arrogati infra interim tn
consulendi erunt 3o coment cap 7o Fab. supra
prto 4o illat. 3 Dicsado d. prto n. 8 Curatius
libro 1 Quæ Papiniani Vides in d. l. si impuberi
Ait deffinitio ad tuendus eum N 4
ut cognoscat finis et effectus tutelæ qui est

ad tuendum eum idest ut tutor et pupillus sibi commissus defendant

ita ut hec potestas ad commodum et utilitatem

pupilli referatur non tutoris unde hec potestas differt a patria et dominica ut post glossam docet

Mesingerius in d princ. n.o 6 institut. hoc titulo, Rebes

embegnius in partitione tutelae n.o 4 Donell. d. cap.

1.o ubi Iustinus litera E addit in definitione eum

ut significet tutorem non rebus sed personae dari l.

14 ff de testam. tutela § cum institut. qui

testament. tutor est licet secundario ad universum

patrimonium pupilli administrandum datus

esse credit. l certarum 12. ff de testamentaria tutela docet Hotomanus in d princ. et Duarenus cap. 1.o Tab. 2.a princ. 1.o illatione 2.a facit

elegans tex. in l cum plures 12 § cum tutor

ff de administrat. tutorum l. 6. tit. 16. p.a 4.a

itaque est intelligendus tex in l. 1.a in princ. de legitimis

tutoribus l. propter litem 21 in fine ff de excusationibus

§ datus institut. eodem ubi non persona sed bona pupilli

commendant ut sciamus 1.am curam de tutoris circa personam versari 2.am autem circa bona notat Fab. 1.o illatione

3.a ut sic tutor differat a curatore qui principaliter rebus

datur l in copulandis C de nuptiis.

5.o Sequitur qui propter aetatem sponte

se defendere nequit. quod cum impubes omnia ignoraret argument. legis 12 C de falsa moneta multisque

sit expositus captionibus quod fragile est et infirmum

eius consilium vel nullum l. 1 ff de minoribus ratio

petiit ut sapientiores imperitis opitulent quod non

sine magno reipublicae commodo introductum est

quod

tota eius ratio debet consistere in recta inventu
tis institutione et educatione Baldus in d. prin. hoc
tit. nº 9º et 10. Similiter et in administratione bono
rum, nequis male utendo pauper efficiat. Apposita
sunt ... dicta verba ad differentiam tutoris pu
pillaris et eius qui furioso vel prodigo datus est
§ furiosi institut. de curatoribus, qui ex animi
vitio se neque aut gubernare res alii possunt
tradi glossa ... et Baldus ... nº 5 Baeza
de decima tutoris cap. 5 nº 30.

Sed in hac re miror tot inter
pretes oculos avertisse ab explicatione illius ubi
difinitionis sponte omnes enim praeterierunt illud
praeter ... in additionibus ad ...
in d. prin. hoc tit. ante numerum 1º quod cum
Iustiniano praetermissum sit in d. prin. videtur
aut hic ... definitio superflua aut illa
Iustiniani diminuta in qua difficultate omissa
... solutione in qua parum firmo pede pro
greditur respondendum existimo verbis sponte
idest ... significari ... suo ingenio ut notat
... quasi dicat consultus pupillum
aetate ... suo ingenio aut consilio se tueri non
posse nisi alterius consilio regatur. Unde cum
illa verba per aetatem haec omnia ... comprehendant
omisit Iustinianus sufficit nam ... denotare ...
pupillarem ad hoc ut intelligeret pupi
... suo ingenio se gubernare posse nec ...
quod ... videtur abundare sponte in nostro textu quod ...
ad ... declarat definitio apponunt

in deffinit. n intelligunt redundare ut in illo propo
sito notauit Oualdus d. cap. n. litera C.

Unde infero Caldas... n. 8 merito
admirationem concitare ex eo quod Servius si adducerit in
diffinit. sexus vel consilij infirmitatem ut sic non tan
tum deffiniret masculorum sed etiam feminarum tutelam
quas constat semper fuisse in perpetua tutela veterum
authorum bonorum locis ipse comprobat precipue Vl
piani in fragmentis tit. 11 in princ. Ciceronis pro Murena
docet etiam Balba ... cap. 14 n. 5 cui adde Rebardus sua
riorum cap. 10 et lib. 1 cap. 10 et eis relatis Oualdus ad
Don. 3 coment. cap. 4 litera C. quam obrem Otomanus
d. princ. ... emendat ... existimauit vel illa verba
sublata fuisse a Triboniano vel ... tantum mas
culorum tutelam definire cui dificultati respondet Co
nanus ... comment. cap. 4 n. 9 Bulteus in princ. instituta
quib. modis tutela finit. ius illud antiquissimum tute
larum muliebrium abrogatum fuisse quod non placet
Oualdo ... quare ego existimo nostram deffinitionem
... solum comprehendere pupillarem tutellam quae pu
bertate tam masculi quam femine finit. ... impu
beris ... § ultimo ff. de tutoribus et curatoribus datis
princ. institut. quib. modis tutela finit. princ. institut.
de curatoribus Vlpian. ... fin. ubi finit tutela
mulieris pubertate hoc est 12 anno. ... potuit
tractare de tutela illa muliebri quam pupillarem tutor
... personam et negotia gerit, muliebris autem aucto
ritatem dumtaxat interponebat docet ... lib. 2 ob
seruationum cap. 11. Conanus 2 ... cap. 8 ... Vl
pianus ... pupillorum ad quod ... tutelle inte
ma

max. differunt unde ineptissime adduceret supra propter sexus infirmitatem quod confunderet unam tutela cum altera longe diversae naturae non obstat Ulpiani locus quoniam et solum dicit constitui tutores masculis impuberibus tantum propter aetatem feminis autem impuberibus et puberibus: impuberibus propter aetatem, puberibus autem ob sexus imbecillitatem ut indicat illa vocula et quae denotat aliam rationem versari ob quam tutores feminis puberibus constituantur quod debet intelligi reddendo singula singulis facit idem Ulpian. et versiculo pupillorum

Deniqu dicit iure civili data atque permissa non ut significet consultas ius ipsum civile hanc rem introduxisse ut male cum Accursio et autumat Misingerius d. prin. n. 12 quod tutela a iure naturali ortum habuit § fin. institut. de atti liano tutore facit exodi cap. 12 hot. cap. 23. § 2. § Divus ff qui petant tutores docet Balduin. d. prin. n. 2 Gutierez d. cap. n. 17 Ortegas ja b Tualdas litera H. d cap. licet permissa approbata forma et incremento a iure civili inducta fuerit quemadmodum testamentum quod origine refertur ad ius gentium forma et solemnitate ad ius civile ut docet cum multis ob Tualdus lib. 6 Donelli cap. 4. litera et Pichardo in rubrica de testamentis n. 7. item et de actionibus quas constat origine et inventione iuris gentium esse approbatione et et formulam solemnitate iuris civilis l. 2. § d unde ex his ff de origine iuris facit tex. in l. 1. § hic autem ff de his qui testamento liber l. rerum 23 ff rerum N. 8.

amotarum tradunt Baldus et reliqui in lex hoc iure ff de iustitia et iure Corlas 1º commentariorum cap 5º nº 6 Ovaldus lib 2 Doneli cap 2º litera B. - comprehendit autem his verbis triplex tutela testamentaria legitima et dativa de quibus in titulis sequentibus l 2ª tt 16 pª 6ª spino de glossa 29 nº 4 Caldas supra nº 10. Picardo in § permissum institutis hoc tt Ubes em bequis supra nº 5.

Ad tex in § tutores huius l 1ª

Ridiculus est Alvarileus in dictionario verbo tutores qui ait ex eo dictos tutores quasi tollitores quod plerumque bona pupillorum auferant unde eo nomine damnat a Gutierez de 1ª p. cap 2º nº 10 et 11 cum sic contraria significaret non proprie et quod male fit nomen quod fieri debet tutores enim dicunt cum pupillus defendunt non cum spoliant l qui fundum § si tutor ff pro emptore docet Gutierez supra et Caldas in l si curatores verbo sive curatore nº 3º fides namque integram extra omnem lucrum prestare debent argumento legis creditor 60 § fin ff mandati alias enim potius fures quam tutores censentur l si pupilli 6 § sed et si quis de negotiis gestis quam ex eo dicitur totus cap 22 minibat notat Alciatus in l tabernam ff de verborum significatione Gutierez Caldas supra unde 1 C ait tutores dictos quasi tuitores et defensores non quod quilibet qui defendit tutor sit sed quia eius officium in eo consistat hoc autem Stoicorum mos quod non ex verbis notationes deducebant sed ex rebus ut ex notatione intelligatur non verbi proprietas sed natura rei quod mihi significat illud nostri ex Aleixquare ipsa

ipsa nomen acceperunt l C. enim nostri in ducendis nominum originibus Stoicis sunt imbuti ut de mutuo testamento atque donat. et aliis docet Cuiatius lib 11. observationum cap 37 et lib 26 cap. fin. facit tx. in l ultima § penult. ff ad municipalem tiat de probanda qualitate qd agat scilicet quem esse certo loco natum qd ex nomine n probat qd autem glossa ibi existimat argumentum ab etimologia vocabuli esse efficax intelligendum est si negative concipiat n affirmative docent Doctores in l 2a § appellatio ff si certum petat et in l 1a de adquir. poss. Ricardo in disputatione de mora n 15 Misingerio in § tuto res institutionum hott et in § si ab hostibus n 18 inst. qq modis ius patris potestatis solvitur.

Ad tx in § mutus huius legis 1a iuncta l penult Huius tituli

Collige mutum et surdum tutores ee n posse quod etiam probat tx in d l penult infra l agnato 10. ff de legitimis tutoribus facit tx in l 1a § penult. de obligat. et actionibus l 1a in princ ff de verb. l cum pretor 12 cum aut ff de iudiciis l 4 tt 14 p 6 explicant Donelus 3o coment. cap 8 Antonius Fab. in iurisprudent. tt 12 princ 1 illat 4a Gutierez de tutelis 1a p. cap. tri 2o et sequenti Cuiatius lib 88. ad edictum Pauli in hac lege Baldus in l si curatores verbo si n absimilis n 60 ratio aut huius vel proponit a Consulto qd quoniam N 1

quoniam authoritatem prebere non potest et tertio quoniam non solum loqui sed audire debet cum enim precipua ratio tutele in prebenda authoritate in l. obligari § in principio ff de authoritate tutorum vel traditum ab Antonio Fab. 5 n° 21 principio et illatione 3 mutus hanc remexer cere non potest neque surdus quod ea authoritas verbis expressis non obscuris aut dubiis indiciis prestanda est pupillo quippe negotium aliquod contrahenti authoritatem tutor nobis interponere debet cum se probare tutor palam dicit quod agit hoc enim est authoritatem prestare secundum l. obligari § fin. tertio et cum si non exaudiat tutoris authoritatem ff de authoritate tutorum item et audire et intelligere debet nam quomodo intelliget si non audit unde recte comparatur mutus et infans in l. seruo b s § si pupillo ff ad Trebell. precipue quod cum tutores debeant lites pupillorum peragere et uditlum exercere ubi interrogationes et responsiones frequentes sunt muti et surdi ad id apti non erunt ut notat Gotofredus in h. et lurat lib. 1 Pauli ad edictum in l. 4 ff de procuratoribus unde succedit regula tx in l. ubi non uoce 124 ff de regulis iuris quod obtinet non solum in testamentario tutore uerum et in omnibus d. l. penult. de legitimis tutoribus iuncta l. unica C qui morbo docent Donelo lib. 3 cap. 13 vers. interponendis Gutierez 5 n° 4 et reliqui iam relati = ex quo damnandus est Acursius qui in d. l. ubi non uoce immemor eorum quae dixerat in d. l. et asserit posse tutorem interponere authoritatem et si non loquatur quem merito reiicit Bartholus in d. l. et ~

N 2

Sed aduersus nostrum tex. obstat
tex. in l. post susceptam 40 ff de excusationibus
ubi mutus vel surdus possunt deponere tutelam
si post eam susceptam muti efficiant q. suo arbi
trio permittit atque ita si uelint possunt esse tuto
res facit tex. in d. l. unica C. qui morbo q. verbum
illud potest in dictis iurib. meram voluntatem n. d. necessi
tatem importat l. saepe ff de officio presidis Segen. n. q. q.
40 d. eruditiss. notat Baldus in l. gallus n. 4 de liberis
et post alios Morla in emporio tt. 2 in premissis
n. 17 Scardus de verbis iuris ubi potest cui
dificultati cont. illud solet adaptari responsum
verbum potest et necessitatem continere et ex
ponendum esse id est debet ut in l. observare ff
de officio proconsulis l. si mandatario 22 § fin
ff mandati cum alijs. sed hanc interpretationem
respuit seris d. legis post susceptam et ex
ura interpretatione ingta orribis ubi cienda cons
tante. cum etiam q. nec verbum potest nisi
verba alit verificari si possunt numquam signifi
cat casum necessitatis sed voluntatis ut recte
tenuit Morla d. n. 19 et sequentib. Quare
n. 6. quippe non satis ad hac dificultate sese
uindicat dum ait in d. l. post susceptam in pro
prie excusationis verbum collocari cum tex. si
uelit mutus vel surdus id munus exercere
n. posse q. d. quam falsum sit ipse res indicat
2. asserte q. tex. quo decidit mutum et surdum
deponere posse tutellam prius sumptam n. unde
sequit id remanere in suo arbitrio verum
uelit se excusare necne q. si ipsam n. depo
nat

auferri iure sibi poterit sed hec interpretatio et si
in alteram recidat admitti non debet cum magis corrum-
pat decisionem tex. quam explicet ~

N. 3 Unde meo iudicio uere respondendum
est multum interesse an a primo sit datus mutus tutor an
ex post facto iam recte constitutus mutus vel surdus effi
ciat. 1° enim casu non ualebit datio ut innostro tex. 2° autem
et si impeditus sit hoc illum morbum nihil ominus re
tinere poterit tutelam si uolet nam adhuc tutor remanet
uolens non uel inuitus ut probat tex. in l. si cognitum 10 §
siquis ita egrotus l. idem iurisconsultus furor ff. de excusa
tionibus l. et ib. de auctoritate tutorum ubi cecus
potest tutor fieri et nihilominus potest se excusare
ut in d. l. post susceptam. suadere enim potest
ut quemadmodum furiosus ita et mutus vel surdus
in pristinam sanitatem reuocentur quare si tutelam
non deponant iterum curatorem dabit qui administret
d. § si quis ita egrotus d. § furor docet eleganter
Cuiacius in d. l. post susceptam et Donellus
3° comment. cap. 4 ad summum et Anton. Fab.
in iurisprudentia tit. 2 4 princ. illat. 2 fol. 128.
Unde non est mirum si iuris consultus dicat uel
potius quod uoluntatem indicat preque expendit
elegantem in l. iudex 46 ff. de iudiciis ubi si
iudex in furorem incidat et si officium exer
cere non possit tamen non eo minus statum et dignita
tem iudicis et magistratum in quo fuit retinet l.
qui furere 20 de statu hominum l. patre fu
rioso 8 de his qui sui uel alieni iuris sunt Antonius Fab.
in rationali ad d. l. iudex ubi Cuiacius lib. 2°
quest. Pauli et lib. 3° quest. Papiniani in l. cum furiosus

39

ff de iudicijs et Petrus Faber in d. l. ubi non uoce

Neque obstat solere incidere illa que N 4
ab initio constiterunt si peruenerint ad eum casum
a quo incipere non poterunt l. propter ff de seruitutib.
l. qui in eum 16 ff ad legem aquill. l. debitor de [illegible]
quod si uiuo de legatis 2° l. si sub una 136 § fin de
verb. l. 3a in fine ff de his que pro non scriptis l. 4a
l. 4a ff de nauis exportandis l. inter stipulantem
83 § sacram et § si quis rem l. existimo 98 de regul.
§ si seruus instit. de noxalib. § ex contrario ins
tituta de legatis cum alijs. Unde cum a principio
mutus tutor esse non possit eodem modo neque ex post
facto ex d. reg. [illegible] aequum facile occurras
ut aduertas [illegible] illam regulam non omnib. veterib.
placuisse ut constat ex l. 5a ff ad legem falcidiam
d. § ex contrario l. pluribus 140 § et si placeat ff
de verb. quando enim actus est perfectus et absolutus
[illegible] tam in dispositione quam in executione non est
nouum ut quod semel utiliter factum est duret
licet ad eum casum deueniat a quo non potuit inci
pere l. in ambiguis 85 § 1° ff de reg. iuris de exem
plis est ex tutele natura [illegible] nam cum tutele
excusationes tribuat annorum aut numerus libero
rum ille expectat ex presenti creationis tempore
nam si post susceptam tutellam quis 70 annum ex
pleuerit vel plures filios fuerit sortitus ad excusa
tionem nam deferet utilis tutelle nihil etatis aut li
berorum ratio proderit sed remanebit tutor quam
uis casus existat a quo non potuit tutella initium
capere facit tex. in d. l. patre furioso l. rationis 16

§ fin de ritu nuptiarum l si testamto 20 § ne furiosus ff de testamentis cap factum legitime 66 d reg iuris in 6o tradunt Donel in d § et si placeat Co nanus 4o comment. cap 9o no 6 Cuiac. Equinarius et Corasius in d l pro pa idem Cuiac. lib 8 responso rum Papiniani in d l 5 Tiraquelus in tractatu cessan te caussa limitat 12 Petrus Gregorius lib 4 syntagma tum cap 1o no 7o Gometius Lusarianus cap 10 no 22 Petrus Fab in d l in ambiguis Anton. Fab. in rationali ad d l iudex et ad d l quia in eum Gutieres l no 7 Pi chardo in d § ex contrario no 7o —

N 3 Ex qua vera interpretatione ad d legem post susceptam quam etiam confirmat tex in l solet 18 infra in fin explicatur ad tex in d l pe nult. infra hoc tit. ubi dixit quam plura senatus consulta introduxisse in d l ut in locum mutiet furdi alii darent tutores. quod summe dificile est ex sa dictis. sed plures illum tex intelligunt cum Acursio b ut verbum tutor abusiue ponat pro curatore ut in l quesitum 12 infra l 5a C de cu ratore furiosi l 3 C arbitrium tutelle l 1a ff de minorib l. Seius 4 l ff ad Trebell. l cum filio 50 de legatis 3o non enim maledicit tutor quod tutoris uicem obtinet nec longe progredit progedit eius adminis tratio quam tutoris in cuius locum est d l quesitum l curatores de tutorib et curatorib. ita Donel. 1o co mentariorum cap 15o ubi Osuald. litera A — pergit int. pretationem ego considero officium curatoris et tutoris quod atinet ad administrationem fere idem esse l scire oportet 18. in prin de excusationib. ita ut

D.or Amaya

139

ita ut dispositus in tutore de curatore intelligat[ur] et ad interpretationem l. 2.a tit.o 7.o lib. 3.o fori qua datur tutori decima pars fructus pupilli considerat Baeza de decima tutoris cap. 3.o [illegible] cap. 96 Gutierrez verbo sive curatore num. 65 Gail d[e] [illegible] cap. 16 num. 181

Cui interpretatio mihi displicet ex eo quod ad curatores dandos in locum tutoris muti aut surdi specialia senat[us] consulta necessaria n[on] erant si id iure communi licebat nam sicut ipse Don. agnoscit si tutor mutus efficiat[ur] adhuc tutor remanet et alius tutor interim dari n[on] poterat repugnante iuris reg[ul]a de qua in § interdum instit.a de curatorib[us] l. cum tutore C. qui petant tutores l. licet C. in q[ui]b[us] causis n[on] habenti tutorem q[uod] curator solum dari debuit ad quod necessaria n[on] erant S. C. 2.o q[uod] s[upra] dicta interpretatio violenta magis est quam vera.

N. 6

Quare Anton. Fab. d. tit.o 12 [illegible] primo [illegible] 4.o ait dictam legem penult. intelligendam de legitimis tutorib[us] iuxta l. penult. ff. de legitimis tutorib[us] nam cum legitima tutela per legem n[on] nisi proximo agnato aut patrono deferat[ur] nec q[uod] quis surdus vel mutus sit eo minus agnatus proximus manet vel patronus complura S. C. fieri necesse fuit ut in locum muti et surdi tutoris legitimi, alij darent[ur] tutores argum.to l. saepe 13 de curatore furiosi. sed nec interpretatio haec arridet quoniam n[on] constat id de legitimis tutorib[us] tantum constitutum esse imo potius generaliter de omnib[us] n[on] specialiter de legitimis cum ille text[us] reperiat[ur] in tit.o generali de tutelis 2.o quem leges

N. 7.o

Dr. Amaya

interpretant iusta iura vulgaria illa nescio iuris quod ideo sub adiecit necessaria fuisse ea S.C. eo casu quo testamentarius aut dativus tutor post susceptam tutellam mutus aut surdus reperiret, cum semel suscepta tutela non nisi certis casib. finiat inter quos iste non reperit hoc enim falsum videt ex ss in insti. quib. modis tutela vbi desinunt inquit iusti nianus esse tutores qui ex iusta causa se excusat et tn constat causam surditatis et similium iustam prebere excusationem ex d. l. post susceptam

N 8. Quare ego cogitabam ea S.C. fuisse necessaria eo casu quo tutores muti et surdi effecti ad huc nollent deponere tutelam sed in eadem perseuerare iuxta ea quae diximus n. 5 ex quo pupi illi graue detrimentum paterent tunc enim cum ex cludi non possent muti aut surdi volentes esse tuto res senatus consulta ad id necessaria fuerunt vt in eorum locum alii tutores darent eisdem a tutela omnino ob illud impedimentum remotis, et pro qua interpretat. expendo tex. in d. l. iudex in fine vbi cum S.C. dixisset iudicem insurium incidentem adhuc iudicem remanere, videlicet postea quod mutari debet eo casu quo propter malum iudicare omnino non potest d. l.

N 9 Ultimo pro nostri ex interpretat. animaduerto tutorem mutum ita mutum esse de bere vel surdum vt a tutela excludat. vt omnino loqui non posit vel audire nam si esset surdaster vel lingua tardus aut balb. ob id non remouebit. vt cum aliis docet Quirus. d. cap. 1. n. vndecimo et duodecimo ~~decimo~~

finis l. i.

Ad tx. in l. 2. Nov.tt.º de Tutelis

Cum tutela semp reddatr in invitu: l. nec n. 6. ff. de tut. et cur. .1. l. tt.º 16. p. 6. n. debet, a pupillo exigi vt tutore petat, cu tutor detr ei n mo n petenti, sd etz repugnanti, et ideo si absenti tutor sit datz tenebit datio vt ex Dino in .3. notat Alberi. facit reg.la tes in l. q pot. 26. ff de R. J. docet An. fa. tt. 12. prin. l. illat. §. Done. Lib. 3. Cap. 2. cc.a finem post Glaz et Bart. in .3. Quod tz n optinet in curatori, q.a curator invito adolescenti n datr. sd tantu petenti l. Ita autz §. § si tutor de administrat.e tutorz ptcrq in 1ue. § itz inviti in st. de Curatoribus tc traditis a Gutt. 1. p.te Cap. 19 n.º 11 et 12. Ant. fab. tt. 23. prin. 3. Caldas in l. si curatorem in prin. n.º 6. Re-bar. 1. variorz Cap. 17. Rao e q.a adolecentes poss oia facere sine curatore. l. pugeres 101 de V. O. in quo diferunt a pupillis q nihil facere poss sine tutore l. 5. ff de R. J. l. 1. itp totu de aut.e tutorum de qua re latius agemus in l. seq.

ad tx. in l. 3. in prin. ff de tutelis ltt.a

L. 12 tab. furiosi in curate iubent esse agnatoru vt refert Cicero 2. de inventie et lib. 1.º retoricoru ad herenium siue is sit siue Cor nificius. Vlpian; in fragmentis tt.º 12 § 1.º l. 1.º l. sequ.

13 De curatore furioso l. 1ª Codex § furiosi ins
titut. a de curatorib. verba autem ipsius legis erant si fu
riosus existat agnatorum gentiliumque in eo pecunia
que eius ius potestasque esto qui et si prodigos non compre
hendant postea ad eos morib. illud ius extensum est
ut ait consultus in d. l. 1ª et cum non satis industrij
et idonei semper iudicarent agnati postea Magis
tratus alios etiam extraneos esperunt curatores dare
d. l. 1ª cum aliis l. observare 5 l. 7ª et 10 ff. de
curatore furioso ad quod respexit Oratius lib. 2º ser
monum satira 3ª;
— interdicto huic omne adimat ius
praetor et ad sanos habeat tutela propinquos
docent elegant. Anton. Fab. in iuris prudentia
tit. 12 princ. 3º Don. lib. 3º coment. cap. 18. et in l.
is cui bonis 6 d. de verb. Ribard. ad leges duodecim
tab. cap. 13 Balduin. ad leges Romuli l. 23 Mi
singerius Balduin. et Ricard. in § furiosi ins
titut. a de curatorib. Gutieres de tutelis 1ª p. te cap. 12
nº 6 et 7º et cap. 19 nº 3º Caldas in l. si curatorem aut bo cum
non absimilis per totum et max. nº 79 Cuiat. lib. 59 ad edictum
Pauli in l. sepe ita 53 de verb. significat. et lib. 21 Diges
torum in l. 7ª de curatore furioso —
ex qua l. dubitatio orta fuit apud prius
cos iurisconsultos an eius definitio non solum puberes sed etiam
impuberes comprehenderit in qua re obtinuit quintij Mu
tij sententia et si pupilli furere ceperint in tutela permane
ant si tutores tunc temporis habebant sive non habent
eo furor eis acceperit tutores accipiant non vero curatores
quod et si lex furiosis curatores dat ita accepta est
ut

ut ad pupillos non pertineat cuius rei ratio haec mihi
videtur planissima quod lex duodecim tab. solum intenderet providere furiosis curatorum adiectis pupillos non videtur
comprehendisse quod maiori auxilio quam a lege praestitum videbant scilicet auxillio tutorum quod plerissime lucrosius est quam curatorum unde esset supervacuum erat illius aetatis pupillis furiosis curatores dare cum
tutela sit multo plenior et ad omnes utilitates pupillorum complectendas aptior et uberior sic enim
lex accipi debet ne sit supervacua l. 5a in fine ff. de
captivis quam rationem tradit Don. d. lib. 3 c. 2 v. 3. tab. s. i pro illa 6a
quae aliam non insubtilem adiicit quod cum eorum tutela sit imago et portio quaedam patriae potestatis ut diximus supra n. 1
quemadmodum patria potestas nullum tutori dando reliquit locum ne imaginem naturae veritas adumbraret ut aliam ait tex. in l. filio 23 de liberis et posthumis ita nec tutoris potestas admittere pot. curatoris
dandi vel necessitatem ullam vel utilitatem —
Sed adversari videtur huic I C sen — N 3°
tentiae ea consideratio videlicet curatorem alegendatum eandem sortiri naturam ac tutorem cum non solum
furiosi facultates administret sed etiam tueri debeat
et ipsum furiosum incolumem in l. consilio 7 ff. de
curatore furiosi facit quod eadem lex 12 tab. in eo quod
pecunia ubi non in pecunia tantum dixit sed etiam in
eo id est in corpore eius sed huic dificultati facile
satisfacies quod etsi verum sit curatorem furiosi
ea omnia exercere debere tamen adhuc pupillo furioso
tutor est dandus cuius officium ea omnia continet ex

ex sua natura non vero curatio atque ita habet locum
quod Bartolus notat quod quando concurrunt causa
accidentalis et naturalis attendit naturalis ut
est tutor in pupillo non vero accidentalis ut est curator
de qua regula sunt videndi Iason in l. si eadem
n. 10 ff. de officio assessorum Alban. in notis ad Bar-
tolum et Tiraquel. et alii relati a Thomas San-
chez de matrimonio lib. 3 disputat. 23 n. 6 et 8
facitque textus in l. clam possidere 6 in princ. ff. de
adquir. poss. et l. filio de liberis et posthumis
utraque considero quod cum lex furioso dederit cura-
torem illum dedit ad instar tutoris qui status habitus
furiosi a pupilli condicione non multum abhorret l. fulci-
nius § plane in dus ff. [illegible] in possessionem
vide non curatorem pupillus idest ut ita dicam tuto-
rem accidentalem debebat accipere sed iure tutorem
naturalem nisi mavis eas caussas referre ad sta-
tem pupilli et furorem quia furor est res acciden-
talis et ideo non debet superare caussam naturalem
idest aetatem pupillarem qui requirit tutorem quod
insinuat Consult. infra § [illegible] quasi aetatis esset
impedimentum et [illegible] cum magis aetati quam dementiae
sit consulendum =

4 ex qua re infero resolutionem ad
illam quaestionem quam assignavit Bartolus d. n. 1 an fi-
lio impuberi furioso existenti in potestate
patris possit per patrem fieri substitutio exem-
plaris ut tractat textus in l. humanitatis C. de
impuberum quam quaestionem pertractant Doctores
in

in l. ex facto ff. de vulg. et in § quarta l.
instit. de pupillari, ubi Balduin n. 4 Richardo
n. 13 Menchaca de successionum progressu lib. 2 §
17 n. 68 et late Trentacinquius de substit.
3a p.te cap. 4o n. 12, quam ellus ex professo agita
re n. placuit mihi ad alia properanti solum est
novendum verius esse tali impuberi furioso exe
plarem substitutionem fieri n. debere sed pupillarem uti
explicat Trentacinquius licet immerito ab
ea sententia recedat Duarenus ad tit. de vulg. cap.
19 cui satisfacimus ex eodem Trentacinquio n. 10
ubi movetur et sic finit hoc legis principium

Ad tex. in § qa autem 1o huius legis textui

Pergit l. c. F. et ex doctrina N 1
quam proposuit infra illatione scilicet quod quemadmodum
pupillus furiosus n. subiicit curatoris potestati sed tu
toris idem admittamus quod furiosus erat iam pubes
minor in 25 annis cui curator n. est dandus tanquam
furioso sed tanquam adolescenti quasi etatis sit im
pedimentum n. furoris atque ita definit et quem etas
curae vel tutelae subiicit n. esse necesse quasi de mor
te peti curatorem ~

Sed contra hanc decisionem in
surgit Anton. Fab. d. tit. 12 princ. illatione 6a et suo N 2
more multas in Tribonianum mollitur calumnias
quasi ex suo capite in hoc textu multa addiderit
vel detraxerit. Movetur quidem ex eo scilicet multum

referre an minori eidem qui furioso curator dat tanquam minori an tanquam furioso non enim possumus dicere bene prospectum esse furioso si eo praetextu quod minor est curator et det tanquam adolescenti cum sit furiosus quia quod ad eius personam attinet curator datus tanquam minori non curat de furioso neque illum obstinat aut custodit ut dictum in principio huius legis non quo ad eius bona non pot sufficere authoritas curatoris dati tanquam minori quia sicut furiosus a minore differt in eo quod furiosus nihil per se facere pot l. 2 § si furiosus de iure codicillorum l. nuptiae 30 § si servus ff. de usucapionibus minor sine curatore suo recte obligat l. puberes tit. 1 ff. de verb. oblig. ita curator furiosi in eo differt a curatore minoris quod per se omnia furiosi nomine pot facere l. 3 ff. de reg. iuris curator minoris non stipulatur cum minore et tantum authoritatem praestare quae movet Tab. quod non sit bona consequentia ut quia prudentum interpretatione pupilli excepti sunt a generalitate legis 12 Tab. quae furiosis omnes cursu tendunt sint etiam excipiendi minores 25 annis quia licet in iure minorum et impuberum eadem sit ratio ut puta in petenda propter aetatem restitutione et quoties generaliter inter minores et impuberes nulla diversitatis ratio redditur l. illud 32 ff. ad legem aquil. l. 3 § unde etiam ff. de iniusto rupto at in hoc casu magna est inter minores et impuberes differentia quia furiosi persona indiget curatore non minus quam bona

eius

cuius administrat. ut dictum est atque ita concludit dicens Fab. his rationibus coactus dicendum esse hunc locum non esse iuris consulti sed Triboniani cui id quod occurrit in prudentum libris quod non nisi imprudenter et stolide dictum sit tribuendum est

Quae rationes tanti apud nos esse non debent ut [illegible] libere [illegible] faciamus hoc enim non est explicare imo ius civile evertere et calumniari ut arg. tx. in l. pen. ff. ad exhiben. Qua propter in hac difficult. existimabant ut [illegible] interpret. quam supra proposuerat cc. pupillos extendisse ad puberes non ea ratione quae militabat in pupillis [illegible] q. tutela sit [illegible] aut [illegible] [illegible] quia minor aetas magis sit attendenda quae est causa naturalis quam furoris impedimentum causa [illegible] accidentalis [illegible] ut docuimus supra cum Bart in [illegible] n. [illegible] atque ita ait dari curatorem minori non tanquam furioso sed tanquam minori. nec urget argumentum Fabri esse diversum etc. curatorem minoris et furiosi [illegible] non negat. dicit hunc curatorem differre ab altero et in officio et in obligat. sed tantum ait dari debere tanquam minori ut constat [illegible] curatorem ei non ut furioso sed ut adolescenti dari quasi aetatis esset impedimentum i. ex duabus his rebus minori aetate et furore non atendi nisi una scilicet hoc est aetatem N 3

Ratio autem praecipua qua l. motus est ut eam praeberet interpretationes ea est quod cum ius ipsum minori aetati providit dando curatorem constabat mentem legis duodecim tab. eam fuisse ut [illegible]retur

in eo casu quo talis etas non haberat Curatorem
hoc est succurrere voluit dat curatoris ei qui illum
non habebat quod intelligi non poterat nisi quando
erat iam maior 25 annis qui tempore curatio
finit primo instit de curatoribus nam ad quod de cura
tore prouidebat illi qui in curat erat propter etatem
superflua enim esset lex et super vacua qua
rationinat. Vlisparius non mihi videtur illam inter
pretatus ad legem 12 tab. et ipsius mente
de pupillo tantum intelligeret. quando
furiosi erant maiores 25 annis tunc enim cura
toris auxilio destituebant.

N 4 ... Vt ... obstat ... 25 ... Fab.
... scilicet curatorem furiosi differre a cu
ratore minoris nam hoc falsum est ...
officium ... et ... requisitum
... curator furiosi ...
... non autem curator minoris non ex hoc sequi
constituendam esse ... differ
rentiam ... et alterum ... qui
datus est infanti ... qui omnia ...
facere potest ut adquirere hereditatem ... no
mine l. si infanti C. de iure deliberandi l.
seruo inuito 65 § si pupillo in fine ff. ad Trebell.
notat Donel. lib. 7 comment. cap. 9 Petrus Fab. in l.
5a de regulis iuris et nihil ominus non alterat offici
um tutoris quando est pupillus proximus pubertati quia
tunc tutor cum pupillo res administret tum etiam quia
non ita curator gerit ut voluntas furiosi nunquam
desideret ut in specie text. in l. fin. § tali C. de cu
ratore

curatore furioso

9

Neque obstat quod furiosi curator non solum res administrat sed et corpus tuetur eius et salutem l. consilio ff de curatore furiosi quia respondendum est non ob id sequi diversum esse officium cum ratio suadeat ut qui illa miseria afficitur adiuvetur eiusque ea providentia consulatur argumento textus in l. divus 14 ff de officio presidis alioquin diceremus magis eos esse tutores quam curatores cum etiam dentur multis furiosis et prodigis quod proprium est tutorum ut diximus supra in l. 2a Donell. 3o comment. cap. 18 itaque secundario curare debet personam curator Baeza de decima tutoris cap. 3o no. 28 Gutierez 3a pte cap. 3o no. 8 et constat ex d. l. consilio ubi prius patrimonium designat postea corpus salutemque furiosi = neque Fabrum adiuvat quod Tribonianus non adduxerit imperatoris Antoni rescriptum quod si extaret facile esset videre illud ad diversam speciem pertinere. miror enim utrum alioqui doctissimus in re aperta caecutire cum rescriptum extet in l. 1a C de curatore furiosi cuius inscriptio indicat Antoninum illius esse auctorem qui ait curatores non dari prodigis vel furiosis nisi impleta legitima aetate id est 25 annis ut in l. fin. C de his qui veniam aetatis. l. 4a C de transactionibus. ex quo apparet illam in Tribonianum criminationem Antonium Fab. ex suo marte finxisse quem etiam reprehendit Gualdus ad Donell. lib. 5o cap. 18 litera C. licet ipse

6 argumentis non satisfaciat neque textus explicat

præterea advertisus nostrum textum in illis verbis ei qui etas curæ vel tutelæ subiicit quatenus probat adolescentes curæ subiacere et sic invitos quod etiam probat textus dificilis in l. 1a § fin. ff. de administ. rerum obstat textus in § item inviti instit. de curatoribus quo docemur invitos adolescentes curatores non accipere quin potius liberam habere licentiam per se ipsos res suas administrandi nisi litem peragant tunc enim eos accipere deberent de qua dificultate iam pridem egerunt interpretes in d. § item inviti Cuias in l. si curatorem in princ. n. 6 Antonius Fab. in rationalibus ad d. l. 1am § fin. ubi Cuiatius et in iurisprudentia tit. 23 princ. 8 Rebard. libro variarum cap. 17 Gutierrez de tutelis 1a parte cap. per totum et alii quos refert Suarez ad Pinel. lib. 3o comment. cap. 18 litt. E.

pro cuius dificultatis explicatione animadverti solet lege Lætoria adolescentibus circumscriptis coercitam fuisse ut tradit Cicero lib. 3o officiorum Duaren. in l. in actionibus de in litem iurando n. 17 et 18 et omnes qui de legibus Romanis scripserunt sed quia non satis visa est rei suficere præstitutam et beneficio restitutionis adiubabit effectum quod ut minores lapsi vel læsi restituerentur in integrum ut in d. l. 1a et per totum quod edictum naturali æquitate suadet quia virilis vigor et perfectus hominum status 25 anno ætatis compleri censetur ut probat Curatius in d. l. 1a Hortiadorus de restitut. 1a parte quæst. 3a n. 34 ante illam ætatem obfa gillatam

fragilitatem consilij multis fraudibus sunt suppositi adolescentes unde curatorum consilio regi debent et rerum suarum administrationem quamvis bene gerentes non accipiunt ut in d. l. 1a iunctis his quae tradit Balduin. in pr[incipi]o de curatoribus n. 8.

Contra quam sententiam obstat textus in d. § item inviti in qua dificultate explicanda multi defecerunt ut constat ex varijs interpretationibus quas adducit d. Suald. d. litera E et alia Fat[...] cent. 2a q. 88. ex quibus illa frequentior fuit in his Scholijs Salmant. damnata Rebardi audatia item et aliorum somnijs ommissis: olim adolescentes ea regula abutentes de qua in d. § item inviti raro curatores accipere consuevisse quousque lege letoria illis a magistratibus curatores constituebantur causa cognita si malis moribus prediti essent et luxui dediti vel necessariam rerum suarum administrationem aut litem habituri erant unde adolescentes a petendis curatoribus retrahebant quasi qui eos haberent minus recte suis rebus consulere censerent curatoris enim nomen odiosum erat et verecundiam eius qui curae suberat sugilaret docet Othomanus in pr[incipi]o de curatoribus, quare divus Marcus Antoninus sua constitutione effecit ut deinceps etiam nullis redditis caussis curatores puberibus prestarentur ut advertit Rebard. sup[er] Equinarius et curat. in d. l. 1a Othomanus et Obesembiquius et reliqui in d. § item inviti Petrus Gregor. lib. 13 syntagmat. cap. 8 et 14. quod expresse Iulius Capitolinus in eius vita qua constitutione cautum non est ut adolescentes inviti cura

curatores acciperent sed et sine causis quas lege

letoria requirebant daret curator quo res procedens

Ulpian in d l. 1a dixit eodem sensu minores hodie

idest post dictam constitutionem adolescentes cu-

ratorum auxilio reguntur quamvis rem suam bene

gerant id est si desint causae legis letoriae nec

ante legitimam aetatem illis suarum rerum admi-

nistratio permittitur ubi curatores petierint sponte

et eorum auxilio regi ceperint

Sed haec interpretatio non explet a-

nimum meum nescio enim quomodo adaptet verbis

dictae legis il et princ. instit. de curatoribus ubi dicit

adolescentes accipere curatores item neque nostro civi-

li ei qui aetas curae vel tutelae subiicit iure civita-

re legis 4a ff de V. sig. alia fundamenta omitto

propter temporis angustias quare ego existi-

mo puberes in hoc differre a pupillis quibus dantur

tutores absque eorum ipsorum petant et ita in l. 2a

addit non esse exigendum a pupillo ut sibi tu-

tores petat quoniam etiam invito dat in adolescente

autem aliter se habet nam ipse sibi petit et sua voluntate

ei dat a se petitus ita ut invitus et contra voluntatem

non accipiat ab aliis petitos et hoc est quod ait textus in

d § item inviti iuncta l. 2a § curatores ff qui petant

tutores C an autem alius possit petere minori curatores

et Ulpianus scribit non licere alium petere sed ipsum

sibi l. ita autem 5a § si tutor l. a tutoribus 33 § officium

de administratione tutorum l. matris 6a C qui petant

quo non intelligo species textus in l. 1a C eodem et in

ait praetor 7a § permittit de minoribus unde non bene sequitur

invit...

inuiti n̄ acceperunt ab alijs petitis curatores quo n̄ debent habere cum diversum sit

Ad tex in § si pupillus et § fin. huius l. 3a unda l. 4a et 5a ff huius tituli

Si pupillus vel pupilla cum iusto tutore vel tutor cum eisdem litem peragat, si alij tutores non sint qui adversus contutorem prestare pupillo autoritatem posint curator in eam rem petendus et dandus est quod etiam probat tex in § fin. instit. de autoritate tutorum l. si plures 24 ff de testament. tutella l. 1a et per totum C. de in litem dando tutore explicat elegant. Balduin. et Disanus in d. § fin. Antonius Fab. d. tt. 10 prin. 1o illat. 8o Donell. 3o comment. cap. 18 rat. autem huius rei proponit a Iustiniano in d. § fin. quia ipse tutor in rem suam autor esse n̄ pot quam mutuavit ex Ulpiano in l. 1a et 7a ff de autoritate tutorum cum enim autor fieri nihil aliud sit quam probare id quod agitur idest quod ab alio et n̄ a se ipso gerit l. 3a de autoritate tutorum quemadmodum nemo in sua causa iudex vel testis esse pot l. nullus ff de testibus l. qui iurisdictioni 10 de iurisdictione

toto tit.o C. requis in sua caussa ita tutor in hac re quatenus tutor est eadem fere persona cum pupillo existimat argum.to tex. in l. si fundus 18 ff de condict. et demonstrationib. l. servus 68 de solutionib. iuncta l. tutor 27 ff de administrat. tutorum unde si authoritatem prestaret pupillo sive ... eum vel pro eo in rem suam prestare videretur cui ratione et alia meo iuditio verisima adaptari pot. qd sequeret ut tutor ... se ipsum pupillum defenderet nam cum ipse litem agat et sit ... pupillum pupillusque auxilio tutoris indigeat tutor et ... pupillum esset et in eius fauorem qd sane ridiculum esset et inordinatum argum.to tex. in l. Uranius 71 ff de fideiussorib. ... qui non possunt pro eodem apud eundem obligari esse facit elegans tex. in cap. fin. extra de institutionib. iuncta glossa ... verbo dantem atque ita ... optimo introductum est ut interis curator adhiberet.

N. 2.o Ex quib. infert melius visum esse et auris rat.e minus alienum ut in hoc casu curator daret quam tutor qui antiquitus pretor ... dabat cuius meminit Iustinian. in d. § fin. quod ea de caussa introductum erat ut refert Gifanius quia lites et iuditia olim erant solemnia sive ordinaria at quia solum tutor non vero curator adhibebat l. curatores 1 ff de authoritate tutorum l. cum in una 17 § 1 de appellationib. l. ultima C. de in litem dando tutore hodie vero dat curator cum iuditia sint extraordinaria sublatis scilicet solemnib. et formulis de qq in prio

instit.

D. A. Maz

147

N 3

de successionib. sublatis unde infert qd Tribonian. ubiq curatoris subiecerit loco tutoris in tt°. C de in litem dando et in nostro tex cum similib. quam sentam prius tradiderat Curat. in notis ind § fin.

Verum id mihi ex eo displicet quoniam curator ad lites et iuditia adhibebant etz eo tempore quo iuditia erant solemnia neq in hoc remotus manebat cuz ridiculus esset dari curatores ad lites qui tn ad iuditiuz accedere non poteret superuacuu enim ius ipsum de curatore pro uidebat si alius esset necessarius qui eius loco in iuditio compareret. Neq enim admito Tribonianus loco tutoris reposuisse verbuz curator in libris ff C. ubi tutor inueniebat multo enim ante Iustinianus in specie nostri tex curator dabat ut constat ex d § fin. et n. pretorius tutor ut olim que uba de tempore antiquiori sunt in telligenda qd etz confirmat tex in l in omnes ts de tutorib. et curatorib. d l curatores et in nostro tex dum dicit pupillum teneri curato rem petere itez n. posse dari infanti qui petere n. pot itez curatorez n. dari nisi presenti et pos tulanti que omnia de Curatore sunt precise intelligenda cuz tutor etz ignoranti dari possit l illud l nec non ff de tutorib. et curatoribus precipue cum pupillus tutorem non petat l

l. 2a. § 3o. quare cum tempore I.C. curator daretur multo ante tempora Costantini et Theodosii qui solemnia uditia et formulas sustulerunt in l. 1a. et 2a. C. de formulis et impetrationibus conuinci aperte videtur. Pisany sent.

Cui non fauet tex. in d. l. curatorem cum similib. vbi dicit q. et si curator dari possit impuberi adhuc tutorem esse necessario adhibendum in his que solemnitatem iuris desiderant —

N 4 Nam respondendum est illa iura n. loqui de iudicijs solemnib. et ordinarijs neque de eorum formulis sed de actib. legitimis et solemnib. ex l. descendentib. cum certis formulis vti explicat elegant. Ribaedy per tex. in l. actus legitimi 77 de regulis iuris Curatius lib. 9. responsorum Pauli in d. l. curatorem Ad quos actus explicandos necessaria erat tutoris authoritas veluti ad adeundam hereditatem et in indictis iurib. et in l. impuberi ff de tutorib. et curatorib. datis. Quod ea ratione introductum est q. hereditatis additio n. tantum facti est sed etiam animi l. pro herede de 20. l. gerit §§. de adquir. hereditate animus autem adeundi inesse n. pot qui caussam adquirendi hereditatis n. intelligat cum consilio careat et iuditio l. pupillus 9o. ff de adquir. hereditate ideoque supplendum est iuditium et

et consilium eius, alterius iudicio quod fieri nequit nisi per illum qui una persona cum pupillo censetur hoc est per tutorem ut diximus supra et notanter advertit anton. Fab. in iurisprudentia tit. 12 prin. 4 illat. 18 et similiter hanc solemnitatem requirebant sponsalia pupillorum et nuptias quo pertinet text. in L. sciendum 20 ff de ritu nuptiarum Ulpian. in fragmentis tit. 11 vers. ex L. Iulia et vers. ues et senatus consulto notat Antonius Fab. tit. 9 prin. 4 illat. 8 Rebard. 2 coniectaneorum cap. 3 qui falso corrumpit d. leges sciendum dum dicit Paulus et scripsisse ad officium tutoris et Tribonianum posuisse curatoris nam id reiiciunt illa verba quia officium eius in administrat. constat quae de tutore intelligi nequeunt cum tutor detur personae unde liquido constat non bene loquutum Cujanium

N 5

Quare dicendum existimo, olim pupillo cum tutore litiganti datum fuisse tutorem praetorium habita ratione contemplatione quia ipsius aetas id expostulabat ut tutor non curator acciperetur sed postea id mutatum est cautiusque ut curator adhiberet ea ratione quia si tutor daretur ratio perinde exhiberet eum ratio in quo si tutor daret ratio pinn... principaliter respiceret personam pupilli et sic prioris tutoris authoritas esset extincta lite etiam finita quod fieri non debet cum lis non sit modus tollendae tutellae curator vero non personae pupilli sed liti datur notat Misingerius vid. § fin. accedit etiam et alia ratio ne violaretur illa vulgaris regula iuris quae non patitur tutorem habenti tutorem dari de qua instituendum ubi notat Curatius in tit. de curatoribus L. licet Cinquibus casibus non habenti L. si forensis quia

+ Anton. Fab. tt.° 12 prin. illat. fa et prin. 4 illat. 11 et tt. 23 prin. 4 illat.

C. qui dare tutores, l. cu. iure q.° ff. qui petant tutores Osuald. ad Donellum lib. 3.° cap. 2.° litera C. Gutierres de tutellis 1.° p.te cap. 19 n. 32 Cuiac. lib. 2.° ad edit. Aug. Pauli in l. 15 de tutoribus et curatoribus ~

N. 8

Curator itaque peti debet ab ipso pupillo cui presens et postulanti dandus est ratio ea est q.a n. sicut tutella ita et curatio inuito dari debet hoc enim est principium iuris ut petendi sint Curatores neque alit. dandi nisi ab ipsis pupillis postulent l. 2 § fin. ff. qui petant tutores l. mutus 43 § is qui curatorem ff. de procuratoribus cum aliis animaduersis circa explicat. legis ff. de minoribus in § antecedenti. Sed in hac re intrat Bart. dub. ... n.° quomodo ... de pupillo ut ipse petat curatorem si forte pupillus septenis qui poterit ipse discernere argum.to tex. in l. 1.a C. de falsa monita atque ita melius esset in arbitrium hoc conferre iudicantis. Respondendum tn. est hunc pupillum scitandum ut petat qui si omiserit et iussu nollit parere tunc iudex poterit eidem cernere curatorem hic enim est coactio qua poterit pupillus compelli ad petendum quomodo antiquitati s.a dict. succurit cuius introducendi ratio fuit meo videri natura ipsa dationis curatoris qui n. alit. quam petitus l. 2.a § fin. ff. qui petant tutores in quam consideratione pot. expendi tex. in l. pupillus q.a ff. de adquir. hereditate ubi pupillus fari debet ut adeat hereditatem cum tutoris auctoritate et tn. ipse nescit scire neque discernere pot. ita et eodem modo tutor comparebit coram iudice admonito

pupillo

pupillo ut curatorem petat argumento tex. in l. a di
qui petant tutores atque ita evitat iniquitas absurda
considerata cum solum regulariter ut pupillus petat
ne ei ignoranti et invito curator sicut tutor detur

Unde infert quod si pupillus in-
fans sit non poterit petere curatorem atque ita videtur ne-
cessarium esse ut expectet tempus quo ille infantiam
egrediretur quod denotat noster tex. et ita quod infans non
possit dari quemadmodum ex Carboniano edicto solet differri
quaestio in tempus pubertatis l. 1a et per totum ff. de
Carboniano edicto Donello 9o coment cap 14, Neque enim
mihi placuit Antonii Fabri de prio. illat. 2a dicentis in hoc
casu dandum esse curatorem infanti non enim sustinere in specie
l. x nostro tex. cui non satisfacit Faber cui non satisfacit faber, quis
autem dicat infans et de eo vide Donellum cap. 9o litera D, 7

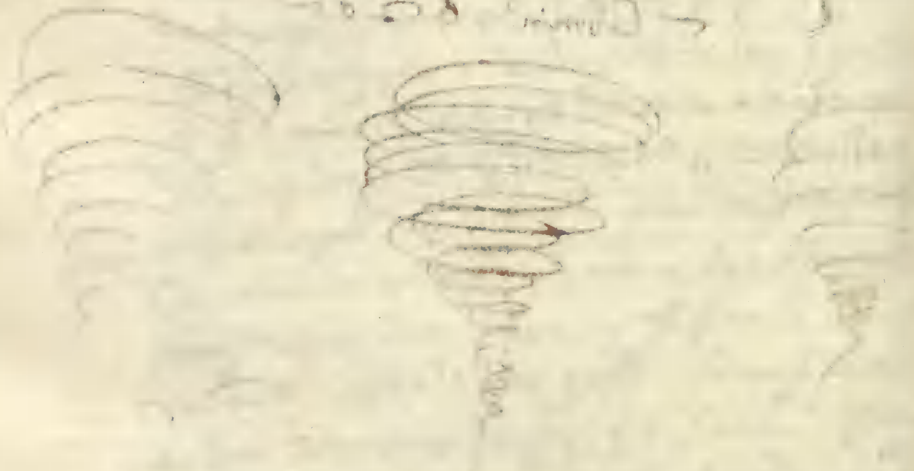
Deinde infert ex nostro tex. quod si
pupillus petat talem curatorem in litem neque ei dicat in quam
rem in omnes datus videatur, ratio est quia cum sit curator
hic non nisi ex necessitate legis sed necessitas invenitur quo
ad omnes lites movendas inter pupillum et tutorem nihil
impedit cur non videatur datus ad omnes lites quod idem
erit si indistincte sit datus curator Unde si familiae ercis-
cundae aut similis actio esset cum tutore et si indistincte
datus esset non solum eo nomine curator esset quod pu-
pillus ageret sed etiam quod ipse cum eo ageret ratio
est quia haec iudicia sunt duplicia in tribus l. 3 ff de iu-
diciis in quibus et uterque litigatorum et actor et
reus l. iudicium 3 ff. finium regundorum 8

l. int. 44 § qui familie ff. familie erciscunde notat
Anton. Fab. in illat. 10 et Vbesembequius in
partitio ff. familie erciscunde nº 2º
Denique deducit posse plures cu-
N 9 ratores in litem peti in locum plurium vel plures
in plurium vel unius locum ut in hac lege 4ª
§ 1º qui curatores se se non impediunt sicut tutores
quorum prior datus impedit ne alius detur
regula § int. dum de curatoribus cum similibus adductis
supra nº 4º curatores l. inter § habenti alius
dari potest curator l. habenti § 1º ff. de tutoribus
et curatoribus sed cum quis semel petitus est
et datus est alius curator dari non potest in eam
dem litem ut in hac l. 5ª quia hec datio existima
retur alterius lederet quod ne fiat interest non
dandum ipsius curatores sed etiam pupillorum argumento
tex. in l. ait pretor 7ª alias et si sine § questium
ff. de minoribus in hoc quod differt a veteris curato
ribus ut docet Fab. in illat. 11 Neque enim
unus impedit ut curator in unam litem datus det
curator in aliam litem adversus alterius tu
torem ut in hac lege 5 § finali cuius
rei mihi videtur ratio quod sit insolens
in iure ut unus duarum personarum officium
exerceat argumento tex. in l. [illegible] § 1 ff.
de

de Contrahenda Empt.e cum tradit. a Boba-
dilla lib. 3.o Politice cap. 8 n.o sexagessimo octavo

Finis

Impossitus fuit a Domino D.
D. Fran.co de Amaza Vesper-
tine Iustinianei Codicis cathedre
de meritissimo moderatore
et in maiori Conchensi colle-
gio dignissimo alumno
die mensis Februarij 20 anno
Domini 1620

8 PR

Illus Joannes Queiffo de Llanos primarius legum eruditus fuit prius in hac eius scientias principe salmanticensi academia anno domini, 1622

Ad suitatum materiam commentaria Salmanticae

In hac re ne inordinate procedere videar circa suitatem quatuor generaliter erunt perstanda 1.um ut morem philosophorum observemus explicandum erit quid sit suitas eius quod deff.o inter quam plures a nostratibus adductas quae melior visa fuerit eligetur 2.o inquirendum est quo iure fuerit suitas inducta 3.um qui nam effectus propter suitatem in iure consi derentur 4.um quod causis suitas extinguatur.

Circa 1.um vid. quid sit suitas qui be sui heredes in iure dicantur ultra ordinarios in l. in suis ff de lib. et posth. videndi sunt Arnuy in l. si fratres & n. 14. C. de j.e deliber. Bigliis in §. sui inst. de hered. qual. et ibidem Richar. & n. 20. Sarmiento qui latissime eam pro sequut. in dicta l. in suis. & n. 3. Cuiac. ad Pap. lib. 29. q.um ad l. scripto. 3. ff unde liberi. Ant. fab. 9. coniecturarum cap. 1.o et 2.o.

Ex quo omnibus eam elegantissimam suorum heredum deff.on colligere libuit ut

sui

Sui heredes dicuntur qui in potestate testato
tatoris futuri sunt et in familia gradu
quo ad causam successionis tempore delatae heredi
tatis obtinent ita Ant. fab. dicto lib. 9. cm.
capit. 1. Colligiturque ex mente eorum de quibus su
pra mentem facimus.

Quam deffinitionem probare videntur
tex. in l. sequis filio 3. de in iust. rupto.
l. si filius fam. 33. §. 1. de test.o militari
dicta l. scripto 3 unde liberi. l. filius 28
§. 1. de lib. et post. tex. in l. 1. §. sciendum
de suis et legitim. tex. in dicto §. sui. de
hered. qual. tex. in paragrafo ita demum
inst. de hered. quae ab intestato. Vlpian. in
fragm. tit. 22 vers. sui.

Pro cuius deffinitionis applicatione singu
la seu principalia eius verba percurrere ne
cessarium erit et in primis dicimus in deff.
qui in potestate morientis: ut intelligeremus
ad suitatem necessariam esse patriam potest
tatem ut expresse probat in l. postumo
3. § aut qualibet alia ratione exeat de pa
tria potestate. ff. de iniusto rupt. et in dicto §.
sui. ibi quum in potestate morientis fuit

Contrarium tamen ad suitatem non esse
necessariam patriam potestatem probat. l. nam
postumus natus post mortem patris suus heres

effitiatur.

effitiat patri. tex. in d.a L. i. §. sacrorum quia huiusmodi legitimus et justus nunquam fuit in potestate patris et non requirit patria potestas minor probat nam antequam nasceretur non potuit esse in potestate et textu in L. fin. ff. de coll. bon. neque potuit post mortem patris cum dicat soleat mors omnia solvere ut in authent. de nupt. §. deinceps et doctoribus traditur ab Ant. quo ad istam p. corruit.

2.o fallit nam per dignitatem consularem et episcopalem liberat quis a patria potestate tex. in authent. §. hodie de episcop. et clericis et tamen ideo non desinit esse suus heres quia episcopatus vel consul favore e. ne quod in favorem eius inductum e. in eius odium retorqueat et.

3.o fallit nam filius in patris potestate constitutus remanet in patria potestate naturalis tex. in L. cum in adoptionibus C. de adoptionibus §. et hodie Inst. eodem et iste filius potest suus heres esse patris adoptivi et liberari ut probat L. cum in adoptivis §. et nupt. hoc articulum verissimo idem tu here. cum etiam sua heredis eius et ad suitatem non requiritur patria potestas Corneus in dicta L. si fratris n. 14 C. de suis et de lib.

et tamen his non obstantibus verissima e.

sima e. 2a. rta sententia nempe Patriam po
testas. desiderari. neque obstat 1um. argtum. quia
l3 conversum sit an posthumus sit in potest. ut
suus heres sit verius tm. e. neque suum he
redem neque in potest. esse quem in bene
c. txg. expressus. in da. l. fin. C. de col. bo
norum txg. in l. 1a. §. toties ff. de ventre
in poss. mit. txg. in l. galus §. ne de lege
de lib. et post. txg. in l. posthu. C. de inof
ficioso l. cum quidam 9 o. ff de ad quirend.
hered. in §. 1. txg. in l. posthu. 11. C. de co
lat. txg. in l. posthumo nato C. de 1a. tab.
txg. in l. 3a. C. de posthumis hered. inst. qui
omnibus probat. posthumum non suum esse
tantum et futurum fore creditur quia si
vivo patre nasceretur inter suos con nume
raretur quae etiam sensu procedit et intelli
gendus e. txg. in da. l. si quis filio ff. de
iniusto rupt. et in da. l. 1a. §. suendum ff.
de suis et legit.
Neque huic resolutioni refra
gatur txg. in §. ita demum verso. posth
umi. quia licet Jason in l. si apprime ff. de
lib. et post. existimet sine cavillat. respo
deri non posse tm. dicendum e. eum
txm procedere in posthumo iam nato
pro: ut indicant illa verba l. qui si vivo
patre

patre nati essent qq de posthumo iam nato
loqui constat quia posthumus nepos patre mor
tuo suus heres efficitur ita notat eleganter
Donel. in rubrica de bon. mat. 2.a parte n.o 22.

Non obstat 2.um arg.um q.a respondet.
ideo in eo arg.to adversus sublata patria pot.e
suitatem remanere q.a fuit sublata patria
potestas ex causa omnino favorabili quae non
tollit agnationem ideo nil mirum si perse
veret suitas sine patria potest.e praesertimq
cum ea quae in favorem unius inducta sunt
non solent in eius damnum retorqueri.

Non obstat 3.um q.a Rs. imperato
rem in d.o vers.o ideo tribuere cum etiam
sui heredis ius q.a respondendum e. impera
torem b non proprie locutum fuisse & quo
ad effectum ex eum allijs quem admodum si
suus heres esset succederet nam ut b. Contius
advertit filius adoptiuus cum filijs natura
libus et legitimis ad intestatam patris succe
ssionem concurrit quia de iure civili
cis procedat hodie tum & L s. tt.o 6. lib.
3.o fori scanct legitimis et naturalibus
adoptiuis intestati succeso n.o dat. et no
tat Gregor. Lib. 8. tt.o 16 p.a 4.

Adsequimur in deff.e e 1.um in fami
lia gradum ut intelligamus ad suitatem

non suffi.o

non sufficere aliquem in potest. esse de
etiam requiri ut anemine praecedat: cum
possit contingere ut quis in potest. sit n.
tam. sit suus heres ut tu dixe e. in nepote
si a suo patre praecedat: at si anemine prae
dat: et sit in familia testatoris suus he
res sine dubio erit. tex. in d. L. si quis fi
lio, b. in primo de in just. rupt. tex. in
d. L. si filius fam. 33. de milit. test. d. L.
scripto. ff. unde Liberi ita Ang. fab. ubi
supra. —

Quod tam intelligendum e. si ille
qui e. in potest. ab alio in eadem Linea fu
erit praeuisus nam si in diuersa Linea fuerit
nihil obierit ei ad hoc ut suus heres dicat. v.g.
nepos ex filio mortuo suus heres auo erit
etiam si alius filius existat qui in pro
ximiori Gradu sit quam nepos et ro. e.
q. ipse nepos existens in potest. in sua Linea
et certe proximum gradum tenet cum
in ea anemine praecedat. ut patet. —

D. huic uerissime sent. obstant for
tissima iura eximinus tex. in L. si filius
heres 16. ff. de lib. et post. —

— 2. faut tex. in L. qui in utero
na 6. §. inter ff. de adquir. hered. —

— 3. faut tex. in L. si quis fi
lio

156

lib. de exheredat. lib. versic. plane ff. de inius.
to rupto

4o. Arg. in l. 2a. §. sciendum ff.
de suis et legitimis

5o. Arg. in l. scripto 3 ff. unde li
beri

6o. Arg. in § cum autem Inst. de
hered. quae ab intestato

Quibus iuribus probat ingressum ap
tre processum suum heredem a . . futurum
. . hoc requisitum suitatis non erit necessa
rium

His tamen non obstantibus argu
mentis dicendum est existentem in potestate
proximiorem esse debere ut suitatis iure pro
gationem acquirat . . Neque obstat de filius
Arg. in d. l. si filius heres ff. de lib. et posth.
quia omissis Accursii et Bart. solutionibus quas
reprobat Dor. Richardus in § ita demum Inst.
de hered. quae ab intestato respondere potest
ibi in d. l. si filius heres nepotem auo
suo heredem extitisse quia posthumus de quo
lex erat preteritus adeo ita filio quandiu vi
xit nunquam potuit sui heredis esse
cum non . . quia dubium erat an nun
geretur posthumi natiuitate non ab intes
tato quia dubium etiam erat an posthumo

non

non nato validum fuisse ttum unde mortuo interim patre et postea non nato posthu-
mo dupos [?] & substitute suus heres efficeret
avo ita subtilis Cristophorus & castellion
quem sequuntur et communem testantur Paulus
Castr. Jass. et Aret. in dicta L. si filius num-
ero 10. et Sarm. numero 8.

Et huic solutioni obstat txs. in
d. L. si quis filio exheredato de iniusto rupto
ubi ut quis succedat tanquam suus debet
tenere 1um locum tempore mortis at me-
pos de quo ti. non tenuit 1um locum eo tem-
pore cum tunc a patre praecederetur &c.

2o obstat txs. in L. cum quidam
30 § qui dicitur versu suum heredem ff.
de adquirend. hered. ubi suitas filii super na-
tivitatis posthumi non impeditur &c. in dicta
L. si filius heres non potuit nepos fuisse
res [?] esse avo ex eo quod pendebat an posthu-
mus nasceretur & non.

Quibus argumentis pro decl.o Christophori
posset responderi cum Crm. subtilio ad dictam
L. si filius heres dicitur & sequentibus
1o quatenus dicit nepotem avo suum he-
redem esse ex ttu. cum potius illa verba
nepotem tam patri quam avo suum here-
dem futurum de successione ab intestato quam

ex

152

& cet.º intelligenda sunt quod patet ex eo nam una determinatio respiciens iura determinantis pariformiter debet illa determinare l. iam hoc jure § 4.ª de vulgari dicentum l. nepotem respectu patris esse heredem ab intestato ergo ut illa clausula pariformiter determinet utrasque successiones nepotis non & cet.º ab intestato avo heres existat quae ratio confirmat & considerat Ant. Fab. lib. 1.º coniecturarum capt. 10 nam sui heredis nomen simpliciter prolatum a l. 12 tabularum semper usurpat & cet.º ff. de suis & legitimis, illa verba nepotes tam patri interpretanda sunt ab intestato

Ad 2.º 3.ª eandem sententiam Cristofori quatenus verba illa non nato post hanc intelligit nunquam fuisse natum fault, nam si ita esset intelligenda sequeretur filius & cet.º heres esse intelligeret consequens est falsum cum constet quod si filius esset heres avo nepos eidem avo esse non posset ergo commodius solutio considerabatur datio substitutionis est ut cet.º disponat in id tempus quo natus et non natus post hanc apparet ergo cum cet.º de quo substituti per dationem substitutionis substineat et semper valuerit cum nunquam nunquam ipso

fuit

possit per posthumum qui nunquam natus
e. potuit filius vero fingi heres suus ex
eo tt.o quod semper valuit arg.o tx. in
l. si pater meus 36. de solutionibus

Propter quas rões. licam. Antonio
Loco supra citato placet interpretatio Cuiat.
ad dam l. si filius heres quam tradit tt.
4.o ad Afric. in scholiis ad illam leget.
et lib. 4 observation. capit. 21 qui existi
mat in spe. illius l. filium pure fuisse
institutum posthumum preteritum et neg
gatum et filio etiam filio fuisse subs
titutum qui filius interim non dum na
to posthumo mortuus fuit, et post deum
de posthumus natus e. D. advertit qd. idem
Ant. multis explicat et declarat dam
l. si filius heres in lib. de erro. prag. de
cade 30 erro. 8.

qua spe sic constituta ad dam l.
si filius heres respondeo ad argum. ebo et
nepotem tam patri quam avo suum here
dem fore qd. pater mortuus fuit pendente
te posthumi nativitate quo tempore in
certum erat an ipse ab intestato an ex
tt.o heres existeret et loco suus mortuo
patre cui nunquam fuit delata heredi
tas nepos qd postea tt.o per posthum. non

aliud

tibilitatis: simul cum posthumo tam pa-
tri quam avo suus heres ab intestato
existet.

Neque huic solutioni obstat im-
possibile liberi nepotem tam patri quam
avo suum heredem esse nam sui here-
des dicuntur illi qui in potestate morien-
tis sunt at impossibile est unum in potes-
tate duorum existere quia nepos non po-
tuit esse simul et patri et avo suus
heres quia Resp. quod licet uno eodemque tempore
non possit quis esse in potestate duorum tamen
diversis temporibus recte potest. ut in dicta l.
si filius nam nepos fuit in potestate avi si-
mul cum patre quandiu vixit avus, mortuo
autem avo fuit nepos in potestate patris et
ideo mortuo patre fuit ei suus heres tan-
quam proximiori et defuncto illo fuit etiam
suus heres avo ab intestato quia tempore mortis
eius fuit in eius potestate et tempore delatae
hereditatis a nemine praeessus invenitur ita Cu-
iat. dicto titulo 4o. ad afric.

Neque obstat quod illa verba posthu-
mo non nato, non significant posthumum
nondum natum fuisse sed potius nunquam
fuisse natum adeoque ita nepotes non ab
intestato sed ex substitutione aut heredem fu-
isse.

fuisse q^a. respondendum e. verbum non a j.c. accipit pro non dum prosp^a. vide Ant. fab. sup. consideratam neq. insolens e. ita verbum non considerari aut considerat j.C. in dicta L. 2^a. si pars hered. pet. et in L. si duobus 16. de legatis 1. in prin. et consi derat Ant. d^o cap. 20.

Neq. obstat Cuiac. interpretat. ver b^o. q^d. nemo ubi variat. casus siue q^d. fi lius non habuit substitutum quo signifi care videt. j. c. nepotem in 1. parte illius ter [illegible] suo heredem et substitut. et fuisse q^a. Bal. q^d. j.C. in dicto vers^o. q^d. si nemo solum voluit denotare [illegible] illud statim amor te filii. destitui eiusq. ab intestato succe ssurum q^d. non erat spes successionis et [illegible]. si posthumus non nasceret.

Non obstat 2um. et d^a. L. qui in alie na §. interdum de adquirenda hereditate ubi nepos vivente patre suus heres fuit avo.

Neq. tandem obstat tex. in d^a. L. cum quidam §. suum heredem ff. de adq quir. hered. ubi suitas non impedit posthu mi nasciturus q^a. respondeo in spe. illius tex. ventrem fuisse vacuum quo casu cum lex certa sit patris filio tribuit ut

duat

Docet Sarm. in da. L. si filius de numero qui agnoscit Ant. fab. dicto Lib. 2o. capt. 10. in principio ubi ttr. in da. L. si filius heres conciliat ab eo cum L. ventre ff. de acquir. hered. que ulte et hec sufficiant quo ad 1um. argum. ex d. L. si filius.

Non obstat 2um. ex d. §. interdum ubi nepos vivente patre suus heres fuit avo cui argum. communiter a nobioribus respondere solet ideo nepotem tn. fuisse avo suum heredem qa. pater fuit exheredatus et sic quemadmodum fuit per exheredationem exclusus de hereditate ita et a suitate adeo ut ille nepos non obstante patre suus heres factus fuit, avo, quo solutio tenent scribentes in d. §. ita declarant et insinuat Carneus in da. L. si fratris nu. 21. versso. tollitur C. de iure deliberandi.

Ex hac solutio pendet illa celebris quaestio an per exheredationem tollatur suitas qd. materiam controversum e. et Ant. fab. Lib. 9. coniect. cap. 20 tenet contrariam opinionem scilicet per exheredationem suitatem non tolli de quo infra agendum e.

Quare omissa hac solutione Ant. ubi supra verissimum esse patrem semper obstare nepoti quominus nepos sit suus heres.

Avo

auo, non tm. hauere locum in uno tamen casu l. quando nepos institutus e. q. tunc cum institutus e. necessarius quoque heres erit cum fuerit in potest. aui, tempore mortis, q. sufficit ut sit ei necessarius. tx. in paragrafo et si, quis heres, in eadem l. qui in aliena unde quem admodum heredatio filii non impedit ut nepos ab auo institui possit, ita neque impediet ut nepos ab auo institui possit ita neque impediet ut ei fiat heres necessarius hoc e. statim ipso iure et si ne ulla aditione fiat ei heres ipso quam illud immediate efficitur ut cum ipso iure nepoti acquiratur hereditas post mortem aui statim heredatio filii confirmetur sicut aditione extranei confirmat. adeoque ita confirmata heredat. filius manet deuota hereditate exclusus, et continenter in eodem instanti in quo filius necessarius fuit, heres auo, efficitur etiam suus q. licet proximum gradum numquam tenuerit obstante persona patris heredati sufficit tm. cum fuisse in potest. quatenus numquam in hac successione precessum cum per heredationem statim a morte testatoris exclusus reperiat in quam nem ex perdi potest tx. in l. scripto 3. ff. unde

Liberi

liberi et in d.a L. si quis filio &c. ff. de iniusto rupt.

Quibus 1. colligitur tex. in dicto §. interdum non probari id ad quod comuniter alegat. videlicet quando per (?) here datas tolatur suitas si generaliter hoc intelligat.

2.o colligitur tex. in d.o §. interdum non contrariari supra dicte deff.e ut constat ex supra dictis et solvitur quum arg.

Non obstat quum arg. ex textu in d.a L. si quis filio §. vers.o plane de iniust. rup. neq. 4.m ex d.a L. 1.a §. silentium ff. de suis et legit. neq. 5.um et L. scripto ff. unde liberi neq. 6.um et §. cum autem inst. de hered. qualit. q.a his omnibus una solut. respondetur vbis ea iura procedere in successione ab intestato quo casu ut requiratur suus heres sufficiat quod sufficiat dum vivo avo conceptum fuisse et nulli alij delatam fuisse hereditatem et ita expresse probat tex. in d.a L. scripto ff. unde lib. quibus satis explicata sunt principalia verba deff.is cetera vero ex supra dictis facile intelligent. et ideo in eis immorandum non erit.

Tandem pro coronide huius deff.is dicendum e. ideo filium Enepotes

suum

suum heredem dici quoniam illi domestici heredes sunt et in vita patris quodam modo domini existimantur, ut expresse docet Iust. in d.º §. sui inst. de hered. qualit. adeoq. ito vivo patre suum etiam heredem apelamus ea nimirum ratione, quia vivis parentibus quodam modo domini est. d.a L. in suis de lib. et post. et contra heredes cum heredes modo dominus habeant. Ter. inst. ultimo de hered. qual., ut considerat Ant. fab. Lib. 9. coniect. capit. 1.

Neque obstat quod suus dici non posset vivo patre cum eo tempore heres esse non possit quia Ps. suum heredem dici atento efectu et futuro euentu considerato quem ad modum eum qui in utero est vocamus posthumum cum tamen non sit posthumus nisi cum iam natus est.

Cum quod in hac mat.a inquirendum venit est quo iure suitas fuerit introducta breviter respondendum est fuisse suitatem introductam ex L. 12 tab. quod constat textu quia sui heredes apelantur legitimi et constat ex tit.º de suis et legitimis ito cornius in d.a L. si fratris n.º 16. C. de iure delibet. et Cuiat. in d.a L. scripto ff. unde liberi ad Lib. 29. Pap.

Quod dicat aliquis

Cuiopo ~~160~~
161

Et dicit aliquis non suus heres aliquis fieri potest e non l. ix tab. ut constat ex dictis in l. filio adoptivo e in l. cum in adoptivis §. e siquidem cod. de adoptionib.

Et responderi potest diversum esse aliquem suum heredem esse aut iura sui heredis habere non tamen sequitur eum heredem esse ita sentit Curnius ind.a l. si fratres n. 46. ubi enumerat personas que inter suos heredes possunt enumerari alios qui egent Cuiat. ad Papp. 4.o 29. ind.a l. scripto ff. un. de liberi. exponit dictis in §. 1. inst. de hered. qualit.

6.o e principaliter in hac mat.a videndum erit qui non effectus propter suitatem in p.e consideretur e in primis dicendum est tabulas pupillares propter suitatem confirmari ita ut existentia sui heredis tabule pupillares substineant quam sent. tenet Accur. ind.a l. si filius qui patri ff. de vulgari Bart. ibi n. 5. Cumanus n. 2 Angel. de pribileg. in l. insulis numero 49. alias 59. ff. de lib. e post. costa in cap. si pater 2a p.te verb.o deferunt n. 25. ubi communem appelat Cuiat. in l. quesitum e in l. filius qui se paterna ff. de adquir. heredit. Ant. fab. decade 31. errore 3.o

Progia

Propter etiam sententia facit textus in dicta l. si filius qui patri 12 de vulgari in l. filius qui se paterna 41 et in l. Julianus 42 de adquirenda hereditate in l. pater fam. deque bilis etc. quem ut intelligas vide Ant. fab. de error. decade 31 errore 8 et lib. 2 con. cap. textus incipit fin. si pater de test. lib. 6. 2o. et magis inspice propter hanc rationem enim desertu sui heredis confirmatur exheredatio ut probat textus in l. qui inaliena 6 § interdum ff. de adquir. hered. adeo ut quamvis filius se abstinuerit exheredatio effectum habet ut consideravit Costa ubi supra n. 9 similiter desertentia sui heredis tabulas pupillares confirmabunt.

Neque obstat textus in l. si patronus § et ult. ff. de bonis liber. ubi dicit consultus exheredationem confirmari nisi adita hereditate vel bonorum possessione petita quod respondetur textum illum loqui eo casu quo non tantum suus heres sed alius extraneus fuit institutus quod non obscure colligi potest ex verbis absurdum enim absurdum inquit in hoc valere textum ... et exheredatio vigeat cum alias non valeat nam si loqueretur de suo non diceret in hoc valere textum cum si suus fuisset institutus non solum exheredatio viva.

Omnia

Omnia in tt.° viuente confirmarent.

3.° Prouatur hec sent.ª nam li-
bertas directa sola existentia sui heredis
sub sistit. Arg. in L. sciendum ff. de man.
tt.° qd procedit [illegible] favore libertatis
considerato ut [illegible] animaduertit Coste
ubi supra n.° 12 [illegible] tabulis pupilla-
res sola eadem existentia sui heredis de-
bent confirmari nec [illegible] contrarium prouat tex.
in l. pro herede 20 §. papinianus ff. de ad-
quirend. hered. ubi J.C. requirere videtur
Cum si sola existentia heredis confirmaret
Libertas non esset necessaria gestio pro herede

Non ingiam obstat quoniam
solet responderi textum illum loqui in libero
sub conditione relicta ut idem tenet Salicetus
et Jason n.° 12. [illegible] hec solutio sustineri non
potest cum nulla possit congrua diff.ª ro-
assignari ut considerat Ant. [illegible] et confundit.
Cum alia considerat. Coste ubi supra n.° 12.
[illegible] dedicit ex d.° §. Pap. quatenus docet J.C.
filium ab statu liberi pecuniam accepisse
[illegible] sentit statum liberum sui heredis existen-
tia fuisse confirmatum quare verius respon-
detur heredis gestionem [illegible] non fuisse necessari-
am ad hoc ut libertas confirmaret [illegible] adhoc
ut filius creditoribus hereditariis [illegible]

4º. hui sententia corroborat: nam omnia in testº. relicta existentia sui heredis stirmant: ut fuat legata et cetera res quae dispositio testamentaria providere possunt q. afortiori pupillares tabulas confirmabunt: sui heredis existentia arg. prouat: nam in suis et necessariis heredibus tantum operari debet adquisitio hereditatis facta bi et potestate legis quantum in extraneis adquisitio facta per aditionem et aditione facta per extraneos heredes omnia in testº. relicta confirmantur ut patet l. Cum sui statim mortuis parentibus heredes ipso jure existerent et sola illa existentia omnia etiam relicta confirmabuntur.

Neque ad rem facit quod abstineri possint sui heredes quia hoc non tollit quominus ipso jure heredes existant tex. in l. 1ª. § qui sunt in potestate ff. si quis omissa caus. test. quia omnia quae testator disposuit ipso jure confirmant existentia sui heredis.

Ad hui resolutionis quaterus dicit omnia relicta in testº. et si legata existentia sui heredis confirmari obstat imparis tex. in l. 2ª. § finali ff. ut in poss. l. ubi dicit ll.C quod sufficiat absentes fuisse necessarios; certum quoque erit non deberi legatum

gatum quam probare ut dicitur tex. in d. l.
2. §. qui sunt in potestate ff. si quis omiss. cau.
test. et tex. in d. l. si filius qui pater ff.
de vulgari et ibi Dum taxat ubi concurrit suggesti.
or resolutio iuncta d. l. 4. §. ingenuus
ff. ad Trebelianum.

2.º Obstat tex. in l. ita tamen
§. si pater ff. ad Trebelianum ubi existente
sui heredis licet confirmet fideicommissum uni
versale non tamen valuit confirmare particu
lare fideicommissum.

Ad tamen pro resol. huius dificultatis ad
vertendum quod relicta in test. posse dupli
citer considerari nam quaedam sunt quae
aditionem hereditatis desiderant ut Dir
ecte qualiter sunt tabulae pupillares di
recta libertas directa et heredatio quaedam v.
sunt quae ad sui validitatem non solum de
siderant ut test. confirmet. verum mi
nisterium heredis et ut ipse adeundo ex quasi
contractu obliget. qualia sunt legata his
similia.

Neque huic intentioni obstat
quod legatum vindicationis recte via tran
seat in legatarium quia resp. quod licet sit
legatum vindicationis ministerium he
redis requiritur propter aliquos iuris e

fectus

ficiis q. patet ex diffe. legati quo omne legatum q. prehendit qd. tale e. ut sit dona tio quaedam a defuncto relicta ab herede prestanda §. 1. inst. de legatis.

Hoc supposito dicendum e. q. sicut omnia sine dicta existentia sui heredis confirmentur ut sup. dum e. tm. in ter legata q. dependent ex ministerio e. obligat. heredis inter tabulas scrip. tarum q. hereditationem q. directe profluunt ex testatore sine ulla heredis obli gatione e. ministerio notabilis diffa. con stituenda e. nempe ut ea q. ad sui vali ditatem non requirunt heredis obliga tionem non solum sui heredis existentia confirment verum etiam semper rata ha beant at lo. legata cum ad sui validitate requirant obligationem heredis sicut sui heredis existentia confirment non enim rata sint si heres institutus se ab heredit. abstineat e. ita procedit tex. in d. l. 1. § fin. ff. ut in possessionem leg. e. tex. in l. 1. §. qui sunt in potestate ff. siquis omiss. caus. test.

Neque obstat tex. in d. l. ita tm. § si pater q. respondendum e. tam fideico missum particulare quam universale sui he

redis

redditus existentia confirmari quo ad effectum
tamen esse diversa quia propter fideicommissum
universale potest suus heres cogi immiscere
re se hereditati et restituere, ut in l. re
cusare §. meminisse cod. tit. ad treb. quod se
cus est in fideicommisso particulari propter quod
non debet quis cogi se immiscere ut cons
tat ex text. in l. siquis ff. siquis omiss. cau.
test. et l. cogi §. generaliter ff. ad treb.
ita resolvit Costa ubi sup. et n. 3. cum
segg.

Neque huic resolutioni obstat text.
in l. cum quasi. §. D. et siquis. vers. D.
si suus ff. de fideicommissis libert. ubi non
solum confirmata fuit libertas fideicommisso
ria existentia sui heredis et etiam praestari
debuit. D. et ut per Costam ubi supra
n. 12 vers. et quia rec.

Quo casu constat verissimam esse sen
sententiam quam defendimus scilicet existentia
sui heredis tabulas pupillares si tales confirmatis
tendat ad sui heredis validitionem quia quocumque
modo contingat tabulae debent confirmari ut re
solvit Costa ubi sup. n. 18. ubi etiam Bart.
fundamentis respondet.

D. contra hanc sententiam obstat a
criter text. in l. aput iulianum §. idem iu

lianus.

liarg. ff. ad trebelia. ubi distentia sui hered. non confirmant tabulas pupillares d. §. ut infra inquite cum datione cohered. extraneo Latur suitas —

Tandem pro coronide huius quaestionis non me latere inficior non deesse in hac re non levioris notae autores qui contrariam sententiam defendant affirmantes distentiam sui heredis tabulas pupillares non confirmare. Ita tenet Alciatus in L. si filius qui patri n.° 2.° Bolognetus in L. 1 n.° 65. ff. de vulgari et Bigllus in prin. inst. de pupillari n.° 21. qui movent. 1.° ex eo quia Lex 2.ª de vulgari ut fiat substitutio pupillaris requirat ut fiat Liberis sui. ff. eandem L. 2am in §. adeo ad ipsius substitutionem pupillarem requirit qualitatem ut adeat hereditatem patris q. sola suitas non sufficit ad firmandas tabulas pupillares —

2.° ex tex. in L. pater fam. 13. ff. de privilegiis cred. in §. qui pretor tit. servandum e. sim. literam pregallam qui leviorem docet alciatus ubi sup. quo tex. probat J.C. adire filio se abstinente ab hered. patris. substitutum teneri creditoribus hereditariis. et hoc fieri non potest nisi

quia

quia substitutam hereditatem & tacita vulgari comprehensam sub pupillari expressa debet adire patris q. sola existentia sui tatis non potuit confirmare tabulas pupillares q. moventur & text. in d. l. si filius qui patri ubi j.C. loquit. in fratre substituto q. aliquit singulare voluit significare Pap. quasi esset extraneo substitutus existentia sui heredis non confirmaret tabulas pupil lares

4°. facit text. in l. miles ita 62. §. fin. ff. de milit. testam. quo loco j.C. querit an similes pupillo faciat substitu tionem pupillarem & testam. militis non fuerit adita hereditas substitutio pupillaris valeat & respondet valere an ratio quia miles filio testamentum facere & si ipse nullum fecerit testamentum q. cum paganus fecerit substitutio nem pupillarem filio & valeat testamentum necessarium ut & testam. pagani hereditas adeatur & consequenter sola existentia sui heredis non poterat tabulas pupilla res confirmare

Q. his non obstantibus non est recedendum a communi sent. cum non obstet l. um arg. ex d. l. 2a. ff. de vulg. et pup.

in

in vers.° adeo quia Dns. ideo s. l. dicit ff. de substitutionem pupillarem durare etiamsi patris hereditas adita sit quia cognobat [illegible] substitutionem pupillarem fieri quandoque posse etiam liberis qui neque sui neque hereditarii s. heredes erant futuri [illegible] liberis & heredatis ut [illegible] l. constat quo casu necessarium est ut patris hereditas adeatur alias autem pupillare [illegible] restituitur

Non obstat [illegible] arg.tum & [illegible] l. pater fam. ff. de [illegible] [illegible] ff. [illegible] q.a Dns. [illegible] esse magis [illegible] communem literam afirmativam prout ab omnibus fere interpretibus [illegible] admittitur [illegible] l. pat. fam. adeo ita non obstat [illegible] arg.um

Non obstat [illegible] & d.a l. si filius qui patri q.a Dns. verissimum esse [illegible] [illegible] specialiter locutum fuisse de fratre n. quoad hoc ut & intentio sui heredis firmaret tabulas pupillares cum hoc provenit ex fine [illegible] presumat s. l. ff. [illegible] specialiter fuisse [illegible] de fratre propter [illegible] [illegible] [illegible] qui erat [illegible] [illegible] hereditatem pupillarem

quam

quam ipso iure quesitam, si paternam recusare maluit, in qua strenuissim patrium rerum dominium fuit ut specialiter de fratre loquitur ... ut indicant Ioes. ... Bald. in l. ... tertium quid dicunti de quo late ... ibi numero 12.

Non obstat ultimum ... quod dicitur de quo late vide Constantin. ... in l. ... quia pro ut responsum est supra ad ... et de l. ... de vulgari.

Cum e principalis ... fundatus est, ut hac ... mortuo fratre non tam ad quaerere dominium rerum paternarum quam dominium ... dicatur ... ita non tam ... adquirere quam retinere ... in l. si libertus 12 ... ff. de bonis libertorum unde ... non ... in ... et in ... Inst. de hered. qual.

Ex quo etiam ... resultare videtur ad confirmationem sententiae Bart. in d. l. ... n. 2 ... filium suum non posse usucapere ... pro herede rem in bonis

patris

patris relictam a patre sine tº. posses-
sionem, quam sequuntur relati a pinelo in
rubrica C. de bonis maternis 2a. p.
nº. 33. et a sarmiento in d. l. in suis
nº. 3. et plures relati a gomez 2º. tomo
variarum cap. 9. numero 16.

Pro qua sententia facit 1º. nam &
licet ex potestate [illegible] dominium sta-
tim dominium constat in filio et
firmat in illo ut & supra dictis apparet
D. [illegible] usucapio non habet locum adqui-
sito dominio & texto in L. sequitur
§. [illegible] D. neque usucapi potest quod
statim emptoris fit quod in suo non datur
usucapio ff. pro herede

2º. Probat & tex. expresso
in l. 2a. §. filium ff. pro herede 3º.
probat & tex. in l. nihil. C. pro herede
qui tanquam ex propriis habet et adit,
a. d. o adiri solet.

Contrariam tamen opinionem
etiam suum heredem tº. pro herede
usucapere posse minorem semper & is
tenuit. Consequenter pinelo ubi sup.
& nº. 38. Rubio in repetit. l. pa-
ter fam. numero 100. de inofficio
[illegible] Cuiat. in da. l. 2. §. filius ff pro
herede

herede e probat. 2. quoniam si vera esset contraria sent.a deterioris conditionis esset suus heres quam extraneus hocau tem dici non debet arg. tex. in l. si filiis qui patri ut ss.o heres dicuntur ff. de vulgari e tex. in l. 3. §. si emancipatus ut ss.o cum necessario ff. de co.a tabulas ergo poterit suus heres usucapere pro herede sicut extraneus.

2.o facit nam titulus pro herede resultat ex quasi contractu additionis tex. in l. aput Julia. §. fin. cum l. l. legg. ff legg. causis in possessionem eat. et aditio ex extraneo eandem vim habet quam immixtio in suo ergo ex immixtione resultat titulus pro herede sicut ex aditione et conter po terit usucapere suus.

3.o in contraria sent.a re torquente textum in d.a l. 2.a §. filium ff pro herede ubi viento ex positione ibidem cuiat. docet J.C. non posse filium usucapere t.o pro herede quia non potest mutare causam sue possessionis ut docet tex. in d.a l. 2. §. quod vulgo ergo cessante causa regulariter suus heres poterat usucapere t.o pro herede.

4.o etiam probat. ex eo nam

filio

filio suo hered. petitio hereditatis 3 seg
quitur ut dout [illegible] in l. 3. [illegible] ab in
testato ff. de petit. hered. [illegible] hic petitio
hereditatis provenit ex tt.º pro herede
[illegible] dat tt.us pro herede in suo alias nõ
posset petere hereditatem.

Cum verissime sent. standũ
esse censio neque obstabunt supra adde
ta pro communi sent.ª 1.um quia [illegible] veri
ssimum esse in filio continuari dominium [illegible]
hoc intelligendum esse in rebus que ipsius pa
tris fuerunt ingressus non e. necessaria usucapio
[illegible] cum in alienis non continuatur in
quo provenit [illegible] vera rebus filius sicut quali
bet extraneus tt.º pro herede usucapere po
terit // neque obstat si dicas quod respectu filiorum
non datur hereditas ex sententia Gle in l. cum
hereditas [illegible] de pro. quia prosequitur Gom. 2º
tom. var. cap. 92. nº [illegible] quia respondetur
quod licet non detur hered. respectu filii pro
ut est persona ficta que defunctum represen
tat dat. tn. hered. pro ut representat patri
monium [illegible] et quia [illegible] ff. [illegible]
[illegible] in hac significat. dicitur hereditas
petit per suos heredes in d.ª l. 3. ff. de pet. he
red.

Neque obstat 2.um ex d. l. 2ª. §.

filius

filius &. pro herede qq. resp. ideo filium non potuisse usucapere tn. pro herede quia res sibi donatas pro parte que pertinebant ad coheredes tam. possidebat unde cum nemo sibi possit causam sue possessionis mutare e §. antecedenti & quo iste dependet ut indicat verbum quoque sequitur ut iste filius non poterit in spe. de qua tn. pro herede usucapere ita tenet Cuiac. in d.o §. filius quem vide.

Pari roe. non obstat qum. arg. & text. in d.a L. nihil C. pro herede q.a vigli us in §. sui inst. de hered. qual. n.o 4. tenet imperatorem quatenus dixit nil pro herede usucapi potest. suis heredibus existentibus solum dicere voluisse qd. ille qui ait se pro herede possidere (a quo suus heres repetere hereditatem potest.) tm. non habet neque usucapere potest quam solutionem alio consilio imperato. exemplo & L. intt.o C. unde liberi ubi dixit text.o L ab intestato existente suo herede neminem posse ab intestato herede existere quo sane responso non inde precedens male declarat.

L 2.o respondere potest imperatorem tn. dicere solum voluisse existentiam sui heredis sufficere ad usucapionem pro herede nam licet existentia que plures iuris e-

ffectu

effectus operat. ut visum est tm. Cum ad usu
capionem requirat. actualis in mixtio et appre
hensio possessionis stricta non procedit usuca
pio txt. in l. sine poss. ff. de usucapio. et in
heredem suum possessio non continuat. sicut do
minium continuat. & Gla in l. ind. vers.
coniunctim ff. de qq cau. mai. quod solet pro co
traria parte considerari sequitur suos he
redes sola sui heredis & extranea usucapere nō
posse —

2us. et principalis effectus & eadem
sui heredis & extranea resultare videt. nempe
patrem nario teneri filium suum aut he
redem tti. instituere aut & heredare aliasquam
tam iniustum faciet ttum ut docet Bart. in da
l. in suis et communiter ibi omnes scribentes cu
ius ro. non ineleganer assignari solet nam cum
filius assignari solet ipso iure verum pater
narum dominus efficiat. si alius & traneus
fuisset institutus earundem verum dominus
fuisset s. regulam txt. in l. qd. da §. uni
duo ff. de regulis juris eo ut lucetur invor
beniens et in iustum ttum pater faciat & de
bet filium instituere & & heredare l. inter
cetera ff. de lib. et post. —

Contra supra dicta i. sic argu
mentor si ro. suitatis continuatur domi

nium

Dominium rerum paternarum et rei conti-
nuationis pater tenet filium instituere aut ex-
heredare ne aliter nullum faciat testamentum sequitur
experte nullum Clausula esse testamentum in quo filius tunc
post anemine processi preteriti sunt o sequens est
falsum et § o non ita inst. de exhered. Libe-
rorum C. de ans. 2o fault quia si rei sui
tatis nullum esset testamentum suo herede preterito
sequeretur Clausula quod licet esset filius et heredatus
adiu esset nullum testamentum sequela patet et bene
ri sent. quam defendit Ant. fab. Lib. 9. Hell.
capt. 20 ubi tenet suitatem et heredationem non
tolli hoc autem esset contra resoluta quod dicendum
est suitatem non sufficere ut testamentum in quo filius
preteritus est nullum sit ipso iure

Ad 3 contra doem. quam mobet Bar.
sic insurgo nam absurdum non est ut duo
sint insolidum domini unus in proprietate qua
Ld est filius alius vero proprie qualis est pater
da. l. insuis C. extraneo herede instituto non
Orit absurdum ut ipse et filius domini Testi
mentur

4o fault nam si pater instituat
filium in legitima ut testamentum valeat tenetur eum
exheredare in reliquis bonis txt in L. quam.
§. 4 de ino ficio. et in heredem continuatio
dominii non solum fit respective dominij.

et legitimy

Legitime et etiam omnium Bonorum pat
ternorum sed sicut in hac parte non attendit
inconveniens de quo Bart. ita neque in tota
hereditate cum valeat argumentum de parte ad totum si
cut de toto ad partes.

Secundo facit nam si rogo continuat.
nis propter inconveniens considerat. testamentum
in quo filius preteritus est ipso iure esse nullum
sequitur quod si filius qui preteritus est vivo patre
moriatur cum cesset tunc inconveniens et in
mortuum non possit dominium continuari
ut patet quod testamentum hoc casu non iure valere
consequens est falsum ex tex. in l. si filius qui
in potest. delib. et post glo. ibi Bart. sustineri
non potest alia argumenta considerat Bart. in dicta
l. in suis et Ang. et Alciatus n. 21.

Quare idem Alciatus in dicta l. in su
is n. 20 existimat rationem Bart. esse veram
tamen procedere solum respectu heredationis nam
ut tollitur illud inconveniens quod duo in soli
dum essent domini, necessarium est ut filius
heredetur et ita ab illa continuatione excludat.
et loco ipse respectu renuntiationis institutionis
adiungit aliam legem ne iniuria filio fi
at adeoque ita dicit legem testamentum in quo filius est
preteritus esse nullum ipso iure quia si
non sit exheredatus unus duo pro soli[do]

essent

essent heredes q[uia] tex. in l. qd. d. §. unicuique
de reg. iuris. et si non esset institutus tunc
via filio fieret authentico. ut cum de apel.
cognos. §. aliud quoque versic. solum d. adeu
mus uideri d. Bar. in qq. resp. & heredatio
non potest sustineri quod probo hac consideratione.
nam & heredatio non habet effectum nisi
a tempore aditae hereditatis tex. in l. filius
§. & cum exheredatus de cond. tab. quo tempore
test. et tempore mortis in filio eadem sui
tas et per consequens eadem exheredatio dominium
desiderat quod licet si exheredat. testam. ipso
iure erit nullum arg. tex. in l. si filius
qui in potest. de lib. et post.

Qua propter magistri in scholis
odie inualuit pauli Castren. sent. existima
tis licet testam. in quo filius preteritus est ipso
iure fuisse nullum nunquam tamen continua
tionem dominii. ut Bar. existimauat quod
ponitis quia a iure pro solemnitate inducta
est ut filius vel instituatur vel exheredetur et
probare videtur J.C. in l. inter ceteras ff.
de lib. et post. unde si filius in potestate pre
teriatur quasi principali iuris solemnitate
deficiente testam. est ipso iure nullum tex.
in l. si filius qui in potest. de lib. et post.

Quam pauli Castrensis opinionem

cum

opinionem tenuerint etiam Cumanus in d.a l. si filius Ang. in d.a l. in suis Iul. Iasius et Romanus in l. 2. C. de bonorum poss. c.a tabulas.

Quod si ab his requisitis ratio. pro pterquam hoc fuerit de solemnit. induc tum inquirenda non e. ro. dispositionis ut fingit in 3 testibus requisitis intell.o quod de solemnit. requirunt. quo casu certissimu e. asignari non posse ro.em. quare magis 3. quam 8. l. 6. sufficerent ad eius validi tionem.

Attn. quia in omnibus si ali qua inveniri possit quaerenda e. ro. non male mihi videri posse hanc legem pro so lemnit. requiri ro.em ut filius non prete reatur q. cum l. viderit patris hereditatem d. di. voto tex. in l. nam e si parentibus ff. de inofficioso. et etiam iure naturali e ci bili roe hereditatem filij deberi tex. in l. cum ro. ff. de bonis damnat. l. scrip to. §. fin. ff. unde liberi similiter quis videret patriae potestatis e suitati et omnia iura quare roe filiorum inducta erant non sine magna causa statuit id pro so lemnit. requiri ne sauie filius ab heredit. tam naturali quam ciuili roe. debita pri

varet.

Daretur p.º tx.º in l. si ad qd. nostrum de reg. iuris.

Neque hanc resolutionem obstat qd. emancipati non minus filiorum nu mero sunt quam existentes in patria pote. et votum omne parentum non magis existentes in potest. quam emancipatos respicit, cum uterque filius nam filius proprius et commune votum sit parentum de naturali affectione descendat. Ore solemnitas non requiritur ut filius ema(n)cipatus instituat. l. et heredetur cum possit preteriri. C. superior ro. deficit ex hac parte quia Resp. qd. sicut filii emancipati nat.ª filii sunt d. tm. ubi eos non ag noscit q. potestatis iura non habeant neque suorum de. conset. tx. in §. emancipatos inst. de l. heredit. liberorum unde cum ex hac parte deficiat ro. consid. de nata in filio emancipato non requiritur pro solemnitate ut instituat. l. et heredet. ut ualeat test.m sicut etiam preterito bonorum possessio d.ª tabulas concedit. a patre.

Neque 2º. obstat non minus hereditatis matris de bonis filiis quam patris hereditatem d. in matre non requiritur pro solemnit. ut instituatur

filius.

filius l. ex heredetur Imo preteritio matris pro ex heredat. tex. ins. finali instit. de ex her. liber. et ibi respondet Castrensis in l. si filius n. 2o. ff. de lib. et posth. patris magis quam matris hereditatem filiis deputam esse cum pater sit principium generationis quod an verum sit ex quomodo. stat magis philosophis illis relinquendum sit.

Quare dicendum est ideo in matre non requiri pro solemnitate ut filius instituatur vel exheredetur quia filios non habent in potestate tex. in § feminae inst. de adopt. propterquam defectum patriae potestatis preteritio matris pro exheredatione habetur.

Si d. instantius 2a solutionem sic ex eo quod mater non habet filios in potestate preteritio matris pro exheredatione habeatur et ita filio querela inofficiosi et eodem modo cum pater non habeat filios in potestate emancipatos preteritio filii emancipati a patre habebitur pro exheredatione et consequenter dabitur eis querela. Sed sequens est falsum cum solum competere bonorum possessio contra tab. unde dat. tex. in § emancipatos inst. de exhered. li

berorum

uxorum toto tit. ff. de s[e]c[undi]s tab. q[uo]d solutio dotis paulatim fiat.

Respondendum q[uod] illo preterito filij emancipati non haberet pro se hereditat[em] s[ed] cui ratione esse ut nominatus et heredes ut pro se hereditate haberet. l. non putavit §. non quaesita ff. de s[e]c[undi]s tab. q[uod] pretor admittit filium emancipatum ad bona patris desuper l. emancipati proinde ac si suus. de iure sibi liet tex. in l. 3. §. si emancipatus ff. de s[e]c[undi]s tab. l. 1 cum paterna ff. s[ecundu]m tabulas l. ita habita contemplat[ione] patrie potestatis exsultatis que, ex ipsa cum in matre de se quia filij non reperiantur in alio eius pre territio pro se hereditat[em] habet.

S[ed] adver[s]us hanc solutionem subtiliter quis obijcere poterit nam primus fuit matrem in potestate filios non habere cum hoc et l. 12 tab. descendere non deat quia et pretoris vero fiat filium emancipatum ad bona patris admitti q[uod] filius emancipatus potuit uti illo nomine dicto quo filij respectu tit. matris uterentur ad q[uod] ita prete ritio filij emancipati debuit pro se hereditate haberi de ipso tit. materni inquo filius prete

ritus

iuris e. et videnda e. pro. propterquam
iuris non subvenit filiis emancipatis hoc
remedio sine eorum ad Bonorum poss
ssionem recurrerent.

Q. Resp. ideo iuris civile non ad
mittit filium emancipatum ad bona
patris sicut admittit filium respectu
matris habendo pretentiones pro here
dat. quia visum fuit iuris civili satis fu
isse filiis respectu hereditatis patris con
suluisse eos in patria potestate constituente
usque suos heredes faciendo quod cum ipsi
per emancipationes e lege legis volentes
omisissent cum vero filium non vedatur
in invitum nil mirum e. si semel vocati
a iure civili adhuc ab eodem iure non vo
carentur Exemplo filii respectu matris
habendo pretentionem pro hereditate quod
ideo a iure factum e. quia alias ex l. 12 tab.
ad hereditatem matris filii admitti non
poterant cum neque filios in potestate neque su
os habere potuissent — instabis adhuc quare
pretor non admittit filium emancipatum
ad patris hereditatem eodem remedio quo
admittit iuris civile filium respectu matris
habendo pretentiones pro hereditate cum eundem
effectum consequeretur pretor ac consequit.

Dando

dando bon. possessiones. d.a tab. elargien-
do remedium illud filiis emancipatis eo
olim modo. ante oculos hauerit ac haud
cum bonor. possm d.a tab. conusit
D. respondere potest. ideo pre-
torem non extendisse remedium conu
sum de quore ciuili filiis preteritis respec-
tu matris ad filios emancipatos q.a cu
filius emancipatus omnino cognitus esset illo
iure noluit remedio iuris ciuilis agnoscere
cognitus erat emancipatum admittere et
ideo proprio iure et remedio pretorio quod
magis equitatem quam remedium ciuile
admittere solet filium emancipatum
vocabit pretor ad bona patris indubie,
bon. poss.e d.a tab.
Hodie tamen non est constituenda
diff.a inter patris et matris pretentiones.
cum patris et omnium ascendentium ma-
tris tt.a ipso iure nulla nisi ingratitudinis
causa se contineant. ob quas liberi exhe-
redentur et exheredentur patet ex tx. in
authent.a ni liceat C. de liberis preteritis ubi
Accurs. quam soluit. sequit. Guillermus Bened.
in capit. Raynutius ubi in eodem tt.o et
primero n.o 52. resoluit comem. Greg.
Lopez in L. i. glo. 2. tt.o 7. part. 6.

nep

Neque obstat considerationem supra
consideratam quod filia et nepotes habeant
etiam vel illud votum parentum cum
eis suitas et potestas reperiatur ut tradit in
§. 2. inst. de hered. qui ab intest. et etiam
si filia et nepos pretereantur testamentum non esse
ipso iure nullum §. et non ita de filia
quis inst. de exher. liber. quoniam haec supra dicta
ex omni parte curatur.

Respondetur tamen quod licet filia et ne
pos sui heredes sint tamen lex respectu filiae
non tollit nimiam illam curam obser
vare et quod filiae paternam agnationem
et familiam non conserbant imo caput et
finis familiae esse intelligunt. l. pronun
tiatio in fin. ff. de verb. sig. et etiam res
pectu nepotis noluit ut observaret quia ne
pos est in remotiori gradu et non tam stric
to sanguinis vinculo gradu coniunctus quam
filius et ideo non anullant testamentum filia
et nepos etiam si non instituant. l. nomi
natim ff. de heredib.

Quae solutio confirmat dicto quod filia
filia et nepos minorem prerogativam sui
tatis habent quam filius ipse ut tradit
in l. certum §. filia ff. de in iust. rupt.
irritis test. qui circa illum respecta costit

inter

interpretat. in § e quid si tantum ff. pl.
n.o 45. tradit Ant. fab. Lib. 12 conject.
capt. 15

Quoque superiori doctrine qua
docemur filium necessario institui et
exheredari libere non sublata facultatis
quod etiam si exheredetur remanet suus adeo
ita in eum continuat dominium cum
exheredatio non tollat facultatem ut supra de
abamus et consequenter etiam si exheredet
datur incumbentions ut uni duo pro solido
herede extitant quod est contra legem si ut certo
§ si duobus vehiculum ff. de v. s. quod licet con
etiam per exheredatos facultatem non tollit tamen
exheredatio ubi semel per aditionem here
ditatis confirmata est adeo filium excludit
ut iure dicatur nunquam delatam fuisse
patris sui successionem ut eleganter considerat
Ant. fab. de error. decade 27. err. 1.o fol.
mihi 289. adeo ita exheredato nunquam
est licitum dicere quod insolidum eiusdem he
reditatis heredes [illegible] alij autem huius
facultatis effectus videri possunt per Curneum
in d.a l. si fratris C. de iure deliber. et per d. not.
in d.o § si autem n.o 3. Sarm. in d.a l. in su
is. et n.o 7 de lib. et posth.

4 principaliter videndum est.

an hac

Ubaldi Mat. et ss causis. Subey to lat. e
et tinguat. et inprimis videtur dicendum
suitatis per exheredatis. extingui quod probat
1. ex txu. in L. 2. §. post suos ff. de suis et
leg. ubi J.C. docet post suos admittendos esse
consanguineos et dicit consanguineos esse qui sui
heredes non extiterunt patri propter exhe
redatis quod aperte innuit exheredat. tolli sui
tatem = 2o. facit difficilis txs. in L. si
quis posth. §. si filius ff. de lib. et posth. ubi
J.C. docet per captivitatem iis filiis non
extingui suit. per exheredatis. absolutum sicut
denotant verba illa quod morientem avo fi
lius in pendenti non absolutum ut supe
riori casu. qui casus est intelligendus de exhe
redatione ut constat ex eodem txu. in princi
pio quia per exheredatis debet tolli suitas
3o facit txs. in L. 3a. §. filius
ff. de lib. et post. ibi quoniam post aditam
hereditatem voluit eum sub motum quia
arg. huius txs. satis probat exheredatione
tolli suitatem nam cum hereditas filiis
debebat. ita ut noe. suitatis statim post mor
tem patris dominium rerum paternarum quaesi
verant continuat. et ab hac continuat. seu succe
ssione per exheredatis sub moveant. necessario
sequitur per exheredatis. suitatem tolli

4o.

4 facit tex. in l. filium 20 §. videamus in verb. iste n. to quia exheredatus nominatim filius non ē vocatus ad bon. posse. secundum tab. ff. de secundum tab. ex q. verb. aperte constat per exheredatum filij eius abscisum fuisse potest etiam considerari pro hac parte tex. in l. ff. cum exheredatus ad salvianum.

5 §. facit tex. in l. prima §. si pater emancipatus verb. et si patronus ff. de coniung. cum emancip. ubi nepotes quorum pater emancipatus exheredatus fuit admittuntur cum patruo in potestate preterito ad contra bonorum possessionem avi de quo de quo dedit rationem. ibi glossa quia exheredatus pater eorum pro mortuo habetur. ergo sequitur per exheredationem omne ius filij tolli et consequenter ius ipsum suitatis.

6. facit nam filius exheredatus non obstat nepoti quo minus ipse avo suus et necessarius heres efficiatur et colligitur ex eleganti textu in l. qui in aliena §. interdum ff. de adquir. hered. ergo si exheredatus filius non obstat nepoti quo minus suus heres avo efficiatur aperte sequitur per exheredationem suitatem tolli ut apparet nam si non tolleretur suitas cum filius precessisset nepotem in gradu et sui

tate

tate non possit eius heres avo suo effici tex. in §. Ita demum et §. Sin autem conquerit. Inst. de hered. que ab intest.

J. facit tex. in l. siquis filio exheredato 6. §. 1. plane ff. de iniust. rupt. ubi tex. quod filius fuit exheredatus nepos despitiuto tto. efficitur suus heres avo non obstante quod filius tempore mortis avi superuixisset quia tex. fuit quod per exheredat. solum suitas ablata fuit quam sententiam tenet Glo. in l. qui in aliena 6. § [struck] interdum ff. de adquir. hered. Bart. in l. 1. §. sciendum ff. de suis et leg. Jason trad. §. interdum n. 6. Alex. n. 3. tenent etiam post antiquiores quos referunt et sequuntur Anton. gomes lib. 1. variarum capit. 11. n. 12 menchaca de succ. creat. § 21 n. 2. Guteres in § sui n. 125 Cui. in l. siquis posth. §. si filium de lib. et post. et in l. filium 20 §. videamus de I. tab.

Contrariam tamen opin. scilicet per exhered. non tolli ius suitatis defendit elegant. Ant. fab. 9. coniecturar. cap. 20 seqq. lomen su damentis

Item nam filius exheredatus obstat nepoti quominus ipse suus heres efficiat avo adeo ut impune preteriri potest nepos

sine

sine mitte ruptionis testamenti. Etiam si exheredatus post mortem avi et ante aditam hereditatem decesserit textus expressus qui totum probat in d. l. siquis filio 6. ingressio ff. de iniust. rupt.

Idem probat Iurisconsultus Pap. in d. l. scripto 7. ff. unde liberi in versiculo Ceterum.

Et quare qui non obstat iure intestati iure testati ut pervenit obstitisse et confirmat hu. verbo. nam si per exheredationem tolleret suitas sequeretur quod sicut nepos preteritus succedendo in loco patris sui premortui aut deportati rumperet testamentum textus in l. 2. penultimo §. ff. de contra tab. l. si nepos 4 §. si deportatus ff. de bon. libert. ita etiam nepos preteritus si eius pater exheredatus est rumperet testamentum quod aperte esse falsum docent iura supra citata in d. l. siquis filio et in d. l. scripto quod per exheredationem non tollitur eorum ius suitatis

2. facit nam suis heredibus tantum impuberibus existentibus substitutio pupillaris fieri permittitur textus in l. 2. ff. de vulgari et exheredato filio potest substitutio pupillaris fieri d. l. 2. signum est per exheredationem non tolli suitatem

3. facit quia etiam de iure

pre

pretorio & heredatus filius obstat nepoti ne ipse ad bonorum aut poss.m admittatur. tx. expressus in L. 1a. §. similiter in potest. ff. de coniung. cum emancip. lib. eius §. eodem modo de iure civili intelligendus e.

4 Facit et fundamentalis huius sent. nam & heredatio nullas vires habere potest quousque hereditas per aditionem acquisita sit heredi instituto tx. in l. filius 20 §. 1. cum & heredatio ff. de in.a testab. L. si patronus 12 §. & ttu. ff. de lib. tx. etiam in L. papinianus §. si conditioni, vers.o quoniam ante aditam ff de inofficioso ttu. Item suus heres ille e. qui eo tempore quo testatus moritur primum in familia locum optinet d.a L. si quis filio & heredato L. filius 12 §. 1. de lib. et post. tx. in L. si filius fam. 33. §. 1. de militari ttu. e. signum evidens e. quod per solam exheredationem non tollitur suitas cum filius exheredatus adhuc tempore mortis testatoris in potestate e in suitate 1us inveniat. Hanc etiam Ant. fabri opinionem tenuerunt bal. in d.a L. qui se patris C unde liberi Crotus in L. gallus §. et quid si tantum n. 11

Qua opinione Ant. fabri vericota non obstant arg.a pro contraria Bart. opinione

Crespo
177

opinione ostenditur erata in primum et textum (?) in d.a
L. 1a. §. posthumos ff. de suis et legit. glossa Bart.
textum illum tantum procedere quando confir
mata fuit et hereditatio adquisita ex testamento he
redibus quo casu verum est dicere et hereditatum
suum heredem non extitisse ita faber ubi
supra —

Non obstat 2um argumentum et textu et
d.a L. si quis posthumos 9. §. si filius ut non
absurdum ut superiori casu fuerit quia amis
sa civitate soluitur quam reprobat Ant. fab.
Lib. 10 coniect. capit. 12 respondetur cum An
tonio ibidem J.C. h. tantum dicere voluis
se filium et heredatum differri qui apud
hostes fuit tempore testamenti et mortis et hereditatus obs
tat nepoti non possit is preteritus rumpere
testamentum at si captus ab hostibus si in eodem s
statu decesserit non obstat nepoti quin prete
ritus rumpere possit —

Cuius doctoris ex dictis eam rationem
reddit Consultus ibidem vel quia moriente auo
bus nepotes et filio captiuo pependerit et non
fuit prorsus absolutum Leg. testamenti et mortis aui tem
pore filius viuat cum rumpere possit ut apud
hostes filius decedat quo casu iam constauit
nepotem suum heredem fuisse tempore
mortis et in primo gradu cum in patris et

sui

sui heredis loco successerit vivo avo ex se
quenter nepos inveniat: talis ut debeat ins
titui vel exheredari, alias rumperetur
testamentum tex. in l. gallus § videndum ff. de li
beris et post. quod secus est. si filius fuerit exhe
redatus quia tunc omne ius nepotis absumptum
quia frangere potest ut nepos predictus initio et
mortis tempore debeat institui aut exhere
dari cum eo casu quoque quis compellitur filium
instituere aut exheredari eodem casu licet ne
potem preterire sine metu ruptionis tex.
in lege 4. § 2. ff. de contra tab. n. forte vivo
avo in sui heredis locum succedat quia tunc
si preteritus inveniatur, rumpet testamentum tex. in
l. posthumorum ff. de iniusto rupt.

Sed huic fabri interpretatio
ni obstat maxime quia § [illegible] tex. non de iu
re nepotis loquitur sed potius de iure filii
quod pendere in filio captivo et absumptum esse
in exheredato respondet paulus [illegible] so
lutio Ant. fabri sustineri non potest qua
tenus ius absumptum intelligit de nepote.

Qua difficultate oppressus Ant.
cogitur literam illius tex. immutare et lo
co filii ius reponere illius ita ut verbum
illius ad nepotem referat, movet. i. quia
locus ille apud omnes codices quocumque modo

sit

sit scriptus indiget emendat. ut videre e.
per Ant. Augustinum lib. 3. emendatio
num cap. 7. movet 2o. q.a multoties a
pud librarios contingit si quas literas re
petere nolle sit eas minusculo caractere
notare et sumere. et ita pro illius ius
pependerit hoc modo ponere ilius pendere
et verbum illius cum librarius existima
ret nulli distinctioni correspondere mutta
vit addita f, itaut diceret ilius filii pepende
rit et male ut supra dictum e.

Et si retinere literam magis
placet dici poterit illa verbo filii ius pepen
derit de iure filiis captum et ad sensum
esse intelligenda at l. verba illa n. abs
sum non referenda ad filii ius et ta
tum an ilius ius fuerit absumptum l. g. no
expressit quo casu magis intelligendus e. de
iure nepotis ex filio exheredato et pro
uat expresse nam si l. g. intelligeret ius fi
lii exheredati absumptum esse non diceret ne
potem ex filio exheredato non non nom
pere testamentum cum absumpto in toto
iure filii nepos in eius locum succ
ederet cum filius ex nullo iure obstare
posset et sequenter nepos preteritus rum
pet ttm. et negat ts. l. g. et verbum illud

non abs

non absusum tantum ad hys nepoti no
autem ad hys filij referendum e. neqz ob
stat qz iuris Cons. prius verbum hys adiu
xit verbo filij ita qz hys filij pepende
rit Cons. dum postea dixit non absusum
referendo verbum non absusum ad hys
debet necessario referri ad hys filij nisi
rectam viam intelligendi negare vellemus
d. 4m. R. adeo iuris Cons. in casu filij tantum
adiunxisse verbum illud hys verbo
filij quoniam ad effectum de quo [illegible] erat
intererat an hys nepotis an hys filij pepen
deris cum utroqz casu idem esset dicendum
at cum hoc non possit verificari in casu
exheredati si verbum absusum ad filij
hys referretur cum si hys filij absusum
esset contrarium potius respondent paulus
quo ad rescripturam tit. recte sequitur qz li
cet prius dixerit filij hys pependeret,
verbum absusum non ad filij hys sed ta
tum ad nepotis hys referat.
Ex quo apparet 4 Cons. ind. § fili
um non probare pro exheredat. servitatem
solui imo ex eo potius contrarium probari pos
tat. ex eo qz filius exheredatus de quo in primo
[illegible] obstat nepoti ne possit rumpere Cons.
signum euidens e. per exheredationem no

tolli' succ.em ~

Non obstat glo. arg. & text. in L. 3. § filius ff. de lib. & posth. ibi quoni am post aditam voluit eum submotum q.a respondet verum esse per exheredationes excludi filius ab heredit. d. tm. hec ex clusio ex exheredatio nullas habeat vires, nisi demum adita heredit. ut diximus in ultimo fundamento pro Ant. fabro con[illegible] e ita excluditur per solam exhe redat. non tolli' succ. ~

Neque obstat glo. in l. filius 2. § ul. clamus bis. esse n. ff. contra tab. qu dicam [illegible]. ideo ibi exheredatum submotum esse abon. posse. contra tab. quia non putabat pretor exheredat. notatos ad bonor. poss.m contra tab. admitti text. in L. non putavit. §. ff. contra tab. cum exheredatos pretor tam quam filios non agnoscat e ideo in spe. i ulp. text. non tenet. filius emancipatus conferre filio exheredat. q.a ut collatio fi at debet uterque habere bonorum poss.m e non diverso iure venire ad patris heredi tatem ut ibi notat Bart. in lau. in d. §. ul. clamus ~

Ad aliud superiori dictum obstat idem text. in d. l.o fin. ibi nomen

suii he

sui heredis adeptus est. ubi eius consultus docet filium exheredatum scripto herede non adeunte nomen sui heredis adeptum esse quod tenent. per exheredationem solam sine eo quod confirmaretur exheredatio nomen sui heredis esse sublatum cum constat id quod nostrum est amplius nostrum fieri non posse.

quod responderi potest. ideo textus dixisse nomen sui heredis adeptum fuisse non adita hereditate in qua per exheredationem tollere. sublata quia exheredatio facta nomen sui heredis confusum quasi sine bonis hereditatis propter spem que erat in confirmatione testamenti heredis scripti aditione sicque confirmata exheredatio filius a tota hereditate et continuato dominio excluderetur

// nec obstat textus in l. papinianus § si exheredatus ... suus heres erit quod responderet quando hereditas erat adita et testamentum rescissum per querelam ut supra.

nec obstat § ... in l. i. § si pater emancipatus ... si patronus ff. de coniung. cum emancip. lib. ubi exheredatum pro mortuo haberi docet ... nunquam filium exheredatum habendum esse pro mortuo ut probat idem textus in § si pater in potestate manens ubi pater exhere

datus

datus obstat nepotem ne possit here bonorum poss.

neque obstat text. in d. l. ss. s.

et si pater q. dicendum et heredatum esse

pro mortuo quoad edictum de coniung. cum

eman. tamen q. pater de quo ts erat eman

cipatus et exheredatus simul unde quem

ad modum emancipatio de jure ciuili non

faciebat iniustum ttm ita etiam exhere

datio de jure pretorio non rescindent ttm

et d. tab. q. non putauit pretor exhere

dat. notatus ad bonorum possm. p. tab. admitti

text. ibi non putauit t. de d. tab. unde

cum neque jure ciuili emancipatus neque jure

pretorio q. exheredatus admitti non potuit

nepos. sic dicit quoad edictum de quo ts pro

mortuo exheredatum here at bo. circa

edictum de iungendis cum emancipatis et

heredatis pro mortuo here non debet ut ex

presse constat in d. §. si pater in pot. manens

eiusdem l. et ijs. que tradit Ant. fab. d.

Lib. 9. conject. capit. 20. neque.

neque obstat l. et l. qui in

aliena l. §. interdum ff. de adquir. hered. q.

ds. seruari regulariter exheredatum fi

lium obstare nepoti quominus suus he

res esse efficiatur. n. eo casu quo ipse nepos

sit institutus. cuius ro. e ea q. cum ne

pos iste tempore mortis fuerit in potest.
quod sufficit ut efficiatur avo heres necessarius. Si fue
rit institutus text. ind. §. interdum Insti. de. si
quis heres statim a morte avi ipso iure fuit
ad quisita hereditas nepoti et necessarius et
suus nepos invite et potestate. Ergo efficitur
nisi mirum erit quod suus nepos sit avo ex
stante per sona patris cum ipse nepos fuerit
in avi pot. et a patre in hac sua cess. nunquam
fuisse praecessum apparet text. eligans ind. l.
ex scripto ff. unde liber
nonobstat tertium. ex dicta l. si quis filio
filio exheredato Insti. plane ff. de iniust. rupt. quia
respondendum est. ibi ti. nepotes suum he
redem fuisse avo non quia et exheredationes
filiis fuerunt sublata suitas ut. potius ex eo
quia alius quaesisset facto test. quo casu si evca
nat res ad causam intestati attenditur quis
fuerit proximior temp. delatae hereditatis
unde cum eo temp. in spe. text. ind. Insti. pla
ne filius exheredatus non esset iure natura
nepos in avunit esse in ea hereditate a nemine
praecessum et ita suus avo efficit. heres text.
ind. l. si quis filio exheredato Insti. plane
quod si ab intestato nullo facto test. decederet
tunc si filius temp. mortis praecessisset nul
lo modo nepos suus heres avo efficeretur

text.

tex. in §. ita demum inst. de hered. quae ab intest. Cuius rationis differentiae potest assignari quia quando nullum est factum testamentum nulla est causa quae impediat delationem hereditatis quae cum in suis heredibus a morte testatoris statim et ipso iure fiat tempus tamen mortis consideratur ut qui proximior fuerit illo tempore sequentem impediat quia si fuerit factum testamentum tunc adest causa quae impedit delationem hereditatis fieri tempore mortis et sic qui prius proximior inventus fuerit eo tempore quo defertur hereditas ipse suus et necessarius heres efficitur testatori ut in dicto §. ita demum et in dicto §. Cum autem quaeritur inst. de hered. quae ab intestato. quam differentiam expresse probavit Iustinianus in §. 2 inst. de legit. ag. success.

Quibus subsequenter manet tota contrarium primo Ant. fab. existimantis per exheredationem non tolli suitatem. Cum etiam non obstat si subtiliter intelligit quia suitas est quaedam qualitas quae sine subiecto consistere non solet tex. in L. quid aliud de verborum sig. iuncto §. 1 inst. de servitut. ... tanto filius exheredatus non est heres quia neque suus ... verum esse qualitatem sine subiecto non reperiri ... tamen.

– et here

exheredatum non esse heredes ante quam
exheredatio confirmet. Cum exheredatione
antequam hereditas adeat, nullus unquam haue
re potest. ad quod illo toto illo tempore ante co
firmatam exheredationis nomen heredis
exheredatus retinuit sicut confussum propter
spem quae est ut confirmata exhereditate in
totum ab heredit. et succ. removeat.

Contra istam resolutionem dicunt
aliquis si exheredatio non tollit succ[essionem]
ante quam confirmet per aditionem heredi
tatis sequeretur heredem scriptum non esse
heredem etiam si filius fuerit exheredatus
sequela probat nam ut diximus exhere
datus remanet adhuc suus heres et suis
heredibus statim a morte testatoris continu
atur dominium etiam heres scriptus non po
terit hereditatem adire nudo suis soli dum
eius dum rem dominii reperiant. Respondetur
contra l. in suis quatenus docet in suis heredib.
dominium continuari a morte testatoris non
habere locum quando tamen favore est ex fi
lius succ. exheredatus nunquam per exhere
dationem tollat. succ. ut satis refutatum est et
quia exheredando filium filium satis factum
est formae legis quae cum magis favet suc
cessioni ex testo quam ab intestato text. in

l. quamdiu

l. quandiu ff. de adquir. hered. e pendeat tum
an hereditas adeatur ab scripto herede non
defert hereditas filius suus & heredatus
text. & pressius in d. l. siquis filio & hereda
to in principio §. non fuisse autem filio
delatam hereditatem apparet cum deliberante
instituto decesserit, ff. de inof. rupt. in d.
l. scripto §. cum post mortem legitima
defertur hereditas, ff. unde lib. ad quem ita a
parit quod l. qui nullo impedimento ut contin
git quando pater moritur ab intest. l. qua
de filius institutus est suus heredibus de
minus . . . . . sufficit eodem impedimento
stante . . . ut heredes & . . . adquiratur
cui l. semper magis fabit delatam hereditatem
et sequenter . . . . . impedite
text. siquis filio (in d. l.) de inof. rupto.
et in d. l. j. ff. unde liberi.

Praeterea non obstat predicta sen
tentia text. in l. 3. in principio ff. de suis
et leg. ubi deficientibus suis heredibus dicit
J.C. hereditatem liberti patrono defferri
. . . filius liberti . . . heredati non obstante
patrono quin et hereditas deferatur text.
in §. quadecausa . . . aperte sequitur per ex
heredatum . . . tollit quia respondendum
est . . . in d. § . . . intelligendum

esse

esse quando ~~lex~~ heredatio confirmata est.
~~ex tex ut~~. Cum usque ad illum tempus
non haueat effectum exheredatio, text.
ind.a L. filium §. d. cum exheredatio
de 2a. tab. t. 2. respondendum est. text.
in d.o §. procedere loqui de iure pretorio
ut constat ex d.o § quadecausa quo iure pretor patronum uocat pro bono possessionis contra tab.
unde Cum filius exheredatus a pretore pro
non filio haueat text. ind.a L. non putabit
nil mirum si filius exheredatus patrono
non obstat quia per exheredationem tollat. suitas
d. ex voce pred.a cum filius exheredatus
ayunt pretores proinde sit ac si nullus
filius extitisset quo casu pretor bon. possessionem
dedit patrono ad hereditatem licurti ut
optime declarat A. hec filius in d.o tit.o de
suis et le. liber. —

Tandem ne aliquis locus qui
remoueri possit relinquat ad uersus supra
d.a consi derari possit nam ad hoc ut dum ~~ut~~ ter.
surgat ipso iure i.um sufficit ut dum tale sit
ut ex eo possit hereditas adiri quamuis ex
eo non adeat. text. in § posteriore inst. quibus
ex modis ~~ut~~ a. infirment. §. similiter ad hoc
ut heredatio habeat effectum excludendi heredem
~~vol~~ tatis et suitatis sufficit quod. tale ~~ut~~ um

sit

sit ut ex eo hereditas adiri possit q. ibi
derato confirmat. ex eo nam exheredatio
filij ante aditam hereditatem haut effectu
e fault ni ttm. ipso iure sit nullum tex. in
l. inter cetera eum vulgatis ff. exheredatio
ante aditam hereditatem poterit habere effec
tum exclusibilem suitatis &c. responden
dum e. idem per 2 ttm rumpi 2um
q. nemo potest cum duobus ttis decedere
unde si aliqd. debet remanere ipsius e.
ut 2um q. 1um vincit ex eo qd. 2um ade
at testatoris ultimam voluntatem. eo iure
etiam perfectum sit e illud ipso iure rum
pit q. eo potentius e. e utrumque simul
consistere nequit adqd. qd. sufficit q. iure
perfectum sit licet postea destituat. ttm
q. si consideratis eis duobus ttis potentius
e. 2um e nil tam naturale e. quam
qd. eo genere qd. obligatur e. dissoluat. at
cum exheredato sit q. dependens ex ttm. se
quitur naturam contentorum loco adque ita
cum nil ex ttm. effectum sortiat. n. adita
hereditate tex. in l. sinemo de reg. iuris
ita exheredatio effectum habere non posset
ni adita hereditate cum plures casus insur
gere soleant propter quos destituatur
ttm quo facto pro inde e. ac si exhe

redatio

redatio nunquam facta esset d.a L. filius 20. ff. d. cum exheredatio ff. declaratoriae leg. ma — Neque obstat quod exheredatio filii statim facto testamento operet effectum cum faciat testamentum valere mero iure quod alias esset nullus quia ratio hoc causam huius primordialis valoris testamenti non esse exheredationem. d. potius L. ipsas quae per voluntatem ipsam exheredationem requirit et sic testamentum mero iure valet adeo ita exheredatio tantum se habet tanquam conditio sine qua non. quod multum differt a propria causa a litteris effectus quod aperte ostendit si liceat philosophicis exemplis uti, sic. lignum ab igne calefieri non potest nisi aproximet. d. calefactio non potest fieri sine aproximatione. quod dicemus aproximationem esse causam huius calefactionis, minime, cum potius causa sit ignis et aproximatio se habeat tanquam conditio sine qua non, —

2o. principaliter. Quoniam communem opinionem fructus extinguit per modum substitutionis vulgaris ut tenet alii. in L. papin. § 4o. aubos ff. de ino ffico[?] so[?] test. Bart. in L. si filius heres ubi communiter fere omnes scribentes ff. de lib. et post. casu inde L. infrus[?] benedictus

in

in cap. Raynuntius l[?]. morteo l[?]agso
testatore n. 193. de test. in 6°. sequunt.
alii quos refert Ant. gomes. [?]
1°. Varianum cap. 3. n. 25. Costa in cap.
si pater 2°. parte l[?]. si desideret n°. 4°.
Faquin. lib. 4. Contr. capit. 71. —

Quæ sent. prob. 1°. [?]. in l.
verba hæc docet ff. de conditionibus insti
tutionum ubi filius apatre institutus
sub hac forma si heres esse vellit [?]
fit voluntarius heres et quando filius ita
institutus filius heres esto non minus apparet
de volunt. patris volentis ut in arbitrio
filii sit an heres esse vellit [?]. per [?]
non substitut. vulgaris [?] [?].

2°. per [?]. in l. 2ª. §. si
quis proponat. heres ff. si quis omissa cau
sa test. ubi heres in test°. institutus est sibi
etiam substitutus potest omissa causa test.
institutionis adire hereditas et substitutione
quas facultas. habet non solum a l.
verum etiam a testatore [?]. filius insti
tutus cui alius substitutus datus est. pote
rit per aditionem substituti non admittere
hereditas. et consequent. [?] necessarium esse
necessarius heres —

3°. facit [?]. in l. si filius he

reſ.

ny 26 ff. de lib. e post. ubi filius institu-
tus cum substitutus datus e. si moriatur an-
tequam posthumus non efficitur qui pre-
teritus e. nascat. non efficitur suus heres
quod alia vice fieri non potest. ni q. fili-
us substitutus etiam filio datus e.

4o. fault qa. si dationem substitu
vulgaris subitus non tolleret. sequeret. fuit
tra patrem filio suo substitutum vulga-
rem sup constituere sequela prouat. nã
cum filius suus heres sit statim a morte
patris eodes filio ignorante e inuito
hereditas adquisita manet. et post adqui-
sitam hereditatem substitutio vulgaris e
cum locum habet tx. in l. post a-
ditam s. C. de impuberum et. cum certum
sit filio heredi quilibet extraneus substi-
tutus vulgaris dari potest tx. in l. ex
contractu ff. de re iudicata sequit. mani-
feste per vocem substituti vulgarium subitate
tolli

5o. fault nam per vocem substitu-
ti in legatis particularibus tollitur trans-
missio tx. in l. si legata C. de legatis et.
etiam per dationem substituti vulgaris to-
llitur transmissio et. sit et pota. subitatus

6. fault nam quamlibet legata-

rius

C[illegible] pro

185

legatarius transmittere posset legatum non agnitum
ad quoscumque heredes tex. in l. ātitio ff de furtis
tex. si relictum sit sub illa clausula si voluerit trans
mittere non por tex in l. si ita legatum sit illi si volet
ff de leg. 1o quod etiam filius ammittet transmissionem
et suitatis per illam conditionem adductam in substitut.
si voluerit

7o solet ponderari tex in l. uni
ca § in novissimo C de caducis ubi postquam dixit
Imperator quod hereditas non adita non transmittit
ad heredes nisi ex potentia suitatis postea in §
cum autem e insequenti § unicus docuit quod si heredi
est datus substitutus hereditas non adita per
tinet ad substitutum quod sentit aperte perdatis
substituti vulgaris suitatem tolli

Facit pro hac receptis
sima sententia tex in l. aut pretor § sed quod
Papinianus de minoribus ubi filius minor
substitutus qui post abstensionem et post ad
quisitam semel hereditatem substituto restitutus
est non actiones directas consequitur sed potius uti
les quod signum est perditis substituti vulgaris
sublatam fuisse suitatem nam si sublata non fuis
set ipso iure filius et directus heres esset
cum abstensio quae a iure pretorio inducta est
non possit iura directa tollere § quos autem Inst.
de bonorum poss. et consequenter iura et actio
nes directas iure restitutionis suitatis conseque
retur et non utiles tantum ut docet ibidem l. Cla[illegible]

9 Solet ponderari tex in l. qui fundum 88 §. qui filius sed hoc ita verum est si filius antequam patri heres extitisset decessisset ff. ad l. falcid, intelligendo eum in substitute vulgari prout eum intelligit Alex. ibidem ex quo tex. probari videtur non aliter substitutum deducere posse falcidiam ex parte filio relicta cui ipse fuerat substitutus nisi filius adiisset hereditatem quia cum aditio filii requiratur ut ex eius persona substitutus teneatur deducere legata non habuit filius iura sui heredis consequentia quia si haberet posset virtute transmissionis substitutus ex institutione filii adiri quod tamen negari videtur a Jc. ibidem quod ideo fuit quia per aditionem substituti vulgaris tollitur suitas.

10. adidem ponderari potest tex in l. qui plures 38 §. fin. ff. de vulgari ubi dato substituto vulgari tabulae pupillares non confirmantur nisi a filio hereditas non adeatur cum alias existentia sui heredis confirmaret tabulas pupillares ut satis sat resolutum est quo aperte sequitur per aditum substituti suitatem tolli.

11 facit tex in l. apud Julianum usque Julian ff. ad trebell. ubi per aditum coheredis extranei tollit suitas quo a fortiori per aditum substituti vulgaris cum potentius et fortius

fortius sit ius substitutionis quam ius accrescendi ex
textu in l. unica ff. in primo et ff. pro 2° C de caducis tollendis.

Haec sunt huius opinionis praecipua fundamenta quae licet fortissima sint hodie tamen magis contraria sententia placuit doctissimis viris vult per datam substituti vulgaris suitatem non tolli quam post Angelum Cuman Fulg. Paul. de castro quos refert et sequitur Sarmiento in l. si filius heres n° 19 in fine tenent Alciatus in l. si filius heres n° 1 gir. ff. de vulg. n° 32 Covarruvias lib. 1° miscellanearum cap. 2° Cuiacius in l. Pap. § 4 aut. ff. de inofficioso et novissime Antonius Fab. de erroribus decad. 32 errore 6 et 7 qui validissimis nititur fundamentis Tolosanus lib. 42 sintag. cap. 13

Et 1° movent quod quotiescumque filius a patre ex necessario herede efficitur voluntarius si se immiscuerit postea non habet beneficium abstensionis textus in l. si dubitari ad fin. ff. de heredibus inst. et ad hue quod filius habet abstinendi et non se auctoritate tutoris immiscuerit esset abstinendi beneficium textus in d. l. ex contrario et res iudicata quod aperte sequitur per aditionem substituti vulgaris non tolli suitatem nam si tolleret non esset necessarium abstinendi beneficium quam ratio aliis consideratis exornat Fab. d. errore 6

2° pro hac receptissima sententia facit textus in d. l. fin. vers. altera ff. de cond. inst. tit. quem ad hoc ponderavit Paulus in l. si fratris

fratris Cherme de lib. cum non absimilis videtur
text. in l. cum quis § si fin. ff. de hered. instit.
ubi cum quidam filium suum sub condit. potestati
ua. vg. quod decem dederit quae impleri poterat in
ultimo vitae spiritu heredem instituisset et ille quod
nepotem substituisset quaesitum est ex quo tempore
nepos substitui ad mitti possit et respondet
I.C. quod admittent filio mortuo non in extremis vitae
quamvis incipiat mori quod ea ratione procedit quod adhuc
vivit conditio poterat per aliquem impleri et heres
exterit eo tempore quo moriens peraditur cum
ultimo vitae spiritu non possit actum ascendendi
docet text. iuncta glo. in l. filius ff. quod odies leg.
quod aperte sequitur per datam substitutionem vulgarem
pupillarem non tolli, cum arg. non satisfacit solutio bar.
neque negatur alia Jasonis vers. Aretini neque
alia Emanuelis Costae quas prosequitur et re
probat Sarmiento in d. l. si filius heres ex n.º 23

Quod facit nam beneficium abstinendi
a praetore concessum suis heredibus non tollit suitatem
sed tantum necessitatem ne oneribus hereditariis onerati
teneantur et a pari ratione licentia a patre concessa
abstinendi quae propter datam substitutionem colligitur
non debuit tollere suitatem sed tantum necessitatem
ne plus patri quam praetori concedamus

cum sententia tanquam veriori
sententiae non obstant supra proposita opinione consi
derata non 1.º quod respondet per datam substi

tutio

subs^n tuti vulgaris n^o apparet de voluntate patris
ut filius necessarius efficiat voluntarius sicut
apparet in spetie tex in l. Verba hec 12 ff
de condit. et dem. q^a q^d pater ita dixit heres
sit filius meus si vellit ita ut conditioni adiicitur
conditio affirmativa si vellit n^o poterit habere
alias considerationem nisi ut ex necessario filius
efficeret voluntarius l. ita dixit filius heres
esto et si heres n^o erit titius heres esto cadendum
est n^o hanc fuisse mentem patris ut ex necessario
faceret voluntarium sed potius ut adversus filii
iniuriam sibi prospiceret q^a ipse posset suo arbi
trio mens vendit. bonorum patris hereditatem debi
tuere ex edicto pretoris dedit substitutum unde
hec conditio adiecta institutioni v^ga si vellet n^o
posset in alio casu verificari nisi ut de ne
cessario faciat voluntarium, at hec conditio si
heres n^o erit adiecta substitutioni possit verifi
cari in alio sensu, diximus apparere diversas
esse conditiones de qua in d. l. verba hec et con
ditionem in substitutione positam quod ad hoc ut ex
necessario filius voluntarius efficiat

sed ista solutio dices
in ultimis voluntatibus paria sunt in iure aliquid re
linquere sub conditione vel sub conditione adimere tex
in l. aliquid ff de condit. et demonst. sed per additionem
adiectam in substitutione institutio est adempta sub
conditione si heres n^o erit q^d institutio reddit conditiona
lis sed per additionem substituti in qua per conditionalem
institutionem tollit sui ius ex tex in l. iam dubitari ff

ff de vulg. et pupil. subst. ibi et tollet eo casu quo institutio filio sit datus substitutus, sed hoc verum esse, idem esse aliquid relinquere sub condit. vel conditionaliter admi in relictis particularibus, ut expresse loquitur text. in d. l. aliquo n. in verum esse in institutione que licet resolvatur sub condit. pura est cum conditio resolutiva non faciat actum conditionalem text. in l. 2 ff de in diem addict. ita Sarmiento in d. l. si filius n. 30 sed deveniatur quesitum quod ipse nihil dicit, praesertim cum contingere etiam possit ut filius vivo patre moriatur vel post mortem patris immediatus sit ita ut quamvis vellit non possit adquirere hereditatem con. l. si filius heres 10 ff de lib. et posthumis que etiam considerat pater et non male sed prudenter quidem sapere potuit

Nec mirum videri debet quod pater suo iure suorum heredum tollere possit efficiendo ut necessario filius efficiatur voluntarius apposita conditione si vellit de qua in d. l. ubi hec quod est quod hec necessitas que a iure suorum dependet magis in favorem patris quam filii inducta est ideo pater pater eam necessitatem tollere non sustinetur que magis in filii favore inducta dignoscitur ut late probat quidem Sarmiento in d. l. si quis filius an. 1 ad 39 et ad 21

Nec obstat si dicas quod apposita illa condit. a patre de qua in d. l. tollitur hec, non solum necessitas sed et suitas sublata videtur, quod probat Curtius in quon. quis ob testatorem quod probat ... qui sub condit. institutus vel legatus est sub condi...

legatum est sub conditione quousque conditio impleatur neque hereditas neque legatum defertur textus in l. si quis 13 ff de condit. et demonst. in quibus institutionum qui si illa conditio si vellit quousque voluntas declaret impedit delationem hereditatis impediet quousque continuatur dominus quia ex illa suitate dependet sive suis de lib. et post. quia per illam conditionem non solum necessitas sed etiam suitas a patre aufferri potest et verum esse per conditionem si volet impediri delationem hereditatis sed ex hoc non sequi quod suitas tollatur sed tantum quod suitatis pereditus removeatur quousque conditio adimpleta sit textus in l. si de condit. et dem. atque ita tantum facit ut non alius heres sit quia si ipse vellit — Neque secundum argumentum ex textu in l. [illegible] si proponatur ff. si quis omissa causa testamenti quod procedere quod quis sibi ipsi substitutus est quia eo casu non aliud videt ipse institutus sibi substitutus nisi ut ei liceret omissa institutione ex substitutione adire quod secus est quando filius est institutus eique alius substitutus dicitur (nisi ut ei liceret omissa institutione ex substitutione adire quod secus est) quia tunc credendum est patrem [illegible] filio substitutum dedisse ut ad uersiga [illegible] tensionem filii a pretore concessam sibi alium filio substituendo proficeret quod ad primum argumentum [illegible] catus fuit — Vel secundo respondetur per textum in § si proponatur cum qui in extraneo instituto sibique substituto non autem in suo ut manifeste

manifeste probari Videt ex § qui sunt in po
testate Statz segg ubi inquit ll qui sunt
in potestate Statz heredes sunt ex tt neg
[illegible] quia facit quod abstinere se possint
[illegible] per quae tradit Antonius Fab. de errorib. errora
5° et 6° tenet in suo herede instituto locum
[illegible] habere editum de qua [illegible]

Non obstant 3° ex d l si
filius heres est de liberis et posthumis quae est
ideo [illegible] filius institutus cui nepos erat substitutus
non potuisse suus heredi patri existere non quia ei
erat datus substitutus sed magis ex eo quod an
posthumus esset ingreditus ignorabat ex qua
causa deferretur ei hereditas an ex tt° posthu
mo non nato an ab intestato si posthumus natus esset
quod cum ad suspenderet cum ipse filius decessit non
potuit patri suus heres effici quod latius 5° explicamus
ex Lucatio et Antonio

Non obstat 4° arg. quae est
verissimum esse substitutum suo heredi factam valere
adeo ut locum habeat talis vulgaris substitutio
post quam filius se abstinuit ab hereditate [illegible]
non quia filius per substitutum vulgarem ex necessa
rio fuit factus voluntarius sed primus ex eo quia
licet filius heres necessarius remaneat non tamen
manet talis qualis pater voluit ad excludendum
[illegible] vulgarem substitutum quia pater tunc voluit [illegible]
tutum admitti cum filius re et nomine heres non [illegible]
tisset [illegible] cum filio se abstinente [illegible]

n autem re et effectu heres est tat ex
propria patris voluntate substitutus debuit
admitti, a subtiliter respondet Antonius Faber ubi
supra errore 7° — Sed contra istam solutionem dicat aliquis
pater non potest iuris rationem immutare sed filius licet se
abstineat non ideo minus heres manet ex tit. [illegible]
cum quasi 30 § sed et si suus ff de fideicommissis libertatibus,
ergo si admittit substitutus ex eo fit quia per adictionem
substituti vulgaris fuit sublata suitas non quia pater
voluit eo casu substitutum admitti, sed dico, presens est,
in hac quaestione non tantum iuris ratio quam voluntas patris
intuenda est et inspicienda quia cum agamus de interpretanda
conditione illa in substitutione adiecta si heres
non erit et in conditionibus primo loco obtineat voluntas
testatoris cum ea sola sit quae regit conditiones [illegible]
conditionibus, ff de conditionibus et dem., hinc fit ut [illegible]
ex voluntate patris substitutus eo casu quo filius
eius abstinuerit admittatur —
Sed adversus eam solutionem subtilior
instantiis nemo potest facere ut leges in suo testamento locum
non habeant [illegible] in l. nemo potest de leg. i. sed si pa
ter vellet substitutum admitti post adquisitam heredi
tatem filio vellet etiam post aditam hereditatem substitutum
admitti [illegible] in l. post aditam § C de impub.
ergo si substitutus admittitur non est quia pater voluit quia
non potuit sed quia per dationem substituti vulgaris filius
ex necessario fuit factus voluntarius, et confirmat

confirmat hec ratio quia si filius cui datus est substitutus ipso iure heres fuit substitutus nullo modo heres existere potuit ne eiusdem hereditatis in solidum duo heredes existissent contra tex. in l. quod duo pro solido ff. de regulis iuris quia vel dicendum est periisse substitutionem vulgarem sublatamque tolli vel substitutum filio nunquam aut sine effectu dari posse.

Respondendum tamen est textum in d. l. post aditam ita esse intelligendum videlicet ut post aditam hereditatem nullo modo substitutus tanquam heres admittatur cum post aditam hereditatem directe substitutiones expirent et cum duo pro solido heredes esse non possint at quod substitutus non tanquam heres sed tanquam substitutus admittatur ad bona patris ex eius de patris voluntate non negat tex. imo potius id necessario affirmandum est quia licet verum sit quod hec questio an suo herede existente substitutus heres esse possit tota pendeat ex iuris ratione quod ut probat d. l. substitutum facit alia an questio videlicet an suo herede existente videatur defecisse et extitisse conditio substitutionis pendet ex voluntate testatoris que sane pro substituto facit atque ita licet obstante ratione iuris suo herede existente substitutus heres esse non possit tamen attenta patris voluntate que sola regit conditiones et suo herede existente substitutus non ad hereditatem sed ad bona patris admittitur.

Neque obstat alia consideratio

~~188~~ 190

Videtur quod cum filius heres ipso iure extinguet substitutus heres esse non potuit nec unde hereds in subsidium extingent quia ut Ratio argumenti id solum quod in terea ut hec sit bona consequentia filius qui se abstinuit remanet heres ergo substitutus heres esse non potest, quod non negamus non tamen ex eo sequitur quod hec etiam si sit bona consequentia. filius qui se abstinuit remanet heres ergo substitutus vel gravis ad bona patris admitti debuit quod contra eum defendimus = sed cum superior resolutio quam defendimus = sed dices ad hunc quomodo aut quo iure iste substitutus potuit admitti ad bona patris si iure civilitan tus potuit admitti ad bona patris si iure civilitan quam heres obstante ratione de qua admitti non potuit — Sed Ratio quod cum pretor filium heredem facere non posset quos aum instadem ideo liceat eum immisceat bonis bonorum possessores ideo liceat eum immisceat bonis paternis non tamen eum facit heredem sicut sol nis dificultas = et nostra Materia Deo fauente finitur = Ad laudem Dei omnipotentis. Amen R

Salvador ... Martinez

[illegible] ayant [illegible]

verdz [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]